

Riksdagens protokoll

2011/12:120

Onsdagen den 30 maj

Kl. 09.00 – 22.14

Protokoll
2011/12:120

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 24 maj.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att interpellationssvar skulle lämnas *fredagen den 8 juni kl. 12.00*, inte kl. 9.00 som tidigare aviserats.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:372

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:372 Kvinnosjukdomen endometrios
av Hillevi Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 12 juni.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 23 maj 2012

Socialdepartementet

Göran Hägglund (KD)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2011/12:374

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:374 Födande kvinnors rätt till lustgas
av Hillevi Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 12 juni.

Prot. 2011/12:120
30 maj

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 23 maj 2012
Socialdepartementet
Göran Hägglund (KD)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Interpellation 2011/12:375

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:375 Nationella riktlinjer mot svåra förlossningsskador

av Hillevi Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 12 juni.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 23 maj 2012

Socialdepartementet
Göran Hägglund (KD)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM147 Direktiv om radioaktiv förorening i dricksvatten
KOM(2012)147 till försvarsutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2011/12:130 till finansutskottet

Redogörelse
2011/12:RR5 till finansutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Trafikutskottets betänkanden 2011/12:TU5 och TU15
Finansutskottets betänkanden 2011/12:FiU31, FiU39, FiU43 och FiU44
Civilutskottets betänkande 2011/12:CU19

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU40

Godkännande av Europeiska rådets beslut om ändring av artikel 136 i EUF-fördraget – stabilitetsmekanism för euroländer (prop. 2011/12:66).

Anf. 1 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Som vi alla känner till är Europa inne i en djup ekonomisk kris. Länderna i Sydeuropa går år efter år med mycket stora underskott i statsbudgeten. Grekland har en statsskuld på över 150 procent av bnp. Italien ligger inte långt efter. Många länder i Europa har ökat sin skuldsättning. Ekonomin i Grekland har backat fyra år i rad. Det är ingen tvekan om att de ekonomiska problemen i Europa är stora och svåröverkomliga.

Låt det inte råda någon tvekan om att Miljöpartiet anser att de ekonomiska problemen måste hanteras. Vi måste hitta lösningar för att minska de ekonomiska problemen i Europa och komma över den klyfta som vi nu är inne i. För att kunna åtgärda problemen måste man se orsakerna bakom dem. Därför är det viktigt att i debatten konstatera att eurosamarbetet är en bidragande orsak till den ekonomiska krisen. Att som i eurosamarbetet knyta ihop så pass olika ekonomier som de i Europa till en enda valuta och en gemensam ränta är ett recept på att skapa ekonomiska problem. Det har bidragit till att länder som förr inte haft fungerande ekonomier haft en konstgjort låg ränta.

Länder i Sydeuropa, som inte haft ekonomier som fungerat bra, har haft en ränta som baserats på ekonomin i Tyskland, Frankrike och andra centrala delar av Europa, alltså med en ekonomi som gått framåt. Den konstgjort låga räntan har lett till hög skuldsättning både hos stater och hos privatpersoner. I fallen Spanien och Irland har dessutom privata skulder, på grund av en akut kris, förts över till statliga skuldsättningar. Skuldsättningen har bidragit till en överhettning i ekonomierna och lett fram till de problem som den europeiska ekonomin nu har.

Det grundläggande problemet med att eurosamarbetet har ett dåligt funktionssätt och inte fungerar som det var tänkt löses inte genom de nu föreslagna mekanismer som vi diskuterar i detta ärende. Det krävs ett mycket mer djupgående och genomgripande arbete för att åtgärda de europeiska ekonomiska problemen. Vi kan därför vara tacksamma över att svenska folket var klokt nog att rösta nej till euron för snart tio år sedan. I annat fall hade Sverige troligen varit i ett betydligt sämre ekonomiskt läge, och vi hade tvingats, likt det som nu sker med euroländerna, gå in med enorma summor till Europeiska stabilitetsmekanismen för att sanera krisekonomierna i eurozonen.

Europeiska stabilitetsmekanismen ska ha en utlåningskapacitet på 500 miljarder euro, men den volymen kan utökas i framtiden. Det finns inga begränsningar för hur stor utökningen kan komma att bli. Detsamma gäller kapitalet till fonden. Den ska börja på 700 miljarder euro, men medlemsstaterna kan efter hand tvingas skjuta till ännu mer pengar.

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

Det finns beräkningar som visar att om Sverige hade varit euroland hade vi behövt skjuta till omkring 200 miljarder kronor till Europeiska stabilitetsmekanismen. Det slipper vi nu eftersom svenska folket var klokt nog att inte ansluta sig till euron, vilket de flesta partier i regeringen faktiskt ville. Det är viktigt att inse att när vi nu ska sanera den europeiska ekonomin, när vi ska ta steg för att minska den ekonomiska sårbarheten i Europa, kan vi inte radera den grund som det europeiska samarbetet trots allt bygger på, det vill säga den demokratiska och solidariska grunden. Det finns en stor fara med att de reformer som nu genomförs inte har den gedigna demokratiska förankring som de behöver ha.

Vi ser redan i dag att det är svårt att få en folklig anslutning till de fördragsändringar och de mekanismer som föreslås på europeisk nivå. Det finns alltid en risk när man genomför reformer som inte har en grundläggande folklig förankring. Vi ser att just förslaget att inrätta en europeisk stabilitetsmekanism inte följer de demokratiska principer som vi i Miljöpartiet anser ska vara rådande; det gäller både ekonomiska och politiska institutioner i Europa.

Europeiska stabilitetsfonden har fått hård kritik för att den inte styrs enligt de demokratiska principer som vi i vanliga fall har i demokratier som Sverige och övriga Europa. Vi tycker att den konstruktion som finns inte möjliggör den typen av insyn och demokratisk granskning av verksamheten som man kan kräva av en finansiell institution på europeisk nivå.

Enligt fördraget som nu gäller ska exempelvis ESM-rådets ordförande, ledamöter, suppleanter, verkställande direktör och all övrig personal åtnjuta immunitet mot rättsliga förfaranden när det gäller de handlingar som de utför i sin tjänsteutövning. Det tycker vi är en mycket märklig princip. Man ska alltså kunna utföra handlingar, men man ska vara immun mot rättsverkan från dem. Om det visar sig att man misskött sig i sitt arbete ska man inte kunna ställas inför domstol och tvingas försvara sitt handlande.

Fördraget säger också att Europeiska stabilitetsmekanismen och dess egendommar – fonder och andra tillgångar – ska ha immunitet mot varje form av juridisk behandling. Jag måste ställa frågan: Är det en bra princip för hur vi ska lösa den ekonomiska krisen att de ekonomiska institutioner som vi bildar inte ska kunna granskas i juridisk mening? Vi tycker att det rimmar illa med den grundläggande principen vi har i Sverige och andra europeiska länder om att ansvariga ska kunna ställas till svars för sina handlingar och för de misstag som begås när arbetet utförs.

Vidare slår fördraget fast att Europeiska stabilitetsmekanismens arkiv och alla handlingar som innehåller av ESM ska vara, som det sägs i fördraget, okränkbara. Det gör att allvarliga frågor måste ställas om hur insynen i ESM:s verksamhet ska gå till och hur den på ett rimligt sätt ska kunna granskas. Hur ska en journalist som vill veta vad som hänt innanför ESM:s väggar kunna gå in och försöka hitta material för att ta reda på hur besluten har fattats, på vilken grund?

Vi anser inte att de principer som nu gäller, och som riksdagen förväntas ställa sig bakom, är tillräckligt goda för att det ska finnas skäl att ställa sig bakom förslaget. Vi tycker att regeringen bör verka inom det europeiska samarbetet för att påverka utformningen av ESM så att den styrs i mycket mer demokratisk riktning. Vi anser inte att verksamheterna

ska medföra juridisk immunitet, det vill säga att man inte ska kunna ställas inför domstol om man misskött sitt arbete, och vi anser att det måste vara möjligt att granska arbetet demokratiskt. Framför allt handlar det om 32 § och 35 §, som inte följer de principer som vi anser måste vara rådande för en ekonomisk institution på en demokratisk arena.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 4 från Miljöpartiet.

Anf. 2 ERIK ALMQVIST (SD):

Herr talman! Efter kriserna på 90-talet fanns en stor enighet inte bara i Europa utan i världen i stort om vikten av nationella valutor som värderas av marknaden, om vikten av en självständig och oberoende riksbank och penningpolitik. Trots det dröjde det inte mer än några år innan ett antal länder valde att skrota de fundamentala förutsättningarna för ekonomisk stabilitet. Man valde att underkasta sig den monetära unionen, EMU, inte bara i de två första stegen, som även vi har tagit, utan även i det tredje och ingå i den gemensamma valutan. Problemen lät inte vänta på sig.

Vi kunde redan under de första åren omkring millennieskiftet se hur en fastighetsbubbla byggdes upp i Irland. Det var en direkt konsekvens av en gemensam penningpolitik som inte fungerade, en politik där en centralbank för hela euroområdet satte räntan efter de stora ekonomiernas behov. Ett litet land som Irland, som precis som Sverige utgör en liten del av EU, fick dra det korta strået och betala med en omfattande fastighetsbubbla eftersom man inte kunde kyla bubblan genom att höja räntan.

Efter Irland har vi under de senaste åren sett hur det är i Grekland, hur unionen i sin iver att växa har sett genom fingrarna med en undermålig bokföring och låtit ett land som inte klarar av inträdesreglerna komma med i samarbetet och bygga upp ett enormt skuldberg som nu briserar.

När Sverige skulle hantera den ekonomiska krisen i början av 90-talet var ett viktigt verktyg och en självklar del i krishantering en depreciering av den svenska valutan. Den dörren är nu också stängd för Grekland på grund av euron. Grekland har i dag svårt att hitta en utväg.

Nu manifesterar sig även valutaunionens obalanser och inbyggda problem ytterligare när man kan se hur länder som Spanien och Irland, som de senaste åren har haft sunda statsfinanser, dras med utför branten på grund av den avhängighet som råder inom eurozonen. EU gräver där man står, och i dag har man grävt så djupt att det är svårt att ta sig upp igen.

Vi har i dag att ta ställning till ytterligare överstatliga samarbeten för att kompensera eurozonens inbyggda dysfunktionalitet. Man kan fråga sig varför vi ska lägga oss i som inte är en del av det monetära samarbetet inom EMU. Jag önskar att vi inte behövde lägga oss i, men problemet är att de svenska regeringarna konsekvent valt att inte förhandla fram ett undantag från euron för Sveriges del trots den svenska folkomröstningen där svenska folket tydligt har satt ned foten och till skillnad från länder som Storbritannien och Danmark där man har valt att förhandla fram undantag i demokratisk ordning.

På grund av de fördrag som Sverige redan har skrivit under är Sverige förpliktat att fullfölja EMU-medlemskapet och även ta det tredje steget in i en gemensam valuta. När vi nu diskuterar den europeiska stabilitetsmekanismen, ESM, handlar det alltså om ytterligare en konstruktion som

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

Sverige har skrivit under och är förpliktat att underkasta sig. ESM betyder i praktiken att vi tvingas låna ut omfattande medel på en federal nivå. Inledningsvis ska, som redan sagts i talarstolen, ESM förfoga över ca 6 biljoner kronor – endast inledningsvis – och det motsvarar ungefär svenska statens utgifter i sju år.

Propositionen avslöjar sina egna brister. I propositionen framgår att när bestämmelsen om den ekonomiska och monetära unionen infördes genom Maastrichtfördraget, som trädde i kraft 1993, gjordes valet att *inte* i den institutionella arkitekturen för EMU innefatta någon finansiell stödmekanism för euroländer. Detta föreföll rationellt eftersom endast ekonomiskt och finansiellt stabila länder skulle kunna kvalificera sig för att införa euron. Man befarade också en risk för att möjligheten till hjälpaktioner skulle minska ländernas eget ansvarstagande för sin ekonomi.

Därmed tycks det som att federalisterna var mer insiktsfulla för 20 år sedan än i dag. Förslaget öppnar dessutom för att en kvalificerad majoritet kan fatta beslut, vilket i praktiken innebär att den svenska finansministern kan bli överkörd, och vi kan bli tvungna att låna ut pengar mot vår vilja. Det är inga små pengar, initialt 6 biljoner kronor totalt sett – en stor börda för Sverige.

För oss sverigedemokrater, herr talman, är det otänkbart att låta andra än svenska folkets företrädare föga över så stora svenska skattemedel. Vi vill inte bidra till att fortsätta odla den federala katastrofen. Därför vill jag avsluta med att yrka bifall till reservationerna 1, 5 och 7.

Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! I samband med den nu pågående ekonomiska krisen har vi sett hur grundläggande fackliga rättigheter angrips i land efter land – Grekland, Italien, Spanien med flera. Däribland gäller det rätten att fritt förhandla, teckna och upprätthålla kollektivavtal. Vi ser det som djupt bekymmersamt att krisen utnyttjas politiskt för att underminera arbetstagarnas fackliga rättigheter. EU-domstolens domar i Viking-, Laval-, Ruffert- och Luxemburgmålen hade redan innan krisen försvagat de grundläggande rättigheterna i förhållande till de ekonomiska friheterna inom EU.

Vänsterpartiet, liksom arbetstagarnas fackliga organisationer, har efter de nämnda domarna ställt krav på att ett juridiskt bindande socialt protokoll ska tillfogas EU:s fördrag. I det sociala protokollet ska fastställas att grundläggande mänskliga rättigheter, såsom grundläggande fackliga rättigheter, förhandlings- och konflikträtt, samt rätt att fritt teckna kollektivavtal, är överordnade EU:s ekonomiska friheter. Det kravet aktualiseras i samband med den föreslagna fördragsändringen. LO och TCO har ställt sig bakom kraven på ett socialt protokoll. Nu har vi chansen att börja den resan eftersom vi har vetorätt till den föreslagna fördragsändringen. Det behövs.

Tyvärr kan vi konstatera att Vänsterpartiet är det enda partiet som är berett att göra så både i ord och i handling. Det är bara vi som föreslår att Sverige nu ska säga nej till fördragsändringen om Sverige inte också ställer kravet på ett socialt protokoll. Det är en stor besvikelse.

EU-domstolens domar hindrar likabehandling av arbetare på den svenska arbetsmarknaden. Domarna begränsar de grundläggande fackliga rättigheterna, rätten att fritt förhandla, teckna kollektivavtal med ut-

ländska företag och rätten att vidta stridsåtgärder för att få avtal till stånd. Enligt EU-domstolen får facket kräva minimivillkor bara inom vissa begränsade områden. EU-domstolen har tolkat utstationeringsdirektivets miniminivåer som maximinivåer för vad som får krävas.

Det här öppnar för låglönekonkurrens som på sikt pressar ned lönerna på svensk arbetsmarknad och utgör ett allvarligt hot mot den svenska kollektivavtalsmodellen. Grundläggande mänskliga rättigheter, som den fria förenings- och förhandlingsrätten, rätten att teckna kollektivavtal inklusive rätten att vidta stridsåtgärder, måste säkerställas och garanteras. I första hand ska det ske genom hela EU i ett socialt protokoll som slår fast att de fackliga rättigheterna inte kan underordnas de ekonomiska friheterna. I andra hand ska det finnas garantier för den svenska kollektivavtalsmodellen. Vänsterpartiet begär därför att regeringen inte ratificerar avtalet innan ett juridiskt bindande socialt protokoll har införts på EU-nivå.

Varför begär vi detta i samband med en fördragsändring? Det enkla svaret är att fördraget är primärrätt och därmed överordnat till exempel ett utstationeringsdirektiv, som Socialdemokraterna föreslår. Lavaldomens utslag byggde på att man dömde utifrån fördraget. Varför begär vi detta nu när fördragsändringen handlar om något annat, nämligen möjligheten att införa en stabilitetsmekanism, det vill säga en stor räddningsfond? Det enkla svaret på den frågan är att det aldrig kommer att komma en fördragsändring som egentligen handlar om ett socialt protokoll. Därför måste vi ta till vara de möjligheter som ges. Vi vill helt enkelt inte att arbetare ställs mot arbetare, där arbetare som kollektiv alltid drar det kortaste strået. Det är vi som betalar priset för kapitalets fria rörlighet. Vänsterpartiet tycker helt enkelt inte att det är oproportionerligt att ställa mänskliga rättigheter mot räddande av krisande banker, som Socialdemokraterna tyvärr gör i sitt särskilda yttrande.

En ändring av artikel 136 i Lissabonfördraget måste godkännas av samtliga medlemsstaters parlament, även av den svenska riksdagen. Varje enskilt land har alltså vetorätt. Vi kan alltså skapa förutsättningar för ett socialt protokoll – om vi vill. Vänsterpartiet vill det, men tyvärr inte någon annan.

Inför folkomröstningen om ett svenskt medlemskap i EU 1994 var frågan om garantier för att den svenska kollektivavtalsmodellen skulle bestå väldigt viktig för många när det gällde hur de valde att rösta. Den dåvarande regeringen bedyrade att Sverige i förhandlingarna om ett eventuellt medlemskap hade fått sådana garantier.

Det står nu helt klart, inte minst med anledning av Lavaldomen, att dessa garantier inte hade något juridiskt värde. EU-domstolen har förbjudit svenska fackliga organisationer att verka för likabehandling av löntagare på svensk arbetsmarknad oavsett nationalitet. Därför kräver vi att regeringen ska kräva bindande garantier för kollektivavtalsmodellen.

Herr talman! Under de senaste åren har flera av valutaunionens länder drabbats av betydande statsfinansiella problem. Den ekonomiska krisen inom euroområdet har blivit en politisk kris för hela EU. Varken EMU-ländernas diagnos eller recept har tyvärr blivit rätt utan snarare tvärtom. Med den ensidiga åtstramningspolitiken försöker de bota en anorektiker med bantning. Massarbetslöshet och fattigdom breder ut sig.

Prot. 2011/12:120
30 maj

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

Denna fördragsändring handlar om att inrätta en fond för att rädda det politiska prestigeprojektet EMU från kollaps. Den ekonomiska krisen i valutaunionen är inte ett resultat av bristande budgetdisciplin som man försöker att få det att framstå som. Bortsett kanske från Grekland och i viss mån Portugal var de offentliga finanserna i eurozonen innan finans-krisen tämligen starka.

De statsfinansiella problem som flera av valutaområdets länder drabbats av är ett resultat av den globala finanskrisen som lett till att ett stort antal länder har fått gå in med skattepengar och rädda banker. Fler är på gång inte minst i Spanien. Vi ser nu hur människor i land efter land rusar till bankerna för att ta ut sina insättningar, vilket i sig kommer att skaka valutaunionen än mer.

Krisen har i sin tur förstärkts av den illa fungerande valutaunionen med den gemensamma ränte- och valutapolitiken, obalanser i privat sparande och i bytesbalanserna men också av inhemska fastighets- och bankkriser. Utan möjligheter till en självständig valutapolitik har flera sydeuropeiska länder fått se sin konkurrenskraft urholkad till följd av skillnader i produktivitetstillväxt bland valutaunionens länder. Detta har bidragit till stora underskott i bytesbalanserna och i de offentliga finanserna.

EU har inte tagit sig an de strukturella problem som ligger bakom den ekonomiska krisen. EU:s svar på krisen har i stället i huvudsak bestått av två delar. För det första har man gett diverse stödpaket till de värst utsatta länderna och som villkor för dessa krävt omfattande besparingar i de nationella budgeterna samt ingrepp i de fackliga rättigheterna. För det andra har man beslutat om ökad samordning och övervakning av den ekonomiska politiken och skärpta budgetregler.

Inget av detta tar emellertid fasta på de bakomliggande strukturella orsakerna till krisen. Snarare riskerar den ensidiga fokuseringen på besparingar och skärpta budgetregler att fördjupa och förlänga den ekonomiska krisen. Den inskränker också demokratiska rättigheter. Vi ser nu, liksom efter 30-talskrisen, hur fascistiska krafter återigen får luft under vingarna och nu senast genom Ny grynings valresultat i Grekland. Ett nazistparti vinner gehör i Grekland, vem kunde ha trott det?

Det kan självklart finnas skäl för valutaunionens länder att inrätta någon typ av finansiell stabiliseringsmekanism som kan kanalisera finansiellt stöd till länder med statsfinansiella problem. Men vi kan inte ställa oss bakom den föreslagna lösningen eftersom den privata sektorns medverkan är underställd IMF:s praxis. Det innebär att den privata sektorns medverkan endast blir aktuell i exceptionella fall.

Jag tyckte att Johan Norberg var väldigt bra i radioprogrammet *OBS*. Han sade så här: En kapitalism utan konkurser är som en kristendom utan helvete. Det är vad man nu håller på med. Man låter inte bankerna gå omkull. Man låter inte bankernas ägare betala priset för vad de har ställt till med. Detta är inte rimligt då det framför allt är bankerna som har skapat krisen.

De statsfinansiella problemen i euroområdet är en direkt följd av detta. Därtill har bankerna dessutom kunnat tjäna enorma summor på den förda krispolitiken inom euroområdet. De har kunnat låna pengar till mycket låg ränta av Europeiska centralbanken. Det gäller inte minst inom ECB:s program med treåriga lån till 1 procents ränta. Sedan har de kun-

nat placera dessa i spanska och italienska statspapper till mycket hög ränta. Senast var det Spanien som fick betala 7 procent. Det är inte rimligt att de som först skapade krisen och sedan tjänar stora pengar på densamma inte ska vara med och betala för krishantering. Men det tycker tydligen ni.

I fördraget om ESM slås fast att stöd får ges till rekapitalisering av finansiella institutioner. På detta vis förstärks den nuvarande politiken där den finansiella sektorn vältrar över kostnaderna och riskerna på skattebetalarna. I fördraget sägs det att stöd endast kommer att betalas ut på strikta villkor. Någon närmare precisering av vad dessa villkor är görs inte. Men det är väl rimligt att anta att villkoren kommer att fortsättningsvis vara desamma som man hittills har ställt upp.

Dessa har haft en stark nyliberal slagsida i form av krav på sänkta löner, privatiseringar, nedskärningar av de offentliga välfärdssystemen och urholkade fackliga rättigheter. Förutom att dessa krav har haft en oacceptabel fördelningsprofil har de fördjupat och förlängt den ekonomiska krisen i euroområdet. Nu höjs röster i land efter land. Ekonom efter ekonom säger: Vad tusan håller ni på med, ni förstör ju allting för oss alla? Man dömer helt ut den krishantering som hyllas bland annat av den svenska regeringen.

Artikel 32:3 i ESM-fördraget slår fast följande: ”ESM, dess egendom, medel och tillgångar var de än finns och vem som än innehar dem, ska åtnjuta immunitet från varje form av rättsligt förfarande utom då ESM uttryckligen avstår från sin immunitet för eventuella åtgärder eller till följd av avtalsvillkor, inbegripet dokumentationen om finansieringsinstrumenten.”

Detta var ett direkt citat. Vi menar att denna artikel totalt strider mot grundläggande juridiska principer om öppenhet och ansvarsutkrävande. Vi låter människor vara helt åtalsfria trots att de kommer att handha enorma summor och ha en enorm makt att påverka det som nu sker.

Herr talman! Vi lyfter därför fram våra reservationer under punkt 1 och 2 i betänkandet.

Anf. 4 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman, ledamöter och åhörare! Det vore intressant att ha en generaldebatt om hur EU ska klara krisen och komma ur den. Jag är helt säker på att vi kommer att återkomma till den under våren i utskottet i samband med behandlingen av den ekonomiska vårpropositionen med mera och även i höst då vi står inför behandling av den så kallade pakten för fördjupat finanspolitiskt samarbete.

I dag har vi att förhålla oss till det mer tekniska i form av ändringen av artikel 136 i EUF-fördraget. Det är den fördagsförändring på hel EU-nivå som krävs för att låta euroländerna fördjupa sitt samarbete och utforma ESM. Till det förslaget och till utskottets betänkande yrkar jag bifall, så att jag inte glömmer bort det.

Visst är det intressant att konstatera att det påverkar oss alldeles oavsett vad man må tycka om fullt EMU-deltagande för svensk del. Det är uppenbart att vi fortfarande lever med effekter av de senaste årens kris. Det är uppenbart vid varje budgetbeslut hur utlandsexponerat och marknadsexponerat Sverige är, hur stor andel av bnp som är handelsberoende, ungefär hälften, och hur stor andel av det som är Europaberoende.

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

Därför påverkar ESM oss. Jag vill därför understryka att det är viktigt även för svensk del, trots att vi står utanför, att eurozonen får ordning på sin situation och möjlighet att hjälpa länder i kris och ur den kris som vi har nu.

Genom att ändra artikel 136 öppnas den rättsliga vägen för att upprätta ESM, vilket ger möjlighet för euroländerna att bygga upp krisstöd som behövs för att skydda den egna valutan och de nationella ekonomierna från den påfrestning som uppstår vid kriser. De senaste åren har visat att ett sådant ramverk har saknats. Det har behövts byggas upp.

Men jag är som sagt säker på att vi får anledning att återkomma både till hur eurozonen utvecklas och till hur hela EU och svensk ekonomi påverkas av det som händer nu. Vi har inte sett det sista av toppmöten, så kallade krismöten och så vidare. Jag ser fram emot ett fortsatt konstruktivt diskussionsklimat även i utskottet och mellan partierna inför fortsatt besvärlig hantering. Det är viktigt att varje land tar ansvar för sina statsfinanser och för sin väg ut ur krisen och att möjligheterna att hjälpa varandra i kris är goda när det behövs.

Syftet med ESM är att kunna använda det när ett medlemsland i vissa extrema situationer inte klarar av sina betalningar. Då handlar det förstas framför allt om lånefaciliteten. IMF har under lång tid gett finansiellt stöd i sådana här situationer. Men det är viktigt att Europa, som ändå fortfarande är en mycket rik del av världen, också tar sitt ansvar och att ESM ges en motsvarande roll begränsad till euroområdet. Det är meningen att stödet ska vara temporärt och ge det mottagande landet möjlighet att nå en hållbar skuldsituation så fort som möjligt. Syftet är som sagt att komma ur den kris som vi har nu.

Sverige är inte en del av eurosamarbetet och därför inte heller en del av ESM i detta läge. Därmed får det inte heller direkta ekonomiska konsekvenser för oss. Men återigen är det av stort intresse både ekonomiskt och politiskt för Sverige att eurozonkrisen hävs och framför allt att den europeiska ekonomin kommer på fötter.

Jag ska helt kort kommentera undantagsargumenten. Som Erik Almqvist väl vet har vi beslutat här inne om att vi vill besluta här inne, och först efter en folkomröstning, om vårt förhållningssätt till euron. Jag bedömer att frågan inte är särskilt aktuell med tanke på den kris som just nu är akut. I något slags normaltillstånd med en återigen fungerande gemensam valuta som inte är i akut kris kan frågan bli aktuell igen. Då får vi ta upp en ny diskussion som i så fall föregås av en ny folkomröstning. Vid det löftet står partierna i denna kammare kvar.

Därmed kan även Erik Almqvist vara trygg med att det inte kuppas igenom någonting i euroväg. Det låter ibland i sådana här debatter som att det finns något slags konspiration i Bryssel där det sitter någon och bestämmer åt oss och tvingar på oss det ena eller det andra. Det är viktigt att understryka att trots att trycket nu är hårt på hårdare finanspolitiskt samarbete är det fortfarande så att EU och EMU är samarbeten mellan demokratiska och suveräna stater. Det är viktigt att vi har den här debatten, det är viktigt att vi fattar våra budgetbeslut och det är viktigt att vi har ett aktivt svenskt deltagande i rådet, Ekofinrådet och Europeiska rådet och i utformningen av gemensamma EU-åtgärder. Det har vi även framöver.

Jag föreställer mig inte att vi blir överens om detta i dag heller, men jag vill ändå nämna för Ulla Andersson att vi som var med i debatten om Lissabonfördraget senast häromåret minns debatten om de fackliga rättigheterna där. I Lissabonfördraget ingår rättsligt bindande mänskliga rättigheter. Jag vill nämna detta, och dra mig till minnes det breda stöd i denna kammare som Lissabonfördraget hade i Sverige. Det bottnade bland annat i att det är viktigt för de flesta partier, även vårt, att stärka och säkra fackliga rättigheter på hel unionsnivå. Möjligheterna till det blev inte mindre av Lissabonfördraget. Förhoppningsvis blev de större.

Jag vill understryka att respekten för den svenska modellen är fortsatt mycket viktig för regeringen. Det görs ett antal sådana markeringar och ett ganska hårt arbete för att få in detta i det finanspolitiska samarbetet. Starka fackföreningar och starka mänskliga rättigheter på EU-nivå är mycket viktiga även när vi går vidare i just dagens beslut.

Till sist och återigen: Varje land har ett ansvar för att ta sig ur den akuta kris som vi är i nu. Men det som händer på den gemensamma nivån i eurozonen påverkar oss vad vi än tycker om den. Därför ligger det i vårt intresse att euroländerna tar ansvar och att möjligheten ges att fördjupa samarbetet i form av ESM både för länderna i fråga och för de europeiska hushållen – för vår ekonomi och för vår gemensamma ekonomi och därmed ytterst för jobben och välfärden även här hemma.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet, och där ingår också bifall till propositionen.

Anf. 5 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta tillfället i akt att föra lite mer debatt i frågan eftersom jag tycker att den är central och viktig. Anna Kinberg Batra säger att Lissabonfördraget har garanterat de mänskliga rättigheterna. Av det vi nu ser i land efter land där man ingriper i kollektivavtal och i förhandlingsrätt tycker jag inte att detta verkar vara det mest överordnade. Den ekonomiska rörligheten är ännu det mest överordnade i EMU.

Moderaterna brukar påstå att de värnar den svenska kollektivavtalsmodellen. Men vi kan se att den inte är gällande på det sätt som den har varit tidigare. Arbetare ställs mot arbetare i vårt land. Nu när vi står här dundrar långtradare förbi med helt andra arbetsvillkor och lönevillkor än vad de som arbetar under svenska kollektivavtal har. Man har ändå inte rätt att kräva likartade villkor ens i Sverige. Därför tycker jag att Moderaterna talar med kluven tunga i fråga om fackliga rättigheter och försvaret av den svenska kollektivavtalsmodellen. Det gör mig rätt upprörd, och det är också ganska välbekant.

Jag skulle vilja höra Anna Kinberg Batra utveckla detta. Varför inte ta tillfället i akt och visa att ni verkligen står bakom den svenska kollektivavtalsmodellen? Varför inte kräva det nu när ni har möjlighet i och med att en fördragsändring är upp på bordet? Det är sällan detta händer, och det är sällan ni kommer att ha denna möjlighet.

Den andra frågan till Anna Kinberg Batra är: Varför tycker Moderaterna att det är okej att bankerna inte ska vara med och betala krisen? Det är det ni nu går med på när ni tycker att stabilitetsmekanismen ska finnas i den konstruktion som nu ligger på bordet.

Anf. 6 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Jag tackar återigen för att Ulla Andersson vill ta tillfället att föra en större debatt om dessa viktiga frågor. Det gör jag gärna också, inom de begränsningar som replikinstrumentet ger i tid.

Jag tycker att Ulla Andersson argumenterar för ett fördjupat EU-samarbete, och jag beklagar att Vänsterpartiet är så allmänt EU-kritiskt. Det är ju just genom bättre samarbete på unionsnivå som vi kan stärka till exempel rättigheter för dem som jobbar i gränsöverskridande sektorer som transport och andra. Det är just genom fördjupat samarbete inom Lissabonfördraget, som Vänsterpartiet var kritiskt till, som vi har fått tillfälle att skriva in rättsligt bindande mänskliga rättigheter. Detta har trätt i kraft ganska nyligen, och det kan absolut vara viktigt att följa upp över tid hur dessa rättigheter fungerar. Det tror jag att vi är intresserade av oavsett parti. Men nog var Lissabonfördraget en större fördragsändring där vi passade på att försöka förstärka just dessa rättigheter även på unionsnivå.

Detta hänvisar också utrikesutskottet till i sitt yttrande. Det gläder mig att det är så brett politiskt förankrat. Utrikesutskottet konstaterar att ett villkor med ett juridiskt bindande socialt protokoll inte bör eller behöver införas. Det viktiga är att vi fortsätter lite grann som vi har gjort, det vill säga fortsätter att bevaka att rättigheterna stärks med Lissabonfördraget och fortsätter att bevaka fackliga rättigheter inom ramen för arbetet med finanspakten. Detta gör också regeringen i förhållandevis brett politiskt samförstånd. Vänsterpartiet kanske inte är med, men vi försöker åtminstone vara brett förankrade här i riksdagen i övrigt.

Vad gäller bankerna pågår nu ett arbete, som Ulla Andersson väl vet, med ett EU-gemensamt ramverk för banker i kris. Det är viktigt att vi fortsätter att stärka banker, att stärka kapitalkrav och att ställa krav på att bankerna tar sitt ansvar. Det gäller i hela EU, och inte bara inom eurozonen.

Anf. 7 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Låt mig börja med EU-ramverket för banker i kris. Anna Kinberg Batra var också med och träffade den kommissionär som var här. Han var mycket tydlig med att man inte tänkte låta stater ta över banker som krisade om man går in med pengar i dem. Därmed har man en modell där skattebetalarna ska gå in med pengar och rädda banker men inte bli ägare av dem. Jag tycker inte att det är en tilltalande modell.

Anna Kinberg Batra säger att det finns en bred majoritet och uppslutning bakom förslaget och att utrikesutskottet har konstaterat att man inte behöver ställa något krav på socialt protokoll. Men Europafacket, LO och TCO kräver ett socialt protokoll eftersom de menar, och också har svart på vitt på det, att man kontinuerligt undergräver de fackliga rättigheterna i EMU och EU. Det är också därför som vi är så kritiska. Ändringen av Lissabonfördraget har inte ändrat på det i grund och botten. Därför är det så viktigt för oss att få in ett socialt protokoll i fördraget eftersom det då blir primärrätt, det vill säga att domstolarna kommer att döma utifrån detta. Det var också det som hände med Lavaldomen.

Vi menar, och det finns också tydligt nedskrivet, att det är de ekonomiska friheterna som är överordnade de fackliga rättigheterna. Det är därför det ser ut som det gör, och det är också därför som man i skenet av

krisen ingriper i de fackliga rättigheterna och tar undan kollektivavtal och andra fackliga rättigheter.

Jag tycker att det är helt rimligt att ha möjligheten att ställa krav på ett socialt protokoll när man har en fördragsändring på bordet. Vi lider varje dag av konsekvenserna av att det inte finns något sådant. Arbetstagare ställs mot arbetstagare, och arbetstagarna som kollektiv förlorar alltid i kampen mot den ekonomiska fria rörligheten.

Anf. 8 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Ulla Andersson är en vass retoriker, och jag föreställer mig inte att jag kommer överens med henne i varje fråga i dag heller. Men jag vill ändå problematisera den här ”man” som undergräver fackliga rättigheter. Det sitter inte en liten figur i Bryssel och bestämmer över medlemsstaterna, utan det är demokratiska länder som arbetar tillsammans, mot varandra i partier och ibland mot varandra på regeringsnivå. Efter mycket tröskande fattas det beslut som leder till vissa resultat. Så går samarbetet till, och det förtjänar att påminnas om när vi till exempel diskuterar regelverk för banker med kommissionen och ibland mot kommissionen. Ytterst är det till slut regeringar och ministerråd som ska fatta beslut. Det är ingen hemlighet att det ibland finns spänningar och åsiktsskillnader mellan kommissionsförslag och till exempel svenska regeringen och många partier i Sveriges riksdag. Det är viktigt att bankerna tar större ansvar i kommande kriser. Det är bland annat därför vi med brett stöd här driver kraven på kapitaltäckning.

Vad gäller rättigheter och fördragsändring minns alla som jobbade med Lissabonfördraget att större fördragsändringar är komplicerade processer som tar årtal och kräver regeringskonferenser och mycket annat. Något sådant är enligt min mening inte aktuellt nu, och inte enligt så många andras mening heller.

Nu förhåller vi oss till den här öppningen för att gå vidare med ESM. Hela fördraget kommer säkert att rivs upp igen. Det har skett förut inom EU, men det är inte aktuellt just i dag. En genomgång av hela fördraget ligger inte på bordet. Låt oss i stället se att Lissabonfördraget fungerar tillräckligt väl, och låt oss använda den makt som nationella parlament har. Nyligen har det första så kallade gula kortet avfärdats. Det innebär att flera nationella parlament ifrågasätter ett förslag inom det arbetsrättsliga området. Det kan man tycka vad man vill om, men det är intressant eftersom de nationella parlamenten har en stor roll här gentemot kommissionen så att EU fattar så bra beslut som möjligt och tillämpar dem så väl som möjligt för jobben och för demokratin.

Anf. 9 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! I mitt inledningsanförande ställde jag en del frågor om de demokratiska principerna för hur vi ska rädda den europeiska ekonomin. Jag kunde inte riktigt höra att Anna Kinberg Batra tog upp det i sitt anförande. Jag tänker fortsätta att följa upp den frågeställningen.

Till att börja med kan man ifrågasätta om Sverige inte påverkas av ESM över huvud taget och att vi därför inte ska läggas oss i hur principerna för ESM, den europeiska stabilitetsmekanismen, är uppbyggda. Jag anser att vi faktiskt ska lägga oss i hur mekanismen ser ut. Om vi skriver

Prot. 2011/12:120
30 maj

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

under en fördragsändring har vi också ett ansvar för hur utformningen av Europeiska stabilitetsmekanismen sker och hur demokratisk den är.

Ett flertal partier här i riksdagen vill att vi ska ansluta oss till euron i framtiden. Då kommer vi också att automatiskt ansluta oss till ESM-fördraget. Vi vet inte vad som kommer att hända i framtiden. Jag hoppas självfallet att vi inte kommer att ansluta oss till euron eftersom jag tycker att det är väldigt dålig ekonomisk politik. Men om det visar sig att svenska folket stöder det i framtiden, och det är många som utlovar att det kommer en ny folkomröstning, är det viktigt att vi också tar ansvar för hur eurosamarbetet fungerar och för hur sådana här mekanismer är utformade.

Jag ställde frågor i mitt anförande om detta med immunitet, att alla som arbetar inom ESM ska ha immunitet och inte kunna ställas inför domstol om de missköter sig. Vi vet att det har funnits många fall där det har diskuterats mutor, inte minst inom EU, och även på andra håll i världen. Det är inte omöjligt att tänka sig att en sådan situation skulle kunna uppstå även inom ESM-samarbetet. Då är det mycket viktigt att man också kan lyfta upp den frågan och undersöka den i domstol.

Jag ställde också frågor om insynen i ESM, hur det ska vara möjligt granska den demokratiskt och hur journalister ska kunna sköta sitt arbete och komma åt de dokument som ligger bakom besluten och som i mycket stor utsträckning berör hela Europa.

Min fråga är: Ser Anna Kinberg Batra det här som ett problem? Vad har regeringen gjort för att lösa de här demokratiska problemen med ESM?

Anf. 10 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att även Per Bolund argumenterar mycket kraftfullt för ett fördjupat EU-samarbete. Jag vet att Miljöpartiets inställning där är mer konstruktiv än vad Vänsterpartiets är. Jag tycker nästan att Per Bolund också för fram det politiska argumentet för fullt svenskt EMU-medlemskap. Jag vill understryka att den frågan inte är aktuell i dag. Men det är just genom att delta fullt ut som man har makten att påverka hur eurozonens mekanismer ska fungera inom zonen. Efter att de som röstade nej vann i folkomröstningen, jag gjorde det inte, har vi valt att stå utanför de här möjligheterna att påverka inom eurozonen.

Just nu i detta krisläge kan man diskutera om det kanske finns fördelar med att Sverige har stått utanför. Men priset för att vi inte sitter med vid det politiska förhandlingsbordet inom eurozonen finns kvar. Det är svårt att sätta det exakt, men det sker väldigt mycket nu inom eurozonen där vi inte är med. Det här är sådant.

Jag argumenterar inte för att det är perfekt utformat i varje detalj utan konstaterar att fortsatt utformning av hur det ska fungera åvilar eurozon-medlemmarna som omfattas av detta, och vi är inte en av dem.

Jag skulle också vilja understryka att jag helst skulle vilja att ESM har bra mekanismer för transparens och ansvarutkrävande. Det är alltid viktigt. Det politiska ansvaret finns kvar inom eurozonen och rådet. Jag skulle också vilja att behoven att använda ESM blir så få som möjligt och så små som möjligt framöver. Det hör också hit, men så länge det behövs ska det vara väl utformat.

I dag fattar vi beslut om att möjliggöra på EU-fördragsnivå att detta görs på eurozonnivå. Där är vi inte med i detalj framöver vad man än tycker om den saken.

Anf. 11 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det är lite lustigt att höra Anna Kinberg Batra och representanter för regeringen. När vi hade folkomröstning om att gå med i EU var argumentet i kampanjen inför den att när man går med EU kommer man att ha möjlighet att påverka. Nu när man hör medlemmar i regeringen låter det som om man inte har någon möjlighet att påverka över huvud taget och att man är helt maktlös när det gäller viktiga frågor om hur EU-samarbetet fungerar. Det beklagar jag. Det här är faktiskt ett fall där Sverige skulle kunna ha en stor möjlighet att påverka.

Som vi har hört tidigare och vad jag förstår kräver ett sådant här beslut om fördragsändring enhällighet. Då skulle Sverige som motkrav för att ställa sig bakom en fördragsändring också kunna ställa krav på att man ska ha en demokratisk uppbyggnad av den europeiska stabilitetsmekanismen. Jag tycker inte att det är ett märkligt krav. Sverige har haft som tradition att driva på väldigt hårt inom EU för ökad insyn och för möjligheten att få ut material från EU-samarbetet. Jag har svårt att se varför det här skulle vara ett undantag och varför man inte skulle arbeta för det här.

Jag kan inte hålla med om att det enbart är om Sverige skulle gå med EMU-samarbetet som vi kan påverka någonting av hur det fungerar. Här har vi ett tydligt fall där det faktiskt skulle gå om regeringen bara hade viljan att gå in och ställa krav för att ge sitt godkännande. Jag tror att det är det mest ansvarsfulla sättet att arbeta, och det skulle också göra det möjligt för Sverige att förbättra även för andra EU-länder.

Jag tror också att det framför allt är de små länderna inom eurosamarbetet som kommer att ha det svårt i och med att man kommer att ha ett röstningsförfarande inom ESM där de stora länderna kommer att ha väldigt stor makt medan de små länderna inte kommer att ha möjlighet att påverka.

Jag tycker att som litet EU-land skulle Sverige ha en roll att försöka förenas med de små euroländerna för att skapa en större enighet så att de här mekanismerna ger större möjligheter för de små länderna att påverka på ett bättre sätt.

Jag beklagar att regeringen i det här fallet anser att man inte ska använda sig av den makt man har utan att man bara passivt ska acceptera den utformning som finns på bordet.

Anf. 12 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Jag beklagar det också, men vår makt att påverka hur man samarbetar inom eurozonen är begränsad eftersom vi har valt att stå utanför. Sedan står vi här och blir påverkade ekonomiskt och politiskt av vad som händer i eurozonen i alla fall. Vad är det bästa vi kan göra åt det? Det är att möjliggöra att ESM-faciliteten sätts upp därför att framför allt de ekonomiska konsekvenserna för oss skulle bli så stora vid en fortsatt kris i eurozonen.

Jag vill understryka att Sveriges möjligheter till påverkan på EU-nivå är goda och tillvaratas och fortsatt måste tillvaratas. Ulla Andersson

Prot. 2011/12:120
30 maj

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

nämnde till exempel regelverket för banker i kris. Där lyssnar de mycket på Sverige. Vi har gott anseende i Ekofinrådet, bland annat med anledning av att vi har hållit våra statsfinanser i schack under den kris som har varit. Det ökar vårt inflytande och stärker möjligheten att bli lyssnade på där.

Närmast i morgon behandlar vi EU:s långtidsbudget igen i finansutskottet. Både långtidsbudgeten och årsbudgeten är EU-övergripande frågor av stor ekonomisk-politisk vikt där vi verkligen använder vårt inflytande för att bland annat utkräva bättre ansvarstagande, bättre transparens, bättre kontroll och bättre insyn.

Var så säkra på att det är värden som både Moderaterna och alliansregeringen strävar efter att få gehör för och att Sverige får gehör för sådana värden på de arenor där vi verkar. Vi får bättre gehör på hela EU-nivån än inom eurozonnivån, och det beror tyvärr på att vi inte är med.

Anf. 13 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Till skillnad från talare i föregående replikskiften har jag inte tänkt argumentera för ett fördjupat EU-samarbete – låt det inte råda några oklarheter därom.

Anna Kinberg Batra uttrycker något slags farhåga om att Sverigedemokraterna skulle tro på en konspiration inom EU som bakvägen kommer att föra in Sverige i EMU. Jag kan lugna henne med att så inte är fallet.

Precis som jag sade i mitt anförande har Sverige förbundit sig att gå med i EMU. Vi har skrivit på att vi vill gå med i EMU, att vi ska gå med i EMU. Det är de avtal som gäller. Svenska folket har sedan fått säga sitt, röstat nej och sagt att vi inte vill gå med i EMU, att vi inte ska gå med i EMU.

I Danmark, när det danska folket sade samma sak, begärde den danska regeringen ett undantag från EMU-medlemskapet. Även britterna har begärt ett undantag. Men det har inte Sverige gjort.

I Sverige har vi en regering som i grunden är för EMU. Jag känner mig inte trygg med att Sverige dels har en regering som är för EMU, dels har ingått avtal som säger att vi ska med i EMU samtidigt som svenska folket säger nej. Jag tycker att svenska folket förtjänar den garanti som ett undantag innebär i det här fallet.

Tills vi har fått den garantin menar jag att det ligger i vårt intresse att göra allt för att inte ytterligare avdemokratisera EMU och samarbetet genom att flytta alltmer makt från de nationella parlamenten och folken till en monsterstat som bevisligen är dysfunktionell i grunden, framför allt när det gäller det monetära samarbetet.

Anf. 14 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Jag skulle bli mycket förvånad om Erik Almqvist talade för fördjupat EU-samarbete. Jag vill vara tydlig med det.

Jag refererade till att Erik Almqvist i sitt anförande sade saker som att Sverige är skyldigt och så vidare. Mot den bakgrunden vill jag understryka, för det är viktigt, att beslut om ett eventuellt svenskt deltagande i eurozonen fattar vi här inne efter en folkomröstning.

Vi har förbundet oss och är brett överens om att det är en ny folkomröstning som föregår ett eventuellt nytt beslut. Den frågan är heller inte aktuell i dag. Där står vi, och det var det jag ville understryka.

Det är också viktigt att understryka att politiken är större än juridiken här. Det är inte genomförbart och inte möjligt att någon annan bestämmer åt oss om vi ska vara med i EMU steg tre eller inte. Det är viktigt. Det figurerar ibland sådana argument i debatten, och det är bra att Erik Almqvist visar att han inte är en av de debattörerna. Men samtidigt använder Erik Almqvist ord som ”avdemokratisera” och ”monsterstat”, och det är när vi får den nivån i debatten som det ibland kan låta som att det är någon annan som bestämmer.

Det är vi som bestämmer om Sverige ska vara med i eurozonen eller inte. En majoritet av svenska folket bestämde 2003 att vi inte ska vara det, och frågan är inte aktuell i dag. Där står vi nu.

Erik Almqvist nämnde också de nationella parlamenten och använde begrepp som ”avdemokratisera” med mera. Jag vill understryka att en sak som Lissabonfördraget ger och som börjar bli aktuell i det ekonomisk-politiska området just nu är att de nationella parlamenten har större makt än kanske någonsin i EU-samarbetet. Låt oss använda den makten i stället för att sprida bilden av att den skulle ha minskat!

Anf. 15 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Debattnivån hamnar ofta på den nivå som debatten förtjänar. Det faktum att det sker en avdemokratisering tror jag har undgått få. Makt flyttas från de nationella parlamenten till EU. I det här fallet pratar vi till exempel om hur svenska skattemedel i mångmiljardersklassen skulle hanteras på en federal nivå där en svensk finansminister kan bli överkörd. Det är uppenbart att då har det demokratiska inflytandet över pengarna minskat för svenska folket.

Frågan vi diskuterar om det svenska undantaget är ganska enkel. Svenska folket har sagt nej till EMU. Sverige har förpliktat sig till att gå med genom Maastrichtfördraget. Det kan man hantera på olika sätt. Antingen gör man som Danmarks regering som efter folkets vilja också krävde ett undantag och fick det, eller så gör man som andra EU-länder har gjort före oss och låter folk rösta om och om igen tills de röstar rätt. Regeringen vill in, och då stannar man kvar vid förpliktelsen, bearbetar folk och försöker med jämna mellanrum få med folket genom en folkomröstning tills man lyckas. Jag tycker inte att det är ett demokratiskt tillvägagångssätt.

Ambitionen bör komma underifrån om folk ändrar uppfattning. Det ska inte vara så att regeringen bearbetar svenskarna tills de röstar på rätt sätt.

Det är ganska enkelt. Ytterst är det en majoritet av folket som bestämmer. Det är inte den minoritet som Alliansen utgör som regering.

Anf. 16 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna refererar i sin reservation till en tidigare folkomröstning. Låt oss konstatera att där någonstans har vi svaret på vad en majoritet av svenska folket tyckte om EMU. Sverigedemokraterna skriver också om en ”närmast nonchalant motvilja från regeringen mot en bred diskussion i frågan”.

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

Jag beklagar lite att det är den här nivån i debatten. Erik Almqvist säger också att makt flyttas från nationella parlament till EU. Låt mig en sista gång säga – vi kommer säkert att återkomma till detta – att jag tar gärna en bred diskussion om vart EU-krisen är på väg och vad vi ska göra med EU-samarbetet. Jag tycker att det är det vi har här. Det är inte så mycket diskussion om utformningen av artikel 136 i EUF-fördraget. Det har varit det lite grann, men mest pratar vi om vad som faktiskt händer i eurozonen. Det tycker jag är viktigt och intressant. Varför? Jo, för att det påverkar oss.

Vad man än tycker om den saken och hur man än röstade 2003 om man fick, kunde och gjorde det påverkar det som händer i EU och eurozonen oss. Det är till och med helt avgörande för svensk ekonomi. Det kommer ni som följer debatten om vårpropositionen om bara några veckor också att höra. Det är helt avgörande för vårt reformutrymme i höst, för de svenska jobben och den svenska välfärden hur, om och helst att eurozonen fungerar.

Att ha demokratiska strukturer för hur det här görs på EU-nivå, genom den större makten till nationella parlament, genom beslut i rådet, genom att förbättra förslag från kommissionen och genom att inom eurozonen få den här mekanismen till stånd får vi makt och kan ta oss makt över det som påverkar oss.

Vänd inte det här åt fel håll genom att skrämman människor! Använd i stället den politiska makt som även du, Erik Almqvist, har till att förbättra det svenska inflytandet! Vi har verktygen, och sedan kan vi vara osams om hur vi ska använda dem. Vi behöver ha goda förutsättningar för en stark svensk ekonomi, och det hoppas jag att vi kan återkomma till framöver.

Anf. 17 BO BERNHARDSSON (S):

Herr talman! Beslutet som vi nu ska fatta innebär alltså, som vi har hört flera gånger, en mindre fördragsändring som ger euroländerna rättsligt stöd för att införa ESM. Det är det det handlar om.

Frågan har redan väckts i vilken mån man ska lägga sig i euroländernas politiska agerande. Självklart har vi rätt att lägga oss i, även om möjligheterna att få gehör är begränsade. Denna rätt att lägga oss i bottnar naturligtvis i att det som händer i eurozonen påverkar samtliga länder som är med i EU-samarbetet. Däremot är det självklart att möjligheten att verkligen påverka varierar beroende på vilken typ av frågor det rör sig om.

Jag ska ta ett exempel som är näraliggande i tid, där denna balansgång blir ganska tydlig. Det handlar om finanspakten. Vi socialdemokrater har sagt att vi är beredda att på vissa villkor delta i finanspakten. Men vi är inte beredda att ta på oss det finanspolitiska ramverk som finns i pakten, därför att vi har ett eget finanspolitiskt ramverk som vi beslutar om här i Sveriges riksdag. Så länge vi inte är medlemmar i euron kommer vi inte att underställa oss det här andra ramverket.

Däremot, och det är här balansgången och dilemmat visar sig, har vi sagt att Sverige alltid har ett intresse av att så långt möjligt ha inflytande och delta i samtal även om det som sker i eurozonen. Därför har vi lyckats, tycker jag, förhandla fram en lösning som är optimal och som vi ska ta ställning till i höst. Den innebär att Sverige kan vara med i finanspak-

ten utan att egentligen vara med i finanspakten. Vi kommer att kunna vara med och delta, i varje fall i begränsad omfattning, i diskussioner om den här pakten och den fortsatta utvecklingen av pakten, men vi omfattas inte av den, för vi är inte euromedlemmar.

Det tycker jag ganska väl belyser precis detta dilemma. Det är klart att vi vill och har rätt att ha inflytande över det som sker. Samtidigt är vi inte medlemmar i eurozonen. Det här skulle kunna appliceras även på ESM, där jag i och för sig tror att vi har mindre möjligheter att få inflytande, men det är klart att vi kan tycka och lägga oss i hur det här utformas.

Flera talare har ägnat sig åt ESM:s större sammanhang, det vill säga den ekonomiska och politiska kris som nu sveper fram över Europa. Jag tänker också ta mig friheten att göra detta, för egentligen är det detta sammanhang som är det riktigt intressanta.

Man kan konstatera att den europeiska krisen rullar vidare, dag för dag, vecka efter vecka. Man kan dess värre också konstatera att pessimisterna blir fler och fler. Det är inget roligt konstaterande, men det är ett faktum. Nationalekonomen Lars Calmfors kanske inte ska räknas till pessimisterna, men han måste räknas till dem som problematiserar krisen. Han gjorde det i går i Dagens Nyheter. Om jag ska sammanfatta hans synpunkter som jag har uppfattat dem säger han ungefär så här: Det räcker inte med åtstramningspolitik. Det räcker inte heller att komplettera med investeringar. Efterfrågan måste stimuleras och det ganska brett. Fortsatt ökad skuldsättning kommer att bestraffas av marknaden med högre räntor, säger Calmfors. Euroobligationer må vara en god idé, men det blir dyrt inte minst för Tyskland.

Lars Calmfors hamnar till sist i den slutsatsen att åtstramningar och konsolideringsprogram i krisländerna måste kombineras med expansiv politik i framför allt Tyskland.

Calmfors problematiserar, och jag tycker att det är en välkommen problematisering. Han rundar dessutom av med att säga att det troliga är att klokt genomförda skuldnedskrivningar ökar eurons chanser att överleva. Det här är naturligtvis stora utmaningar.

Det finns även riktiga pessimister. Ekonomiprofessorn Simon Johnson, som för några år sedan var chefsekonom vid IMF, är en av dem. Han är övertygad om att Grekland måste lämna euron. Inte nog med det: I en artikel som han har skrivit tillsammans med en annan ekonom, Peter Boone, med titeln ”The End of the Euro: A Survivor’s Guide” – ”Slutet för euron: En överlevnadsguide” – förutspår han hela det europeiska europrojektets kollaps. Han är inte ensam om pessimismen.

Herr talman! En grundläggande insikt som har vuxit sig allt starkare under krisen är att om man vill ha en gemensam valuta måste man också säga ja till långtgående finanspolitisk samordning inom eurozonen. Det finns de som hävdar att en valutaunion förutsätter en politisk union. Ända sedan krisen fördjupades för några år sedan har det pågått ett arbete för att just stärka den här samordningen för att förebygga kriser. Sexpacken och tvåpacken, den europeiska terminen och så vidare är politik som har vuxit fram just för att åstadkomma detta.

Det mesta av det rör inte Sverige direkt, eftersom vi inte är medlemmar av euron. Men när valutaunionen drabbas av asymmetriska chocker utvecklas det – det vet vi nu, om vi inte visste det förr – ett tryck att sam-

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

ordna och centralstyra. Det här är euroländernas dilemma, men det är också vårt, även om vi står utanför euron.

Jag sällar mig inte till de allra dystraste eller till pessimisterna, men en viktig poäng är att det duger inte enbart med samordning som innebär hårdare och tvingande regelverk, åtstramningar och strukturreformer som försämrar välfärden, löner och trygghetssystem. Det behövs inte minst solidaritet och resurser för utjämning. En del menar att det krävs mycket stora resurser för den typen av åtgärder.

Man behöver alltså inte vara pessimist för att komma fram till att den krispolitik som har satts i sjön så här långt är ett misslyckande. För varje nytt paket fördjupas problemen, och pessimisterna blir fler. Europrojektet och den europeiska krispolitiken är i svår obalans, och den obalansen måste rättas till.

Europeiska rådet har under en längre tid diskuterat tillväxt, sade statsminister Fredrik Reinfeldt innan han förra veckan for i väg till det extrainsatta toppmötet. Anders Borg och de andra ministrarna säger likadant när de reser och när de kommer hem. Jag skulle kunna säga att det är ganska mycket snack om tillväxten, men det är alltför lite åtgärder som främjar en sådan utveckling.

Rapporterna från Grekland handlar nu om dramatiskt sjunkande skatteintäkter. Recessionen gör att inte bara Grekland utan också andra krisländer, eurozonen och Europa blir fattigare med sämre förutsättningar att betala sina lån. Arbetslösheten och därmed misshushållningen med resurser växer.

Europa måste alltså få ett bättre balanserat krisprogram. Det handlar om att både gasa och bromsa sig ur krisen, precis som Sverige gjorde för att häva 90-talskrisen. Det finns ingen väg runt den uppgiften att återställa statsfinanserna i gott skick. Den som är i skuld är inte fri. Men åtstramningar för budgetbalans måste kombineras med investeringar och ökad efterfrågan. Konsolideringen av de offentliga budgetarna måste få ta tid.

I och med socialisten François Hollandes valseger i Frankrike har debatten förändrats i riktning mot ett mer balanserat program. De tyska socialdemokraterna och partivänner i andra länder för en diskussion i samma anda. Nya förslag ventileras: euroobligationer, projektobligationer, en annan roll för ECB, skuldavskrivningar – som också Lars Calmfors lyfter fram – och kanske framför allt tid. Krisländerna behöver tid. De kommer inte undan budgetkonsolideringen, men de behöver tid och de behöver få låna till uthålligt låga räntor.

Det finns ett ord som låter nästan likadant som ”tillväxt”. Det är ordet ”tillit”. Reformerna, konsolideringsprogrammen, måste ha människors förtroende. Jag tror inte att någon europé i dag inbillar sig att problemen kan lösas utan uppoffringar. Men människorna måste se att programmen leder framåt, ut ur krisen, annars riskeras hela det viktiga europeiska projektet.

I den kris som pågår, det har vi hört tidigare från talarstolen, ifrågasätts fackliga rättigheter, löner och trygga anställningsvillkor. Vi socialdemokrater har under hela krishanteringen, i den mån vi har kunnat påverka, jobbat för att värna respekten för nationell suveränitet på områden där EU inte har fått beslutskompetens. Vi har också så långt det varit möjligt värnat respekten för fackliga rättigheter, olika förhandlingsmo-

deller, nationella traditioner och förhållanden på arbetsmarknadsområdet. Vi har tillsammans med de fackliga organisationerna fått gehör för sådana krav vid utformningen av de sex lagförslagen om ekonomisk styrning när det gäller finanspaktens utformning, även om det är ganska små förändringar. Europluspakten sade vi nej till, bland annat mot bakgrunden att det redan fanns sådana förslag.

Vi motsätter oss den förordning, Monti II, som skulle inskränka strejkrätten. För första gången ser det ut som om subsidiaritetsprövningen har lett till att kommissionen har fått så kallat gult kort. Riktigt säkert är det kanske inte förrän man har analyserat de olika ländernas yttranden.

Vi ställer också, precis som Ulla Andersson, krav på ett socialt protokoll. Vi delar synen att det här krävs ytterligare åtgärder för att säkra löntagarnas rättigheter. Samtidigt får man inte sprida den illusionen att ett socialt protokoll i det här sammanhanget, i den stora kris som nu pågår, liksom skulle vara räddningen för Europas löntagare. Så är det inte. Det går inte att lagstifta och säga att löntagare inte får drabbas av försämringar när krisen är så djupgående som den är nu. Däremot är det viktigt, inte minst för en normalsituation, att vi får ett socialt protokoll.

Frågan har alltså väckts om vi skulle villkora den fördragsändring som vi nu behandlar med ett socialt protokoll. Vi skulle med andra ord ta fördraget och möjligheterna för euroländerna att inrätta den här krismekanismen som gisslan för att egentligen få det sociala protokollet. Vi är inte beredda att göra detta av flera skäl. För det första därför att Sverige inte är med i euron och inte berörs av ESM. Det kan därför uppfattas som ett oproportionellt tilltag. För det andra därför att jag är ganska övertygad om att det möjligen skulle försvåra inrättandet av ESM, som förresten redan är framförhandlad. Den ligger där och väntar på att införas. Det skulle inte stoppa införandet av ESM.

På den punkten har vi faktiskt erfarenheter att luta oss mot. Storbritannien försökte stoppa finanspakten, i och för sig med lite märkliga argument, eftersom man har vetorätt vid fördragsändringar. Det ledde till att man i stället för att göra en fördragsändring slöt ett avtal euroländerna emellan.

Vi ska absolut jobba vidare för att få ett socialt protokoll, men vi tycker inte att vi i det här sammanhanget, alldenstund vi inte heller är medlemmar i euron, ska ta fördraget som gisslan. Vi tror inte heller att en sådan politik skulle bli framgångsrik.

Det jag har försökt säga, förutom det sista, är att vi socialdemokrater tydligt ser att Europa behöver ett mer balanserat, bättre avvägt krisprogram, en bättre krispolitik. Det är naturligtvis i det sammanhanget som ESM ska sättas in.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 18 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag vet att Bo Bernhardsson ville ha ett socialt protokoll när man antog Lissabonfördraget. Jag vet egentligen att Bo Bernhardsson personligen vill ha ett socialt protokoll. På så sätt känns det som att det kanske inte är rätt person att debattera den här frågan med, men eftersom du ändå är Socialdemokraternas företrädare i den här frågan tänkte jag ta tillfället i akt.

Det är ju så att Europas löntagare betalar priset för EMU:s politiska prestigeprojekt. De betalar också priset för den här krisen. De betalar helt oproportionerligt mycket. De gånger vi har möjlighet att faktiskt ändra fördraget är inte så många. Därför menar vi att det här är en sådan situation där vi borde ta tillfället i akt. De fackliga rättigheterna inskränks varje dag. Därför tycker jag att det är lite problematiskt när Socialdemokraterna skriver i sitt särskilda yttrande att det är oproportionerligt att kräva en fördragsändring i det här läget och att kräva ett socialt protokoll.

Ser inte Socialdemokraterna vad som håller på att ske varje dag? När ska ni då kräva ett socialt protokoll? Ni har ju själva uttalat att vid nästa fördragsändring ska vi kräva ett socialt protokoll. Nu har vi en fördragsändring, men ni kräver inte ett socialt protokoll. Hur lång långbänk ska det vara innan ni också agerar i handling?

Lissabonfördraget var ett tillfälle, men där ställde inte det socialdemokratiska partiet upp. Jag vet att Bo Bernhardsson gjorde det. Nu har vi återigen en möjlighet att faktiskt kräva ett socialt protokoll. Det är ändå fördraget som sedan styr de enskilda ländernas handling, till skillnad mot vad Anna Kinberg Batra verkar tro. Så är det faktiskt.

Bo Bernhardsson! Jag har svårt att förstå er hållning, för krisen slår oproportionerligt mot löntagarna, och EMU:s politiska projekt slår oproportionerligt mot löntagarna.

Anf. 19 BO BERNHARDSSON (S) replik:

Herr talman! Allra först, Ulla Andersson, vill alla socialdemokrater ha ett socialt protokoll. Det råder ingen som helst tvekan om detta. Det är inte bara jag. Det är alla.

Europas löntagare betalar priset. Ja, absolut, så är det. Men sprid inte illusionen att Europas löntagare slipper vara med och betala ett pris om vi får ett socialt protokoll! Det är ägnat att lösa mindre frågor som ändå är jätteviktiga, det vill säga att löntagare och arbetare från olika länder behandlas lika i avtalen, att man har rätt att ta strid för den likabehandlingen. Det är det som det berör. Det är jätteviktigt.

Vi ska ha ett socialt protokoll. Men det faktum att många människor i dag tar stryk, inte minst löntagarna, kommer man inte åt med ett socialt protokoll. För det krävs, och det var därför jag ägnade mitt anförande åt det, faktiskt en omläggning av krispolitiken i ganska hög grad, inte bara åtstramning utan också tillväxt, investeringar och andra åtgärder.

Vi ser vad som sker. Än en gång: Det sociala protokollet ska fram. Som jag sade tidigare tycker vi inte att det är rätt tillfälle den här gången, när Sverige inte är berört av ESM direkt – indirekt är vi berörda av allting – att ta fördraget som gisslan och dessutom ganska säkert förlora den striden. Men det sociala protokollet ska fram.

Anf. 20 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag vet att Socialdemokraterna kräver ett socialt protokoll, men nu har ni möjlighet att göra det i praktiken och inte bara säga det med ord. Ni gjorde det inte när man skulle besluta om Lissabonfördraget, för då hade ni inte ett sådant politiskt beslut i partiet, men Bo Bernhardsson ville ha det redan då.

Bo Bernhardsson säger också att vi försöker sprida en illusion om att löntagare inte får betala priset om man har ett socialt protokoll. Nej, det

har jag absolut inte gjort. Men ett socialt protokoll skulle kunna hindra vissa ingrepp i de fackliga rättigheterna under krisen. Det är det som nu sker. I varje land som jag hittills tittat närmare på har man gjort ingrepp i de fackliga rättigheterna. Hade man ett primärrättsfördrag som hindrade detta skulle det inte kunna ske på det sätt som är fallet i dag.

Till skillnad från Bo Bernhardsson tycker jag inte att ett socialt protokoll är en mindre fråga. Det rör så många miljoner människors liv varje dag. Det är därför jag menar att frågan inte är oproportionerligt stor i det här läget.

Jag menar dessutom att krisen kanske gör att en fördragsändring skulle bli lättare att förhandla fram, för man har lite panik nu. Man ser vad man har ställt till med. Därmed skulle kanske också förhandlingsmöjligheterna vara större. Varför ge slaget förlorat innan man ens har försökt? Jag tycker att politik handlar om att vilja, och då måste man också försöka när tillfälle ges att ta den kampen.

Jag är ledsen för att vi inte är fler här i dag som försöker det. Men det kanske ändå kan vara början till en resa som så småningom kan leda till att vi vid nästa fördragsändring är fler i den här kammaren som står och kräver ett socialt protokoll. Jag hade hoppats att vi skulle vara där i dag, men det är vi tydligen inte.

Jag menar att löntagarna i Europa och Sverige inte ska ställas mot varandra och att de fackliga rättigheterna ska vara överordnade den ekonomiska rörligheten. Så länge den ekonomiska rörligheten är överordnad kommer vi att få betala priset varje dag.

Anf. 21 BO BERNHARDSSON (S) replik:

Herr talman! Om det sistnämnda är vi överens. Jag skulle heller inte kalla det för en mindre fråga, och har inte gjort det. Det är en viktig och stor fråga, men det här är fel tillfälle att ta striden. I så fall kommer vi förmodligen att förlora. Dessutom kommer det rimligen också att leda till att vi förstärker klyvningen av unionen, som redan är på gång. Vi använder vetorätten i ett läge där vi själva inte är direkt berörda.

Europas löntagare får stryk i det här läget. Men det handlar om lönesänkningar, försämringar av välfärden, försämringar av pensioner och allt möjligt, och det finns ingen lagstiftningsväg runt detta. Det är viktigt att få till stånd lagstiftningen, men den situationen och den tillbakarullningen av löntagares och andra människors villkor måste mötas med reformpolitik – med socialdemokratisk politik, vill jag påstå – och med konstruktiva arrangemang. Där återstår naturligtvis väldigt mycket att uträtta.

(Applåder)

Anf. 22 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Låt oss för debattens skull en gång för alla slå fast några fakta! Sverige är inte med i eurosamarbetet. Vi har i en folkomröstning sagt nej till det, och det folkomröstningsbeslutet gäller. Det är alla politiska partier i Sveriges riksdag helt överens om. Detta måste man inse om man ska kunna föra debatten vidare.

Låt oss också slå fast att man kan kritisera EU hårt och mycket. Man kan kritisera eurozonens länder hårt och berättigat. Många misstag har begåtts. Tyskland och Frankrike var de första som bröt mot de regler som

man hade satt upp för eurosamarbetet, och därigenom skapade man naturligtvis en problematik som sedan har förstärkts. Grekland borde troligen aldrig ha släppts in i eurosamarbetet. Det kan man naturligtvis också fundera över och analysera. Men vi kan inte ändra på det faktum att vi nu befinner oss i det läge vi befinner oss i och att det är det läget vi har att förhålla oss till. Sedan kan vi naturligtvis studera historien för att kanske bli klokare av det och göra mindre misstag framöver. Men vi kommer att göra misstag framöver också. Vi kommer i varje läge att behöva hantera den situation vi befinner oss i.

Euroländerna vill införa ESM för att hantera den kris som eurozonen har hamnat i. Den här krisen är, som Bo Bernhardsson förklarade på ett mycket bra och pedagogiskt sätt, ett stort hot mot i första hand löntagarna i Europa. Krisen måste vi försöka hantera på alla sätt som över huvud taget står till buds. Bo Bernhardsson gjorde en väldigt bra genomgång av den socialdemokratiska ståndpunkten om hur vi bör hantera krisen. Om vi i det här läget skulle sätta käppar i hjulet för införandet av ESM skulle med största sannolikhet krisen förvärras, och det skulle vara ett hårt slag mot Europas och Sveriges löntagare.

Det finns ett antal myter i debatten. Anna Kinberg Batra tog bland annat upp myten om konspirationen och den där ”man” som fanns nere i Bryssel och konspirerade för att föra in Sverige i euron bakvägen. Även om man försöker slå ifrån sig konspirationsteorier här i riksdagens talarstol är det tyvärr den typen av myter som man försöker att föra in i debatten för att skapa dimridåer för svenska folket. Då är det väldigt viktigt att vi klart och tydligt avslöjar den myten. Det finns ingen sådan konspiration. Sverige kommer inte genom vare sig detta beslut eller andra beslut att föras in i euron bakvägen. Om det blir en ny folkomröstning om euron där folket röstar ja och riksdagen sedan beslutar i enlighet med det kan det dock bli ett eurointräde i en avlägsen framtid. Vad vet jag? Det finns inte på kartan i dag i alla fall.

Det finns ett annat missförstånd som alltid återkommer i Europadiskussionen, en myt som också är viktig att beskriva: att Sverige skulle ha haft ett annat läge när det gäller de arbetsrättsliga frågorna och hur vår arbetsmarknad påverkas rättsligt av EU-domstolen om vi inte varit medlemmar. Detta är ett missförstånd som vi outhärligt måste påminna om och föra upp på dagordningen, så att inte folk förleds att tro att vi skulle ha kunnat krångla oss ur det här genom att välja att stå utanför EU.

Vi socialdemokrater arbetar inom EU för att flytta fram arbetstagarernas positioner enligt en klassisk parlamentarisk modell som vi socialdemokrater har stått för så länge vi har funnits. Vi arbetar hårt och enträget för att införa ett socialt protokoll. Vi arbetar för att det så kallade genomförandedirektivet, som ska se till att utstationeringsdirektivet genomförs på ett korrekt sätt, ska bli så bra som möjligt. Vi har också genom ett tråget parlamentariskt arbete stoppat det så kallade Monti II-förslaget via en subsidiaritetsprövning.

Herr talman! Det är viktigt att framhålla att om Sverige inte varit medlem i EU hade inte subsidiaritetsprövningen stoppat Monti II-förslaget. Sverige medverkade med 2 poäng i systemet, och det behövdes 18 poäng för att stoppa förslaget. Vi fick in 19 poäng när parlamenten hade behandlat frågan. Om inte Sverige varit medlem i EU hade vi inte lyckats med att stoppa Monti II-förslaget. Naturligtvis är många länder väldigt

tacksamma över att Sverige är med i EU, till exempel Norge, som bara får stå vid sidan om och drabbas av detta rättsligt men inte har någon som helst möjlighet att påverka eller delta i det parlamentariska arbetet. Det är viktigt att påminna om den här typen av fakta, herr talman.

Det är också viktigt att påminna om att det i den här kammaren är bara Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna som säger nej till den politiska möjligheten att till exempel åtgärda de problem som Lavaldomen har skapat. Om vi hade fört den politik som bara Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna för i den här kammaren hade vi inte kunnat agera politiskt mot de effekter som till exempel Lavaldomen drabbar de svenska löntagarna med. Det är viktigt att komma ihåg den typen av fakta när man diskuterar de här frågorna.

När det gäller krisen säger Ulla Andersson: Om man bortser från Grekland och Portugal. Då kan ju jag säga: Om man bortser från Grekland och Portugal skulle vi inte ha lika stor kris i eurozonen. Det blir nästan i stil med statsministerns uttalande att arbetslösheten i Sverige är väldigt låg om man bara mäter medelålders etniska svenskar. Man kan naturligtvis inte bortse från något land i eurozonen. Och när det gäller att diskutera krisen skulle det vara väldigt märkligt om man bortsåg till exempel från Grekland och Portugal.

Som sagt: Vänsterpartiet begär att det ska införas ett socialt protokoll. Det gör också vi socialdemokrater. Bo Bernhardsson har på ett förtjänstfullt sätt berättat varför vi väljer att i detta fall i första hand se till att ESM-fördraget kan införas och därigenom inte förvärta krisen och därigenom inte ytterligare drabba Europas löntagare med en försämring. Det har redan klargjorts klart och tydligt från talarstolen här i dag.

Det finns däremot en sak som inte har klargjorts, herr talman, och det är Vänsterpartiets ståndpunkt när det gäller ett socialt protokoll. Om vi socialdemokrater är för ett socialt protokoll men just i denna omröstning säger att vi i första hand vill ha ESM-fördraget genomfört, av de skäl som har framförts, är det lite knepigt med Ulla Anderssons anförande. Hon förhåller sig bara till den tredje punkten i Vänsterpartiets reservation och kommenterar knappt den första punkten, som är den bärande punkten i Vänsterpartiets reservation, det vill säga att vi ska säga nej till ESM.

Med den logiken gör Vänsterpartiet – och det vill Ulla Andersson inte riktigt hålla upp för svenska folket – exakt samma analys som vi socialdemokrater: först ESM och sedan ett socialt protokoll. Men Vänsterpartiet säger: Först ska vi stoppa ESM. Och därigenom riskerar man att förvärta krisen. I andra hand kommer detta att stärka löntagarnas rättigheter genom ett socialt protokoll.

Vi socialdemokrater har samma tågordning, fast vi kommer till en helt annan politisk bedömning. Vi tror att det skulle vara livsfarligt att utsätta Europa för den påfrestning som ett stoppande av ESM-fördraget skulle innebära. Men vi kämpar oförtrutet vidare med att få igenom ett socialt protokoll. Jag har nämnt det arbete som vi socialdemokrater gör i de här frågorna. Jag har också påvisat att vi faktiskt har framgång. Jag har visat på den framgång vi har haft när det gäller Monti II. Vi har ett pågående arbete med genomförandedirektivet. Vi arbetar kontinuerligt med det sociala protokollet, och vi kommer att leverera även där, herr talman.

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

Sådana är vi socialdemokrater. Vi arbetar hårt och tålmodigt, och vi levererar. Det vet väljarna.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 23 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är nästan lite roligt att lyssna på Patrik Björck, hur upprörd han kan bli över att man påstår att Socialdemokraterna sviker i fråga om socialt protokoll. Jag vill påstå att ni faktiskt gör det i det här läget.

Sedan försöker Patrik Björck demonisera oss på ett väldigt oförtjänt vis. Patrik Björck vet att Vänsterpartiet krävde ett socialt protokoll när vi ändrade Lissabonfördraget. Det gjorde däremot inte Socialdemokraterna. Hade Vänsterpartiet fått bestämma hade vi inte haft någon Lavalldom. Det vet också Patrik Björck. Vänsterpartiet har agerat på alla sätt för att löntagare inte ska ställas mot löntagare.

Jag tycker att det vore lite mer sansat om Patrik Björck skällde på dem som inte har försvarat de fackliga rättigheterna, nämligen de på högerkanten. Det borde kännas lite konstigt för en socialdemokrat när moderater sitter och nickar väldigt förnöjt när Socialdemokraterna står och pratar i talarstolen.

Patrik Björck påstår också att vi säger nej till stabilitetsmekanismen. Ja, det gör vi, för vi tror inte att det är lösningen. Vi tror inte att det är lösningen att bankerna ska slippa betala. Vi tror inte att det är lösningen att man ska ingripa i de fackliga rättigheterna. Vi tror inte att det är lösningen att de människor som ska hantera miljardtals kronor ska ha åtal-simmunitet. Vi tror inte att det är en bra lösning.

Men vi har också sagt att vi är beredda att ställa oss bakom det här om vi kan få ett socialt protokoll, för vi tycker att frågan om ett socialt protokoll är så pass central och väsentlig för vår gemensamma framtid. Det tycker tydligen inte Socialdemokraterna i dag, utan de vill vänta till – när? När ska ert sociala protokoll ställas på sin spets, Patrik Björck?

Anf. 24 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Ulla Andersson säger: Hade Vänsterpartiet fått bestämma hade vi inte haft en Lavalldom. Nu vet jag inte riktigt i vilken värld Ulla Andersson lever, men om Vänsterpartiet hade fått bestämma hade ju Sverige inte varit medlem i EU.

(ULLA ANDERSSON (V): Nej, då hade vi inte haft någon Lavalldom.)

Då får Ulla Andersson förklara Vänsterpartiets ståndpunkt för mig. Det känns som att Vänsterpartiet nu är redo att ta ett nytt steg och införa en ny politisk riktlinje i Europapolitiken. Vänsterpartiet tänker alltså lämna inte bara EU utan också EES. Det är det som Ulla Andersson säger här.

Problemet för Ulla Andersson och den mytbildning som hon bygger hela sitt resonemang på är just det att om vi hade följt Vänsterpartiets linje skulle vi inte ha drabbats av de rättsliga effekterna av Lavalldomen. Men det är inte korrekt, herr talman – om det inte är så att Ulla Andersson vill bygga ett gammalt Albanien, ett Kambodja eller någonting med

murar runt Sverige. Men det har inte tidigare varit Vänsterpartiets politik. Tidigare, fram till nu i talarstolen här, har Vänsterpartiets politik varit den att vi skulle ha drabbats rättsligt av en Lavaldom.

Det är intressant och klargörande att få reda på att så inte är fallet. Det förändrar naturligtvis hela debatten och diskussionen. Men jag förutspå i denna debatt att Vänsterpartiet stod kvar i sina gamla, normala ståndpunkter i Europapolitiken, herr talman, och det är dem jag har byggt mitt anförande på.

Anf. 25 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att debattnivån är så låg att jag aldrig hade trott att jag skulle få uppleva en sådan. Men det är tydligen Patrik Björcks debattstil, så det är väl bara att konstatera. Men när frågan är känslig kanske man tar till argument som man annars inte skulle ta till – eller? Låt oss sansa debatten!

Jag debatterar ett socialt protokoll. Jag betonar betydelsen av ett socialt protokoll för de fackliga rättigheterna. Jag försöker agera i ett politiskt landskap och ta de möjligheter som finns för att stärka de fackliga rättigheterna på EU-nivå.

Vänsterpartiet röstade emot EU-anslutningen. Man lovade då, bland annat från Socialdemokraternas sida, att kollektivavtalsmodellen inte skulle vara hotad. Vi ser resultatet i dag. Den svenska kollektivavtalsmodellen är hotad i grunden. Vi har fått ett stort antal domar som slår mot oss och mot övriga löntagare i Europa.

EU är byggt så att den ekonomiska rörligheten ska vara överordnad de fackliga rättigheterna. Så är också EMU:s system. Det är därför vi ser ingreppen i de fackliga rättigheterna i den krishantering som nu sker. Det är en nyliberal politik som står överst på den politiska agendan.

Patrik Björck påstår att jag skulle påstå att Portugal och Grekland var de som hade statsfinansiella problem före krisen. Ja, det var väl så. Men Greklands kris hade kunnat förhindras i ett mycket tidigare skede. Greklands ekonomi är 2 procent av EMU-ländernas. Deras skulder var 4 procent. De hade haft ordning i sin ekonomi år 2013 om de hade sluppit den höga räntan på de lån som de blev tilldelade.

Spanien har samma statsskuld som Storbritannien men har en ränta på sina obligationer som är tre gånger högre, just därför att de inte har en egen centralbank.

Patrik Björck får väl sansa sina kommande inlägg, så kanske vi kan ha en mer sansad debatt. De fackliga rättigheterna skulle jag vilja stod högst på den politiska agendan, även i de beslut som vi fattar här i kammaren. Och vi har möjlighet att fatta ett sådant beslut i dag. Men Patrik Björck vill inte ta den möjligheten. Det kanske han har lite svårt att hantera, och det är därför han blir så upprörd och arg här i dag.

Anf. 26 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Ulla Andersson säger att hon betonar betydelsen av ett socialt protokoll. Men problemet, herr talman, är lite grann att Ulla Andersson ger en felaktig beskrivning av Vänsterpartiets reservation, för i huvudsak vill Vänsterpartiet säga nej till ESM. Det är det som är Vänsterpartiets viktigaste beslutsförslag i dag. Beskrivningen är alltså inte riktig korrekt.

Prot. 2011/12:120
30 maj

*Godkännande av
Europeiska rådets
beslut om ändring
av artikel 136
i EUF-fördraget –
stabilitetsmekanism
för euroländer*

Men till det intressanta: Jag trodde att reservationen byggde på att Ulla Andersson inte ville dra upp det faktum att rättsverkan av Laval- domen hade drabbat oss även med Ulla Anderssons politik. Men nu inser jag, herr talman, att Ulla Andersson är okunnig om hur EU-rätten fungerar. Det kan möjligen förlåta Ulla Andersson och kanske hela Vänsterpartiet för att man för den Europapolitik som man för. Men då blir det naturligtvis väldigt svårt att föra en debatt oavsett tonläge, om man inte ens är överens om hur verkligheten ser ut.

Jag ska då passa på att berätta en sak för Ulla Andersson och dem som eventuellt lyssnar på debatten. Norge drabbas av utstationeringsdirektivet. Norge drabbas av Laval- domen. Men Norge har inga som helst politiska möjligheter att påverka. Norge kunde inte vara med och stoppa Monti II, men de har drabbats av den.

Man måste se och förstå Europa som det fungerar om man – och det är, herr talman, absolut inte något höjt tonläge i debatten – inte faktiskt föreslår, som jag tyckte att Ulla Andersson gjorde här i dag, att Sverige ska lämna allt Europasamarbete och EES. Då är det klart att debatten blir väldigt annorlunda och Ulla Anderssons politik ännu mer extrem än den är i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

8 § Samordningsförbunds rätt till ersättning för viss mervärdesskatt

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU46
Samordningsförbunds rätt till ersättning för viss mervärdesskatt (prop. 2011/12:132).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

9 § Auktionering av utsläppsrätter

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU47
Auktionering av utsläppsrätter (prop. 2011/12:143).

Anf. 27 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Vi har tidigare under morgonen debatterat den europeiska ekonomiska krisen, som är ett stort problem som vi behöver komma över för att få en tryggare och säkrare framtid. Nu kommer vi in på ett annat problem, som är en ännu större utmaning. Jag skulle vilja kalla klimatförändringarna vår tids stora utmaning.

Vi vet att klimatförändringarna är ett problem redan i närtid. De håller redan på att förändra förhållandena på vår planet i grunden. Här i Sverige ser vi hur växtzonerna förflyttar sig norrut med 1 mil per år eller

ungefär 1 meter varje timme. Bara under den tid som vi har debatterat här är det snart 2 meter som växtzonerna har förflyttat sig norrut på grund av klimatförändringarna.

Vi ser också hur våren kommer tidigare och tidigare. Islossningen på våren är enligt SMHI nu 20 dagar tidigare än för 40 år sedan. Klimatförändringarna är här och nu.

Kebnekajses sydtopp, som länge har varit Sveriges högsta punkt, håller nu på att smälta bort och ersättas av nordtoppen. Vi behöver skriva om alla geografiböcker i svenska skolor på grund av klimatförändringarnas verkan här och nu.

Men – och det är ett viktigt ”men” – det är självklart en mild västanfläkt av vad som kommer i framtiden.

Häromdagen kom nya siffror från den internationella energiorganisationen IEA. De sade att vi inte är på väg mot en grads uppvärmning. Vi är inte på väg mot de två graders uppvärmning som världens länder har enats om att begränsa klimatförändringarna till. Vi är inte ens på väg mot tre eller fyra graders uppvärmning av planeten, en uppvärmning som enligt samstämmiga forskare skulle ändra hela vår planet i grunden och vara ett hot mot vår civilisation. Nej, vi är inte ens på väg mot fem graders uppvärmning utan på väg mot sex graders uppvärmning av vår planet, med de utsläppstrender som vi ser i dag.

Internationella energikommissionen säger också att vi behöver bryta ökningen av utsläppen globalt redan 2017 för att vi ska ha en chans att hålla klimatförändringarna inom de två grader som världens länder har kommit överens om. Sex graders uppvärmning hoppas jag att alla inser skulle innebära en katastrof för den här planeten.

Det ställer klimatpolitiken i en ny era. Vi har tidigare pekat på andra och sagt att de inte gör tillräckligt. Vi har sagt: Om inte de gör mer så kan inte vi göra mer. Vi har faktiskt för länge sedan passerat det stadiet. Det räcker inte att nu peka på andra delar av världen och säga att de är ännu sämre än vi och att de måste börja.

Vi är nu i en tid då alla världsdelar, alla länder och alla människor måste göra allt vi kan för att minska utsläppen, göra alla ansträngningar för att minska vårt beroende av fossila bränslen, om vi ska ha en möjlighet att hindra klimatförändringar som är direkt livsfarliga för mänskligheten.

Där kommer vi in på den fråga som vi debatterar här i dag, EU:s handelssystem, som tyvärr tydligt är en rejäl hämsko på svensk klimatutveckling. När vi behöver ha starka styrinstrument som styr oss bort från beroende av olja, kol och fossilgas och som styr över till energieffektivisering och förnybar energi, då innebär EU:s handelssystem i dag tyvärr motsatsen.

Priset på utsläppsrätter inom EU-systemet ligger i dagsläget på omkring 7 öre per kilo koldioxid – 7 öre! Ett sådant pris ger ingen styrning över huvud taget. Det för inte samhället mot mindre koldioxidutsläpp och mindre oljeberoende. Tvärtom kan vi se hur systemet konserverar utsläppen inom svensk energisektor och också inom industrin. Det är ett stort bekymmer som borde bekymra inte bara oss utan även regeringspartierna.

Anledningen till problemet är flera. Det viktigaste är självklart att målsättningarna i utsläppshandelssystemet är alldeles för låga. Ambition-

erna om hur mycket utsläppen ska minska är så låga att den naturliga utvecklingen har sprungit ifrån systemet. Vi har ett styrsystem utan styrning.

Det andra som är ett stort problem med handelssystemet är att man delar ut utsläppsrätter gratis. Det säger sig självt, för vilken ekonomiskt skolad person som helst, att om man ger ut en stor del av varan gratis så kommer priset att vara väldigt lågt. I dag får fortfarande stora delar av industrin det mesta av sina utsläppsrätter gratis. Det är klart att det inte ger någon större påverkan på beteendet.

Tittar man på flygsektorn, som nyligen har kommit in i handelssystemet, ser man att det är ännu värre. Där får man näst intill hundra procent av sina utsläppsrätter gratistilldelade – det är 95 procent. Jag undrar hur många av åhörarna här i kammaren som tror att ett sådant system kommer att vara verksamt för att styra flyget mot minskade utsläpp.

En fråga som jag gärna skulle vilja ha svar på i den här debatten är vad regeringen har gjort inom EU för att skärpa reglerna i utsläppshandelssystemet.

Antingen är svaret att man inte har gjort något alls, och då är resultatet också förståeligt, fast det inte är acceptabelt, eller också har regeringen försökt men då uppenbarligen misslyckats fullständigt med att förändra systemet, och ska jag vara ärlig är det faktiskt lika illa. Ett icke fungerande system som inte minskar EU:s klimatpåverkan är det som är ett faktum.

Som om inte detta misslyckande på EU-nivå skulle vara tillräckligt håller regeringen på att misslyckas också på hemmaplan. Trots att vi nu kan konstatera att detta EU-system inte biter planerar regeringen – man har tydligen med det i vårbudgeten – att ta bort de styrmedel som vi har i Sverige för att styra bort den handlande sektorn från fossilberoendet.

Redan i januari planerar man att ta bort skatten på koldioxid i den handlande sektorn. Man ersätter alltså en skatt som fungerar och verkligen får effekter i minskade utsläpp med ett EU-system som inte fungerar. Det är en reform som enligt Energimyndigheten kommer att höja Sveriges utsläpp med 1 miljon ton per år helt i onödan.

Här står regeringens klimatpolitik så avklädd och ineffektiv som den i verkligheten är. Regeringen avvecklar fungerande styrmedel och ersätter dem med system som inte fungerar. Då är det inte att undra på att utsläppen i Sverige ökade med 11 procent på ett enda år under 2010.

Herr talman! De pengar som kommer in genom EU:s handelssystem för koldioxid när utsläppsrätterna auktioneras har EU gemensamt beslutat ska gå till klimatinsatser i medlemsländerna. Minst 50 procent av intäkterna ska enligt beslut gå till sådana insatser. Här i Sverige vägrar dock regeringen envetet att precisera hur intäkterna ska användas och hur man ska styra klimatet med dem.

Vi i Miljöpartiet, som ju har en EU-kritisk syn, har förståelse för att man ibland tar strid med EU om väsentliga frågor, men vi kan inte riktigt förstå att det är just genom att minska satsningarna på klimatinsatser som man ska ta striden. Jag tror att det finns viktigare strider att ta inom EU-systemet.

För Miljöpartiet är det självklart att intäkterna ska gå till att minska de svenska utsläppen, och vi lägger dessa pengar och självklart mycket mer än så på aktiva åtgärder för att minska Sveriges miljöpåverkan. Det

anser vi självklart ska vara Sveriges linje också. Därför yrkar jag också bifall till den reservation som vi har tillsammans med Vänsterpartiet i den här frågan.

Anf. 28 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Jag kan nog instämma i så gott som allt som Per Bolund sade. Jag ska bara lägga till att Sverige under den borgerliga regeringen har sjunkit i den globala miljörörelsens rankning från tionde till 34:e plats, för att betona regeringens bedrövliga miljö- och klimatpolitik.

Herr talman! Den kommande auktioneringen av utsläppsrätter ger regeringen en unik möjlighet men också en skyldighet att kanalisera pengar från dem som släpper ut mest klimatgaser till dem som drabbas värst av klimatförändringarna. Med anledning av den omfattande betydelse som auktioneringen av utsläppsrätter får för klimat och ekonomi menar vi att ett antal ramar för klimatpolitiken bör fastställas. Det är därför vi har motionerat med anledning av den här propositionen från regeringen.

Nästa år är det dags för den tredje fasen av EU:s utsläppshandels-system, vilket egentligen är EU:s viktigaste styrmedel för att minska utsläppen av växthusgaser. Det går därför inte att nog understryka vikten av ett robust och välfungerande handelssystem. I dagsläget fungerar systemet undermåligt. Det kanske till och med är överord, för det fungerar inte alls.

Vid inledningen av den nuvarande perioden låg priset på 25 euro per ton. Därefter har priset successivt sjunkit. I dagsläget har priset på utsläppsrätter rasat ned till låga 6–7 euro per ton, alltså en sänkning med nästan 75 procent. Ska systemet fungera måste priset vara långt mycket högre än så.

För att säkerställa att systemet verkligen levererar de utlovade utsläppsminskningarna har klimatkommissionären utlovat en översyn av systemet före årets slut. Vänsterpartiet anser därför att det är viktigt att Sverige ger sitt bidrag till hur systemet ska kunna förbättras.

Enligt EU:s direktiv om handel med utsläppsrätter ska minst 50 procent av intäkterna gå till några av de klimatrelaterade åtgärder som listas i direktivet, däribland stöd till att bevara skogar i utvecklingsländerna liksom FN:s anpassningsfond. Sverige använder i dag i stället biståndspengar, som ska gå till fattigdomsbekämpning, till klimatstöd åt utvecklingsländerna. Det utgör Sveriges bidrag till industriländernas åtagande om 30 miljarder dollar under 2010–2012 i så kallade snabbstartspengar.

Vi anser inte att det är acceptabelt att som hittills använda biståndsbudgeten till att finansiera klimatstödet. Enligt klimatkonventionen och åtagandet från Köpenhamn ska klimatfinansiering vara ny och additionell, det vill säga att stödet för klimatinsatser inte ska tas från biståndet. Ann-Charlotte Hammar Johnsson kanske kan förklara för oss hur regeringen har tänkt när man tar av biståndspengarna, helt i strid med den klimatkonvention som finns.

Enligt regeringens egna beräkningar kommer auktioneringen av 10 miljoner utsläppsrätter att inbringa 1 miljard i år, 2 miljarder nästa år och 3 miljarder 2014. Men regeringen kommer också till den anmärkningsvärda slutsatsen att man tillför dessa pengar till statsbudgeten utan att öronmärka dem.

Vi i Vänsterpartiet menar att Sverige ska leva upp till EU:s direktiv för att stärka det nationella och internationella klimatarbetet, och vi menar att samtliga intäkter borde gå till detta ändamål. En öronmärkning tydliggör ju principen att förorenaren betalar. De största utsläpparna får betala för att släppa ut växthusgaser, och en del av pengarna går till att stödja de människor som drabbas värst men har bidragit minst till klimatförändringarna.

Ett alltför lågt pris på utsläppsrätter riskerar att haverera systemet. I skrivande stund ligger priset på omkring 7 euro per ton. Ett fungerande system skulle kräva ett mycket högre pris än så. Då kan man antingen skära ned utbudet av utsläppsrätter eller sätta ett golv för hur låga priserna på utsläppsrätter får vara.

Naturvårdsverket har i sin ansökan faktiskt begärt att Sverige ska få släppa ut 30,2 miljoner ton nästa år för att successivt minska till 24 miljoner ton. I dag släpper svensk industri ut knappt 23 miljoner ton. Om Naturvårdsverkets ansökan bifalls får Sverige 7 miljoner ton extra utsläppsrätter helt gratis. Vad är meningen med det? Är det meningen att vi ska öka våra utsläpp så att de blir ännu större än i dag? Vår levnadsstil och vår produktion ska alltså i än större utsträckning få påverka människor i fattiga och utsatta länder.

Med en ökad gratistilldelning försämras möjligheterna att få ett robust handelssystem med ett rimligt pris på utsläppen. Därför tycker vi att regeringen och Sverige ska driva på för att gratistilldelningen upphör. Vi står inte heller bakom den ansökan som Naturvårdsverket har gjort om att vi ska öka våra utsläpp.

Vänsterpartiet menar egentligen att det finns många bra saker i propositionen, men vi menar att de grundläggande principer vi tagit upp här i dag måste tillgodoses, vilket regeringen inte har tagit ställning för.

Förutom detta skulle jag också vilja lyfta fram betydelsen av att man också har demokratisk insyn i hur de finansiella instrumenten fungerar för att reglera marknaden. Därför bör regeringen från och med år 2013 årligen göra en uppföljning till riksdagen av auktioneringen av utsläppsrätter. Då får vi en möjlighet att ha en öppen och genomskinlig debatt här i kammaren och se hur systemet med utsläppsrätter i framtiden kommer att hanteras.

Jag yrkar bifall till vår reservation.

Anf. 29 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Detta blev en miljödebatt. Jag skulle vilja återgå till det betänkande som vi har att debattera, nämligen finansutskottets betänkande 47. I betänkandet föreslår vi tekniska ändringar, det vill säga lagändringar, som kompletterar Europeiska kommissionens förordning om auktionering av utsläppsrätter. Detta är också rubriken på betänkandet. Det handlar om att vi i Sverige ska kunna möjliggöra auktionering av utsläppsrätter via auktionsplattform.

För att detta ska vara möjligt behöver riksdagen besluta om nationella tillhörande regler för sådan auktion, där det framgår vilken myndighet som har ansvaret för tillståndsgivning, marknads tillsyn och straffansvar för att förhindra penningtvätt och marknadsmissbruk. I de delarna är vi eniga i utskottet.

I Sverige föreslås Finansinspektionen få ansvaret. Enligt artiklarna 22 och 23 ska också en auktionsförrättare förordnas för att det ska vara tillåtet att auktionera ut utsläppsrätter, och i vårt land föreslås Riksgäldskontoret få det ansvaret.

Herr talman! Utsläppsrätter är ett ekonomiskt styrmedel för att minska utsläpp av växthusgaser enligt Kyotoprotokollet och har som idé att sammantaget också ha minsta möjliga påverkan på ekonomisk utveckling och sysselsättning. Det kanske finns övrigt att önska, precis som föregående talare har sagt, men tanken är att ju fler bolag som behöver köpa utsläppsrätter, desto högre blir priset enligt principen om tillgång och efterfrågan. Det innebär att det ska vara en bra affär för företagen att minska sina utsläpp.

I den motion som är skriven av Vänsterpartiet och som Miljöpartiet har anslutit sig till i en reservation mot utskottsförslaget vill man se ett golv för utsläppsrätternas pris.

Jag delar inte den uppfattningen, eftersom ett golv är en prisgräns. Varför ska vi tala om prisgräns om vi ska ha en auktionering? När det gäller vår auktionering och auktioneringsplattform innebär ju det att man har fattat ett beslut från början och gjort ett ingrepp innan man har börjat med den här auktioneringen.

Det kan verka riskabelt att föreslå en påverkande prissättning som skulle kunna göra hela konceptet med ett auktioneringssystem mindre gångbart. Därför tycker jag att man i stället ska hålla sig till auktioneringen och inte börja blanda in den här golvmotoden.

Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag om att regeringen ska verka för att ta bort gratistilldelningen av utsläppsrätter har redan fått sin lösning, kan man säga, genom att det nu föreslås att man ska sälja utsläppsrätter och att det blir norm i stället för en gratistilldelning.

Då kan man som vän av ordning tänka så här: Ja, men det kommer även fortsättningsvis att gå att få gratistilldelning, precis som har framförts. Men då kan man fundera på vad som händer i länder som har den här gratistilldelningen? Man ser att det kan bli koldioxidläckage mellan länder om man flyttar runt saker och ting. Det har också med både golvet och prissättningen att göra.

Man kan titta på vilka som ska kunna få de här gratistilldelningarna. Då talar man om de här fastställda produktmärkena, och de bygger på en konstruktion av de tio mest koldioxideffektiva anläggningarna i varje sektor inom EU.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet skriver också i sin motion att enligt EU-direktivet om handel med utsläppsrätter ska minst 50 procent av intäkterna från auktioneringen gå till klimatåtgärder. De påtalar också att regeringen inte öronmärkt medel för klimatåtgärder.

Fru talman! Det är rätt och riktigt att regeringen inte har öronmärkt medel för klimatåtgärder. En grundprincip är att inte öronmärka intäkter till statsbudgeten för specifika ändamål. Och det står inte "skall" utan "bör" hos EU.

Men å andra sidan säger inte det att vi ingenting gör, som man skulle kunna tro av retoriken från oppositionspartierna. Tvärtom finns det höga ambitioner på klimatområdet, och det står i fördraget att klimatåtgärder ska finnas på såväl internationell nivå som nationell nivå.

2010–2012 har regeringen mer än väl levt upp till det här med klimatåtgärderna. I utvecklingsländer och här hemma har det gjorts ett antal klimatrelaterade satsningar, bland annat genom energieffektivisering och energiforskning.

Det går alltid att göra mer. Mycket görs redan. Det blir en lite märklig debatt, tycker jag. Oppositionen talar om att så lite görs medan Sverige blir applåderat när man träffas i andra länder. Till exempel på Stockholm + 40 framfördes lovord till Sverige och det stora engagemanget och driftigheten i just miljö- och klimatarbetet.

I sammanhanget ska vi inte heller glömma att vi har genomgått den här djupa krisen, som vi har debatterat hela förmiddagen. Det har ju blivit stora efterföljande ekonomiska bekymmer för många länder. Därför blir det så att Sverige sticker ut. Och biståndet måste väl ändå kunna ses som en god tanke där man brett försöker satsa på områden.

Vi har det här målet om 1 procent av bni, som man kan tycka att man kanske ska förnya, som Vänsterpartiet och Miljöpartiet kritiserar. Men samtidigt har det faktiskt skett en tillväxt i Sverige under de år när det har varit den här djupa krisen. Det har gjort att vi har kunnat satsa och leverera mer än vad andra länder har kunnat göra, av naturliga skäl. Därför måste jag väl ändå säga att jag tycker att Sverige hävdar sig väl och att vi har bra bistånd och att vi får fattigdomsbekämpning, miljöbekämpning och klimatbekämpning på kuppen.

Därmed, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 30 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag hade kanske inte tänkt begära replik, men jag tyckte att Ann-Charlotte Hammar Johnsson pratade mot sig själv. Därför tänkte jag ta tillfället i akt.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson säger att man inte kan ha ett lägsta pris på utsläppsrätter, eftersom det handlar om auktion. Men tydligen kan man ha gratisutdelning i en auktion. Kan du förklara för mig hur det i så fall hänger ihop?

Nu har vi sett en prisminskning med 75 procent. Samtidigt ser vi en enorm klimatkris svepa över hela jorden där väldigt utsatta människor får betala priset för våra utsläpp.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson menar dessutom att de pengar som vi har avsatt för fattigdomsbekämpning, bistånd, och som det finns en bred politisk majoritet för, det vill säga att vi ska avsätta 1 procent av bni till detta, i stället ska användas till att rätta till saker och ting som vi i Sverige har ställt till med i utsatta länder. Ann-Charlotte Hammar Johnsson förespråkar alltså en modell där pengar som är avsatta för fattigdomsbekämpning i stället ska gå till klimatåtgärder i länder som påverkas väldigt mycket av våra utsläpp.

Om vi släpper ut växthusgaser borde också vi stå för kostnaderna för de utsläppen och det som sker i andra länder. Därför är det inte rimligt att vi tar pengar från fattigdomsbekämpning till sådana insatser.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Ann-Charlotte Hammar Johnsson. Hur menar du att gratis utdelning passar in i ett auktionssystem men inte ett golv för priset? Hade man ett golv för priset skulle man sätta en press

på dem som i dag har sina utsläpp att verkligen sätta in åtgärder. Ett lägsta golv kostar ju, så att säga, för dem som släpper ut.

Prot. 2011/12:120
30 maj

Anf. 31 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Fru talman! Jag ska först besvara Ulla Anderssons fråga om det här med gratistilldelning. Det är ett komplext system. Det är rätt som Ulla Andersson säger att det inte är den bästa lösningen att ha en gratistilldelning, men samtidigt är det ett komplext system. Man kan också få företag som rör sig runt i världen. Olika länder har då olika regler. Det är det som det här vill komma åt. Man ska skaffa gemensamma regler för auktionering. Därför tycker jag att auktioneringen är en bra del.

Man ska försöka trissa upp priserna, och vi kommer in i en ny fas, som Ulla Andersson påpekade tidigare, den tredje fasen, som gör att mängden utsläppsrätter som man har rätt till krymper. Sedan kan man tycka att det går för sakta. Men det är på rätt väg.

Därför tycker jag att det är viktigt med de här gratistilldelningarna. De påverkar också såtillvida att de innehåller de bästa komponenterna, det vill säga att det inte är de företag som släpper ut nedanför den här nivån, som vi inte vill ha, utan det är företag som är på väg åt rätt håll som kan få ta del av det.

Sedan gäller det biståndet. Jag vet inte om Ulla Andersson medvetet vill tala om för mig att jag inte vill ha fattigdomsbekämpning. Men så är inte fallet. Det är ju 0,7 procent. Det finns ändå en siffra för vad man ska avsätta, och vi befinner oss långt över den siffran.

Som jag sade tidigare i mitt anförande har vi haft tillväxt under den tid då andra länder inte har haft det, vilket har gjort att vi har kunnat gå från 20 miljarder till 40 miljarder. Den här enprocentiga bni-siffran är alltså dubbelt så stor. Frågan är: Vad är nya pengar? För mig är det också nya pengar. Och jag tycker att så länge vi gör ett gott jobb, sköter oss, ligger så pass mycket över och på något vis gör mer än rätt för oss är det alldeles utmärkt, även om jag kanske inte är nöjd med situationen.

Anf. 32 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag kan väl konstatera att jag tror att vi i Sverige släpper ut tre fyra gånger mer än vad jorden klarar av. Då tycker jag att det är lite magstarkt att stå och prata om att vi sköter oss ganska väl.

Man kan följa Ann-Charlotte Hammar Johnssons resonemang. Hon menar att det, eftersom vi hade ett högre mål, 1 procent av bni, är rimligt att minska de procentuella anslagen till fattigdomsbekämpning för att man efteråt har kommit överens om att man ska avsätta pengar till klimatåtgärder.

Jag har väldigt svårt att förstå det resonemanget. Jag tycker att det verkar vara ett sätt att vilja köpa sig fri utan att ta ett större ansvar eller avsätta mer pengar för det som vi själva orsakar.

Sedan kan vi gå över till auktioneringen av utsläppsrätterna. Då säger Ann-Charlotte Hammar Johnsson: Ja, man kan tycka att det går för sakta, att antalet utsläppsrätter minskar för sakta.

Ja, det kan man tycka, och så kan man agera efter det. Det gör vi, men ni verkar hellre vilja sitta still i båten, eftersom ni dessutom anser att Sverige ska öka sina utsläpp, vilket jag tycker är mycket märkligt. Jag tog också upp i mitt anförande att Naturvårdsverket har lämnat in en

*Auktionering av
utsläppsrätter*

ansökan för Sveriges räkning, där man räknar med att våra utsläpp ska öka med sju miljoner ton framöver. Det rimmar, tycker jag, väldigt illa med ansvar för klimatet.

Jag har väldigt svårt att förstå Ann-Charlotte Hammar Johnssons resonemang om å ena sidan ett komplext system och om att vi kan ha gratis utdelning och å andra sidan om att man inte kan ha ett golv för hur mycket utsläppen får kosta eftersom det är auktionering. Jag tycker att regeringen är väldigt kluven i sitt sätt att tala och att sedan agera. Man tar inte ansvar för klimatet på det sätt jag skulle önska.

Anf. 33 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Fru talman! Nej, det sistnämnda kan vi vara överens om. Vi ser olika på hur man kan lösa detta och på vad man får ut av det.

Ulla Andersson talade i sitt anförande om öronmärkta pengar. Det kan man tycka är en bra idé. Men samtidigt har man en budget med alla delar. Att då vid sidan av den börja öronmärka saker kan få spridnings-effekter. Till sist har man låst fast sig i en massa öronmärkta pengar.

Jag kan förstå resonemanget och diskussionen om att inte sköta sina åtaganden – vilket påpekats att regeringen inte gör. Men det gör vi på regeringssidan. Vi håller oss till det vi enligt regelverket ska hålla oss till, och vi gör mycket mer än vad som är sagt.

Jag ska ta ett exempel. I politiken handlar det så mycket om mer pengar, mer pengar, mer pengar. Det ska alltid vara mer pengar. Alla vill ha mer pengar, men man ska också hantera det som finns. När det gäller att Sverige inte gör någonting eller att vi ska börja se till att öka våra utsläpp kan jag säga att det är en helt felaktig tanke. Så är det inte. Vi vill arbeta internationellt och samarbeta i de här frågorna, för att få en stor gemenskap kring det hela.

Är man en av de bästa i klassen på det som görs blir det väldigt märkligt att här höra talas om att så lite görs.

Under plenifria veckan var jag ute på ett företag – för att komma till mitt exempel. På företaget jobbar man via nätet. Bland annat på Stockholm + 40 talades det väldigt mycket om företagen och om att vi inte ser vad de gör. Jag kan hålla med om det, för de gör väldigt mycket själva som vi aldrig diskuterat. Vi talar i stället om de politiska delarna. Väldigt mycket händer ute i världen.

Jag tror att det också har varit en mognadsfas och att vi kommer att få se mycket hända politiskt och då i samarbete så mycket man kan i olika länder genom den kris som varit. Samtidigt kommer företagen att ta ett väldigt stort ansvar. De kommer att tävla med varandra om kunder som är intresserade av de här frågorna och som vill göra mycket.

Anf. 34 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson ifrågasätter detta med att det behövs ett golv i utsläppshandelssystemet. Principiellt kan jag hålla med henne. I ett väl fungerande system som är utformat så att det verkligen är styrande skulle det inte behövas något golv för utsläppshandeln. Det är där vi i Miljöpartiet helst vill hamna. Med en totalt sett mindre tillåten utsläppsmängd och med en auktionering av hela den utsläppsmängden skulle systemet fungera.

Tyvänn kan vi – hoppas jag – vara överens om att så inte sker. Det är inte det system vi i dag har. Så länge EU inte klarar av att leverera ett system som verkligen leder till rejäla utsläppsminskningar och som fungerar behövs det ett golv i handelssystemet för att ändå få någon form av styreffekt.

En annan fördel med ett system med ett golv är att det skulle ge intäkter till EU:s medlemsländer att användas till klimat- och miljöinvesteringar.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson hävdar också att man nu ska frånga fri tilldelning av utsläppsrätter, men det är väl en sanning med modifikation – om jag ska vara snäll. Det som nu är beslutat är ju att från år 2013 ska 50 procent av utsläppsrätterna delas ut genom auktionering och 50 procent genom gratis tilldelning. Sedan ska det ske en nedtrappning, men i väldigt långsam takt. År 2020, om åtta år, ska 70 procent tilldelas genom auktionering medan 30 procent av utsläppsrätterna fortfarande ska tilldelas gratis. Man når inte upp till full auktionering förrän år 2027, om 15 år.

Grundfrågan är om 7 öre för en utsläppsrätt är ett acceptabelt pris. Tycker Ann-Charlotte Hammar Johnsson att det är en tillräcklig miljö- och klimatstyrning i Sverige? Och tycker Ann-Charlotte Hammar Johnsson att systemet fungerar väl som det är i dag?

Anf. 35 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Fru talman! Angående golvet, Per Bolund – vi talar här om de bästa av världar: Golvet gör att man inte kan få fri tilldelning av utsläppsrätter, vilket kanske inte önskas. Men om det inte är fri tilldelning är problemet att företag kanske inte stannar kvar i Sverige. I stället flyttar de runt i Europa och så vidare. Då får vi en problematik som man måste ta hänsyn till. Är det då bra att ta bort de gratis utsläppsrätterna? Nej, men egentligen vill jag inte ha dem.

Dock måste man se till hela komplexiteten. Vi vill ju inte heller att utsläppen ska förflytta sig runt om i världen. Det tror jag att inte heller Per Bolund vill. Det är absolut så att man inte kan vara nöjd med hur det är. Hela tiden måste man vara med och påverka och driva saker och ting framåt. Därför har vi sagt att det är viktigt med internationellt samarbete.

Jag skulle vilja veta hur Per Bolund ser på det internationella samarbetet. Det talas väldigt mycket om Sverige, om här hemma, men vi är också beroende av andra delar av vårt jordklot.

Anf. 36 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag kan bara beklaga att regeringspartierna intar ställningen att ett handelssystem för koldioxidutsläpp som biter skulle innebära att företag flyttar ut från landet, att de flyr och i stället etablerar sig i utvecklingsländer. Men det är inte den bild man får om man tittar på hur det i praktiken är.

Till exempel säger EU-kommissionen att det möjligtvis är sant för en väldigt liten del av den konkurrensutsatta industrin men att bilden i de allra flesta fall inte stämmer. Även den klimatberedning som den här regeringen tillsatt och där det fanns representanter för alla riksdagspartier kom till samma slutsats, alltså att det här inte är ett skäl för att vänta med

att se till att från EU:s sida ha ett system som biter på utsläppen och minskar klimatpåverkan.

Grundfrågan kvarstår: Anser Ann-Charlotte Hammar Johnsson att det system vi har i dag är väl fungerande, och anser hon att man kommer fram till de utsläppsminskningar som behövs?

I mitt anförande refererade jag till den internationella energiorganisation som säger att vi med de utsläppsökningar vi ser internationellt kommer att få en värld med sex graders temperaturökning – med alla extrema väderfenomen i form av torka, översvämningar och orkaner som det kommer att medföra. Det kommer att innebära enorma problem för både mänskligheten och naturen.

Självklart anser vi att det här systemet inte är tillräckligt väl fungerande. Därför måste man komma med åtgärder. Om en klimatpolitik ska fungera kan man inte bara stillatigande stå vid sidan av och se ett system som inte levererar, som inte fungerar och som inte gör att vi får utsläppsminskningar.

Jag oroas också av att det skickas signaler om att regeringen varit ganska nöjd. Trots att de svenska utsläppen under ett enda år ökade med 11 procent tycker man inte att åtgärder behöver vidtas. Man är nöjd med den styrning som systemet ger, vilket tyvärr är ingenting.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson kommer ganska lätt undan när hon talar om principen att inte öronmärka intäkter. Självklart går det från regeringens sida, menar jag, att redovisa att över hälften av intäkterna används till klimatåtgärder – om man vill.

Anf. 37 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Fru talman! På något vis måste jag återgå till förmiddagens debatt här om vad vi ser hända i världen, speciellt i Europa, när det gäller den ekonomiska krisen. Jag tycker att det är lite magstarkt av Per Bolund att säga att ingenting görs, för man får väl säga att saker görs trots ett svårt läge. Länder har också att ta hänsyn till helheten; det måste göras.

Vi har ännu inte testat detta med auktioneringen – det vi i dag ska fatta beslut om. Innan vi säger att den processen är dålig – eller vilka ord som nu använts för att tala om att det absolut inte fungerar – får vi väl först sätta i gång processen. Dessutom kommer man in i en tredje period där det handlar om en minskning av den buffert av utsläppsrätter som ska användas. Det gör att det blir mindre och mindre att konkurrera om.

Per Bolund talar om företag och deras utsläpp. Men det finns ju också på den sidan en påverkan i den privata sektorn där man ändå på eget initiativ gör väldigt mycket. Man inser att det inte går att fortsätta så som görs om man vill vara med och tävla om framtiden. Man konkurrerar då utifrån villkoren för miljön.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

Föredrogs
finansutskottets utlåtande 2011/12:FiU48
Grönbok om skuggbanksektorn (KOM(2012)102).

*Grönbok om
skuggbanksektorn*

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 38 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Nu ska vi tala om skuggbanksektorn. Bara namnet kan få en att fundera på vad det faktiskt handlar om. Men om man tänker på skuggbank förstår man ju att det inte är någon vanlig bank. Det är alltså inte banker inom det ordinarie systemet, utan det är banker som agerar i skuggorna, det vill säga i mörkret.

Det är fullt medvetet att man har en skuggbank, eftersom man inte vill verka under de regleringar som samhället har satt upp. Trots att finanssektorn är så pass central och påverkar samhällsekonomin och samhällssystemet så otroligt mycket har vi i dag en väldigt svag reglering av finanssektorn, men även den tycker man är för skarp för det man håller på med – därför namnet skuggbanksektorn.

Nu har EU skickat ett förslag till Sveriges riksdag som kallas en grönbok för skuggbanksektorn. Man tycker att det är dags att titta på den här sektorn lite mer än vad man har gjort hittills. Det tycker också finansutskottet, men till min förvåning ser inte finansutskottet de stora risker som finns med skuggbanksektorn.

Skuggbanker kommer många gånger till genom att man lyfter ut saker och ting ur de ordinarie bankernas bokföring för att lägga dem i ett separat bolag. Det var också en av de grundläggande orsakerna till finansskrisen. Och skuggbanksektorn har starkt bidragit till krisen och också vuxit sig väldigt stor.

Av den grönbok som vi nu diskuterar framgår att man uppskattar storleken på skuggbanksektorn till hela 46 biljoner euro, vilket är en ökning med 21 biljoner euro sedan 2002, det vill säga nästan en fördubbling. Det motsvarar 25–30 procent av det totala finansiella systemet och hälften av bankernas tillgångar. Ja, ni förstår vilken stor sektor som knappt står under någon tillsyn eller någon form av reglering, en sektor som påverkar allas våra liv och som består av väldigt mycket risktagande och spekulation.

I USA är andelen ännu större, uppskattningsvis 35–40 procent av det totala finansiella systemet. Enligt uppskattningar har andelen tillgångar i det parallella skuggbanksystemet i Europa ökat kraftigt de senaste fem åren medan andelen i USA har minskat.

I Sverige uppgår tillgångarna i banker, försäkringsbolag och finansiella institut till sammanlagt omkring 600 procent av Sveriges bnp, det vill säga att vi har en finanssektor här i Sverige, om man inbegriper försäkringsbolag, banker och andra finansiella institut, som är sex gånger vår egen bnp. Ja, ni kan ju förstå vad det skulle orsaka om det skulle hända något! Det är egentligen en enorm risk. Och på detta ska vi lägga en skuggbanksektor som egentligen ingen vet storleken på här i Sverige, men den kan faktiskt också vara så stor som en hel bnp-omslutning.

Ändå tycker inte finansutskottet att det är en så stor risk i Sverige. Jag menar att i och med att vi redan har en så stor finanssektor blir den här risken desto större för oss.

Om skuggbanksektorn i Sverige är 100 procent av vår bnp handlar det om 3 500 miljarder kronor. Sedan finns det självklart en massa oklarheter, enligt den definition som EU gör av skuggbanksektorn, om hur stor andelen är i Sverige. Det är ingen som riktigt vet, och bara det gör mig orolig.

Dessutom kan våra banker ha en hel del skuggbanksaktiviteter i andra länder. Jag menar därför att utskottets utlåtande visar att man inte tar frågan på tillräckligt stort allvar, även om man efter Bo Bernhardssons initiativ har skärpt skrivningarna. Det jag tycker är bra, för från början hade man en väldigt positiv inställning till skuggbanksektorn i sina skrivningar. Därför yrkar jag bifall till vår motivreservation.

De regleringar som man nu vill göra på EU-nivå för skuggbanksektorn ska utgöra ett golv, så att Sverige och andra länder ska kunna gå längre i sina krav på regleringar. Jag vill absolut inte att kraven ska vara ett tak, eftersom de brukar bli väldigt urvattnade innan EU är klar med sina förhandlingar och kompromisser. Därför tycker jag att det är viktigt att de utgör ett golv. Jag tycker att Sverige med en så stor finansiell sektor måste kunna reglera även skuggbanksektorn hårdare än vad man vill på EU-nivå.

Anf. 39 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag får säga att Ulla Andersson verkligen är i högform i dag. Det är trevligt när hon varvar upp och sätter så stort fokus på så här viktiga frågor. Och jag har inte på något sätt avsikten att gå i polemik eller för den skull ta ställning för någon form av skuggbanksektorsverksamhet. Men jag tänker kort redogöra för vad ärendet handlar om, hur vi har resonerat och hur kommissionen har resonerat.

Vi hanterar alltså här ett utlåtande gällande en grönbok om skuggbanksektorn. Syftet med grönboken är att i samråd diskutera och få en överblick över den utveckling som sker i den så kallade skuggbanksektorn.

Kommissionen anser att det är viktigt att i detalj undersöka de problem som sektorn kan ge upphov till och uppmanar alla berörda parter att delta i samrådet.

En rad frågeställningar tas upp och kommissionen resonerar om de risker och problem som kan orsakas av skuggbanksektorn. Det ska dock sägas att i grönboken konstateras att skuggbanksektorn också fyller en viktig funktion på den finansiella marknaden och fungerar som ytterligare ett alternativ till finansiering och bankinlåning. Men även om så är fallet finns det en uppenbar risk att sektorn kan utgöra ett potentiellt hot för långsiktig stabilitet.

Rådet för finansiell stabilitet arbetar med rekommendationer för tillsyn och reglering av den här sektorn för att motverka att eventuella fallissemang för med sig systemrisk, både direkt och indirekt. Samtidigt kan förstärkta regleringar på de finansiella marknaderna medföra att skuggbanksektorn i stället ytterligare växer, enligt detta arbete.

Grönboken tar upp en rad frågor och lämnar förslag på tänkbara definitioner och svar på dessa. De övergripande frågeställningarna handlar

om att definiera skuggbanksektorn, vilka risker och fördelar som sektorn kan tänkas föra med sig, vilka utmaningar den för med sig och vilka lagstiftningar som är tillämpliga på skuggbanksystemet i EU.

Utskottet anser likt regeringen att kommissionens initiativ till grönbok är välkommet och att det är positivt med en ansats att kartlägga hur sektorn ser ut och fungerar och hur riskerna och möjligheterna ser ut. Det är viktigt att överväga vilka regleringar som krävs och hur de ska utformas.

Utskottet har inga invändningar mot den definition som kommissionen gör. Det är rimligt att anta att sektorn förändras både vad gäller vilka parter som avses och vad gäller sektorns storlek. Utskottet inser att nya regleringar på de finansiella marknaderna kan få effekter på skuggbanksektorns storlek. Det är därför viktigt att utvecklingen följs nogsamt.

Vidare inser utskottet att skuggbanksektorn kan rymma viktiga funktioner och alternativ till finansiering och inlåning. Som ett exempel nämner utskottet framväxten av marknaden för företagsobligationer. Detta kan få effekten att riskerna sprids på fler aktörer, men samtidigt konstaterar utskottet att sektorn medför risker både indirekt och direkt. Det kan leda till påtagliga systemrisker med dolda hävstänger utan att detta omfattas av reglering och tillsyn. Det är naturligtvis viktigt att titta på detta och verkligen analysera hur det ser ut.

Det kan mycket riktigt, som Ulla sade, också förekomma att reguljära institut kringgår regleringen genom att lyfta ut vissa verksamheter och att det då är en del av skuggbanksektorn.

Det är också viktigt att betona att verksamheten är gränsöverskridande och bedrivs globalt. Därför är det viktigt att den globala aspekten också betonas i reglering och tillsyn.

Utskottet anser också att det är viktigt att konsumentperspektivet särskilt beaktas och betonar riskerna för den enskilde.

Till sist konstaterar utskottet att sektorns storlek nationellt av allt att döma beräknas vara relativt liten trots allt. Icke desto mindre berörs Sverige i allra högsta grad av skuggbanksproblematiken, inte minst genom de gränsöverskridande verksamheter som finns både när det gäller svenska bankers verksamheter i andra länder och svenska företags behov av fungerande marknader i andra länder.

Fru talman! Utskottet stöder kommissionens fortsatta arbete med att kartlägga skuggbanksektorn. Utskottet föreslår att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

11 § Nya regler om prospekt

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU49
Nya regler om prospekt (prop. 2011/12:129).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

12 § Ändringar i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU22
Ändringar i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård
(prop. 2011/12:87).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

13 § Försäljning av drivmedel till fordonsindustrin

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU23
Försäljning av drivmedel till fordonsindustrin (prop. 2011/12:127).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

14 § Ansvarsförsäkring vid sjötransporter

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2011/12: CU24
Ansvarsförsäkring vid sjötransporter (prop. 2011/12:111).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 19 §.)

Energideklarationer

15 § Energideklarationer

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2011/12: CU26
Energideklarationer (prop. 2011/12:120).

Anf. 40 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! I dag debatteras civilutskottets betänkande CU26 om energideklarationer. Det är ett viktigt tillfälle att diskutera energieffektivisering och hur energideklarationerna kan vara ett viktigt verktyg.

Miljöpartiet ser mycket positivt på att Boverket tillsammans med Energimyndigheten och Swedac har fått ett uppdrag att se hur energideklarationerna kan utvecklas och stärkas. Deras arbete har lett fram till den proposition med följdmotion från Miljöpartiet som vi nu debatterar.

Miljöpartiet föreslår att propositionen bifalles och ser positivt på de förslag som här ligger. Jag vill särskilt nämna förslagen om att energideklarationen ska visas upp för en spekulant innan en byggnad säljs och kravet på att besiktning ska ske på plats när en byggnad energideklareras.

För att göra energideklarationen till ett viktigt verktyg för energi-effektivisering saknas dock de viktigaste förändringarna i regeringens proposition. Branschens höga förhoppningar på regeringens arbete med denna fråga grusades när det blev klart att energideklarationen inte kommer att innehålla krav på åtgärder för kraftigt minskad energianvändning.

Användning av energi i alla dess former är förknippad med miljöpåverkan. Beroende på vilken energikälla som används och hur framställningen sker kan konsekvenserna vara stora eller små, men påverkan finns alltid på miljön.

Den mest miljövänliga energin är alltid den som inte används. Det är också det billigaste och snabbaste sättet för oss att nå våra klimatmål. Att sluta slösa med energi är också viktigt för att hjälpa både företag och hushåll att minska höga energikostnader när elpris och andra energipriser höjs.

För Miljöpartiet är därför en smartare energianvändning prioriterad, och vårt mål är att användningen av energi minskar även när ekonomin växer.

Den statliga Energieffektiviseringsutredningen pekar på att den årliga energianvändningen i Sverige kan minska med 50 terawattimmar på bara några år och att hela denna minskning kan göras med lönsamhet både för den enskilde och för samhället i stort. En stor del av potentialen i energieffektivisering finns just i bostadssektorn.

Energideklarationernas syfte är att vara ett verktyg för att minska en byggnads energiåtgång, driftskostnader och utsläpp av växthusgaser. Hittills har energideklarationen främst varit en kostsam pappersprodukt. Omarbetningen av EU-direktivet utgör ett utmärkt tillfälle att utforma energideklarationerna till det viktiga verktyg som de bör vara i arbetet med energieffektivisering.

Det finns en stor potential för att göra energideklarationerna till ett aktivt instrument som ger ordentliga resultat i form av minskad energianvändning. Riksrevisionen visar i rapporten *Energideklarationer – få råd för pengarna* att de flesta deklarerationer i dag inte ger några tillförlitliga råd. En tredjedel görs utan besiktningar, och 7 procent ger åtgärdsförslag utan att man gjort besiktning av fastigheten i fråga.

För att en nödvändig energieffektivisering ska uppnås föreslår Miljöpartiet att åtgärdsförslagen ska baseras på varje byggnads verkliga förutsättningar och att man inför ett mål för åtgärdsförslagen om hur det är möjligt att halvera byggnadens energianvändning. Åtgärdsförslagen ska prioritera långsiktighet och effektivitet och ge ett bättre underlag till köparen.

Många energieffektiviseringsåtgärder är redan lönsamma men genomförs inte i dag, både på grund av okunskap och bristande intresse hos husägare. Ett sätt att väcka intresse och sprida kunskap om potentialen i energieffektivisering är att man kopplar ett ekonomiskt incitament, en morot, till att genomföra åtgärdsförslagen i energideklarationen.

PFE-programmet för energieffektivisering inom industrin visar att en ekonomisk morot, i detta fall en marginellt nedsatt skatt, lösgjorde en stor potential i energieffektivisering. Det gynnade både de enskilda företagen och samhället i stort.

Miljöpartiet föreslår därför att regeringen ska låta utreda hur husägare genom ett ekonomiskt incitament kan motiveras att genomföra åtgärder i energideklarationen.

Regeringens tveksamhet till att stärka energideklarationen bör ses mot bakgrund av att regeringen under våren agerat motståndare till energieffektivisering generellt.

En genomsnittlig svensk använder i dag dubbelt så mycket el som en genomsnittlig dansk, tysk eller engelsman. Det gör oss dubbelt så sårbara vid höga elpriser, och det ger oss också sämre förutsättningar i den globala konkurrensen. En av förklaringarna till vår höga energianvändning i Sverige är att det fortfarande finns många fastigheter som värms upp med direktverkande el.

Just nu pågår striden om EU:s energisparkrav. Bakgrunden är att EU:s mål om 20 procents minskad energianvändning inte bedöms uppnås. EU-kommissionen föreslår flera konkreta åtgärder, men regeringen Reinfeldt agerar bromskloss och har hittills sagt nej till samtliga åtgärder utan att presentera några egna. När man nu ser över energideklarationerna blir resultatet med regeringens förslag därför en fortsatt ganska tandlös energideklaration.

Det är dags att både hushåll och företag ges hjälp och verktyg att använda energin smartare. Det är en vinst både för den enskilde och för samhället i stort. I enlighet med det branschen själv föreslår lägger Miljöpartiet fram ett förslag om att energideklarationen stärks med krav på åtgärdsförslag och en ekonomisk morot för genomförande.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 41 ANTI AVSAN (M):

Fru talman! I detta ärende debatterar vi de ändringar i lagen om energideklaration för byggnader som regeringen föreslår. Ändringarna är en följd av att EU-direktivet om byggnaders energiprestanda har omarbetats och även av att det har funnits ett bredare behov av att se över hur systemet med energideklarationer fungerar. Det har funnits behov av att se hur systemet kan utvecklas och förbättras även i sådana avseenden som inte följer av ändringar i direktivet.

Jag ska kort nämna vad regeringens förslag i huvudsak innebär. Det innebär att det införs krav på att energideklaration ska visas upp för den som vill köpa eller hyra en byggnad och att en energideklaration ska lämnas över till en ny ägare eller nyttjanderättshavare vid försäljning eller uthyrning. Om det finns en energideklaration ska uppgift om en byggnads energiprestanda anges vid annonsering om försäljning och uthyrning. Det ska alltid finnas en energideklaration för en byggnad där en total användbar golvarea på över 500 kvadratmeter i byggnaden ofta besöks av allmänheten. Detta tröskelvärde sänks enligt förslaget till 250 kvadratmeter från och med den 1 juli 2015.

En utredning av alternativa energisystem ska göras för nya byggnader, oavsett byggnadens storlek. Ett generellt krav införs om att besiktning ska ske på plats när en byggnad energideklareras. Slutligen kan nämnas att tillsynen flyttas från kommunerna till den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. Tillsynen ska gälla såväl att energideklarationer upprättas som att deklARATIONERNA ANSLÅS, VISAS, ÖVERLÄMNAS OCH ANNONSERAS I ENLIGHET MED LAGEN.

I det här ärendet finns det, som har framgått, en motion från Miljöpartiet som också har följts upp med en reservation.

Fru talman! Jag ska nu beröra de två förslag som finns i den aktuella motionen och reservationen. Innan jag går vidare ska jag påpeka att Miljöpartiet i sin motion har framhållit att man ser positivt på flera förslag i propositionen.

Det ena förslaget från Miljöpartiet är att man ska ha ett mål för de åtgärdsförslag som ska lämnas i en energideklaration. Detta är preciserat till att varje enskild byggnads energianvändning ska halveras. Det andra förslaget är att man ska utreda hur en så kallad ekonomisk motivation kan införas för den som genomför de åtgärder som föreslås i en energideklaration. När det gäller de båda förslagen kan jag nämna följande när det gäller vad en energideklaration ska innehålla:

I den nu gällande lagen om energideklarationer föreskrivs att det för byggnader ska anges i energideklarationen om en byggnads energiprestanda kan förbättras med beaktande av en god inomhusmiljö och att det, om så är fallet, ska lämnas rekommendationer om kostnadseffektiva åtgärder för att förbättra byggnadens energiprestanda.

I det omarbetade direktivet fastslås vilka uppgifter som måste finnas i en energideklaration. Den ska innehålla uppgifter om byggnadens energiprestanda och referensvärden. Den ska också innehålla rekommendationer om hur energiprestanda för en byggnad kan förbättras kostnads-optimalt eller kostnadseffektivt såvida det inte saknas en rimlig förbättringspotential i jämförelse med de gällande kraven på energiprestanda.

Flera av de förslag till förändringar som regeringen tar upp i propositionen är av betydelse för de rekommendationer om energieffektiviserande åtgärder som ska lämnas. Enligt nuvarande regler ska besiktning av byggnader ske i samband med upprättande av energideklaration om detta är nödvändigt för att rekommendationer ska kunna lämnas. Det är den energiexpert som upprättar energideklarationen som avgör om besiktning krävs för energideklarationen i det enskilda fallet.

Det befintliga regelverket för besiktning har kritiserats för otydlighet. Boverket har vid en analys kommit fram till att besiktning sker regelmässigt i ett stort antal fall redan i dag. Av rapporten framgår också att energiexperter som säger sig avstå från besiktning i vissa fall motiverar detta med att det rör sig om nya byggnader eller byggnader som redan har goda energiprestanda och där rekommendationer inte behöver lämnas.

Ett förtydligande i lagen blir nu att huvudregeln ska vara att besiktning ska genomföras innan en energideklaration upprättas, och när en besiktning utförs ska den ske på plats. Anledningen till detta är att det inte går att bortse från betydelsen av en besiktning när åtgärder för energieffektivisering ska anges i energideklarationen. Detta är särskilt betydelsefullt för kvaliteten på de föreslagna åtgärderna.

Ett generellt krav på besiktning skapar också förutsättningar för att energideklarationerna i flera fall än tidigare kommer att innehålla rekommendationer om energieffektiviserande åtgärder.

I lagen om energideklaration för byggnader används uttrycket kostnadseffektiv. Det anges att rekommendationer om kostnadseffektiva åtgärder för att förbättra byggnadens energiprestanda ska lämnas i en energideklaration. Uttrycket kostnadseffektiv fungerar enligt vissa aktö-

ners uppfattning som en hämsko på lämnandet av förslag till energieffektivisering.

Frågan om tolkningen av uttrycket kostnadseffektivitet har därför utretts av Boverket. Utredningen har visat att kostnadseffektivitet åtminstone indirekt tenderar att tolkas som lönsamhet och att detta tycks leda till att företag som gör energideklarationer blir försiktiga när de lämnar rekommendationer eftersom de vill undvika risken att behöva stå till svars för förslag som vid närmare beräkningar visar sig vara olönsamma.

Det är viktigt att påpeka att energideklarationens funktion inte är att utgöra en fullständig energianalys. Därför är det oundvikligt att den bedömning av kostnadseffektivitet som görs för lämnade rekommendationer inte kommer att kunna avse en mer exakt beräknad lönsamhet. Problemet med begreppet kostnadseffektivitet har lett till att uttrycket byts ut mot ”tekniskt möjlig och ekonomiskt rimlig” som är ett mer samlat uttryck som dessutom är vedertaget i befintlig bygglagstiftning. Det är också motiverat att använda det uttrycket även för kostnadseffektiva rekommendationer. Ett förtydligande av uttryckets innebörd kan göras i en förordning eller kanske ännu hellre i föreskrifter och allmänna råd.

Även om bedömningen av åtgärders ekonomiska rimlighet regelmässigt kommer att innehålla ett mått av skattning är det av stor vikt att rekommendationerna håller så god kvalitet som möjligt. Kvalitetsaspekten innebär bland annat att rekommendationerna måste beakta de tekniska och ekonomiska förutsättningar som gäller för byggnaden som helhet – även aspekter som inte är direkt förknippade med energianvändningen – eftersom val av tekniska lösningar i ett avseende normalt sett kan påverka byggnadens funktionalitet i övrigt. För att säkerställa att det inte lämnas irrelevanta eller destruktiva rekommendationer finns kraven i den nuvarande lagen på att rekommendationerna ska vara förenliga med en god inomhusmiljö och andra tekniska egenskapskrav på byggnader.

Ett sätt att ytterligare främja relevanta rekommendationer är att se över på vilka sätt man kan främja god kompetens hos såväl företag som enskilda experter som upprättar energideklarationer. I regeringens proposition behandlas därför också vissa frågor om experternas kompetens och oberoende med bäring på energideklarationernas kvalitet när det gäller rekommendationer om åtgärder. Arbetet i den delen kommer att fortsätta, och regeringen redogör i propositionen för den inriktning det fortsatta arbetet bör ha.

Sammantaget saknas det anledning att nu ta ställning till kompletteringar och förändringar med den inriktning som Miljöpartiets förslag anger. Tillräckliga erfarenheter bör i stället vinnas av de effekter energideklarationerna får innan ytterligare överväganden görs.

Det finns i detta sammanhang också skäl att uppmärksamma regeringens skrivelse *Vägen till nära-nollenergibyggnader*. I den skrivelsen behandlas det svenska arbetet med att utarbeta en handlingsplan för nära-nollenergibyggnader. Handlingsplanen gäller i första hand energiåtgärder i nya byggnader, men även vissa frågor om åtgärder i befintliga byggnader berörs. Handlingsplanen kommer att debatteras i kammaren inom kort.

Fru talman! Jag yrkar bifall till civilutskottets förslag till riksdagsbeslut vilket innebär att reservationen ska avslås.

Anf. 42 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Jag instämmer i Anti Avsans anförande. Vi har fått en heltäckande beskrivning av förslaget, så jag ska inte upprepa det.

Betänkandet bygger på propositionen *Vägen till mer effektiva energideklarationer*. Det innehåller i huvudsak en del ändringar som ska göras utifrån ett ändrat EU-direktiv. Det som jag framför allt vill framhålla är att det också har funnits andra skäl till att effektivisera systemet med energideklarationer.

Redan i den riksdagsdebatt vi hade i juni 2006 om energideklarationer, gällande den lag som sedan trädde i kraft hösten 2006, föreslog vi från Folkpartiets sida en lag som skulle ha mer fokus på energieffektivisering och mindre på byråkrati. Det skulle inte vara mer byråkrati än absolut nödvändigt för den enskilde fastighetsägaren. Det är nu historia, men vi anser att det hela blev väldigt byråkratiserat.

Fru talman! En lag är naturligtvis inget självändamål. Som Lise Nordin sade har det blivit en kostsam pappersprodukt och därmed i många stycken ett självändamål, även om det förstås inte är hela sanningen. Det är riksdagens skyldighet att följa upp sin lagstiftning och eventuellt ändra lagen om syftet inte uppfylls.

När vi tittar på lagen om energideklarationer och vad Riksrevisionen sade i sin rapport våren 2009 är redan titeln på rapporten en sammanfattning av vad man kom fram till: *Energideklarationer – få råd för pengarna*. Det som lyftes fram var att ungefär hälften av energideklarationerna hade en rekommendation över huvud taget. Den andra hälften saknade rekommendationer. Syftet var ju att understödja fastighetsägarna med rekommendationer. I rapporten konstateras också att vi i Sverige hade ett jämförelsevis krångligt system för att säkerställa energiexperternas oberoende och kompetens samt att det fanns otydligheter kring besiktningar, vilket också Anti Avsan tog upp.

Även Boverket har utvärderat energideklarationerna, då främst ur fastighetsägarnas perspektiv. Det är nog så viktigt i sammanhanget, för det är trots allt fastighetsägarna som ska vidta åtgärder, betala för dem och ta hem vinsten.

För att det inte ska råda några tveksamheter om Folkpartiets ställning vill jag säga att vi i grunden är positiva till energideklarationer och kan se dem som ett verktyg. Det gäller bara att se till att det blir effektivt. Att effektivisera energianvändningen kan vi nog vara ense om är viktigt att göra. Den koppling som finns i lagstiftningen, att främja god inomhusmiljö, är också viktig i sammanhanget. Man måste alltså ta hänsyn till båda sidor av myntet.

Fru talman! När vi ser på de aktuella förslagen och bedömningarna är de tydliga steg i rätt riktning. Det är viktigt att även här se det ur den enskilde fastighetsägarens perspektiv. Förtydliganden vad gäller krav på besiktning på plats och innebörden av begreppet kostnadseffektivt kommer att bidra till en bättre kvalitet på energideklarationerna.

När det gällde energiexperterna blev det en väldigt tillkrånglad situation beträffande hur man skulle definiera en oberoende expert, liksom ackrediteringen av företagen, som blivit alltför konkurrenshämmande. Det är en ganska stor procedur att få ett företag ackrediterat. Från de små

orternas och glesbygdens synpunkt var det därför inte bra. Att man nu siktar på att införa krav på personcertifiering kommer dock att bidra till både ökad konkurrens och höjd kvalitet på energideklarationerna och naturligtvis innebära en förenkling för fastighetsägarna eftersom etableringströskeln blir mycket lägre.

Allt detta sammantaget kommer att gynna konsumenten, och det är ju trots allt konsumenten som till syvende och sist måste ta ställning till råden i energideklarationerna samt vidta åtgärder.

Fru talman! Det finns en motion, och även en reservation, från Miljöpartiet som behandlas i betänkandet. Jag kan nöja mig med att helt kort instämma i utskottets ställningstagande, det vill säga att vi ska skaffa oss erfarenheter av vad denna regeländring leder till innan vi för in ytterligare ställningstaganden.

Det är nog så behjärtansvärt att kunna halvera energiåtgången i byggnaderna, och jag tror att fastighetsägarna själva har väldiga incitament att göra det utifrån de åtgärder som är möjliga att vidta. Vi får när allt kommer omkring se energideklarationen som en översikt av vad som är möjligt att göra. Sedan får man göra ytterligare analyser av i vilken prioriterad ordning saker och ting ska göras. Det finns i dag stora ekonomiska drivkrafter och incitament för den enskilde fastighetsägaren att spara energi. Energi är definitivt inte någon billig vara.

Anf. 43 OTTO VON ARNOLD (KD):

Fru talman! Vi har i dag att debattera civilutskottets betänkande nr 26 om energideklarationer. Det baseras på ett EU-direktiv som förtydligar och förbättrar den viktiga delen. Att få en effektiv analys av sin byggnad är viktigt för fastighetsägaren så att han eller hon kan vidta de åtgärder som behövs. Samtidigt är det inte ett fullständigt medel för att gå igenom hela byggnaden och kan kanske inte heller ligga till grund för det som motionären kräver.

Det mesta har sagts om motionen, och jag ska därför helt kort bara säga att det som motionären kräver är att sänka 50 procent rakt av. Det här är inte det medel vi ska använda oss av för att uppfylla det målet. Att få in en energideklaration som standard är ett viktigt sätt att skapa medvetande hos fastighetsägarna, att få upp ögonen för vad som kan göras. Det kräver att besiktningsmannen inte bara är ackrediterad utan också har möjlighet att göra fullgoda analyser. Regeländringen, att besiktning ska ske på plats, är då en viktig åtgärd.

Samtidigt är det viktigt att vi centraliserar detta, lyfter bort det från kommunerna och för över det till en central myndighet så att vi får en enhetlig bedömning. Just den enhetliga bedömningen gör att vi kan utvärdera effekterna över tid.

Om man skulle göra en 50-procentig reducering måste det i så fall göras ur teknisk, ekonomisk, miljömässig och framför allt inomhusmiljömässig synpunkt. Det skulle kräva en betydligt djupare analys som varje fastighetsägare då blev ålagd, och kostnaderna skulle bli betydligt högre. Om vi tittar lite grann på betänkandet och vägen till nollenergibyggnader ser vi att de tankarna finns. Det är en successiv process som vi måste genomgå. Det viktiga, fru talman, är att vi får upp medvetenheten om det.

Till skillnad från motionären tror jag inte att det behövs någon morot. Det finns ett ekonomiskt incitament i deklARATIONERNA som på ett fullgott sätt gör den kloke fastighetsägaren medveten om vad han eller hon kan göra.

Fru talman! Jag yrkar bifall till civilutskottets förslag i betänkande nr 26 och avslag på motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

16 § Frågor om ledighet och anställningsformer

*Frågor om ledighet
och anställningsformer*

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU13
Frågor om ledighet och anställningsformer.

Anf. 44 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! I dag ska vi debattera arbetsrätt och arbetsmarknadsutskottets betänkande AU13. I betänkandet behandlas 42 motionsyrkanden om ledighet och arbetstidsfrågor samt om tidsbegränsade anställningsformer. Jag yrkar bifall till Socialdemokraternas reservation nr 2 om övergång till tillsvidareanställning efter rullande visstidsanställningar.

Jag tänkte börja med att tala om vårt förslag att begränsa möjligheterna att stapla visstidsanställningar på varandra, att rulla visstidsanställningar tills man, oftast efter många år, ges möjlighet att bli tillsvidareanställd.

I mars 2010 anförde EU-kommissionen i en så kallad formell under rättelse till Sverige att regleringen av tidsbegränsade anställningar i LAS innebär att kravet att förhindra missbruk av visstidsanställningar som följer på varandra enligt klausul 5 i visstidsdirektivet inte har uppfyllts. Sommaren 2011 lades en promemoria på regeringens bord. Där framgick att om provanställningar och visstidsanställningar kombineras på ett sätt som utgör missbruk ska arbetstagare kunna få domstols förklaring att avtalet ska gälla tills vidare. Dess värre bereds frågan, som det så vackert heter, fortfarande av regeringen. Ingen proposition har lämnats till riksdagen för beslut. Sverige halkar efter när det gäller anställningstrygghet, och risken för missbruk ökar.

Vi vill i vår kommittémotion A335 att det införs en begränsningsregel för hur länge rullande visstidsanställningar kan fortgå, vilket vi också tar upp i vår reservation till betänkandet. Vi föreslår att anställningar i form av allmän visstidsanställning, provanställning och vikariat efter en tid av 24 månader inom en femårsperiod ska övergå till tillsvidareanställningar.

I en utredning som publicerats av LO, Landsorganisationen, *Anställningsformer år 2011*, framgår att anställningsformer i allra högsta grad är en klassfråga. 19 procent av andelen arbetare var under 2011 anställda i tidsbegränsade anställningar. I tjänstemannaförbunden var andelen 11 procent. 23 procent av främst kvinnorna i arbetaryrken i dag har tidsbegränsade anställningar. Dessutom visar utredningen tydligt att organisationsgraden bland dem med tidsbegränsad anställning är lägre, vilket borde vara tvärtom. Det är de som behöver den största hjälpen från de

fackliga organisationerna. Otrygga anställningsformer är såväl en klassfråga som en jämställdhetsfråga.

Jag vill peka på några exempel som utgör bekymmer vid en visstidsanställning där man inte vet från den ena månaden till den andra om man får fortsätta på sitt arbete. Ett sådant exempel är naturligtvis svårigheten att få lån. I dag pekar många kreditgivare på att man ska ha en tillsvidareanställning för att de ska bevilja ett lån vid bil- eller husköp. Det andra exemplet är hela den sociala statusen när det gäller tryggheten i anställningen. För ungdomar är det ännu mer bekymmersamt. 53 procent av ungdomarna i åldern 16–24 har tidsbegränsade anställningar.

Jag övergår nu till reservation 5 om semesterlagen. I november 2009 beslutade en riksdagsmajoritet om ändringar i semesterlagen, som innebär att långtidssjukskrivna drabbas. Inte nog med att de är sjuka, de drabbas också av försämrade villkor för semesterersättning. Beslutet innebär att den som är eller har varit långtidssjuk inte längre på samma sätt har rätt till semesterlön under insjuknandeåret och de därpå två följande åren eftersom det sista ersättningsåret i beräkningen har tagits bort.

En långtidssjukskriven riskerar att förlora 13 semesterdagar, och en arbetsskadad riskerar att förlora ända upp till 25 dagar. Beslutet innebär att en grupp som redan har det ekonomiskt tungt får det ännu besvärligare med denna lagändring. Dessutom bryter detta tydligt mot internationella överenskommelser antagna av ILO, som innebär att arbetsskadade ska ha en 100-procentig ersättning för sin inkomstförlust. Vi föreslår därför att regeringen snarast ser över semesterlagen så att den som har varit sjuk inte drabbas.

Vår reservation nr 7 i betänkandet gäller dispens för extra övertid med mera. De ändringar som riksdagen beslutade om i maj 2011 med anledning av regeringens proposition riktar sig främst till företag som inte omfattas av kollektivavtal. Lagen har på stora delar av arbetsmarknaden helt eller delvis avtalats bort i kollektivavtal. Kravet på dispens från Arbetsmiljöverket för uttag av mer än 200 timmars övertid, mertid eller nödfallsövertid avskaffades, trots att det är välkänt att övertidsarbete medför hälsorisker. Mot detta protesterade vi socialdemokrater och reserverade oss. Vi befarar att allmän övertid och extra övertid kommer att blandas samman och att det totala övertidsuttaget kommer att öka. I praktiken blir det ett allmänt tak på 350 timmar per arbetstagare och kalenderår. Vi anser i vår reservation att tidigare begränsningsregler bör återinföras.

TCO har tagit fram en bra rapport som lades fram 2011, *Jobba över gratis*. Rapporten visar tydligt att övertidsuttaget ökat 2011. Det var innan lagstiftningen ändrades. Det har inte mätts något därefter, vad jag vet, eller har åtminstone inte redovisats på det sättet. Framför allt ökar övertiden inom tjänstemannagrupperna i den delen. Det här är naturligtvis ett bekymmer, inte minst för att vi har en arbetsmarknad där vi vill få in fler, inte färre.

Jag tänkte något kort nämna vår reservation 10, Rätt till heltid. I reservation 10 konstaterar vi att arbetet med att erbjuda heltidsanställningar går trögt på den svenska arbetsmarknaden. Ca 200 000 personer bedöms i dag vara ofrivilligt deltidsanställda. Det är främst kvinnor inom LO-kollektivet, vilket också medför att detta är en klassfråga såväl som en jämställdhetsfråga.

Frågan är väl beskriven i arbetsmarknadsutskottets betänkande, inte minst i vår reservation där det framgår vad vi tycker om de delarna. Vi är tydliga med att det här är en fråga för parterna att lösa. I sista undantagsfall, om inte parterna löser problemet, är vi beredda att införa en lagstiftning.

Det har gått lång tid i arbetet med rätt till heltid. Det går trögt i dag. Vi som företräder offentliga arbetsgivare i våra roller som politiker i våra hemkommuner eller landsting måste vara ännu mer aktiva så att fler som så önskar ges möjlighet till att jobba heltid. Där har vi ett grannliga arbete, och jag är besviken på regeringen som inte kommer längre fram i frågan.

Jag vill passa på att nämna en annan sak som i allra högsta grad också handlar om arbetsrätt, nämligen lagen om anställningsskydd. Det har varit en debatt under våren, och även i höstas, om försämringar av LAS vad gäller ungdomar. LAS ska underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden och underlätta för företagare. Om det blev möjligt att försämra turordningsrätt och andra delar för unga skulle det öppna för fler anställningar.

TCO presenterade en rapport 2010 som granskade denna fråga. Rapporten pekar på att färre än 2 ½ procent av de ungdomar som har blivit arbetslösa efter en driftsinskränkning på ett företag, situationer där turordningsregler kan ha använts, har blivit arbetslösa på grund av lagen om anställningsskydd. Det är alltså få ungdomar som har blivit arbetslösa på grund av driftsinskränkningar som inte hittar nya jobb. Lagen om anställningsskydd lämnar stort utrymme för att arbetsgivare ska kunna behålla kompetens i företaget och organisation om de hittar en bra förhandlingslösning.

Ibland kan vi få för oss i debatten att det svenska anställningsskyddet är starkt. Men om vi jämför med andra västliga industriländer är det svenska anställningsskyddet inte alls särskilt starkt. I en ranking gjord av OECD under 2010 var Sverige det tionde mest liberala landet av 30 jämförbara länder när det gäller lagen om anställningsskydd.

Nu vet jag inte exakt hur Alliansens företrädare står i frågan om LAS och ungdomar. Det har varit splittrat. Centerpartiet har varit tydligt med att försämra LAS för unga. Folkpartiet har hängt på i vissa delar. Jag ser fram emot att få höra vad våra allianskamrater i denna församling har för åsikter om lagen om anställningsskydd.

Ungdomsarbetslösheten är vår tids största gissel. I dag finns en artikel i Dagens Nyheter, som säkert flera av er har läst, om beräkningssättet för ungdomsarbetslöshet. Det kan man alltid diskutera. Vi kan fastna i sifferexercis hit och dit. Det som är viktigt är att vi har en väldigt hög ungdomsarbetslöshet som vi också måste ta ansvar för som politiker i den här församlingen.

Från Socialdemokraternas håll har vi flera tydliga förslag som vi har lagt fram under våren och hösten för att underlätta för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden.

Det stora förslaget vi har lagt fram och den stora linjen som är genomgående i vår arbetsmarknadspolitik när det gäller ungdomar är att passa på nu när många ungdomar är arbetslösa att satsa på utbildning och återutbildning.

Där har vi pekat på allt från traineeanställningar, det vill säga att man kombinerar jobb med utbildning, till utbildningskontrakt där man till en del går i skola och till en del har arbete ute på en arbetsplats. Vi vill också satsa på fler sommarjobb för skolungdomar. Att få ett sommarjobb tror vi är den viktiga delen för att komma in på arbetsmarknaden.

Det kan förhoppningsvis leda till ett arbete. Det är många av oss här och framför allt i landet som har kommit in i arbetsmarkanden genom ett sommarjobb. Man har blivit kvar och har kanske vidareutbildat sig inom området för att sedan få en anställning inom den delen.

(Applåder)

Anf. 45 MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Jag ska tala om en av våra motioner som behandlas i betänkandet *Frågor om ledighet och anställningsformer*. Det handlar om förbättringar inom familjepolitiken.

Om vi tittar på samhället i dag ser vi att det finns en tudelning när det gäller social uppväxtmiljö. Det påverkar väldigt mycket hur unga i dag senare i livet får möjlighet att interagera med vuxenlivet på ett sådant sätt att de känner att det finns en trygghet men också en tillit.

Denna tillit och trygghet har oftast möjlighet att byggas inom de första levnadsåren. Oavsett konstellationen av de vuxna kring ett barn är det där barnet präglas, och det är de värderingarna det oftast har med sig i vuxenlivet.

När det gäller idén om att vuxna kring ett barn ska ha möjlighet att spendera tid tillsammans med barnet har vi i Sverige en väldigt god tradition. Det gäller bland annat att man har rätt att vara hemma med sina barn.

När man tar ut föräldrapenning har man rätt att ta ut ledigheten från jobbet på heltid eller deltid. Det många inte vet, om de själva inte haft möjligheten att vara kring ett barn, är att man även efter föräldraledigheten har rätt att jobba deltid. Det är förvisso utan ersättning från Försäkringskassan, men det är ändå möjligt.

Denna rättighet att kunna gå ned i arbetstid till maximalt 75 procent har vuxna med barn under åtta år enligt lag. Det är denna lag som vi från Miljöpartiet vill belysa. Vi menar att möjligheten att gå ned i arbetstid upp till 25 procent av den normala arbetstiden till dess att barnet fyller åtta år ska utsträckas till dess att barnet fyllt 15 år.

Det kan verka radikalt med en ökning på sju år och kännas som en problematisk och kanske svår genomförbar förändring. Det är i dag åtta år där många föräldrar och vuxna kring barn har möjlighet att ta ut detta. Då ska nämnas att Miljöpartiet driver frågan att kretsen kring ett barn ska vidgas. Det vill jag understryka.

Dessa åtta år är en mycket viktig del av den unga människans möjlighet att känna tillit och ha ett förtroende för vuxenlivet. Varför vill vi då utöka denna tid till 15 år? Det gäller idén om trygga unga människor. Det tas då och då i debatten upp att de skulle vara särskilt problematiska när de i olika bostadsområden är del av det problem vi kallar för otrygghet. Man skyller i dag detta på ungdomen.

Vi menar att det finns olika sätt att komma runt denna problematik. Ett av sätten som vi då och då hör från en del andra partier är att utbilda och anställa fler poliser ute i samhället. Ett annat sätt som vi själva ofta

brukar ta upp är idén om att se till att det finns meningsfulla aktiviteter på fritiden för unga människor.

Allt detta utgår ifrån att den unga människan har haft möjlighet till närhet under sina första år. Om vi tittar på forskning inom området visar det sig att unga människor i dag förblir unga i betydelsen att de är beroende av vuxna betydligt längre än vad fallet var för bara 20–30 år sedan. Ungdomstiden har förlängts med många år, upp till ett årtionde.

Vi har en situation som delvis beror på externa faktorer, till exempel bostadsbrist i framför allt storstadsområdena. Det gör att unga vuxna bor hemma betydligt längre än vad de gjorde tidigare. Vi har en problematik med ungdomsarbetslöshet som gör att unga vuxna inte har möjlighet eller råd att flytta hemifrån.

Det bidrar naturligtvis till en generell trend som gör att unga människor har en längre tid fram till dess att de själva upplever att de har möjlighet att komma vidare i sina liv. I detta menar vi att det är dags för en justering av den tid som man tidigare har tyckt vara den bästa, nämligen åttaårsgränsen. Vi vill flytta upp den till 15 år.

Om vi tittar på vad utskottsmajoriteten tycker i frågan ser vi att den pekar på, vilket är väldigt vanligt förekommande när det gäller utskottsmajoriteter, att det finns en utredning om att förenkla lagstiftningen om bland annat ledigheter och att den kommer att svara upp mot en del av de motioner som har lagts fram i frågan.

Fru talman! Jag vill betona att den motion som vi har lagt fram och som behandlas i betänkandet inte alls ser ut att kunna omfattas av det utredningsarbete som regeringen håller på med utan faller utanför. Det regeringen har aviserat är att man ska förenkla lagstiftningen och därmed minska företagens administrativa kostnader.

I det här fallet är åttaårsgränsen någonting som till sin natur gör att den står lite utanför de andra bitarna. Det handlar om att justera en ålderssiffra uppåt för att se till att vuxna människor har möjlighet att vara lediga för att vara med det uppväxande släktet på ett mer omfattande sätt.

Detta kommer inte att leda till att det blir stora omkastningar. Vi ser i den statistik som finns att detta används relativt begränsat. Men i de fall – och vi träffar dessa föräldrar men också andra vuxna kring unga vuxna – där det finns ett behov och där den vuxne känner att den unga människan behöver honom eller henne är det oerhört viktigt att det finns lagstiftning som stöd för att man ska kunna vara hemma.

Jag tackar för de svar vi har fått i betänkandet i övrigt. Men när det gäller just den här biten upplever inte jag att betänkandet svarar upp mot de krav som motionen bygger på.

Anf. 46 JOSEFIN BRINK (V):

Fru talman! I dag debatterar vi anställningstrygghet och arbetstider. Det är frågor som på många sätt är avgörande för människors livsvillkor, hälsa och välbefinnande. Medan de allra flesta människor verkligen vill arbeta är det få som drömmer om att slita ut sig som timvikarie eller ägna sina kvällar åt oavlönat övertidsarbete.

Ändå är det precis så arbetslivet ser ut för alltför många i dag. Otrygga anställningar, deltider och övertidsarbete har blivit vanligare. Oavsett om man jobbar mer eller mindre än man egentligen vill och orkar far man illa av det på olika sätt.

Vänsterpartiet tycker att det är en rimlig målsättning att alla människor ska kunna försörja sig på sitt arbete utan att slitas ut eller nötas ned. Vi tycker inte att det är för mycket begärt att man ska kunna komma hem från jobbet och ha ork kvar att umgås med sin familj och sina vänner. Man ska ha ett schema som gör det möjligt att planera sin vecka. Man ska kunna veta hur mycket man kommer att få i lönekuvertet den 25.

Allt det här har blivit svårare för allt fler på den svenska arbetsmarknaden. Nästan oavsett vem jag pratar med och oavsett vad de jobbar med återkommer hela tiden samma bild: Arbetsgivarna ställer allt högre krav på flexibilitet och anpassning. Det är de anställda som betalar priset för det genom ökad otrygghet, sämre arbetstider och mindre inflytande.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet tycker att det är dags att ta situationen på största allvar. Vi tycker att de unga som utbildar sig för att jobba i vården, i äldreomsorgen eller på restauranger och hotell ska kunna räkna med att få ett fast heltidsjobb. Det är inte rimligt att viktig samhällsservice organiseras på ett sådant sätt att ingen människa i längden orkar eller har råd att jobba där. Att inte ha ett schema med fasta arbetstider utan ständigt tvingas vara standby med mobilen inom räckhåll är inte ett bra sätt att leva. Det handlar om den ständiga osäkerheten om ifall man kan planera något med sina vänner eller sin familj eftersom det kan dyka upp ett arbetspass och det nästan omöjliga i att tacka nej eftersom man inte vet om de kommer att ringa igen i så fall.

Så här jobbar drygt en kvarts miljon människor på den svenska arbetsmarknaden i dag. De jobbar som timmisar, extrapersonal och springvikarier. Ytterligare en kvarts miljon är långtidsvikarier, säsonganställda, provanställda eller projektanställda. Drygt en miljon människor jobbar deltid. Bakom alla dessa siffror döljer sig en ojämsälld och segregerad arbetsmarknad. Det är framför allt kvinnor som jobbar på otrygga villkor, på deltid och på visstid. Bland unga är visstidsanställningar i dag den vanligaste anställningsformen. I kvinnodominerade arbetaryrken är det inte ovanligt att fortsätta vara timmis, behovsanställd eller springvikarie till långt över 30-strecket.

Därför menar vi att det är tydligt att de fasta anställningarna måste bli fler om vi ska lyckas nå målet om en jämställd arbetsmarknad. Alla som vill och kan måste också få rätt till ett heltidsjobb med en lön som går att leva på. Det är därför vi tycker att det är dags att stärka rätten till fast anställning på heltid. Naturligtvis kommer det även i framtiden att behövas vikarier och tidsbegränsade anställningar. Och det finns människor som även om de skulle ha haft ett reellt val skulle välja att arbeta deltid. Dessa möjligheter ska finnas kvar.

Problemet är att vi ser att det är så tydligt att otrygga anställningar och deltider har satts i system i vissa branscher och för vissa grupper på arbetsmarknaden. Då måste någonting göras. Det är betecknande, precis som Johan Andersson sade tidigare här, att regeringen trots att man har fått kritik från EU-kommissionen därför att vårt regelverk för visstidsanställningar är alldeles för generöst gentemot arbetsgivarna har valt att ligga otroligt lågt i frågan och att inte göra någonting.

Fru talman! Det finns också de på den svenska arbetsmarknaden som jobbar för mycket. Allt fler arbetsgivare sätter i system att kräva övertidsarbete av sina anställda. Många tjänstemän med oreglerad arbetstid jobbar dessutom regelmässigt övertid utan betalning för att hinna med en

alltför tung arbetsbörda. En rapport från TCO visar att förra årets övertidsarbete motsvarar totalt 140 000 heltidsjobb. Bara det obetalda övertidsarbetet motsvarade 25 000 heltidsjobb. Det är någonting som är väldigt snett när en halv miljon människor går arbetslösa i Sverige och det samtidigt jobbas övertid motsvarande 140 000 heltidsjobb.

Det går självfallet inte att översätta eller ersätta allt detta övertidsarbete med nya tjänster. Det är också självklart att det måste finnas utrymme för övertid vid tillfälliga arbetstoppar. Men också här handlar det om en systematik. Övertidsarbete har i praktiken blivit norm för vissa yrkesgrupper. Så tycker inte vi att det kan få fortsätta.

Pressen att hela tiden prestera mer och bättre, ofta trots att man har blivit färre, är skadlig både för människors hälsa och för samhällsekonomin. Därför föreslår vi att övertidstaket sänks och att kravet på dispens för extra övertid skärps.

Slutligen, fru talman: Stress kan utan tvekan kallas den moderna tidens värsta farsot. Allt fler människor upplever att tiden inte räcker till vare sig för jobb eller för alla de sysslor som man måste klara av när jobbet är slut. Det handlar om att hämta och lämna barn, läsa läxor, handla, laga mat, städa, tvätta, hjälpa gamla föräldrar och fixa med bilen. Vi vet att ekvationen ofta går ihop av en enda anledning, nämligen att kvinnor jobbar deltid.

För detta betalar vi kvinnor ett högt pris med lägre löner och inkomster, mindre inflytande på jobbet och till slut en sämre pension. När deltidsarbetande kvinnor får frågan varför de jobbar deltid svarar ungefär hälften att det beror på arbetsgivaren. Det erbjuds inget annat än deltidsjobb. Det är det problemet vi kan komma åt genom att stärka rätten till heltid.

Men det skulle inte lösa problemet för alla dem som svarar att de jobbar deltid därför att de tror att de skulle bli sjuka annars. De skulle inte orka med ett heltidsjobb. Också detta är ett problem som måste tas på största allvar. Arbetsbördan, framför allt på kvinnor, är så stor att hundratusentals känner sig tvungna att avstå från en heltidslön för att orka med. Bara det är ett gott skäl att åter lyfta frågan om en förkortning av normalarbetstiden.

Det finns ingen naturlag som säger att just 40 timmars arbetsvecka är den optimala arbetstiden. Det visar sig också genom att de yrkesgrupper som står tillräckligt starka gentemot sina arbetsgivare genom åren gradvis har förkortat sin arbetstid i kollektivavtal. Men för andra är kampen för varje krona i löneförhöjning, kampen för fasta jobb och kampen för rimliga scheman, heltider och ob-ersättning så tuff att det aldrig finns kraft att också ta kampen för kortare arbetstid. Händelsevis gäller oftast detta de kvinnodominerade förbunden.

Vi tycker att det är dags att jämna ut fördelningen av den arbetade tiden genom en arbetstidsreform. En kortare normalarbetstid skulle göra det möjligt för fler kvinnor att jobba heltid och för fler män att ta en större del av hushållsarbetet. Sett över ett helt arbetsliv är det inte alls osannolikt att en kortare arbetsvecka och fler som har en heltidslön skulle leda till att fler orkar jobba längre utan att slitras ut och stressas sönder.

En förutsättning för att en arbetstidsförkortning ska leda till positiva effekter för både enskilda och samhällsekonomin är naturligtvis att den inte sker till priset av ökad arbetsbelastning och att inte hela löneutrym-

met äts upp. Därför måste en arbetstidsförkortning genomföras i dialog med parterna på arbetsmarknaden och med en målmedveten strategi som säkerställer att effekterna blir de som man har önskat. Vi anser att det är dags att ta initiativ till att starta den processen. Det är dags att vi börjar fundera över hur vi kan utforma arbetslivet efter människors behov så att vi kan klara av att både arbeta och leva våra liv på ett bättre sätt än i dag.

Fru talman! Vänsterpartiet har en lång rad förslag i det här betänkandet som syftar till just detta, till ökad trygghet, förbättrad hälsa, jämställdhet och ökat inflytande för löntagarna. Jag står självfallet bakom dem allihop, men för att vinna tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 47 GUSTAV NILSSON (M):

Fru talman! Vi debatterar i dag arbetsmarknadsutskottets betänkande AU13, *Frågor om ledighet och anställningsformer*. I betänkandet behandlas 42 motionsyrkanden om ledighets- och arbetstidsfrågor. Det finns motioner som behandlar översyn av semesterlagen, förändringar av de tidsbegränsade anställningsformerna i lagen om anställningsskydd, rätt till heltid, arbetstidsförkortning med mera.

Fru talman! För Alliansen gäller arbetslinjen. Det handlar om att se dagens och framtidens utmaningar och skapa förutsättningar för att fler ska få arbeta så länge de vill och efter förmåga. Dagens samhälle ställer höga krav på både stabilitet och flexibilitet. Här vill vi betona vikten av den svenska modellen. Vi värnar modellen som vi vill fortsätta att utveckla och stärka med en anpassning till dagens och framtidens globala samhälle.

Regeringens stora utmaning handlar om att fler människor ska komma in på arbetsmarknaden. Alla jobb behövs. Alla människor som kan och vill arbeta ska ges möjlighet att göra det utifrån sina förutsättningar. Vi måste fortsätta att upprätthålla det som i grunden utmärker svensk arbetsmarknad, nämligen att vi kombinerar trygga anställningar med en hög sysselsättningsgrad. Det är viktigt att alla anställningsformer som finns används på ett korrekt och ansvarsfullt sätt.

Vad gäller tidsbegränsade anställningar, som har varit uppe i anföranden och som återfinns i motioner, vill vi påminna om att tidigare kunde man stapla visstidsanställningar på varandra. Regeringen rensade upp i den här djungeln, och 2007 fick vi en annan ordning. Då fick vi en gemensam regel som kallas allmän visstidsanställning. Vikariat och allmän visstidsanställning får inte pågå längre än sammanlagt två år inom en femårsperiod. Anställningen övergår därefter med automatik till en tillsvidareanställning. Det är viktigt att erinra om det.

Arbetslinjen gäller, och samtidigt handlar det om att skapa tid för familjeliv och yrkesliv på lika villkor för både kvinnor och män och att ge familjer förutsättningar för tid tillsammans. Det handlar också om att ge alla barn ekonomisk och social trygghet och en god relation till båda sina föräldrar. Dessutom handlar det om att utforma de offentliga systemen så att de stöttar och hjälper och inte styr och hindrar. Detta vill vi göra genom att bygga vidare på de tydliga värderingar som finns om vikten av långsiktigt ansvar och föräldrarnas centrala betydelse för barnens trygghet.

När man diskuterar föräldraledighet är det viktigt att se helheten i familjepolitiken. Man får inte glömma alla delar som alliansregeringen har genomfört för att stärka den helhetsbilden. Det handlar om åtgärder för fler jobb men också om reformer för ökad jämställdhet och en bättre familjepolitik. Jämställdhetsbonus, vårdnadsbidrag, barnomsorgspeng, höjt bostadsbidrag och en förskola med ett ökat pedagogiskt inslag är några exempel på sådant som är viktigt.

Reformerna syftar till att ge familjerna valfrihet och skapa goda förutsättningar för att familjen ska få tid tillsammans. Vi har förbättrat jämställdheten, och vi vill ge alla möjligheter till ett aktivt arbetsliv. Det yttersta syftet med familjepolitiken är att ge barnen en trygg uppväxt där föräldrans ansvar, en bra förskola och en bra skola är bärande inslag. Målet ska vara att ge barnen förutsättningar att utvecklas som människor. Det arbetet vill vi bygga vidare på.

Mot alliansregeringens övertygelse om att föräldrarna själva fattar de bästa besluten om föräldraskapet i vardagen står rätt ofta vänsterpartiernas önskan att detaljstyra barnfamiljernas dagliga liv.

Fru talman! Flera motioner tar upp frågor om anställningsformer och anställningsskydd. Jag vill betona att den svenska modellen, med svenska kollektivavtal och den lagreglering som finns, i huvudsak fungerar bra. Den är en god grund för en väl fungerande arbetsmarknad. Den arbetsrättsliga lagstiftningen ger goda förutsättningar att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med en hög sysselsättningsgrad. Denna lagstiftning är, och ska vara, en stabil grund för förhållandena på arbetsmarknaden. LAS är ett av de centrala regelverken på området. Det är självklart för oss att arbetsrätten ska bestå även framöver. Man kan självfallet behöva se över delar av den arbetsrättsliga lagstiftningen från tid till annan, men då ska det finnas klara motiv för det.

Ledighetslagstiftningen utökades på 70-talet. Det gavs bättre möjligheter till ledighet från arbetet genom en ny lagstiftning. Syftet var att skapa ökad valfrihet och välfärd för de anställda.

I föräldraledighetslagen, som är en del av ledighetslagstiftningen, regleras bland annat ledighet för föräldrar i form av en förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel tills barnet fyllt åtta år.

Det finns även rätt till ledighet för att prova annat arbete på grund av sjukdom. Det var en del i den rehabiliteringskedja med fasta punkter som infördes i juli 2008. Ett syfte med ledighetslagen vad gäller detta är att underlätta för sjukskrivna att prova ett annat arbete för att om möjligt kunna återgå till arbetslivet. Därutöver finns det ledighetsbestämmelser i ett stort antal lagar.

Vid sidan av lag- och förordningsregler finns kompletterande ledighetsregler i kollektivavtal. Viss ledighet följer enbart kollektivavtal, till exempel ledighet för vissa familjeangelägenheter som att fira sin egen 50-årsdag eller att delta i en nära anhörigs begravning. Det finns vissa särbestämmelser för statligt anställda.

Vi får således inte glömma att dagens system tydligt visar att det finns en rad möjligheter för de anställda att vara lediga från arbetet för olika ändamål och att detta är relativt omfattande.

Som nämndes här tidigare har regeringen också aviserat att en proposition om en enklare ledighetslagstiftning kommer att överlämnas till riksdagen. Föräldraledighetslagstiftningen är en av de lagar som omfat-

tas. Vi välkomnar också att vi får förenklingar vad gäller företagens villkor när man gör en översyn av ledighetslagstiftningen. Att minska företagens administrativa kostnader skulle underlätta nyanställningar. Vi får avvakta och se vad den kommande propositionen innehåller.

Fru talman! Möjligheten att jobba heltid för den som vill är en viktig fråga. Deltidstjänster finns i alldeles för stor utsträckning i de kvinno-dominerade yrkena, inte minst inom välfärdsektorn. Villkoren för dessa arbeten är ofta tuffa, och lönerna är relativt sett låga. Mycket har hänt på det här området, men det finns självfallet mer att göra. Jag vill gärna nämna jobbskatteavdraget. Det bidrar till ökade ekonomiska drivkrafter att gå från deltidarbete till heltidsarbete.

Landets kommuner och landsting måste ta ett mycket större ansvar här och visa vägen genom heltidstjänster i den egna verksamheten. De måste också skapa flexibilitet för sina medarbetare när det gäller arbetstider och bättre arbetstidsmodeller. Här har kommuner och landsting en hel del att göra, och det gäller inte minst de rödgröna landstingen. Josefin Brink nämnde att landstingen har mycket att göra och att kommunerna borde ta sitt ansvar. Jag tror att det vore bra om Josefin Brink talade med sina kolleger ute i landet. Jag har själv den erfarenheten att det inte har hänt speciellt mycket i de rödgröna landstingen, men här finns självfallet mer att göra för alla.

Anställda i kommuner och landsting ska ha goda möjligheter att gå upp i arbetstid eller att arbeta mindre. Önskemålen varierar. Jag tror att om landsting och kommuner ser över hur arbetstidsmodellerna fungerar i dag och gör dem bättre kan de också bli mer attraktiva som arbetsgivare.

Regeringen tillsatte förra året en delegation för jämställdhet i arbetslivet. Den ska också behandla frågan om deltidarbete. Vi måste öka möjligheterna för människor att jobba heltid, och där finns naturligtvis mer att göra. Vi vill dock inte gå lagstiftningsvägen, och vi vill heller inte gå lagstiftningsvägen när det gäller arbetstidsförkortning.

Att lägga fram förslag som Vänstern gör om en lagstadgad arbetstidsförkortning tycker jag minst sagt är uppseendeväckande när debatten i dag handlar om det rakt motsatta, nämligen hur vi ska få fler arbetade timmar i samhället för att klara framtida välfärd och se till att vi får ökade resurser för en bra skola, bra vård och omsorg, trygghet på äldre dar och en bra löneutveckling.

Efter motionshanteringen har vi kunnat konstatera att oppositionens förslag inte gör att vi möter dagens och framtidens utmaningar på ett ansvarsfullt och bra sätt. När oppositionen lägger fram alla sina förslag och alla nya åtaganden som presenteras skriftligen och muntligen tycker jag också att det vore på sin plats om man redovisade något om finansieringen. Vi vet att ni vill öka skattebördan rejält för medborgarna, men det talar ni sällan om, så den debatten kommer sällan fram.

Fru talman! Alliansregeringens arbetsmarknadspolitik ger en stabil grund för framtiden, och jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 48 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! När det gäller otrygga visstidsanställningar tror jag faktiskt att Gustav Nilsson har fått några saker om bakfoten. Han hävdar att regeringen har täppt till möjligheten att stapla olika former av visstids-

anställningar på varandra genom att införa allmän visstidsanställning och att det finns en gräns för hur länge man får hålla på med dem, nämligen två år.

Sanningen är att regelverket ser ut så att en allmän visstidsanställning kan läggas ovanpå ett vikariat så att man sammanlagt kan ha en otrygg anställning i fyra år under en femårsperiod. I praktiken kan arbetsgivare genom att pussla med de här anställningsformerna faktiskt fortsätta att ha människor på otrygga kontrakt i stort sett hur länge som helst.

Det är just det som regeringen har fått kritik från EU-kommissionen för, alltså att man har ett sådant regelverk som gör att det går att missbruka otrygga anställningar utan att egentligen ha någon särskild grund för det.

Det är den här möjligheten att ha människor arbetande år ut och år in på otrygga kontrakt som vi riktar in oss på att täppa till. Visstidsanställningar är inte en språngbräda in på arbetsmarknaden. Bland vårdbiträden till exempel är genomsnittsåldern för en timvikarie 32 år.

Jag har själv jobbat i både hotell- och restaurangbranschen och mediebranschen, och i de branscherna är det i stort sett omöjligt att få en fast anställning. Alla vet att när man går in i de branscherna kommer man att ha otrygga anställningar år ut och år in, många gånger upp till dess att man är över 40 år gammal.

Den här typen av missbruk är möjlig på grund av att Sverige har ett i särklass generöst regelverk, och det vill vi ändra på. Frågan är: Varför har inte regeringen förmått prestera detta trots kritik från EU-kommissionen?

Anf. 49 GUSTAV NILSSON (M) replik:

Fru talman! Jag känner igen en del av det som Josefin Brink nämnde om timanställningar och delade turer och annat som förekommer ute i landstingen från det landsting som jag kommer från, nämligen det rödgröna Blekinge. Så ska det inte vara, utan man måste ha sjysta arbetsvillkor om man är anställd i kommuner och landsting, och givetvis också på andra ställen. Väldigt mycket har med den offentliga sektorn att göra för att det är kvinnodominerade yrken som det handlar om, och kommuner och landsting får skärpa till sig i det stora hela när det gäller detta.

När det gäller skyddet för visstidsanställda menade vi att vi klarade visstidsdirektivet. Visserligen har det kommit påpekanden från EU-kommissionen, men sammantaget menar vi att vi har ett effektivt skydd mot att man kan stapla visstidsanställningar på varandra eftersom det finns tidsgränser.

Regeringen jobbar med den här frågan, och departementet försöker nu få fram en skrivning som man kan bli överens om. Det får bli förhandlingar med EU-kommissionen om detta, och regeringen har också sagt att skulle det inte räcka får man göra en översyn av tidsgränser och se till att man kommer så nära varandra som möjligt.

Jag tror att det är viktigt att minnas vad gäller korta anställningar och visstidsanställningar att det kan vara det första steget för ungdomar och utrikes födda till att få en chans att komma in på arbetsmarknaden. Man kan få ett tillfälligt jobb, och ett sådant kan vara en språngbräda och innebära att man efter en tid kan få en tillsvidareanställning.

Med Vänsterns politik blir det här mycket värre, för ni vill inte att vissa typer av jobb ska finnas. Ni vill inte ha korta jobb, och det finns vissa jobb som tydligen inte ska utföras. Jag kan ta besöksnäringen som exempel. Den är väldigt beroende av tillfällig arbetskraft, till exempel ungdomar som jobbar några månader, halvårsvis eller liknande.

Stäng inte dörren för dem som har svårast att komma in på arbetsmarknaden! Det kan vara ett tillfälligt jobb inom den typen av näringar som gör att man senare får ett fast jobb och kommer in på den reguljära arbetsmarknaden.

Anf. 50 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Jag får väl upprepa att Vänsterpartiet inte vill förbjuda alla former av tillfälliga jobb. Vi tycker att det är självklart att det måste få finnas vikarier, och vi tycker också att det kan finnas en rimlighet i att man exempelvis har säsongsanställningar och att människor kommer in och jobbar vid arbetstoppar och annat.

Det vi vänder oss emot är att det med dagens regelverk är möjligt att sätta i system att i stället för att erbjuda tillsvidareanställningar där det vore det rimliga år ut och år in, utan något särskilt skäl, ha människor anställda som timvikarier, behovsanställda eller som vikarier på månadsbasis eller med allmänna visstidsanställningar.

Faktum är att det här är ett utbrett missbruk på den svenska arbetsmarknaden. Det är inte bara ett litet påpekande man har fått från EU-kommissionen, utan man har fått skarp kritik. Den svenska regeringen lever i dag under hot om att bli dragen inför EU-domstolen om man inte kommer till rätta med det här alldeles för slappa regelverket. Det finns goda skäl till det. Ganska nyligen kom en stor studie som visar att människor som har otrygga visstidsanställningar i mycket högre grad än de som har fast anställning lider av psykisk ohälsa, stress, ständig oro för sin ekonomi och sin framtid, sömnlöshet och liknande. Det här är inte ett bra sätt att arbeta på. Det skapar problem både för enskilda individer och i samhället i stort.

När det gäller kommuner och landsting återkommer hela tiden mantrat om att det här bara är ett problem i offentlig sektor. Det är inte sant. I den privata sektorn är det minst lika vanligt med otrygga anställningar. Dessutom vill jag påpeka att i Sveriges Kommuner och Landsting är det faktiskt Alliansen som styr, och det var Alliansen som i årets avtalsrörelse sade nej till Kommunals krav att minska de otrygga anställningarna.

Anf. 51 GUSTAV NILSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är starka ord som Josefin Brink använder när hon säger att det här sätts i system och att det är ett stort missbruk. Det tror jag inte att det är, men finns det fall där man inte följer lagstiftningen ska det givetvis rättas till och tas upp på bordet för en diskussion.

Låt mig upprepa det här med tvåårsgränsen. Efter två år blir man fast anställd. Det var sämre innan alliansregeringen tillträdde, för då var det tre år för vikariaten. Nu är det två år, och därefter blir man fast anställd.

Är inte EU-kommissionen nöjd får vi naturligtvis fortsätta diskussionen och se till att alla parter blir nöjda och att vi kommer rätt i frågan. Det är självklart viktigt.

När det gäller tillfälliga jobb tog jag fram statistik, och vi ser i dag att antalet tidsbegränsade anställningar har minskat med 43 000 sedan 2011 och antalet fasta anställningar har ökat med 78 000. Det går alltså rätt bra, och vi kan vara överens om att vi ska jobba för att det blir fler heltidstjänster.

Det är väldigt olyckligt med exempelvis så kallade delade turer som förekommer inom landstingsvärlden. Man får jobba några timmar under förmiddagen och sedan får man vara ledig några timmar innan man kommer tillbaka och jobbar igen på eftermiddagen. Så kan det ju inte vara. Det här helt orimligt för arbetstagaren att leva i en sådan situation.

Här finns alltså väldigt mycket att göra. Vi vill ju stimulera människor till att jobba mer, inte mindre som man kan tro när man läser Josefin Brinks och Vänsterns motion. Ni vill att man ska korta ned arbetstiden, och hur ni ska kunna få ihop det systemet med en bra välfärd i framtiden är för mig obegripligt. Att lagstiftningsvägen tvinga exempelvis kommuner och landsting till en sänkt arbetstid är helt orimligt. Det har SKL bestämt tagit avstånd ifrån. De försök som har gjorts i landet med sex timmars arbetsdag har man fått upphöra med, för det kostar för mycket.

Det är alltså inte vägen att gå när vi har en debatt om att vi måste öka antalet arbetade timmar för att klara välfärden.

Anf. 52 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har ett par frågor till Moderaterna och Gustav Nilsson med anledning av hans anförande.

Jag tänkte fortsätta där Josefin Brink slutade när det gäller visstidsanställningarna. Jag förstår inte riktigt hur Gustav Nilsson menar, för i dag är det så att man kan växla mellan anställningsformer, både vikariat och allmän visstidsanställning, och utifrån det, om man sätter det i system, landa i att man kan gå ändå upp till fyra år innan man blir erbjuden en tillsvidareanställning.

Vi tycker att det är ett för dåligt system i dag. Det är onekligen också så att det inte bara är Socialdemokraterna och Vänsterpartiet som tycker det utan till och med EU, eftersom de har varit på den svenska regeringen om det. Det känns valhant från Alliansens sida att inte komma med något förslag kring detta. Nu pågår det ju en beredning, men det tar sin tid.

Jag har även en annan fråga. Gustav Nilsson tar upp den svenska modellen. Den är vi helt överens om när det gäller kollektivavtal och annat, även om jag ibland kan fundera på om Moderaterna korsar sina fingrar när vi pratar om den svenska modellen. Pratar vi verkligen om samma sak?

Dem Gustav Nilsson inte nämnde är dess värre de som är utstationerade till Sverige. Det är en grupp människor som behandlas på ett annat sätt och som inte omfattas av den svenska modellen. Nu är det snart sommar, och vi kommer att få se nya rubriker i medierna gällande bärplockare och andra. Min fråga till Gustav Nilsson är: Vad har Moderaterna och Alliansen för lösningar när det gäller de utstationerade, kanske framför allt bärplockarna som det brukar vara väldigt mycket diskussioner om?

Jag har även en följdfråga som handlar om studieledighetslagen. Den har varit framme vid två tillfällen tidigare. Det har inte kommit någon

proposition med förslag om ny lagstiftning. Det har aviserats att det skulle komma en i mars månad, men det kom inget då heller.

Min fråga till Gustav Nilsson är: Kommer det någon ändring av lagstiftningen?

Anf. 53 GUSTAV NILSSON (M) replik:

Fru talman! Vad gäller ledighetslagstiftningen aviseras en proposition i frågan, och vi får avvakta och se när den kommer och ta den debatten då.

Vad gäller den svenska modellen tror jag egentligen att vi är ganska överens om att den gäller och att vi ska jobba med den och värna den. Det handlar om kollektivavtal. Parterna gör upp och förhandlar och kommer fram till lösningar. Det handlar om att vi har en bra och fullgod lagstiftning.

Gällande EU, utstationeringsdirektiv och andra frågor som rör rullande visstidsanställningar, rätt eller fel, så pågår diskussioner om detta. Det är naturligtvis viktigt att det kommer klara besked. Jag ställer självklart upp på att om man kommer för att plocka bär i Norrland ska man självklart ha sjysta villkor och en sjyst lön. Vi i Sverige ska ju inte hantera arbetskraft som vilken vara som helst, utan vi ska ha system som tryggar och ser till att vi ger bra villkor även till dem som gästarbetar.

Jag tycker att den intressanta diskussionen handlar om arbetslinjen kontra bidragslinjen. Vi gör allt vi kan för att se till att människor får arbete – alla typer av arbete. Många gånger blockeras detta delvis av vänstersidan. Man ska dock inte se ned på tillfälliga arbeten. Det kan vara första chansen att komma in på arbetsmarknaden för en ungdom som aldrig haft ett jobb.

Det är likadant med RUT-tjänster och annat. Det har i och för sig kanske Socialdemokraterna delvis ändrat sig om. Går man in på familjepolitiken gör exempelvis RUT väldigt mycket för människor. Det ger jobb; svarta jobb blir vita. Men det gör också mycket för att vi ska få en bättre familjepolitik för Sverige. Det är väl bara Vänstern som blockerar nu. Socialdemokraterna har delvis tänkt om i den frågan.

Anf. 54 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har en konkret fråga till Gustav Nilsson och Moderaterna. Nu är det snart sommar igen. Förra året var det rubriker i medierna kring bärplockarnas situation i Norrland. Det var rubriker kring stenläggarnas situation i Mellansverige.

Vad kan ni ge för löften till dem som nu kommer till Sverige och ska plocka bär i sommar så att de inte luras och inte får garantier när det gäller lön och ersättningar?

Förra året sade både justitieminister Beatrice Ask i en interpellationsdebatt som jag hade med henne och arbetsmarknadsminister Hillevi Engström att det här skulle regeringen se till. Man skulle åtgärda det. Vilka konkreta förslag har man lagt fram för att detta inte ska upprepas denna sommar?

Anf. 55 GUSTAV NILSSON (M) replik:

Fru talman! Jag har uppfattat det så att det i dag finns förslag och system som gör att man inte kan utnyttja arbetskraft på det sätt som kanske

skedde tidigare. Så ska det inte vara. Det är ohållbart, och det måste rättas till. Jag utgår från att de som kommer till Sverige och hjälper till och arbetar med bärplockning också får de löner de ska ha.

Prot. 2011/12:120
30 maj

*Frågor om ledighet
och anställningsformer*

Anf. 56 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Gustav Nilsson som handlar om vår motion som pekar ut ett viktigt område när det gäller möjligheter för vuxna i barns och ungas närhet som har vårdnad om barn och unga att kunna gå ned i arbetstid tills den unga människan är 15 år. I dag är det som bekant åtta år som gäller.

Vad är det specifikt, Gustav Nilsson, som ni i Moderaterna motsätter er i det här förslaget? Jag läser i betänkandet att det handlar om en proposition – jag sade utredning i talarstolen – som regeringen har aviserat och som ni i utskottsmajoriteten pekar på eventuellt ska behandla åtminstone en del av de motioner som har lagts fram och som behandlas i betänkandet och att man därför vill vänta in detta.

Rätta mig om jag har fel, Gustav Nilsson: Är det så att även detta ska behandlas, alltså möjligheten för vuxna och föräldrar i barns och ungas närhet att kunna gå ned i arbetstid om de känner att den unga människan har behov av det?

Anf. 57 GUSTAV NILSSON (M) replik:

Fru talman! Jag kan inte föregripa den utredning som sker vad gäller ledighetslagstiftningen, men det är klart uttalat att frågan om förkortad arbetstid, i dag tills barnet fyllt åtta år, ska ses över. Jag utgår från att man också kommer att göra det. Hur resultatet av utredningen och förslaget blir vet vi ännu inget om.

Jag håller med Mehmet Kaplan och Miljöpartiet om att det är väldigt viktigt att få tid för sina barn. Många gånger är det i dag en utmaning för familjer där bägge föräldrarna arbetar att få tid för ett familjeliv och dessutom klara av ett krävande yrkesliv.

Jag vill än en gång påpeka de reformer som regeringen har gjort, till exempel jämställdhetsbonus och vårdnadsbidrag. Också RUT-reformen är viktig i sammanhanget, och Miljöpartiet har ställt sig bakom att man kan överlåta helgstädningen till någon annan och som familj få mer tid att vara tillsammans och umgås. RUT-reformen gav mycket jobb, men den var också väldigt viktig för familjepolitiken. Det ska vi också komma ihåg.

Vi får återkomma när det gäller ledighetslagstiftningen. Jag utgår från att man också ser över den delen, för den är viktig.

Anf. 58 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkande AU13, *Frågor om ledighet och anställningsformer*.

Folkpartiet anser att den svenska modellen, där svenska kollektivavtal verkar tillsammans med lagregler, fungerar bra och bör värnas. Vår utgångspunkt är att det är arbetsmarknadens parter som bör komma överens om eventuella arbetstidsförkortningar.

Det är ju så att önskemål om inflytande över arbetstidens förlängning och förläggning ska kunna tillgodoses genom att det hanteras av arbetsmarknadens parter. Vår utgångspunkt i den här riksdagen är ju att riksdagen

gen inte bör lagstifta om frågor som kan lösas på ett bättre sätt i förhandlingar mellan parterna, mellan arbetsgivare och fackföreningar.

Det finns också skäl som talar emot en generell lagstiftning på området. Ett skäl är att kollektivavtalssystemets trovärdighet skulle kunna undergrävas vid en lagstiftning om kortare arbetstid. Ett annat skäl är att en sådan lagstiftning skulle kunna drabba tillväxten. Faktum är ju att det inom till exempel handeln finns ett stort behov av att deltidsanställa för att kunna anpassa bemanningen efter kundströmmarna.

En risk på handelns område med en generell lagstiftning är att butiker behåller samma lönekostnad utslagen på färre anställda, med risk för sämre service med längre kassaköer under kundtopparna. Eller också ökar man antalet heltidsanställda, vilket ger en högre lönekostnad. Det kan då leda till en sämre konkurrensförmåga och risk för utslagna butiker, med förlorade jobb som följd.

Det här är åsikter som tidigare har framförts av företagare inom handelssektorn själva.

I det här sammanhanget kan jag också nämna det som brukar kallas korttidsarbete och som tillämpades bland annat under den senaste lågkonjunkturen, herr talman. Det innebär att staten subventionerar avtal mellan arbetsmarknadens parter om att arbetstagarna tillfälligt går ned i arbetstid och lön i företag som möter en vikande efterfrågan. På så sätt minskar företagets kostnader temporärt utan personaluppsägningar, och det blir lättare för företaget att övervintra en lågkonjunktur.

Flera europeiska länder har ett system för korttidsarbete. Erfarenheterna från de systemen är blandade. Erfarenheterna från Tyskland är goda, och bland annat OECD bedömer att det tyska systemet har bidragit till att hålla arbetslösheten nere under krisen. I andra länder har system för korttidsarbete inte fungerat lika väl. Folkpartiet välkomnar därför att det har tillsatts en utredning i Regeringskansliet med uppdrag att överväga för- och nackdelar med ett system för korttidsarbete och ge förslag på hur ett sådant system skulle kunna utformas i Sverige.

Herr talman! Vi kan konstatera att Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna är olika för kvinnor och män. Samtidigt är förutsättningarna för både kvinnors och mäns deltagande relativt goda. Det gäller oavsett familjesituation, utbildningsnivå eller ekonomisk situation. Vid en internationell jämförelse utgörs också en stor andel av arbetskraften i Sverige av kvinnor.

Det finns dock, som har påtalats här i talarstolen i dag under debatten, fortfarande brister i jämställdhet när det gäller till exempel kvinnors och mäns möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, att stanna kvar och att utvecklas i arbetslivet och att kunna kombinera arbete och familjeliv.

Kvinnor har en sysselsättningsgrad som är lägre än mäns. Kvinnor arbetar deltid i betydligt större omfattning än män, både frivilligt och ofrivilligt, och delvis i andra sektorer än män. Kvinnor är också deltidsarbetslösa i högre grad än män. Så länge kvinnor förvärvsarbetar i mindre utsträckning än män kommer de att ha lägre lön, sämre karriärmöjligheter och lägre pension.

Genom att öka möjligheten för kvinnor och män att förvärvsarbete främjas jämställdheten. Alla som vill och kan ska kunna få ett arbete. Ambitionen ska också vara att det ska vara möjligt att arbeta i den omfattning man själv önskar. Därför anser vi i Folkpartiet att det är positivt

att regeringen i november 2011 tillsatte en delegation för jämställdhet i arbetslivet med uppdrag att bland annat stimulera en debatt om hur jämställdhet i arbetslivet kan främjas och lämna förslag på insatser som kan gynna jämställdhet i arbetslivet. Här ingår också uppdraget att beröra frågan om deltidarbete.

Folkpartiet välkomnar också regeringens politik som gör det mer attraktivt för arbetsgivare att anställa. Regeringen har genomfört en mängd åtgärder för att fler människor ska få ett arbete och för att fler av dem som vill jobba heltid också ska få möjlighet att göra det. Två viktiga åtgärder är införandet av nystartsjobb och halveringen av arbetsgivaravgiften för ungdomar.

Jobbskatteavdragen gör det också mer lönsamt för kvinnor och män att arbeta. Eftersom kvinnor i större utsträckning än män är låg- och medelinkomstagare, bland annat beroende på att de ofta arbetar just deltid, kan jobbskatteavdragen komma att få en större relativ betydelse för kvinnor än för män och bidra till ökade ekonomiska drivkrafter för kvinnor att gå från deltid- till heltidsarbete.

De deltidarbetslösas incitament i kombination med att det faktiskt är kostsamt för företag att byta ut personal med jämna mellanrum bör också leda till att företag i högre grad än tidigare kommer att vilja erbjuda heltidsanställning i stället för att anställa nya personer på deltid. Det är kostsamt att lära upp personer med handledning och instruktioner. En erfaren person utför förstås sitt arbete på ett effektivare sätt efter en tid i yrket.

Det är också så att ofrivillig deltid huvudsakligen drabbar kvinnor, ofta kvinnor som är verksamma i den offentliga sektorn. Det är därför angeläget att fler arbetsgivare inom exempelvis vård och omsorg erbjuder bra villkor och fler heltidsanställningar. Alla som vill och kan tycker jag måste få möjlighet att jobba mer. Vi i Folkpartiet kan dock inte stödja kravet på lagstiftning på detta område, utan vill alltjämt betona den svenska modellen och arbetsmarknadens parter ansvar för denna fråga. Det är ju ute på arbetsplatserna kunskapen och kompetensen finns när det gäller hur man på bästa sätt förlägger arbetstiden. Det är där den bästa kunskapen finns om hur man kan göra en eventuell arbetstidsförkortning. Det är väldigt svårt att generellt lagstifta om sådana frågor av flera olika skäl, anser vi i Folkpartiet.

Herr talman! Det har varit dyrt för privatpersoner i Sverige att anlita tjänsteföretag. Det beror på att mellan 60 och 70 procent av kostnaderna för en tjänst i Sverige är skatter och sociala avgifter. Därför har problemet med svartjobb när det gäller tjänster som utförs i hemmet tidigare varit ett stort problem. Det finns förstås kvar i dag, men efter att alliansregeringen införde det så kallade HUS-avdraget – alltså en hopslagning av ROT- och RUT-avdragen – har det skett förbättringar. Det här avdraget, som innebär att en privatperson kan dra av 50 procent av arbetskostnaden upp till 50 000 kronor per år på hushållstjänster och bygg- och renoveringstjänster som utförs i hemmet, har gett en effekt som innebär att ett hushåll med två vuxna kan få ett maximalt avdrag på 100 000 kronor per år.

Detta avdrag beräknas ha skapat tiotusentals nya vita jobb, främst till personer som tidigare hade svårt att komma in på arbetsmarknaden. Skattereduktionen har gjort svarta jobb vita. De som arbetar i denna sektor har därmed fått avtalsenliga löner, pensionspoäng och försäkringar. Det

har också varit bra genom att det har gett möjlighet till heltidsjobb, bland annat för många kvinnor som jobbar inom denna del av arbetsmarknaden. Det har också öppnat upp för bland annat många kvinnor att starta nya företag och bli företagare, vilket också är en ambition vi har i Sverige, att fler kvinnor ska vilja bli företagare. Vi har haft en överrepresentation av män inom företagarsektorn.

Jag vill slå fast, herr talman, att tillsvidareanställning ska fortsätta att vara huvudregeln i LAS och utgöra grunden på arbetsmarknaden. Vi vill ju föra Sverige mot full sysselsättning för att därigenom minska utanförskapet. En nyckel i det arbetet är att underlätta nya anställningar för grupper som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden – det gäller bland annat unga och utrikes födda – och att skapa möjligheter för dem att stanna kvar i arbete.

Här kommer vi in på de tidsbegränsade anställningarna, som ändå inom många branscher kan vara en språngbräda till en tillsvidareanställning. Erfarenheten har visat att sannolikheten för en arbetslös att få en tidsbegränsad anställning är större än att få en fast anställning som ett första jobb. Folkpartiet tycker därför att det är bra att regeringen har förenklat för arbetsgivare att tillämpa tidsbegränsade anställningar, eftersom det underlättar för till exempel unga att få ett jobb. Vi är också nöjda med att frågan om lärlingsprovanställning som vänder sig till ungdomar upp till 23 år utreds, med syftet att skapa en modell för sådana anställningar för att ytterligare underlätta möjligheten att få ett första jobb och få in en fot på arbetsmarknaden.

För arbetsgivare ger tidsbegränsade anställningar en större möjlighet att anpassa verksamheten till konjunkturläget. Det kan för en arbetsgivare också vara en fördel att använda tidsbegränsade anställningar för att bedöma en persons lämplighet för arbetet. Denna möjlighet leder också till att fler arbetsgivare, inte minst småföretagare, vågar ta steget och anställa.

Jag vill också betona att det är viktigt att de anställningsformer som finns används på ett korrekt och ansvarsfullt sätt. Om detta är vi eniga i denna riksdag. Frågan bör bevakas så att människor inte fastnar i tidsbegränsade anställningar under långa perioder. Det är därför bra att det nu inom Regeringskansliet arbetas med att utforma förslag till en ändring i LAS med avsikten att förtydliga att visstidsanställningar inte får kombineras på ett sätt som utgör missbruk. Arbetsmarknadens parter har också ett stort ansvar på området för att förhindra att det blir många och långa tidsbegränsade anställningar och se till att huvudregeln om tillsvidareanställning upprätthålls.

Herr talman! Till sist kan jag, vilket är viktigt, konstatera att andelen anställda med tidsbegränsade anställningar är betydligt mindre bland personer som är i åldern 25–54 år än bland de yngre. Det är ändå ett tecken på att förutsättningarna för att få en tillsvidareanställning är relativt goda för dem som är inne på arbetsmarknaden.

I detta anförande instämde Gustav Nilsson (M).

Anf. 59 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Herr talman! Hans Backman skulle inte ha gett sig in på just handeln som exempel, för då måste en Handelsmedlem naturligtvis gå upp och bemöta det.

Hans Backman påstår att heltidsanställningar skulle leda till stora problem i handeln med variation i kundtillströmning och annat. Ja, arbetsgivarna brukar säga det. Därför har Handelsanställdas förbund lagt ned en del energi på att försöka ta reda på om det verkligen ligger till på det sättet. Det har man gjort genom att undersöka hur det ser ut med heltider och deltid i olika typer av butiker i ett och samma köpcentrum. Det visade sig i undersökningarna att alla hade heltidsanställningar i radio- och tv-butikerna, där nästan alla som jobbade var män. Men i de klädaffärer som låg i samma köpcentrum, med samma kundtillströmning och samma variationer, men där det jobbade tjejer, hade nästan alla deltidanställning.

Detta visar att argumentet att det inte skulle gå att ha heltidsbemannning i butiker inte stämmer. Det går alldeles utmärkt att göra det om man har en bra schemaläggning. Vad det handlar om är att det är mer flexibelt, smidigt och billigt att ha en massa deltidanställda som man kan begära in för mertidsjobb för att täcka upp om det behövs. Arbetsgivare utnyttjar den möjligheten där de kan. På grund av gamla invanda mönster och strukturer – kvinnor betraktas sedan länge som ett slags reservarbetskraft som alltid kommer lite i andra hand – är det så att arbetsgivarna för de kvinnodominerade yrkena, inom handeln liksom inom många andra sektorer, utnyttjar den möjligheten för att bara erbjuda kvinnor deltid. Det är detta vi vill komma åt genom att stärka rätten till heltid i lagstiftningen.

Anf. 60 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag delar Josefin Brinks uppfattning att det finns ett problem. Vi har en ojämlikhet mellan män och kvinnor. Män har ibland haft starkare fackföreningar. Ibland kanske män själva har fört sin talan starkare och fått heltidstjänster förhandlingsvägen.

Jag har dock träffat ett antal handlare genom åren som har sagt att det självklart blir en viss osäkerhet för den mindre företagaren om det kommer en lagstiftning om att alla ska ha rätt till heltid. Säg att man har fyra anställda. Då är man ganska sårbar som arbetsgivare. Ett par av dem går på halvtid. Om båda de plötsligt får rätt att gå upp till heltid och vill det, vilket är rimligt att tro, blir det förstås en ganska rejäl kostnadsökning för denna företagare. Med de små marginaler som många små företagare har inom handel och andra områden där man har egna mindre butiker, inte stora affärskedjor, medför det problem. Vi måste ta detta i beaktande. Så länge arbetsgivarna har den känslan måste vi ha respekt, för det är ändå de som anställer. Om de blir oroliga och rädda på grund av en sådan lag minskar de antalet anställningar.

Jag har en fast övertygelse om att det finns möjligheter att gå upp till heltid i många fall där det i dag är deltidstjänster. Men jag är också övertygad om att det inte är vi här i riksdagen som kan bedöma det på bästa sätt. Det är viktigt att vi även fortsättningsvis ger det mandatet till arbetstagarnas parter, arbetsgivare och fackföreningar, för det är ändå på varje enskild arbetsplats som kunskapen och kompetensen finns om hur man

på bästa sätt kan planera arbetstidens längd och förläggning. Det tycker jag är en viktig princip att hålla fast vid. Det är bra för både arbetstagare och företagare i förlängningen.

Anf. 61 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det allra bästa vore om parterna kunde komma överens om att heltid ska vara en norm för alla, oavsett om det är kvinnor eller män och vilken bransch man arbetar i. Deltidsarbete ska vara en möjlighet. Men trots att kampen har pågått i decennier inom de kvinnodominerade yrkena för att man ska få rätt till heltid har mycket lite hänt på området – jag vågar påstå: ingenting. Det är därför vi menar att man förr eller senare måste fundera över om man inte behöver stärka lagstiftningen. Det går helt enkelt inte att komma vidare.

När det handlar om att det kan bli besvärligt för små arbetsgivare, att det kan försvinna arbetstillfällena och så vidare, menar jag att man måste anlägga samma perspektiv på den här frågan som på en hel del andra strukturella problem. Man får se det som en strukturomvandlingsfråga. Det finns ett strukturfel när så stora delar av arbetsmarknaden, händelsevis de delar där framför allt kvinnor arbetar, helt och hållet är organiserade på och bygger på att människor inte arbetar heltid och därmed inte kan försörja sig på de jobb som erbjuds där.

Andra typer av dåliga, skadliga och hälsofarliga jobb har försvunnit genom strukturomvandling. Vi har anlagt ett ganska osentimentalt perspektiv. Det är bra om de dåliga jobben försvinner och nya bättre jobb som människor mår bra av och kan leva på i stället kommer till. Så måste man även se på frågan om deltid. Vi vill se en arbetsmarknad i framtiden där alla människor kan försörja sig på sitt arbete, och det kan man inte göra om man inte har möjlighet att jobba heltid och få en heltidslön. Det är det perspektivet man måste anlägga på den här frågan.

Anf. 62 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag anser inte att vi ska ge oss in med lagstiftning. Där emot är jag övertygad om att själva opinionsbildningen kring detta är viktig. Jag är också övertygad om att våra parter på arbetsmarknaden kommer att ta större ansvar framöver. Det gäller både kommuner och landsting samt privata arbetsgivare.

Ett perspektiv som jag har är att vi framöver sannolikt kommer att ha fler som lämnar arbetsmarknaden än som kommer in på arbetsmarknaden. Då blir förstås konkurrensen om arbetskraften också hårdare. Det är klart att den som då använder deltidstjänster fast den skulle kunna anställa på heltid inte kommer att vara så attraktiv som arbetsgivare. Det kommer in sådana aspekter också. Jag tror att detta kommer att innebära en viss positiv effekt för möjligheten att komma upp till heltid.

Jag tycker också att det är intressant och viktigt att följa Delegationen för jämställdhet i arbetslivet, som regeringen tillsatte i november 2011. Det ska bli mycket intressant att se vad den kommer fram till, inte minst i den del av uppdraget som berör frågan om deltidarbete. Här finns förstås skäl att ytterligare diskutera och debattera det här i kammaren.

Anf. 63 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte fortsätta där Josefin Brink slutade när det gäller frågor till Hans Backman. När man lyssnar på Hans Backman låter det som att Delegationen för jämställdhet i arbetslivet ska utträta underverk. Det kommer att bli mycket spännande att se vad den kommer fram till. Den ska klara heltidsproblematiken, det ojämslällda arbetslivet, arbetstidsfrågor och annat. Vi ser med spänning fram emot när det kommer att levereras till riksdagens bord.

Jag fastnade för någonting som Hans Backman sade i sitt anförande. Det handlar om korttidsanställningar. Jag tror att Hans Backman sade att regeringen varit framgångsrik med korttidsanställningar. Men det är ändå på det sättet att de fackliga organisationerna, kanske framför allt IF Metall, och inte minst arbetsgivarorganisationerna kom och vädjade till Anders Borg om att regeringen skulle försöka hjälpa dem att övervintra de anställda i industrin under den värsta lågkonjunktur vi sett i mannaninne. Vi har precis genomlevt den och gör det kanske till viss del fortfarande.

Vad hände från regeringens sida? Inget, vill jag hävda. Hade man gjort det på ett annat sätt hade vi kanske haft kvar en del av de företagen. Det gäller arbetstillfällena och annat. Jag tycker absolut inte att man kan slå sig för bröstet för hur man hanterar frågan. Man har hanterat det väldigt valhänt när det gäller möjligheterna för industriarbetare eller arbetare inom andra delar att övervintra under lågkonjunkturen och nyttja möjligheten att inte behöva varsla och säga upp, med allt vad det innebär av tragedier och annat. Men det är möjligt att jag hörde fel.

Anf. 64 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! När det först gäller Delegationen för jämställdhet i arbetslivet tror jag inte att den kommer att utträta underverk. Jag tror att den kommer att ge en del goda idéer och förslag till hur vi kan arbeta vidare med frågan och finna lösningar, både härifrån riksdagens sida och från arbetsmarknadens parter horisont, från fackföreningar och arbetsgivare. Det ska bli mycket intressant att se vad utredningen kommer fram till. Jag tror inte att det blir underverk men däremot en god hjälp på vägen.

När det gäller korttidsarbete vill jag inte alls slå mig för bröstet. Jag sade inte heller att regeringen specifikt hade varit initiativtagare till detta. Jag kommer själv från Hofors och stålbranschens förlovade land med Ovako, och Sandviken är nära oss, och det var fackföreningarna och arbetsgivarna som löste detta på ett mycket konstruktivt och fyndigt sätt. Det gjorde att inte minst Ovako i Hofors klarade sig undan varsel i stor utsträckning.

Däremot tycker jag att det är bra att många av oss som bor i dessa områden för fram de signaler som vi har fått från dem som arbetar inom stålbranschen, som i mitt fall. Det är att det system som finns exempelvis i Tyskland vore intressant att titta på också i Sverige, inte minst mot bakgrund av det som hände i Sverige under krisen när man på olika arbetsplatser gjorde konstruktiva lösningar på bästa sätt enligt den svenska modellen.

Därför tycker jag att det är bra att man från regeringens sida har tagit till sig de signalerna och har tillsatt den här utredningen för att titta på

för- och nackdelar med systemet med korttidsarbete och också ge förslag på hur ett sådant system skulle kunna utformas här i Sverige. Det är det som är min ingång. Jag tycker i alla fall att det är positivt att man nu har möjlighet att se om en sådan modell skulle kunna vara bra för Sverige också.

Anf. 65 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Hans Backman nyanserade sig när det gäller Delegationen för jämställdhet i arbetslivet och nu är mer balanserad när han säger att vi kanske inte ska förvänta oss de kraftfulla underverken, även om det vore lysande.

Jag kan hålla med Backman om att det ändå är bra att man från regeringens sida nu ser över korttidsanställningarna. Det är viktigt, tycker jag. Vi vet ju att när konjunkturen vänder en gång till och förhoppningsvis vänder upp är det inte några stora bekymmer. Men när den vänder ned och det kommer en lågkonjunktur framöver är det bra att det finns ett system.

Jag kan återigen konstatera så här efteråt att jag tycker att regeringen var väldigt valhänt när det gällde detta. Det gick ju så pass långt att IF Metall tillsammans med metallarbetsgivarna tecknade det avtal som gjorde att många kunde övervintra ute på arbetsplatserna genom justeringar i arbetstid, arbetstidsbanker och annat. I den delen är det glädjande att man jobbar med frågan.

Då vill jag ställa en följdfråga till Hans Backman när det gäller just det. Det handlar om att detta naturligtvis inte går att lösa utan statlig medfinansiering på ett eller annat sätt. Det är helt orimligt att kräva att arbetsmarknadens parter själva ska klara finansieringen av detta.

För många år sedan hade vi något som kallades 25-kronan, som gjorde att man hade möjlighet att utbilda industriarbetare under en lågkonjunktur. Det gjorde att gubbarna på ett av våra företag i Motala passade på att läsa engelska under den tiden. De kanske inte hade så mycket nytta av det när högkonjunkturen kom, men förhoppningsvis hade de ändå nytta av det när de sedan skulle gå vidare till annat.

Min fråga till Hans Backman är: Hur ser du på förslaget om att hitta en statlig medfinansiering kring detta?

Anf. 66 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag kan inte föregripa utredningen och vilka förslag den ska komma fram med. Däremot kan jag notera att i de länder som har korttidsarbete är staten med och subventionerar avtal mellan arbetsmarknadens parter om att arbetstagarna tillfälligt ska kunna gå ned i arbetstid och ha lön samtidigt. En rimlig möjlighet är förstås att den tiden används till att ge personalen utbildning. Jag är folkpartist, så jag tror att all utbildning är bra. Jag tror att även engelska är bra – det är alltid bra att ha med sig. Det är mycket fakta på engelska numera, så det kan vara bra att ha med sig.

Det finns säkert många olika möjligheter för företagen att bedöma att de har en chans att utveckla sin personal under den tid som krisen pågår för att sedan på ett ännu bättre sätt kunna konkurrera i framtiden. Sanningen är att det har varit ett problem för Sverige – det ser jag också. Andra länder som har system med korttidsarbete, exempelvis Tyskland

och Finland, har kunnat ha personal kvar som sedan gått in och varit högproduktiv från dag ett när konjunkturen går upp. Om svenska företag då ska inleda en anställningsprocess är det inte bra för dem ur konkurrenssynpunkt.

Jag kan personligen säga att jag är mycket positiv till att den här utredningen kommer till stånd. Med mina erfarenheter från basindustri-delen i landet känner jag förhoppningar om att det ska bli intressanta och konstruktiva förslag som kommer fram.

Anf. 67 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! I betänkande AU13 som vi behandlar i dag berörs motioner om regelverket för ledighet, anställningsformer och arbetstider, som vi har hört en hel del om. Tittar man på motionerna i stort finns det, som jag ser det, två huvudgrupper. En handlar om vad man brukar kalla återställare, där tidigare dåligt fungerande och komplicerade regler föreslås återinföras. Den andra gruppen handlar om frågor där avigsidor uppmärksammas som håller på att utredas, där proposition ibland är på väg, och frågor där vi ofta har en ganska stor samsyn och som tids nog kommer upp till diskussion och beslut. Jag vill strax utveckla detta något men först sätta in frågorna i sitt sammanhang så som Centerpartiet ser på det.

Vi lever i ett land som har en tämligen unik situation i sin omgivning, med en stark ekonomi och med en situation på arbetsmarknaden som i de flesta avseenden också är en av de bästa i Europa. Jag vet att det stör en del att höra detta, i den meningen att det uppfattas som ett skäl för Alliansen att ropa hurra vad vi är bra, men det är med förlov sagt viktigare än så. Jag ser nämligen en uppenbar risk i att vi inte tar in fullt ut den ekonomiska kris som finns omkring oss och den mycket allvarliga situation vi delar med Europa och stora delar av världen i övrigt. Även i de frågor som i dag hanteras är denna bakgrund, åtminstone för mig, en mycket viktig faktor.

Då blir nämligen utmaningen att förbättra möjligheterna att få in fler i arbete än viktigare, och riskerna med ett ökat antal ungdomar och andra i utanförskap förskräcker, inte bara när det gäller de enskilda individernas situation eller samhällsekonomins effekter, utan också för att förhindra oro och instabilitet i samhället. Jag är stolt över att tillhöra ett parti som under 90-talet tog aktivt ansvar för att reda upp och skapa robusta regler för statens ekonomi och i alliansregeringen under förra mandatperioden varit med om att förändra regler på arbetsmarknaden som förenklar för företagande och som ökar möjligheterna för den som står utanför arbetsmarknaden att komma in. Självklart skulle jag önska att vi nått större framgångar när det gäller antalet arbetslösa, men givet den situation vi har i stort, som jag nyss var inne på, får man ändå se det som ett steg framåt. Och det ger definitivt ingen anledning att fundera över så kallade återställare.

Tvärtom anser Centerpartiet att vi bör fortsätta att titta på förändringar som underlättar för grupper som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden och förenkla och stimulera för företagande för att i sin tur öka antalet jobb.

Herr talman! Med detta sagt vill jag avsluta med några mer konkreta kommentarer. Det är viktigt att lagar och regler är enkla och tydliga och

inte i onödan begränsar friheten på arbetsmarknaden. Samtidigt behövs det regler, och de regler som finns ska följas. Visstidsanställningar har underlättat för många att ta sina första steg på arbetsmarknaden, och de fyller en viktig funktion. Därför hoppas jag att regeringen, som ser över denna del i LAS, hittar förslag som gör det möjligt att använda visstidsanställningar där de behövs och samtidigt hindrar att de kombineras på ett sätt som innebär ett missbruk.

När det gäller de motioner som tar upp olika delar inom området ledighet från arbetet väntas en proposition som förhoppningsvis förenklar lagstiftningen. Jag tycker att det är naturligt att vi när det gäller en diskussion om dessa frågor inväntar den propositionen.

Centerpartiet stöder starkt inställningen att arbetsmarknadens parter i så stor utsträckning som möjligt ska avtala om regler för arbetsmarknadens funktion och att lagstiftningen inte ska användas mer än nödvändigt. Detta tror vi skapar ett mer flexibelt funktionssätt och ett regelverk som parterna känner sig närmare kopplade till.

Ett bra exempel på detta är detaljerna i arbetstidslagstiftningen. Det som kallas korttidsarbete och innebär avtalad kortare arbetstid vid konjunktursvackor för att minska antalet uppsägningar tycker Centerpartiet är en intressant form. Vi välkomnar därmed den utredning som tittar på frågan och hoppas att korttidsarbete kan utvecklas till att bli ett viktigare verktyg för att underlätta vid tillfälliga konjunktursvackor, underlätta både för anställda och för företag.

Herr talman! Med detta sagt vill jag yrka bifall till arbetsmarknadsutskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 68 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till dig, Göran Lindell, när det gäller det du sade i ditt anförande om översynen i fråga om visstidsanställningar.

Tolkade jag dig rätt i den delen att ni i Centerpartiet är beredda att stödja ett förslag till begränsningar av den tid som man går i visstidsanställning? Vi har i debatten i dag pekat på flera exempel där man staplar anställningar på varandra, vilket gör att man maximalt kan nyttja den här möjligheten under så lång tid som möjligt. Då tänker jag framför allt på allmän visstidsanställning, provanställning och vikariatsanställning.

I reservationerna från såväl Socialdemokraterna som Vänsterpartiet har vi, fast med olika utgångspunkter, pekat på olika alternativ för att kunna stödja en förändrad lagstiftning om det. Det är en följdfråga i den delen.

Jag fastnade också för det du sade i ditt inlägg när det gäller den svenska modellen. Jag vill bara peka på en paradox som vi upplevde för inte särskilt länge sedan när det gäller Centerpartiets syn på den svenska modellen.

Den svenska modellen bygger på flera delar. En är naturligtvis att vi har parter som arbetar med arbetsmarknaden, tecknar avtal och reglerar olika frågor och annat. Tydligen gäller det ändå inte lönebildningen, utifrån Centerpartiets syn.

Vi hade ett förslag om ingångslöner som vi debatterade i kammaren den 22 mars. Där var Centerpartiets arbetsmarknadspolitiska talesperson Annika Qarlssoon mycket snabbt ute och sade att man ville sänka ingångs-

lönerna generellt med 25 procent för alla – först var det bara för ungdomar, men sedan gällde det alla. När debatten var som hetast om att sjuksköterskorna skulle ha en grundlön på 24 000 kronor i månaden gällde det alla utom sjuksköterskor.

Min följdfråga till Göran Lindell är: Gäller Centerpartiets syn på den svenska modellen även lönebildningen, eller är den undantagen?

Anf. 69 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Herr talman! Tack, Johan Andersson, för frågorna! Allra först vill jag säga: Med bara några månader som andre suppleant i arbetsmarknadsutskottet hoppas jag att det ursäktas att jag inte kan ge en beskrivning av regeringens förslag i aktuella frågor som förväntas framöver.

Men jag vill ändå för Centerpartiet säga att det finns två sidor av begreppet visstidsanställningar. Det fyller en viktig funktion både för många unga och för andra som ska göra sin första introduktion eller komma tillbaka på arbetsmarknaden. Det fyller också en viktig funktion för företagen, inte minst med tanke på den situation som vi har, med relativt styrda regler för att lösa tillfälliga situationer av olika slag för företagens planering och för hur de ska hantera sina anställda.

Vi har bejakat den översyn som sker och ser fram emot och hoppas att förslag kommer som hindrar det vi kallar missbruk, som tydligen kan finnas här och var av det regelverk som vi har.

När det gäller ingångslöner förs vår talan normalt av Annika Qarls-son. Det jag vill betona är att vi ser en mängd olika förslag för att underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden, och ingångslönerna är en av de delarna. Vi har en förhoppning om att arbetsmarknadens parter tar tag i frågan och tittar på förändringar som ligger i linje med de tankegångar som vi har, och vi ser tydliga tecken på det i en del av de avtal som vi nyss har sett slutas på arbetsmarknaden.

Anf. 70 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har en följdfråga när det gäller ingångslöner, och sedan har jag ytterligare en frågeställning.

Kan jag tolka Göran Lindell så att det fortfarande är parterna som ska hantera ingångslöner? I det utspel som gjordes av Centern den 22 mars fick man uppfattningen att det var lagstiftaren som skulle gå in och reglera ingångslöner och annat.

Man kan tycka att det var mycket märkligt att mitt under brinnande avtalsförhandlingar göra ett sådant utspel. Det är en följdfråga.

Sedan kan jag bara konstatera att såväl Hans Backman som Göran Lindell är väldigt positiva när det gäller översynen av korttidsanställningar. Jag tycker att det ser positivt ut i framtiden kring det.

Jag hoppas innerligt att ni påverkar era kamrater, departementschefen på Arbetsmarknadsdepartementet och den som slutligen kommer att bereda fram förslag och annat, så att det kommer fram ett vettigt förslag. Det är mer ett medskick till såväl dig, Göran Lindell, och Centerpartiet som till Hans Backman och Folkpartiet.

Anf. 71 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om ingångslöner och den taktiska finessen att ta upp detta under brinnande avtalsrörelse kan man väl säga:

Den här frågan är alltid viktig. Det är ingen fråga som vi driver just då i och för sig. Men samtidigt är det väl just vid ett sådant tillfälle som det är möjligt att få uppmärksamhet runt att ta upp den diskussionen.

Vi hoppas fortsatt på en bred och konstruktiv diskussion av olika förslag i sammanhanget, utan att vara låsta till detaljerna.

När det gäller korttidsanställningar vill jag bara säga: Jag hade själv i form av regional varselsamordnare, som det då hette, under förra mandatperioden, under förra krisen, möjlighet att sätta mig in ganska rejält i de här frågorna. Då såg jag vilken betydelse detta hade. Jag kommer från ett industrilän som drabbades mycket kraftigt.

Jag tycker att det som då skedde är ett utmärkt exempel, kopplat till förra replikskiftesdiskussionen, på att arbetsmarknadens parter – med den snabbhet och flexibilitet som man kan åstadkomma om man hanterar frågorna moget och konstruktivt – kan hitta lösningar i en takt som vi aldrig hade klarat i regering och riksdag, för att förändra en lagstiftning, om vi skulle ha försökt göra det på det sättet.

Jag hoppas att vi kan lägga grunden och förutsättningarna för kommande sämre tider – precis som befarades här tidigare kommer de säkert tillbaka – där vi kan hantera den här typen av förändringar lättare, med kortare anställningar, eventuellt kombinerat med utbildning i olika former för de anställda.

Anf. 72 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Detta betänkande behandlar motionsyrkanden om ledighets- och arbetstidsfrågor och om tidsbegränsade anställningsformer. Motionsyrkandena handlar bland annat om tidsbegränsade anställningar och rätt till heltid.

Jag vill till att börja med säga att vi sverigedemokrater i stort delar utskottsmajoritetens uppfattning och slutsatser när det gäller de motioner som behandlas i betänkandet. Vi anser likt en majoritet av arbetsmarknadsutskottets ledamöter att ett stort ansvar för att förhindra missbruk av reglerna kring visstidsanställningar och för att huvudregeln om tillsvidareanställning upprätthålls vilar på arbetsmarknadens parter.

Vi är medvetna om att ett visst missbruk trots allt finns och ser fram emot de förändringar av LAS som har aviserats av Regeringskansliet med syfte att stävja detta missbruk.

Jag tycker att det är synd att vi i dag inte kan behandla regeringens förslag tillsammans med de här motionsyrkandena. Jag vet inte om det beror på att regeringen har tagit ledigt eller möjligtvis jobbar halvtid, men det är trots allt synd att vi inte kan göra det samtidigt.

Låt oss trots detta invänta regeringens förslag på förändringar, så får vi se vad det ger. Om det är otillräckligt är vi från Sverigedemokraterna beredda att göra något, men det får vi se då.

När det gäller motionen om rätt till heltid vill jag påminna om Långtidsutredningens slutsatser att deltidsarbete är den bästa vägen in till heltidsarbete. Det är en väldigt stor del av dem som har deltid eller tar ett deltidsarbete och som vill ha heltid som också har ett heltidsarbete efter ett år. Glöm inte det!

Vi sverigedemokrater är inte beredda att genom att i den här kammaren rösta för rätt till heltid tvinga ut ännu fler i arbetslöshet.

När det gäller motionen om ledighetslagstiftning, bland annat om föräldraledighet, har regeringen även på detta område aviserat en proposition. Följaktligen anser vi att vi även här ska avvakta och se vad propositionen ger. Det återstår att se när regeringen återgår i arbete efter sin ledighet.

Herr talman! Jag avser inte att förlänga den här debatten. Jag tror att det som kan sägas är sagt. Därmed vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 73 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Betänkandet berör anställningsformer. En omdiskuterad anställningsform är de tidsbegränsade anställningarna. Det är viktigt att de anställningsformer som finns används på ett korrekt sätt och att människor inte fastnar i tidsbegränsade anställningar under långa perioder. Som vi har hört i debatten kan det vara ett problem att visstidsanställningar staplas på varandra, och det är bra att regeringen nu arbetar med att förtydliga att visstidsanställningar inte ska kunna kombineras på ett sådant sätt att de kan missbrukas.

Samtidigt får man inte glömma bort de förändringar som alliansregeringen har gjort och som Gustav Nilsson talade om tidigare i debatten, nämligen att visstidsanställningar under 24 månader över fem år leder till en tillsvidareanställning. Det kan dock finnas mer att göra, och här avvaktar vi regeringens arbete.

I sammanhanget måste också sägas att tidsbegränsade anställningar ger företagen större möjlighet att anpassa verksamheten till konjunkturläget. Det kan också vara bra för arbetsgivaren att använda en tidsbegränsad anställning för att bedöma om en person är lämplig för uppgiften. Det är lättare för en arbetslös, kanske ung, människa att komma in på eller tillbaka till arbetsmarknaden genom en tidsbegränsad anställning än att få en fast anställning direkt. En tidsbegränsad anställning kan vara ett steg in, och alternativet kan vara att inte få chansen alls.

I det här sammanhanget är det viktigt att framhålla att arbetsmarknadens parter har ett stort ansvar för att hantera de här frågorna.

Alliansen har fokuserat mycket på att stärka utbudssidan sedan vi tog makten 2006. Genom kraftiga skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare har viljan hos medborgarna att jobba ökat och utbudet av arbetskraft därmed stärkts. Tillsammans med det måste också efterfrågan på arbetskraft stärkas. I takt med att fler vill jobba måste företag ha förutsättningar att skapa fler jobb.

Utöver detta finns ett uppenbart matchningsproblem på arbetsmarknaden. Från oppositionen hör man ofta att det är utbildning som är nyckeln till att lösa det problemet. Med mer utbildning ska kompetensen öka för unga och göra dem anställbara för företag som på många håll skriker efter personal. Jag besöker många sådana företag när jag är ute och reser i Jönköpings län, som jag kommer från, och i resten av landet. Det är rätt så, men alla unga ska inte tvingas in i gymnasieskolan tills de är 25 år. De vill ha ett jobb, och de vill ha det nu. Då kan en tidsbegränsad anställning vara en språngbräda till en tillsvidareanställning.

Problemet är inte enbart brist på utbildning utan också brist på tidigare arbetslivserfarenhet. Etableringsåldern på arbetsmarknaden är i snitt 28 år, tror jag. Vi kristdemokrater tycker att det är viktigt att ungdomar

får chansen att komma in i arbete tidigare. Ett utbyggt lärlingssystem är därför något som Kristdemokraterna kommer att driva som en proaktiv lösning på den utmaning som ungdomsarbetslösheten ställer oss inför. Regeringen utreder frågan om lärlingsprovanställning för ungdomar upp till 23 år.

Erfarenheter från andra EU-länder visar att det finns en koppling mellan låg ungdomsarbetslöshet och ett väl utbyggt lärlingssystem med lärlingsutbildning och lärlingsanställningar. Kombinationen av utbildning och arbetserfarenhet svarar mot de behov som många unga utan arbete i dag har. Därför är det positivt att det i avtalsförhandlingarna har kommit fram olika modeller av lärlingsanställningar. Det är viktigt att regeringens förslag kommer fram inom kort. Det är också viktigt att vi fortsätter att utveckla politiken för att ge fler ungdomar chansen att ta sig in på arbetsmarknaden.

I Kristdemokraterna sker ett utvecklingsarbete på det här området. Vi tittar mycket på övriga länder i EU, och det finns mycket att lära sig.

I betänkandet redogörs för en rad motioner om föräldraledighet. I det här sammanhanget vill jag understryka att Kristdemokraterna är för att möjliggöra föräldraledighet längre upp i åldrarna i barnets uppväxt. Vi vill ge familjen större möjlighet att fatta egna beslut om hur man ska lägga upp sitt livspussel och fördela sin tid.

Familjen svarar mot grundläggande mänskliga behov. Politikens uppgift är att stödja och förvalta de värden och förutsättningar som bidrar till att familjen kan fungera som en positiv gemenskap för dess medlemmar och därmed för hela samhället. Vi vill ge familjen vardagsmakt.

Vi vet alla här att varje person är unik och att behoven skiljer sig från barn till barn. Närvarande föräldrar och anknytningen till dem är viktiga, inte minst när barnen är små. Därför fortsätter Kristdemokraterna outtröttligt att driva att föräldrar ska kunna vara hemma längre med sina barn under barnens uppväxt om de så vill. Vi föreslår att föräldrar ska ha rätt till tjänstledighet på heltid tills barnet fyller tre år och att en barnomsorgspeng införs i hela landet, så att de föräldrar som väljer att ta hand om sina barn själva ska få en skälig ersättning.

Men alla barn behöver också närvarande föräldrar senare under ungdomstiden. Flera kan behöva extra stöd, och därför föreslår vi kristdemokrater i vårt nya familjepolitiska program att 30 föräldrapenningdagar ska kunna sparas och användas fram till dess att barnet är 18 år. Vi vill också utöka antalet föräldrapenningdagar i stort med ytterligare 30 och tycker att det är en självklarhet att det är föräldrarna, inte politikerna, som ska bestämma vem som tar ut dagarna och när. Därför är vi emot politiskt beslutade pappa- eller mammamånader. Detta ska föräldrarna själva ha mandat att bestämma över.

Regeringen har aviserat en proposition om ledighetslagstiftning till riksdagen, och den bör avvaktas. Därför yrkar jag avslag på samtliga motioner och bifall till utskottets förslag.

Anf. 74 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Leva för att arbeta eller arbeta för att leva, det är frågan. Och vem ska arbeta, med vad, hur mycket och varför?

Det har gått alldeles snett när lönearbetet blivit ett självändamål i stället för ett medel. Visst är lagom mycket meningsfullt arbete en källa inte

bara till försörjning utan till tillfredsställelse, men lönearbetet är bara en del av arbetet, och arbetet är bara en del av livet.

Det är hög tid att göra upp med myten om lönearbetet i sig som källan till allt gott – själva den heliga arbetslinjen. Den irrationella och osunda arbetsdyrkan ställer nämligen till stor skada. Den viktiga frågan är: Vad är ett gott liv? Är det att vara fullt sysselsatt – vad det nu innebär – eller att ha lagom med meningsfullt, betalt eller obetalt, arbete? Är det att ha tid att leva och älska, att vara förälder, vän och medborgare? Och vad bestämmer en människas värde och hur anställbar hon är?

Om man väljer att se nyktert på just arbetets roll är inte frågan hur vi skapar full sysselsättning, som det heter, utan hur mycket arbete och konsumtion jorden tål. Det är den viktiga frågan. Och hur mycket tål vi själva?

Ett starkt skäl mot att lagstifta om sänkt normalarbetstid är enligt utskottsmajoriteten att det skulle kunna drabba tillväxten. Men då borde man väl föreslå att normalarbetstiden ska öka, om man ser maximal tillväxt i sig som målet. Varför ska man nöja sig med 40 timmar? Och vad är tillväxt? Är det gott i sig?

Ja, ekonomisk tillväxt kan vara ett medel för att nå välstånd så länge ett samhälle är fattigt och så länge rikedomerna fördelas så att alla får ta del av den. Men en ekonomi byggd på ständigt ökad tillväxt, som kräver ökat lönearbete och ökad konsumtion när mänskligheten redan totalt sett förbrukar för mycket naturresurser är ohållbar. Oändlig tillväxt i en ändlig värld är inte möjlig.

Ekonomisk utveckling måste av miljöskäl innebära mer fri tid snarare än ökad materiell konsumtion. Den insikten har bland andra FN:s miljöorgan Unep och EU-parlamentets miljöutskott uttalat.

Givetvis är det också socialt och mänskligt ohållbart att konsumtionen är så ojämnt fördelad. Stora grupper i världen svälter medan en liten global överklass förbrukar långt mer än vad som är hållbart. Även i Sverige blir fördelningen av arbete, betalt och obetalt, och pengar alltmer ojämn. Enligt Statistiska centralbyrån motsvarade overtiden i Sverige 2010 ca 125 000 heltidsjobb, och nu är det ännu mer. Samtidigt råder massarbetslöshet.

Att någon får betalt för att göra något betyder för övrigt inte att det är nödvändigt eller ens önskvärt. Det är oekonomisk tillväxt att betala människor för att hugga ned urskog, att fånga den sista torsken eller att bygga vapen som orsakar krig och lidande. Det må ge kortsiktig vinst för några få, men alla andra betalar dyrt, och skadorna går inte att reparera. Människor som dödas av vapnen kan inte få livet åter, och skövlade naturmiljöer är svåra eller omöjliga att återställa.

Att vetenskapliga och tekniska framsteg leder till att allt färre kan producera alltmer är ur grön synvinkel inte ett problem utan ett framsteg. Vi har bättre förutsättningar än någonsin i ett land som Sverige att gå vidare till ett samhälle där vi fokuserar på kulturell och social utveckling när vi inte längre behöver slita så hårt och länge för att producera livets nödtorft.

Att blint fortsätta skapa jobb och att ha som mål att alla ska lönearbete 40 timmar i veckan, till varje pris, eller mer fast det inte behövs eller rent av ställer till skada är andefattigt och felaktigt. Därför är det synd att inte en majoritet stödde vårt förslag, som nu fick en förenklad behand-

ling, om att utreda hur normalarbetstiden i ett första steg kan sänkas till 35 timmar i veckan i Sverige.

I exempelvis Frankrike sänktes normalarbetstiden från 39 till 35 timmar i veckan med en konstruktion som gav fler jobb utan betydande kostnader för företagen eller samhället. Sådana lösningar är värda att inspireras av.

Argumenten mot att dela på jobben har varit sig lika under lång tid. Redan 1920 oroade sig Sveriges Verkstadsförening över sänkt produktivitet och att företag skulle flytta utomlands på grund av 48-timmarsveckan, som man då införde. Dessutom bekymrade sig arbetsgivarna över vad de anställda skulle kunna hitta på med all sin fria tid. Denna förmyndaraktiga inställning borde höra det förgångna till, men den skiner igenom i det allmänt utbredda talet om vikten av sysselsättning. Varför ska folk hållas sysselsatta som små barn som ska förhindras att hitta på dumheter?

En sådan människosyn är förnedrande. Det är verkligen hög tid att befria lönearbetet från den föråldrade funktionen att disciplinera människor. Det är lika viktigt med en rättvis fördelning av pengar och konsumtionsutrymme som rättvis fördelning av arbete. Det finns alltför många som jobbar mer än de orkar i längden men har så låg lön att de inte kan försörja sig och sina familjer. Ofta har dessa personer också krävande och tunga arbeten.

Detta är inte den enda men *en* förklaring till att många deltidsanställda vill jobba heltid. Ofta är motivet att det helt enkelt inte går att försörja sig på en deltidslön i ett låglöneyrke. En heltidslön som det går att leva på är en nödvändighet och borde vara en självklarhet, liksom att arbetsvillkoren på alla jobb ska vara så bra att man inte sliter ut sig och skadas.

Med lägre heltidsnorm och en fördelningspolitik som syftar till att minska inkomstskillnader i stället för att öka dem, som nu, kan fler försörja sig på sitt arbete.

Kommuner och landsting är stora arbetsgivare. Där finns stora grupper anställda med krävande arbeten och med en låg lön. Många av dem tvingas slita för hårt och orkar inte i längden. Så kan det inte få fortsätta. Därför föreslår Miljöpartiet att regeringen ska låta utreda hur staten kan stödja och uppmuntra kommuner och landsting som vill gå före och ta ökat ansvar för goda arbetsvillkor för sina anställda.

Det kan handla om ökad öppenhet för olika arbetstidsmodeller och även om att erbjuda vissa hårt belastade yrkesgrupper, till exempel inom vård och omsorg, sänkt normalarbetstid med bibehållen lön. Så kan arbetslivet bli mer mångfasetterat och mer mänskligt, och så kan säkert även kvaliteten i välfärdstjänsterna öka.

Givetvis står jag bakom MP:s reservationer, inklusive nr 8 som behandlar detta, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till dem.

Herr talman! Utskottsmajoriteten hävdar också i betänkandet att kollektivavtalssystemets trovärdighet riskerar att undergrävas om det lagstiftas om kortare arbetstid. Det är en obegriplig argumentation, för vi har redan en lagstadgad normalarbetstid i Sverige.

Har 40-timmarsveckan undergrävt kollektivavtalens trovärdighet? Vad gör det för skillnad om normalarbetstiden är 35 timmar eller 30 eller för den delen 48? Nej, den argumentationen håller inte. 40-timmarsveckan är ingen naturlag, lika lite som någon annan av människor beslutad ordning.

Det är hög tid att anpassa normalarbetstiden till verkligheten. Det är massarbetslöshet samtidigt som det finns övertidsberg. Vissa hetsas att shoppa slut på jordklotet medan andra i vårt rika land inte har råd med medicin och glasögon. Så måste det inte vara. Det kan vi ändra på.

Om viljan finns här i riksdagen kan vi fatta beslut som ger jämnare fördelning av lönearbete, pengar och fri tid och satsa på ökad livskraft i stället för ökad köpkraft för några få. Vad hindrar oss? Vi har ett par bra förslag som jag hoppas att ni kommer att rösta på.

Anf. 75 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Tack, Annika Lillemets, för ditt anförande! Jag har bara ett par funderingar.

Du talar om klyftorna i Sverige, men när vi tittar på de ekonomiska undersökningar som görs kan vi se att alla som har jobb har fått det bättre ekonomiskt. Däremot har de som har tjänat mest fått det ännu lite bättre, om jag säger så. Men alla som har jobb har fått det bättre. Det är viktigt att ha med sig det, tycker jag.

Den stora skillnaden och klyftan är ju – det är ett faktum – mellan dem som har jobb och dem som inte har jobb.

Jag har lyssnat på Annika Lillemets anförande. Det lät som att du inte tyckte att det här med lönearbete var så viktigt. Du pratade om att hålla människor sysselsatta som små barn. Det kändes märkligt för mig, för jag har haft en känsla av att vi är eniga i riksdagen om att inte minst försöka lösa problemen med den höga ungdomsarbetslösheten och om att det är en positiv sak för ungdomar att komma in i arbete. Man hamnar i ett socialt sammanhang. Man blir bekräftad. Självförtroendet stärks ofta när man har fått sitt första jobb. Man får möjlighet att ta banklån. Man kan få sin första lägenhet. Man kan starta sitt vuxenliv.

Jag vill bara ha några kommentarer kring detta. Hur ser Annika Lillemets på våra ansträngningar här i riksdagen och ute i samhället för att ge dem som i dag står utanför arbete möjligheter att få ett jobb? Är det viktigt, eller är det av mindre vikt, enligt Annika Lillemets?

Anf. 76 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Det är precis det jag ville komma till. För mycket lönearbete kan vara skadligt både för miljön, i och med överkonsumtion, och för människan, för att man inte får tid. Man blir stressad. Men också för lite lönearbete kan naturligtvis vara skadligt.

Alla vill vi väl bidra och göra någonting bra för det gemensamma bästa. Alla vill vi naturligtvis kunna försörja oss själva och våra familjer. Det är just därför en jämnare arbetsfördelning skulle vara en vinnavinna-lösning både för dem som nu står utanför och får jobba noll timmar och för dem som jobbar övertid – det är väldigt många. Det finns alltså stora vinster för alla i att dela mer lika på lönearbetet.

Det jag är ute efter är att det har blivit en olycklig fixering vid att öka antalet arbetade timmar för dem som redan har arbete. Det är ju inte de

som behöver arbeta mer. De behöver ofta jobba lite mindre. Och det kan vi, som sagt, alla vinna på. Så har vi också gjort tidigare i Sverige. Vi har tagit ut ökade produktivitetsvinster i mer fri tid. Det är ingen omöjlighet att göra. Vinsterna av produktivitetsökningar kan gå till vinst till ägare i företag. De kan gå till högre löner för de anställda. De kan också tas ut i form av fri tid.

Så kan vi börja göra igen. Till exempel FN:s miljöorgan Unep understryker att det är vad vi nu av miljöskäl behöver göra.

Anf. 77 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Annika Lillemets för det sagda.

En möjlighet till kortare arbetstid finns redan i dag. Det träffas överenskommelser mellan arbetsgivare och fackföreningar om att minska antalet arbetade timmar till såg 37 ½ timme i veckan. Man använder då till exempel en viss del av löneutrymmet till att finansiera det. Sådana lösningar kommer man överens om, och det kan vara positivt.

Jag ställer samma fråga till Annika Lillemets som den jag tidigare ställt till oppositionsföreträdare här: Är det vi här i riksdagen som bäst kan bedöma när det finns möjlighet att minska arbetstiden, exempelvis hos Posten eller inom en affärskedja?

Borde det inte vara lättare och rimligare att den bedömningen kan göras av arbetstagarnas parter, fackföreningen och arbetsgivaren som har full insikt i hur flödena på arbetet fungerar? Jag och Annika Lillemets vet att det vid olika tidpunkter på året exempelvis är olika kundvolym.

Vore det inte rimligt att göra bedömningen att det är positivt att om det finns önskemål om det från arbetstagarna kunna minska antalet arbetstimmar? Men borde det inte vara rimligare att på arbetsplatsen bedöma hur arbetstiden ska förläggas och med hur många timmar den kan minskas än att vi här i riksdagen generellt lagstiftar om det? Är det inte svårt att ha den kunskapen? Jag anser att det är svårt här från riksdagen. Hur ser Annika Lillemets på detta?

Anf. 78 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Jag undrar om Hans Backman helt vill avskaffa lagstiftningen om normalarbetstid. Vi har ju nu 40 timmar per vecka. Någonstans ska vi väl ha normalarbetstid när nu sådan finns. Det är en skyddslagstiftning för de individer som inte kan välja och som inte har en stark förhandlingsposition gentemot sin arbetsgivare. Ofta gäller det de som har tunga och kanske också lågt betalda jobb.

Viktigt är också att normalarbetstiden är normerande. Är det 40 timmar per vecka blir det normalt att jobba just så länge samt avvikande att jobba kortare eller längre tid än det. Det finns alla möjligheter att också avtalsvägen, enligt den svenska modellen, förhandla om kortare eller längre arbetstid. De här möjligheterna kompletterar varandra. Det handlar alltså om en skyddslagstiftning när det gäller normalarbetstiden.

Det kommer alltid att finnas ett behov av ytterligare lagstiftning vilken normalarbetstid vi än har – detta för att man i olika skeden i livet ska kunna jobba mer flexibelt, exempelvis när man har små barn och behöver jobba mindre. Vi har också sett att det jobbas mycket övertid.

Nej, det behövs, som sagt, en klok skyddslagstiftning. Jag undrar om Hans Backman verkligen skulle vilja ta bort 40-timmarsveckan.

Prot. 2011/12:120
30 maj

(HANS BACKMAN (FP): Inga fler frågor kan ställas till mig eftersom jag inte har rätt till ytterligare replik.)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 19 §.)

17 § Anhöriginvandring

Anhöriginvandring

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2011/12:SfU12
Anhöriginvandring.

Anf. 79 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater står självklart bakom samtliga våra reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 8.

Migrationen i världen ökar, och Sverige är en del av den utvecklingen. En del kommer hit för att söka skydd, andra för att förena sig med sin familj och en del för att arbeta.

Oavsett skälet till att människor flyttar hit bidrar de med kunskap, idéer, arbetskraft och företagande som har fått och kommer att få stor betydelse för Sveriges utveckling. Migration handlar om människor och möjligheter.

Socialdemokraternas grundläggande värderingar om alla människors lika rätt och lika värde är det som präglar vårt ställningstagande.

En stor del av den totala migrationen utgörs av anhöriginvandring – invandring som är förknippad med att anhöriga kan ges möjlighet att leva tillsammans med den som av olika skäl tvingats lämna sitt land.

Att familjer kan återförenas efter flykt undan krig och förföljelse är viktigt. Oron över barn eller föräldrar, över när och kära, som befinner sig i områden med våldsamheter och krigsliknande situationer tar stor kraft och energi från den som lyckats ta sig till ett nytt land och som fått skydd.

Herr talman! Om vi försöker sätta oss in i vad det innebär att vara i situationen att man ska koncentrera sig på studier och lära sig ett nytt språk samtidigt som man bär på vetskapen om att familjen riskerar att utsättas för våld kan vi kanske förstå den situation som många befinner sig i.

Vi har varit tydliga med att krav ska ställas på dem som kommer till Sverige. Man ska lära sig svenska och snabbt integreras på arbetsmarknaden. Men integrationsprocessen riskerar att gå i stå när oron över anhöriga i ett annat land förmörkar en till synes normal vardag här i Sverige.

När det gäller att ansöka om återknytning finns det krav på fastställd identitet. Man måste ha tillförlitliga dokument som visar identiteten för att få uppehållstillstånd.

Ca 95 procent av de asylsökande från Somalia får uppehållstillstånd i Sverige. För att få tillstånd att ta en anhörig till Sverige måste en asyl-

sökande bevisa den anhöriges identitet. Eftersom Somalia har plågats av krig i över tjugo år saknas fungerande myndigheter som kan utfärda tillförlitliga ID-handlingar. De få identitetshandlingar som ändå kan utfärdas accepteras inte av svenska myndigheter. Således drabbas somaliska familjer extra hårt av detta. Därför har vi krävt att regeringen agerar.

Herr talman! Barn väljer nämligen inte själva att bli migranter. Barn väljer inte sina föräldrar eller den situation de befinner sig i. Barns bästa ska vara vägledande vid beslut som rör barn. Vi har under en längre tid pekat på att lagen måste ändras så att kravet på identitetshandlingar inte hindrar familjer från exempelvis Somalia att återförenas.

Vid ett antal tillfällen, senast i budgetpropositionen för 2012, lovade regeringen – tillsammans med Miljöpartiet – att lagändringar som påverkar möjligheten till anhöriginvandring ska göras och att det beslutet ska kunna träda i kraft den 1 juli 2012. Men nu har man svängt i frågan. Uppenbarligen lyckades Miljöpartiet inte övertyga regeringen om att en lagändring behövs.

I stället nöjer man sig med att hänvisa till att Migrationsöverdomstolen i en dom från den 18 januari i år framhållit att det finns skäl att i vissa situationer sänka beviskraven när det gäller identitet – att man gör en proportionalitetsbedömning mellan å ena sidan det allmänna intresset av säker utlänningskontroll och å andra sidan återförening av familjemedlemmar. I det aktuella fallet har domstolen vid bedömning ansett att det räcker med att identiteten har gjorts sannolik.

Den här domen gav många hopp om att det nu skulle bli lättare att återförenas med sin familj, men så är inte fallet för alla. Det har nämligen visat sig att domstolar tolkar Migrationsöverdomstolens dom helt olika. Detta fick vi bekräftat vid ett besök i Malmö häromdagen.

För migrationsminister Billström verkar detta inte vara något stort problem. Han har hänvisat till att han avser att följa den fortsatta rättsutvecklingen och sagt att det är möjligt att lagstiftningen skulle behöva kompletteras eller justeras beroende på utvecklingen av praxis framöver.

Herr talman! En rimlig fråga gäller begreppet ”framöver” som det är ganska svårt att definiera. Kanske kan någon i utskottsmajoriteten eller kanske ministern i dagens debatt klargöra när ”framöver” är. Är det om sex månader, om ett år eller vad? För oss socialdemokrater är det obegripligt varför en akut lagändring avseende ett så välkänt problem som anhöriginvandringen fått dröja så länge.

Av dagens betänkande framgår att de borgerliga partierna tillsammans med Miljöpartiet har bestämt sig för att följa migrationsminister Tobias Billströms vänta-och-se-strategi. Kanske någon från Kristdemokraterna, Folkpartiet eller Miljöpartiet kan förklara denna strategi. Det verkar faktiskt finnas en majoritet i riksdagen för en ändring. Är ni beredda att agera?

Herr talman! Nu gäller det en annan fråga. Både medier och flera kvinnoorganisationer har vittnat om att många kvinnor och barn som kommit till Sverige i tron att möta kärlek och ett bättre liv i stället har blivit utsatta för misshandel, hot och förtryck.

Flera av dessa kvinnor har liten eller ingen kontakt med det omgivande samhället. En del kvinnor har inte tillräckligt stora kunskaper i svenska och har svårt att ta sig ur denna situation, och en del kvinnor har

vittnat om hur de mer eller mindre blivit inlåsta utan någon som helst kontakt med omvärlden – inte förrän de hamnat på sjukhus eller fått hjälp av en granne med en polisanmälan.

En del män verkar dessutom ha satt så kallad fruimport i system. Äktenskap ingås och upphör inom loppet av två år. I en del fall är det mannen som tar kontakt med Migrationsverket för att säkerställa att kvinnan utvisas. Kvinnan tvingas lämna landet, och mannen kan välja att gifta om sig med en ny kvinna som inte har en aning om att mannen i fråga är både våldsam och hotfull. Det här är både upprörande och oacceptabelt!

Herr talman! Regeringen har tillsatt en utredning om kvinnor som utsätts för våld efter att de beviljats uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknytning. Det är bra att denna utredning pågår.

Utredningen har fått i uppdrag att kartlägga och analysera förekomsten och omfattningen av våld, hot och kränkningar samt att identifiera behov av insatser och föreslå hur insatserna kan förbättras när det gäller utländska kvinnor som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till en man bosatt i Sverige.

Utredningen ska redovisas senast den 6 juli 2012. Vi ser fram emot att utredningen kan leverera förslag på åtgärder för att komma till rätta med problemen. Behövs en lagändring är vi beredda att medverka till hur den ska kunna utformas och snabbt komma på plats.

Mäns våld mot kvinnor ska bekämpas, och dagens utlänningslag får inte användas som ett instrument för män att systematiskt utnyttja kvinnors sårbara situation som ett tillfälligt uppehållstillstånd innebär. (Applåder)

Anf. 80 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Sverige för sedan flera decennier tillbaka en invandringspolitik som kraftigt avviker från både folkviljan och merparten av övriga västvärldens länder. Få andra länder har tagit emot lika många invandrare i förhållande till det egna landets folkmängd.

Förutom den svenska invandringens massiva omfattning i relation till vår befolkningsstorlek har bristen på selektion lett till att Sverige ofta har tagit emot mycket svårintegrerade invandrargrupper med dåliga förutsättningar att bidra till välfärden och smälta in i samhället.

Vi har också varit alldeles för generösa med att bevilja permanenta uppehållstillstånd i stället för tillfälliga. Tillfälliga uppehållstillstånd har varit praxis i många andra länder, och det är dess värre inte bara uppehållstillstånden i Sverige som permanentas. När stora invandrargrupper bosätter sig inom samma område utan särskilt stor kontakt med majoritetsbefolkningen permanentas även segregationen och utanförskapet.

År 2011 beviljades 32 114 uppehållstillstånd av anhörigskäl. Nästan varannan person som fick uppehållstillstånd 2011 var någon form av anhöriginvandrare, närmare bestämt 45,9 procent, och så har det sett ut de senaste åren. År 2010 var det 35 procent, 2009 var det 44 procent. Totalt delades närmare 70 000 uppehållstillstånd ut, det vill säga uppehållstillstånd till medborgare utanför EES-området, och därutöver ytterligare 23 226 uppehållsrätter, alltså till EES-medborgare.

Enligt Migrationsverket har 10 procent av så kallade ensamkommande barn och ungdomar tagit hit föräldrar eller syskon. Räkna man in

dem som har gift sig med ett ensamkommande barn som fyllt 18 år ökar andelen ytterligare. För varje 100 ensamkommande har det kommit hit ytterligare 27 personer.

Den mycket omfattande anhöriginvandringen har varit möjlig därför att vi i Sverige vid en internationell jämförelse har mycket generösa regler för anhöriginvandring. Men vår omvärld befinner sig i förändring. De flesta andra länder i vår närhet skärper successivt sina lagstiftningar för att anpassa invandringen efter ländernas behov och mottagningskapacitet.

Det faktum att Sverige inte följer med i den utvecklingen har redan fått konsekvenser. Enligt reglerna ska man som bekant söka asyl i det första demokratiska land man kommer till, men många reser illegalt igenom det ena europeiska landet efter det andra utan att ge sig till känna för respektive lands myndigheter, enbart i syfte att kunna söka asyl i Sverige.

Socialförsäkringsutskottet var tidigare den här veckan på besök i Malmö på ett transitboende där vi fick detta bekräftat. Vi fick även ta del av statistik över ensamkommande till Sverige och ytterligare nio europeiska länder. Där framgick det att i alla dessa länder minskade tillströmningen av ensamkommande förra året, utom i Sverige och Tyskland. Till saken hör dock att till Tyskland, som har tio gånger fler invånare än Sverige, kom det bara en fjärdedel så många ensamkommande. Det beror naturligtvis på Sveriges rykte i omvärlden.

Sverige har rykte om sig att här styr fortfarande de verklighetsfrämmande partierna. Här styr de politiker som gärna köper sig positiv publicitet i medier för skattebetalarnas pengar genom att satsa enorma belopp på fortsatt massinvandring och misslyckade integrationsprojekt, samtidigt som de, förvisso för sina egna pengar, köper sig fria från mångkulturen genom att skaffa sig en villa eller bostadsrätt i ett område som domineras av svenskar. Det är den inställningen som jag finner allra mest motbjudande, att mångkultur är någonting positivt så länge jag själv slipper. Jag menar i stället att varje svensk som väljer att bo i Sverige har rätt att slippa bo i ett invandrardominerat område, oavsett inkomst och oavsett förmögenhet. Det är en mänsklig rättighet.

Herr talman! Sverigedemokraterna har en partimotion med sammanlagt 23 yrkanden. Motionen heter *En ansvarsfull invandringspolitik* och är i stora stycken inspirerad av dansk regeringspolitik. I det betänkande som vi debatterar nu, SfU12, *Anhöriginvandring*, behandlas bland annat de första sju yrkandena ur denna motion.

Motionen syftar till att anpassa Sverige efter den verklighet vi lever i. Vi kan inte fortsätta att vara det land som låter befolkningen tyngas av en mer släpphänt lagstiftning än i våra grannländer. För att få uppehållstillstånd bör en minimiålder på 24 år införas för att äkta makar och därmed jämställda personer ska få återförenas. Anknytningspersonen ska inte heller vara dömd för våld eller hot mot en partner de senaste tio åren, och parets samlade anknytning till Sverige ska vara större än till något annat land. Vi menar också att en anpassningsförklaring ska undertecknas av båda personerna.

Vidare vill vi ställa försörjningskrav. För att äkta makar och därmed jämställda personer ska få uppehållstillstånd som anhöriginvandrare ska de i Sverige inte ha mottagit försörjningsstöd under den tolv månaderspe-

riod som föregår tidpunkten för ansökan. De ska också påta sig fullt försörjningsansvar under en femårsperiod för den part som önskar invandra och dessutom betala ett prisbasbelopp som bidrag till statens utgifter för makens eller makans svenskundervisning och till övriga anpassningskostnader. Naturligtvis ska man också kunna erbjuda en bostad av rimlig storlek. I viss mån finns försörjningskrav redan i dag, men de behöver skärpas ytterligare.

Det här handlar egentligen om att det ska finnas någon rimlig anledning till att dessa invandrare uppehåller sig i Sverige. De svenska skattebetalarna ska inte behöva belastas av att invandrare tar hit anhöriga.

Herr talman! Jag stannar där och yrkar bifall till Sverigedemokraternas samtliga reservationer.

Anf. 81 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tänker ställa några frågor till David Lång med anledning av hans anförande.

David Lång antydde att Sverige kan välja att selektera vilka som ska få komma till Sverige och söka asyl. Han pratar om brist på selektion. Min fråga till David Lång och Sverigedemokraterna är: Hur ska det ske? Hur ska ni selektera vilka som får söka asyl i Sverige? Ska ni undersöka dem, ställa frågor om vilken religion de tillhör, vilken politisk uppfattning de har, hur gamla de är, om de är arbetsföra eller inte, hur lång utbildningsbakgrund de har innan de får söka asyl? I så fall tänker ni bryta mot FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, enligt vilken alla människor har rätt att söka asyl. Selektionen har funnits i början av 30-talet i Tyskland, och jag tycker att den är ganska obehaglig.

Det vore bra att veta: Sortering på vilka grunder och hur?

Jag har också en fråga med anledning av att David Lång uppehåller sig vid att människor gifter sig i Sverige. Finns det något förslag från David Lång och Sverigedemokraterna om att myndiga personer i Sverige ska förbjudas att gifta sig? Vilka ska i så fall omfattas av förbudet att gifta sig när man fyllt 18 år? Kan David Lång definiera de personerna?

Anf. 82 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Vi talar om anhöriginvandring, och som jag sade är vår politik mycket starkt inspirerad av den danska. Där är det så att man inte ska kunna importera make eller maka hur som helst, utan där har man ställt krav genom just 24-årsregeln. Det har lett till att en hel del åker över Öresundsbron i syfte att gifta sig i Sverige i stället. Jag menar att så kan vi inte ha det. Vi kan inte fortsätta föra en ansvarslös politik som sedan också drabbar våra närmsta grannländer.

När det gäller asylrätten har alla självklart rätt att söka asyl.

När det gäller selektion ställer många andra länder sig frågan, innan de tar in invandrare till sina respektive länder, vad de kan ha för nytta av en person. Det är samma sak där, att vi låter oss inspireras av Danmark. Vi har även låtit oss inspireras av andra länder. Det finns inget självändamål med att ta hit hur många utlänningar som helst.

Jag förstår att Eva-Lena Jansson vill fortsätta föra en lika ansvarslös politik som tidigare, kanske ännu mer ansvarslös. I detta betänkande vill Socialdemokraterna avskaffa försörjningsansvaret, vilket innebär ytterli-

gare belastning på svenska skattebetalare. Det är lätt att vara generös med andras pengar.

Ni vill också ändra kravet på identitetshandlingar med det uttalade syftet att ännu fler somalier ska få komma till Sverige.

Vari ligger rimligheten i en sådan politik? På vilket sätt blir Sverige bättre av ytterligare segregerade bostadsområden och ytterligare börda för skattebetalarna? Vore det inte bättre att vi i stället försöker reda ut det kaos som ni redan har skapat?

Anf. 83 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är för mig främmande att selektera människor, degradera människor och dela upp människor i närande och tärande. För mig har alla människor lika rätt och lika värde. Att sätta gränser utifrån om människor är värda något är emot alla mina principer.

Jag ställer inte frågan om varje fött barn hur mycket de kan bidra här i Sverige. Jag skulle aldrig kunna gradera människor och fråga: Hur mycket är du värd? Kommer du att tillföra något? Vi kan inte veta det.

Däremot vet vi att Sverige har utvecklats och blivit ett starkare land genom den invandring som har skett i årtusenden. David Lång missar en hel del av historien. Vi kan också se att Danmark har påverkats negativt av den politik som fördes av den förra regeringen.

Det är viktigt att diskutera mänskliga rättigheter. Om jag har fått asyl i Sverige, ska jag då förhindras att få ta hit mina barn? Mina barn kanske utsätts för våld och förtryck i det land jag har lämnat. Ska det vara möjligt för mig att få hit mina barn? Tycker David Lång och Sverigedemokraterna att det är rätt att man ska nekas att få hit sin familj?

David Lång degraderar dem och menar att de kanske inte är lönsamma när det kommer hit. Hur kan David Lång veta att människor inte är lönsamma? Hur står det i paritet med rätten till återförening i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter? Kan David Lång tala om det?
(Applåder)

Anf. 84 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Jag hör ingen kritik från Eva-Lena Jansson mot andra länders regeringar som för just den politik som Sverigedemokraterna förespråkar. Det är tydligen bara Sverige som är bundet av FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, och det är bara Sverigedemokraterna som är främlingsfientligt. Men det är snarare så att det är de sju gamla riksdagspartierna i Sveriges riksdag som är verklighetsfrämmande i detta sammanhang.

Eva-Lena Jansson och alla andra måste inse att den politik som har förts av både socialdemokratiska och borgerliga regeringar under de senaste decennierna saknar stöd hos den svenska befolkningen. I vissa undersökningar är det en majoritet som definitivt vill minska invandringen eller rent av antalet utlännningar i Sverige. Ingen vill bo i ett invandrartätt område, ingen vill ha barn gående i en invandrardominerad skola där de svenska barnen inte ens lär sig tala svenska eftersom alla deras klasskompisar är invandrare och så vidare.

Sverigedemokraterna vill i alla fall skärpa reglerna. Vi vill följa med i den utveckling vi ser i resten av Europa så att inte Sverige stannar kvar och blir en efterbliven del i Europas utkant.

Anf. 85 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Vi minns. För drygt ett år sedan stod vi här. Åhörarläkaren var ovanligt fullsatt. Där satt mödrar, fäder, mostrar och syskon. Alla hade det gemensamt att de väntade. De hade anhöriga kvar i krigets Somalia eller i grannländerna som de nekats återförening med eftersom de anhörigas identitet inte kunde styrkas. De hade väntat länge, några i flera år, och nu krävde de besked om när denna ständiga väntan, längtan och oron skulle ta slut.

Visst minns vi även svaret de fick av migrationsminister Billström, av de borgerliga riksdagspartierna och av Miljöpartiet den våren: att frågan var under beredning för att hitta en lösning och att det var en del av den migrationspolitiska överenskommelsen mellan regeringen och Miljöpartiet som presenterades för drygt ett år sedan. Man lovade att hitta en lösning som skulle få slut på oro, farhågor och längtan.

Familjerna lovades en lagändring som skulle träda i kraft den 1 juli 2012, och med detta magiska datum framför sig har familjerna försökt överleva och hantera sina liv till dess att lösningen skulle komma.

Detta löfte bröts dock i våras. För många familjer finns nu inget datum att se fram emot och inget hopp att sträva efter. Därför är åhörarläkaren ganska tom i dag.

Det var inte heller enkelt att förbereda sig inför dagens debatt eftersom det har sagts så otroligt mycket och skett så lite, och då förlorar orden till slut sin betydelse. Kvar finns bara en obehaglig känsla av svek.

Herr talman! I stället hänvisar regeringen nu till en dom i Migrationsöverdomstolen från januari i år. Vad regeringen dock inte säger är att domen endast öppnar för ett användande av dna-bevisning i fastställande av identitet vid familjeåterförening mellan föräldrar och deras minderåriga barn. Frågor som rör andra familjeband lämnas fortfarande helt olösta.

Domen ger inga svar på frågor som rör icke-biologiska familjeband, till exempel hur vi ska säkerställa familjeåterförening för föräldrar och adopterade barn, eller rätten till familj även för barnlösa makar.

Domen ger inte heller svar på familjeåterföreningens alla praktiska svårigheter för föräldrar och barn även med blodsband. Inte heller vid en genomläsning av Migrationsverkets rättsliga ställningstagande från den 21 februari i år hittar vi svar på hur återföreningsprocessen rent praktiskt ska gå till.

Dna-analysen ska enligt det rättsliga ställningstagandet göras av Rättsmedicinalverket, men hur ska verket erbjuda dna-analyser i Somalia?

Migrationsministern har hittills inte lämnat några ledtrådar till hur processen ska gå till eller hur alla dessa obesvarade frågor ska lösas.

I en interpellationsdebatt med migrationsminister Billström i april i år hoppades jag att finna åtminstone ansatsen till en tanke om vad regeringen ska göra för att lösa alla dessa frågor som domen i Migrationsöverdomstolen lämnar obesvarade. Som många andra trodde jag att allt tal om överenskommelsen under det gångna året måste betyda något, att det utlovade lagförslaget om familjeåterförening måste ha resulterat i några

konkreta förberedelser för hur familjeåterföreningar ska gå till. Men så var det inte.

Svaret från statsrådet visade tyvärr att regeringen inte tänker göra något alls för att lösa dessa problem. I stället valde statsrådet att svara att han nog kommer att följa rättsutvecklingen.

För statsrådet är tid tydligen inget problem. Ett eller två år har kanske inte så stor betydelse för ett statsråd. Men ett, två eller tre år har stor betydelse för ett barn som väntar på att återförenas med sin mamma eller pappa. Det är år som försvinner ur deras liv.

Ännu värre är, herr talman, att denna tid även kan få konsekvenser för dessa familjers möjlighet att någonsin få återförenas. Om barnen hinner fylla 18 år under tiden processen pågår, medan migrationsminister Billström följer utvecklingen, har de ingen rätt att återförenas med sin familj. Detta är helt orimligt. Vänsterpartiet anser att även barn som hunnit fylla 18 år ska kunna återförenas med sin familj.

Herr talman! Centralt i migrationsministerns svar till mig under interpellationsdebatten i april var att prövningen av dessa familjeåterföreningsärenden är rättssäker och likartad.

Tyvärr har vi sedan dess fått flera rapporter som tydligt visar att så inte är fallet. Sveriges Radio rapporterade den 9 maj att domen från Migrationsöverdomstolen om dna-bevisning tolkas olika i landets olika migrationsdomstolar. Det fick utskottet även höra i Malmö i måndags. Nu kommer också rapporter om att en av de viktiga ambassader som anhöriga kan söka från i Kenya är tillfälligt stängd.

Det är inte, herr talman, tecken på en rättssäker och likvärdig process för alla familjer. Snarare visar det att våra farhågor faktiskt har besannats.

Herr talman! Under våren har jag och säkert många andra i utskottet varit i kontakt med människor som berörs av frågan om utebliven familjeåterförening. Det de alla efterfrågar är ett tydligt och täckande lagförslag som reglerar familjeåterförening för familjer med och utan blodsbånd och en infrastruktur från myndighetens sida att kunna hantera frågan rättssäkert och likartat. För mig är det svårt att förstå varför regeringen väljer att svika löftet om ett lagförslag som skulle kunna klarlägga alla dessa saker. Ännu svårare är det att förstå att Miljöpartiet fortsatt väljer att legitimera regeringens, eller snarare Moderaternas, politik med en överenskommelse som inte har levererat på de fyra tunga områdena rätt till vård för asylsökande och papperslösa, rätt till skola för papperslösa barn, vidgning av begreppet ”synnerligen ömmande” och det som vi återigen debatterar i dag, nämligen rätt till familjeåterförening.

Regeringen och Miljöpartiet har haft god tid på sig att arbeta fram förslag. Överenskommelsen presenterades i mars. Domen från Migrationsöverdomstolen kom i januari i år. Man undrar vad regeringen och Miljöpartiet har gjort under denna tid. Varför har man inte lyckats skapa åtminstone skissartade planer för hur återföreningen ska gå till?

Genom att nöja sig med domens praxisändring och en ambition om att följa rättsutvecklingen i framtiden kryper regeringen feget undan sitt grundläggande ansvar att aktivt skapa en rättvis lagstiftning för anhöriginvandring som är hållbar över tid.

Vänsterpartiet kräver fortfarande att löftet till de splittrade somaliesvenska familjerna inte sviks. Varje ny dag i väntan är en dag för mycket.

Därför krävs ett konkret lagförslag som skapar en hållbar och rättssäker möjlighet till familjeåterförening som löser upp alla dessa frågetecken.

Herr talman! En kvinna ska alltid ha samhällets stöd att lämna en man som misshandlar eller utnyttjar henne. Det stödet ska finnas när första slaget faller, när första kränkningen sker. Det svenska samhället har fortfarande en lång väg kvar innan detta är verklighet. För vissa grupper av kvinnor är vägen längre än för andra. Kvinnor som kärleksinvandrat till Sverige är i en mycket utsatt situation. Trots vissa ändringar gör tvåårsregeln att kvinnorna fortfarande tvingas stanna kvar hos förövaren om de inte vill utvisas. De tvingas utstå våld om det inte har hunnit eskalera till ”allvarliga kränkningar”. Hållningen verkar vara att lite stryk får man tåla.

När propositionen skrevs påpekade Vänsterpartiet i en reservation till utskottsbetänkandet att formuleringen kunde få till följd att för hög grad av våld och kränkning kunde komma att accepteras och att myndigheterna medgavs ett för stort tolkningsutrymme. Det är nu alldeles uppenbart, bland annat genom rapporter från Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige både 2009 och 2010, att det har blivit just så.

Vänsterpartiet anser att en kvinna som utsatts för misshandel eller kränkningar inom de första två åren inte ska kunna utvisas. Som feministiskt parti är det för oss en självklarhet att samhällets skydd mot våld ska gälla alla kvinnor oavsett ursprung. Skydd mot våld och kränkningar måste därför överordnas hotet om utvisning.

Med detta, herr talman, ställer jag mig naturligtvis bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 9.

Anf. 86 MIKAEL CEDERBRATT (M):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Vi lever i en demokrati där alla människor är lika värda med likhet inför lagen – en lag som utgår från ett humant synsätt. I detta humana samhälle hjälper och skyddar vi varandra. Det är detta som ligger till grund för att Sverige har anslutit sig till bland annat Genève- och Europakonventionerna. Utifrån detta förhållningssätt har dagens utlänningslag vuxit fram. Denna lag ger människor rätt att söka skydd i Sverige om man riskerar förföljelse, tortyr eller död.

Alla människor som besitter någon form av empati förstår att ett liv ensam i ett främmande land bara blir ett halvt liv om man får leva det utan sin familj. Därför har både EU och Sverige varit väldigt tydliga med att man ska ha rätt att få hit sin familj. Med familj menas normalt kärnfamilj, även om vissa undantag kan göras för anhöriga som man bodde tillsammans med i hemlandet eller om man där hade ett starkt beroendeförhållande.

Under den del i betänkandet som berör anhöriginvandring finns det motioner som både vill inskränka och utvidga rätten. Min uppfattning är att nuvarande lagstiftning har en bra balans. Man bör vara medveten om att den absolut största delen av dem som kommer till Sverige som anhöriginvandrare inte är anhöriga till flyktingar utan till svenskar eller andra som har bott här länge.

När man hör Sverigedemokraternas sifferexercis blir man lite förvånad. Härondagen fick vi uppgiften att av de ensamkommande barnen är det bara 10 procent som får hit sina anhöriga. Den största gruppen av dem som kommer in i Sverige är svenska medborgare som återinvandrar. Siffran för 2011 för hur många anhöriga som har en anknytningsperson som är flykting är något över 3 000 – 3 037, om jag inte minns alldeles fel.

Många människor kommer till Sverige för att gifta sig eller ingå ett samboförhållande. Det är, som jag nämnde, den största gruppen av anhöriginvandrare. Den är sju gånger större än gruppen där anknytningspersonen är en flykting. Så jag kan konstatera att Sverigedemokraternas politik, som innebär att man vill minska flykting- och anhöriginvandringen med 90 procent, skulle vara ett gigantiskt dråpslag mot kärleken. För alla de svenskar som hittat kärleken utanför Europas gränser skulle det inte vara möjligt att ta hit sin älskade. Det är uppenbart för alla att kärleken är gränslös, men det vill Sverigedemokraterna ändra på.

Myndigheterna gör ingen seriositetsbedömning av förhållandet i samband med ansökan. Det utfärdas i stället ett tidsbegränsat uppehållstillstånd oftast på två år. Skulle förhållandet avslutas under de två första åren upphör tillståndet. Men är man fortfarande ett par efter två år ges oftast ett permanent uppehållstillstånd.

Med denna ordning följer dock en debatt om att kvinnan, vilket det oftast är, inte vågar bryta upp ur ett destruktivt förhållande eftersom hon då förlorar sitt uppehållstillstånd, utan i stället lever kvar i förhållandet.

Lagen ger dock en möjlighet till undantag om utlänningen eller hennes barn har utsatts för våld eller annan kränkning. Utskottet har tidigare påtalat vikten av att lagstiftningen ger kvinnor och barn skydd. Regeringen har utsett en utredare som ska kartlägga och analysera förekomsten och omfattningen av våld och kränkningar och föreslå eventuella insatser. Detta ska redovisas den 6 juli 2012. Jag anser att det är viktigt att regeringen följer upp utredarens slutsatser.

Sedan den 15 april 2010 har vi i Sverige ett försörjningskrav. Det är ett krav som ska underlätta för anhöriga att snabbare komma in i samhället. Det ska göra att deras första tid i Sverige sker under mer ordnade former. Det ska skapa förutsättningar för att slippa trångboddhet, men också ge barnen ett lugnare hem och bättre förutsättningar att till exempel klara skolarbetet. När Sverige införde försörjningskravet var det en anpassning till övriga Europa. Det finns dock ett antal undantag från försörjningskravet, och det är framför allt när barn är inblandade. Jag anser att det är en bra avvägning mellan försörjningskrav, som är ett modest krav, och rätten att återförenas med sin familj.

När man kommer som flykting och sedan får asyl har man kunnat göra troligt att man har behov av skydd. Det ligger i sakens natur att om man tvingas fly har man svårare att förevisa godkända identitetshandlingar, och eftersom man inte utan risk kan lämna Sverige är kravet på identitet satt lägre. Vad gäller anhöriga är det lite annorlunda. Här är kravet fastställd identitet. Man ska då ha i minnet att den anhörige inte löper någon risk att förföljas, torteras eller dödas. Om så var fallet skulle ju den anhörige själv ha asylskäl. Det är då rimligt att man har ett högt krav på identiteten. Det finns ett rättmätigt krav att man ska veta vilka människor man ger uppehållstillstånd till. Kravet på fastställd identitet

försvarar för människohandel och annan brottslighet. Det som ställt frågan på sin spets är när det är omöjligt för den anhörige att få fram handlingar som kan fastställa identiteten. Detta har under ett par år drabbat framför allt personer från Somalia, ett land som sedan tidigt 90-tal saknar fungerande regering och myndigheter.

I början av året kom dock Migrationsöverdomstolen med en praxisbildande dom som säger att dna bör jämföras med fastställd identitet. Det får naturligtvis till följd att vi får en ökning av anhöriginvandrare. Vi ligger för 2012 på en prognos på 7 500. Vi kommer att få en ganska kraftig ökning under 2013, uppemot 17 000 – nu talar jag om prognoser – för att 2014 gå ned till nuvarande nivåer.

Jag har förstäelse för den oro som vissa kommunföreträdare visar, inte minst de som har många somalier bosatta i kommunen. Jag förutsätter därför att regeringen noga följer frågan. Vi får inte glömma att det är kommuner som tagit sitt samhällsansvar genom att ta emot nyanlända. Jag vill påpeka vikten av att detta är ett ansvar för Sverige oberoende av politisk nivå.

(Applåder)

Anf. 87 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Precis som i betänkandet noterar jag att enligt ramöverenskommelsen om migration mellan regeringen och Miljöpartiet de gröna är det problematiken med krav på pass och styrkt identitet i familjeåterförningsfall, med utgångspunkt i principen om barnets bästa och rätten till familjeåterförening, som det ska hittas en lösning på.

Redan i 2012 års statsbudget ingick reformen vid sidan av skolgång för papperslösa. Finansieringen var säkrad och förhandlingarna om en reform kunde börja på allvar. Men redan den 18 januari i år ändrade Migrationsöverdomstolen den praxis som utgjort en stor del av problematiken för personer som inte kunnat styrka sin identitet.

Som noteras i betänkandet framhåller domstolen att det kan finnas skäl att i vissa situationer sänka beviskraven när det gäller identitet. I det aktuella fallet har domstolen efter bedömning ansett att det räcker med att identiteten har gjorts sannolik. Utskottet konstaterar i betänkandet att detta innebär en möjlighet till dna-analys i anknytningsärenden då släktskap inte kunnat styrkas på annat sätt.

Miljöpartiet välkomnar självfallet Migrationsöverdomstolens dom. Den ökar möjligheterna för många tusentals personer, framför allt från Somalia, att återförenas med sina familjer. Enligt det som jag tror är den senaste prognosen från Migrationsverket kan detta leda till att 18 500 personer kan återförenas i Sverige bara i år.

Miljöpartiet gläds alltså åt domen, men tyvärr är den inte tillräcklig för att lösa problematiken med pass och styrkt identitet i familjeåterförningsfall, det vill säga den problematik som vi i ramöverenskommelsen är överens med regeringen om att lösa. Vi ser redan nu hur olika domstolar tolkar prejudikatet på olika sätt. Det går inte heller att utesluta att Migrationsöverdomstolen kan komma fram till en annan slutsats i något annat familjeåterförningsfall med andra inslag.

För att säkra rättstillämparens möjligheter att göra undantag från kravet på styrkt identitet krävs en lagändring. Migrationsöverdomstolen

framhöll själv i den prejudicerande domen om klarlagd identitet från den 12 maj 2011 att det åligger lagstiftaren att föranstalta om sådana undantag. Dessutom måste vi hitta en lösning för dem som inte kan styrka sitt släktskap via dna. Det gäller till exempel adopterade barn och makar som inte skaffat några barn. Dessa har också rätt att återförenas. I krigs- och svältdrabbade områden är det vanligt att barn vars biologiska föräldrar avlidit uppfostras i en annan familj, av nya föräldrar. Dagens praxis innebär att dessa familjer ställs inför ofattbara dilemman, exempelvis att kunna ta hit ett barn men låta ett annat barn vara kvar.

Det är ingen hemlighet att frågan om anhöriginvandring är en av de frågor i det migrationspolitiska samarbetet där det råder oenighet mellan Miljöpartiet och regeringen om hur frågan ska behandlas framöver. Den migrationspolitiska överenskommelsen ska genomföras under mandatperioden, och Miljöpartiet har varit tydligt med att ett genombrott måste ske inom kort för att vi ska ha något förtroende för regeringens vilja och förmåga att fullfölja sin del av överenskommelsen.

Miljöpartiet utgår från att regeringen inser att praxisändringen från den 18 januari i år inte är tillräcklig. Som konstateras i betänkandet förklarade statsrådet i en interpellationsdebatt den 24 april i år att han avser att följa den fortsatta rättsutvecklingen samt att det är möjligt att lagstiftningen kan behöva kompletteras eller justeras beroende på utvecklingen av praxis framöver.

Miljöpartiet håller inte med om att rättsutvecklingen måste avvaktas. Med det redan anförda står det tydligt att lagändring krävs och att lösningar måste hittas för fler än dem som kan styrka sitt släktskap via dna. I kombination med att frågan är under övervägande i förhandlingarna med regeringen är det, såsom påpekas i betänkandet, i nuläget inte möjligt att föreslå ett tillkännagivande om förslag till ändringar i utlänningslagen.

Hela grunden för det migrationspolitiska samarbetet baseras på viljan att åstadkomma en positiv förändring på migrationsområdet, viljan att kunna ta fler steg i rätt riktning, mot stärkta rättigheter för migranter och ett öppnare och mer humant Sverige. I migrationsöverenskommelsen ingick för vår del inte att vi skulle hålla oss avvaktande till dessa frågor.

Miljöpartiet står bakom den nya instans- och processordningen, men politiken har naturligtvis ett ansvar att ge Migrationsverket och migrationsdomstolarna vägledning för rättstillämpningen. Miljöpartiet förväntar sig att det migrationspolitiska samarbetets potential för förändring utnyttjas mer aktivt, annars förlorar den sin betydelse.

Låt oss hoppas att vi aldrig till fullo får insikt om den förlamning det innebär att varje morgon titta på fotografier av sina barn och undra om de överlevt natten. Låt oss hoppas att vi aldrig helt tvingas förstå den faktiska betydelsen av att vara skild från ens barn, att av byråkratiska skäl inte kunna återse det. Låt oss nu hjälpa de familjer som splittrats att äntligen kunna återförenas.

(Applåder)

Anf. 88 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Maria Ferm lyfte i sitt anförande fram många saker som vi verkligen kan hålla med om.

Jag har en fråga utifrån hennes anförande. Hon pekar på att det måste ske ett genombrott inom kort. Jag undrar också vad utskottsmajoriteten menar med ”beroende på utvecklingen av praxis framöver”. Maria Ferm och jag verkar vara överens om att en lagändring behöver göras. Vad betyder egentligen begreppet ”inom kort”?

Anf. 89 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Det Eva-Lena Jansson syftar på är att vi varit tydliga med regeringen om att vi behöver komma vidare i frågor som är låsta, där vi inte känner att vi kommit framåt. Frågan om vård för papperslösa är en tydlig och viktig fråga där Miljöpartiet velat se en ändring under ganska lång tid. En annan fråga gäller just anhöriginvandring där vi vill se en lagändring.

När det gäller frågan om vård för papperslösa skrev vi en debattartikel för ungefär en månad sedan. Vi har ställt ett ultimatum att vi vill att utredningen skickas ut på remiss så att vi kan komma vidare med skrivningar i höstbudgeten där vi är överens om hur vi hanterar frågan.

Anf. 90 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Lagstiftning är komplicerat, men min bild är, som sagt, att det finns en majoritet i riksdagen som verkligen vill få till stånd en ändring samtidigt som vi är noga med att det ska finnas ordentliga krav på identitet och så vidare.

Jag återkommer till begreppet ”inom kort”. Jag kan hänvisa till vad migrationsministern sagt, nämligen ”beroende på utvecklingen av praxis framöver”. Framöver låter för mig som en lång tid. Maria Ferm säger att man kommer att ställa krav på att det sker en lagändring inom kort. Kan det vara till hösten, till exempel i höstens budget från regeringen, eller vad är inom kort?

Anf. 91 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Som jag redogjorde för i mitt anförande anser Miljöpartiet att vi redan nu bör gå vidare med en lagändring. Vi behöver alltså inte avvakta rättsutvecklingen, utan vi ser redan nu att det finns fog för att ändra lagstiftningen så att det löser problematiken för alla familjer som i dag förvägras familjeåterförening.

Vi kan se att domstolarna tolkar lagstiftningen olika, och vi vill att problemet ska lösas för till exempel familjer med adoptivbarn eller för makar utan barn. Där vill vi se en förändring redan nu. Det är också krav som vi ställer redan nu.

Anf. 92 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Talet om massinvandring är inte bara överdrivet utan direkt felaktigt. Visst flyttar ca 96 000 människor till Sverige ett år. Det flyttar ut ca 50 000 människor från Sverige ett år. Precis som Mikael Cederbratt sade är den största delen av dem som flyttar in svenska medborgare, och dessutom finns många nordiska medborgare. Den övervägande delen – den helt dominerande delen – är människor som har ett arbete, får ett arbete, söker arbete, har arbetstillstånd och har arbetat när de flyttar hit. Det är forskare, studenter och så vidare. Den mindre delen

är de människor som knackar på vår dörr för att söka skydd från förföljelse, tortyr och elände.

Många människor flyttar fram och tillbaka över gränserna i Europa och på många olika håll. Jag tror att denna rörlighet är bra för länderna. Den betyder mycket för ekonomisk utveckling och för utbyte av idéer och erfarenheter.

I dagens betänkande diskuterar vi anhöriginvandring. Jag tror att de flesta, om de tänker efter, inser att om man har tillstånd att bo här i landet ska man också ha möjlighet att leva tillsammans med sina allra närmaste, i första hand mindre barn och samboende partner. De flesta som själva har familj kan föreställa sig hur det är att leva här och fundera över hur barnen eller annan när och kär person har det på andra sidan jordklotet. Därför har Sverige en lagstiftning som inom visserligen ganska skarpa gränser ger människor rätt att återförenas med sina allra närmaste.

Det finns också ett EU-direktiv om rätt till återförening. Det är bra att EU ger en garanterad grundnivå, som Sverige naturligtvis ska följa. Det är också bra att Sverige, och andra länder, har möjlighet att vara något mer generöst än vad EU:s grundnivå innebär.

När det gäller familjeåterförening i EU finns två obligatoriska huvudprinciper. Dels ska medlemsstaterna se till att minderåriga barns bästa kommer i första rummet, dels ska de ta hänsyn till familjeband. I Sverige innebär det att en kärnfamilj, normalt sett make, maka eller sambo och barn, har principiell rätt att återförenas. För vissa grupper gäller att försörjningen ska vara ordnad, som Alliansen har genomfört. De som bor i Sverige ska kunna försörja sig själva och ha en bostad ordnad. Det försörjningskravet gäller inte anknytning av barn. De är helt undantagna. För Folkpartiets del var det viktigt när vi diskuterade försörjningskravet. Jag är nöjd med att undantaget finns.

Som helhet menar vi i Folkpartiet att reglerna om återförening är rimliga och rättssäkra, men vi driver att någon justering behövs framöver.

Det var en debatt i höstas om gamla ensamma människor i andra länder som inte hade någon som tog hand om dem. Det fanns några omdiskuterade fall. Vi menar att det finns fall där det är uppenbart inhumant att kräva att anhöriga här i Sverige ska lämna en gammal ensam människa till sitt öde i ett annat land. Det är inte heller svårt att sätta sig in i hur det är att ha sin gamla mamma eller pappa långt borta. Därför menar vi i Folkpartiet att det borde bli möjligt, under vissa förutsättningar, för en person som bor och arbetar i Sverige, som är etablerad här, att låta ensamma gamla föräldrar flytta hit. I många länder finns ingen tillstymmelse till äldrevård i det allmännas tjänst. Då är det ibland direkt omänskligt att kräva att en anhörig i Sverige ska lämna en gammal hjälplös förälder i ett annat land.

Därför föreslår Folkpartiet, och tänker driva det i diskussionen framöver, att det införs en undantagsmöjlighet för den typen av sista-länkeninvandring till Sverige.

Herr talman! Den som ansöker om uppehållstillstånd och befinner sig utanför Sverige, och vill komma hit på grund av anknytning, ska kunna identifiera sig. Vi har hört flera talare ta upp att praxis är att man kan identifiera sig ordentligt med pass och vederbörliga papper. Det ställs normalt sett höga krav på detta. I princip är det naturligtvis viktigt med

tydliga och bra krav på identifiering för att motverka människohandel och olika typer av brott.

Men flera talare har tagit upp att det har varit en svår situation med anknytningsärenden från Somalia. Det beror på att statsapparaten i Somalia inte fungerar. Landet utställer inte ordentliga pass och identitetshandlingar, och det finns ingen möjlighet att den vägen få fram identiteten. Det är ett ganska nytt problem, i alla fall i den omfattningen i svensk immigrationshistoria i modernare tid.

I ramöverenskommelsen mellan Alliansen och Miljöpartiet var det viktigt att vi beslutade att starta en utredning för att säkerställa en öppning för alternativa möjligheter att fastställa identitet. Bland annat är det fråga om att se på dna-bevisning. Det är för övrigt något som redan förekommer.

Sedan kom lite överraskande – juridik är komplicerat – domen i Migrationsöverdomstolen som säger att i avvägningen mellan kravet på hundraprocentig identitet och behovet av att återförenas med barn och familj ska man lätta på beviskraven, bland annat genom att hänvisa till trovärdiga berättelser och inte minst dna-bevisning. Domen ändrade förutsättningarna på många sätt. Just nu förbereder sig ambassader i Afrika för att ta emot ansökningar från människor som nu ser en god möjlighet att få ansöka om tillstånd till anhöriginvandring till Sverige.

Det är bra. Det här är människor som enligt våra gällande regler normalt sett skulle ha fått tillstånd att komma in.

Som flera har sagt är det oerhört viktigt att följa rättsutvecklingen. Jag är av den bestämda uppfattningen att om det första rättsfall vi ser fortfarande lämnar stora tveksamheter, så att människor som om de hade haft traditionella identitetspapper uppenbart skulle ha fått tillstånd ändå får nej – till exempel ett adopterat barn som är tillsammans med fyra biologiska barn skickas hem medan de fyra biologiska barnen får stanna hos modern, något som för mig är helt orimligt – får vi sätta i gång ett arbete. Så tolkar jag att vi har kommit överens i frågan.

Jag lutar på och utgår från att ministern också menar att han tänker följa frågan. Han har uttalat det i en interpellationsdebatt.

Herr talman! I en sådan här debatt tar man av naturliga skäl upp frågor som på ett eller annat sätt är problematiska. Det är viktigt att framhålla att anhöriginvandringen som helhet fungerar väl med tydliga regler. Den övervägande delen av anhöriginvandringen består av nära anhöriga, ofta sambo eller make, till en person som har uppehållstillstånd i Sverige, som arbetar här och ofta är svensk medborgare. Av ca 21 000 anhöriga invandrare är bara knappt 3 000 anhöriga till flyktingar.

Möjligheten att få ta med sig barn, make eller sambo är naturligtvis avgörande av humana skäl men också avgörande för att arbetskraft, specialister eller forskare över huvud taget ska kunna fundera över att flytta till Sverige ofta tillfälligt för att arbeta eller studera en viss tid. De svenska reglerna som gäller detta skiljer sig inte på något avgörande sätt från de i övriga EU.

Fru talman! Som helhet håller våra regler en bra balans mellan reglerad invandring och öppenhet. Men vi måste hela tiden följa utvecklingen och vara beredda att göra justeringar när något uppenbart blir fel. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 93 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Det är ibland lite smått märkligt att debattera migrationspolitik med de mindre borgerliga partierna som Folkpartiet. Det låter nästan lite som Billströms olydiga handdockor. De vill egentligen så jättemycket, men sedan landar man ändå i att försvara Moderaternas politik.

När man hör Ulf Nilsson här kan man nästan få intrycket att Folkpartiet inte står bakom betänkandet. Vi hörde här tidigare, som jag uppfattade det, Maria Ferm markera att tålamodet för Miljöpartiet så smått börjar tryta. Det tycker jag är väldigt glädjande.

Jag undrar om det också är vad jag hör hos Folkpartiets Ulf Nilsson. Hur ser Folkpartiet på familjeåterförfrågan som vi nu diskuterar? När når Folkpartiet sin gräns för tålamodet?

Anf. 94 ULF NILSSON (FP) replik:

Fru talman! Jag har inga som helst tveksamheter om att bifalla förslaget i detta betänkande. Jag har heller inga som helst tveksamheter om Alliansens migrationspolitik i stort.

Vi har sedan Alliansen bildade regering kraftigt ökat de lagliga möjligheterna att komma till Sverige utan att inskränka rättigheterna att söka skydd som flykting och asylsökande. Som helhet innebär politiken för mig en ökad öppenhet jämfört med när Socialdemokraterna med stöd av Vänsterpartiet styrde Sverige.

Det finns ett antal frågor som ligger mig och Folkpartiet väldigt varmt om hjärtat. En av dem var barnundantaget när det gäller försörjningskrav. Vi är väldigt nöjda att vi fick in det. En annan är möjligheten till alternativ identifiering av anknytningsfall från i det här fallet Somalia och att den frågan löses. Vi kom därför överens om en utredning som skulle arbeta med det. Nu har ett domstolsutslag kommit.

Det är inte fråga om tålamod eller inte. Vi har en överenskommelse om att vi tycker att frågan är viktig. Exakt vad följderna blir av utvecklingen är omöjligt att sia om nu. Men visar det sig att det kommer domar som är upprörande ur denna synpunkt kommer vi att ha en situation. Jag utgår från att vi då tillsammans kan åstadkomma ett förtydligande i lagen.

Jag är inte jurist så jag kan inte säga det. Men jag hoppas och tror att redan i och med detta domstolsutslag balansen gentemot ett hundra procentigt beviskrav ska förskjutas något och omfatta även dessa fall. Gör det inte det tänker jag kraftigt argumentera för att vi gör ett förtydligande.

Anf. 95 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Jag tvekar inte om att Ulf Nilsson tycker detta. Det är väldigt trevligt att man har en överenskommelse. Men för att en överenskommelse ska ha något som helst värde krävs det att den får resultat. Det är vad min fråga egentligen gäller.

Nu säger Ulf Nilsson att vi får se hur de första domarna faller. Jag har en fråga som är i två led. Det första är: Hur ser Folkpartiet på den tid som fortlöper och som innebär att barn får vänta i flera år medan vi sitter här och avvaktar? Det andra är: Hur många personer är det som måste nekas återföring innan Folkpartiet når sin gräns? Hur lång tid, och hur många?

Anf. 96 ULF NILSSON (FP) replik:

Fru talman! I och med att det juridiska systemet skapar en ny praxis genom den vägledande domen gick det fortare än om en utredning kommit med ett förslag senare, jag minns inte om hur många månader. Det är ingen enkel sak att ändra lagstiftning. Det får man ha respekt för. Det är omöjligt att sätta upp ett tidsmål där.

Jag hoppas och tror att redan denna dom löser de flesta av problemen. Men om den inte gör det visar det sig ganska snart. Förhoppningsvis visar det sig i ett praxisbildande ärende. Då är det dags att vi sätter i gång ett arbete. Men man ska inte underskatta hur komplicerat det är att ändra lagar.

Det är hela tiden en balans mellan att upprätthålla tydliga lagregler för uppehållstillstånd i Sverige och samtidigt väga det mot den oerhörda betydelsen av att kunna förenas med sina barn i en familj.

Enkelt uttryckt är det viktigt att noga följa utvecklingen. Vid första tecken på att det inte blir som vi hoppas får vi snabbt sätta i gång ett arbete med att justera lagen.

Anf. 97 FREDRICK FEDERLEY (C):

Fru talman! Det vi nu diskuterar är anhöriginvandring och reglerna som gäller för att få komma till Sverige. Varför har vi anhöriginvandring? Jo, därför att vi har en internationell rätt som reglerar att människor som behöver söka skydd undan förföljelse och krig och under andra svåra omständigheter har en rätt att söka skydd i ett land som Sverige som kan erbjuda detta. Till exempel sägs i barnkonventionens 10 § att barn har rätt att återförenas med sina föräldrar. Det är ett område som är ganska väl reglerat i internationell rätt.

Det är viktigt att man har det i bakhuvudet när man diskuterar detta. Det finns vissa internationella konventioner och regler om mänskliga rättigheter som ligger till grund för detta. Det handlar om någonting som vi diskuterade i den förra debatten för några veckor sedan. Vi har kommit allt längre från ett stadium där det rådde internationell anarki. Vi har kommit att reglera mycket svåra områden där reglerna har sin grund i gamla krigslagar.

Vi började först komma överens mellan staterna att inte angripa varandras soldater när de befann sig på flykt. Den vinnande sidan skulle visa barmhärtighet och inte slakta hela arméstyrkorna. Vi började sedan reglera att det inte var rimligt att man våldtog och plundrade längs den väg man gick i krigföringen. Detta har kommit att utvecklas. Det har alltmer kommit att civiliseras, och man har respekterat de mänskliga rättigheterna.

Därför har vi fått många fler av dessa internationella lagar som alla tycker är rimliga. Det som är intressant med internationell rätt är att vi ofta kan ställa oss frågan: Hur skulle jag vilja att jag blev behandlad i en situation där jag tvingades på flykt och det var krig i mitt land? Självklart vore det så att jag skulle vilja återförenas med min familj. Därför har vi ett reglemente för hur man får återförenas.

I Sverige finns en respekt för att familjer kan se lite olika ut. Därför finns en undantagsregel i det svenska regelverket som säger att om det är en person som rör sig utanför den traditionella kärnfamiljen och är i

ekonomisk beroendeställning till en person som har fått uppehållstillstånd i Sverige så kan den personen också få komma till Sverige.

Det är också ett ganska mytomspunnet område. Senast här i veckan presenterades en rapport där man hade studerat vad man kallar ankarbarn. Det är framför allt Sverigedemokraterna som gärna berättar vitt och brett på felaktiga grunder, som vi fick bevisat häromveckan på ett bra sätt, att ensamkommande barn kommer hit.

Hela syftet skulle vara en internationell konspiration. Fattiga, ofta lågt utbildade människor i Somalia och Afghanistan skulle ha pratat med varandra och kommit överens: Vi ska skicka ofta våra förstfödda söner till Sverige för att islamisera Sverige och på det sättet ta över landet, och efter det ska familjerna komma. Det är nu väl dokumenterat och bevisat att så inte är fallet.

Det finns också en konspirationsteori bakom islamiseringsdebatten som väl kan mäta sig med sionistdebatten som har präglat hela 1900-talet och som fortfarande är väl närvarande i internationell debatt. Vi kan se nya pogromer och så vidare runt om i Europa.

Vi kan se den typen av rastänkande också återges i Sveriges riksdags kammare. Flera av mina kolleger har gett bra svar på tal till Sverigedemokraterna, som vill börja selektera människor. Vi kommer tillbaka till detta.

Idén om att det finns en internationell konspiration mellan ofta fattiga, ofta ganska utbildade människor om att ta över ett land som ligger ganska långt borta, borde te sig barock för vem som helst som har ett sunt förnuft och en liten reflexion över hur det ser ut.

Troligtvis är det ett väldigt svårt beslut att fatta när det gäller de ensamkommande flyktingbarnen. Alla som har ett barn vet att varje timme man är borta från barnet kan vara otroligt jobbig. Att då behöva sätta det enda barn som man kanske har pengar till att få i väg till ett annat land måste vara ett otroligt svårt beslut. Jag kan inte ens föreställa mig vilka våndor man genomgår för att komma fram till det beslutet. Ändå finns det partier i denna kammare som säger att detta är en internationell konspiration och någonting som pågår systematiskt. Det skrämmer mig mycket.

Familjeåterförening och anhöriginvandring är ett av de områden som det ofta talas om i migrationsdebatten som det riktigt stora problemet. Om man är ett parti som säger att integration är viktigt och om man ser invandringen som ett problem skulle man ha en uppsjö med lösningar när det gäller att få ordning på detta. Om vi läser i betänkandet ser vi att det är en ganska mager flora som kommer från Sverigedemokraterna.

David Lång säger så här i sitt anförande: Sverige är en efterbliven del av Europas utkant. Om vi inte tar till Sverigedemokraternas lösning, som innebär att vi ska åsidosätta asylrätten, att vi inte ska respektera barnkonventionen, att vi ska börja selektera människor och att vi ska försvåra kärleken mellan vuxna människor är vi helt plötsligt en civiliserad och framåtsyftande del i Europas kärna.

Jag har svårt att tänka mig att den rätta lösningen skulle vara att gå ifrån internationella konventioner även om man ser att vi har stora utmaningar när det gäller integrationspolitiken. Lösningen är inte heller att försvåra för familjer att återförenas.

Fru talman! Det är väl dokumenterat att människor som inte kan återförenas med sina familjer får det mycket svårare att bli en del av den svenska arbetsmarknaden. Det är mycket väl dokumenterat i all forskning. Jag tror inte heller att vi behöver särdeles mycket forskning, utan som många av kollegerna har uttryckt här handlar det om empati. Hur ska man kunna bli förmögen att anstränga sig på en arbetsmarknad och i en utbildning när man dagligen funderar på hur det går för ens barn som befinner sig kvar i en konfliktsituation?

Fru talman! Jag är lite oroad. Jag är oroad över någonting som är gott. Jag tillhör dem som hoppas att det vi nu har sett från Migrationsöverdomstolen leder till att det uppdämda behov hos många somalier som finns i Sverige av att återförenas med sin familj nu kan fyllas och att detta blir verklighet.

Samtidigt, fru talman, grundar sig min oro i att jag vet att Sverigedemokraterna kommer att göra allt de kan för att popularisera på detta. De talar om siffror som inte är sanna, som är lätta att granska och som finns i all offentlig statistik.

Nästa år, när det har funnits ett uppdämt behov under många år, nästan under årtionden, vet vi att många kommer att ta chansen att återigen få återse sina nära och kära, hustrur, makar och barn. Vi kommer att få se att många fler somalier kommer till Sverige. Det är en naturlig rättighet enligt barnkonventionen, men något som ett parti i Sveriges riksdag kommer att göra allt det kan för att profitera på. Människors lycka och detta att plötsligt kunna bli en hel människa i sin familjebild igen kommer inte längre att vara någonting som är fint. Det kommer att vara någonting som detta parti kommer att försöka använda i en billig och låg propaganda.

Jag är lite förvånad över det synsätt som man har från Sverigedemokraterna. Jag tycker att det är väl värt att ägna mycket tid åt vad de säger. I den offentliga debatten säger man hela tiden att vi aldrig talar om integrationen och att vi aldrig talar om de problem som finns. Ett stort problem är just att somalier inte har kunnat få återförenas. Om vi tittar på gruppen somalier och den socialt utsatta situation de befinner sig i är säkerligen en stor del det svarta, stora hål man har i själ och hjärta därför att man inte har kunnat återförenas med sin familj.

Det verkar också råda lite olika tvivel när det gäller vad man tycker är en lyckad integrations- och migrationspolitik. Jag vet inte vilka länder det är som man menar är så bra. Är det Italien som man tycker har fått en bra migrationspolitisk situation, eller är det Spanien? Grekland kanske är det absolut bästa i Sverigedemokraternas värld. Där beviljar man inte ens asyl i ett läge där det råder en otroligt allvarlig situation i Irak. Man hävdar Danmark. Där är det fint och bra, menar man. Sedan tycker Sverigedemokraterna att det finns ett problem med människor som inte får gifta sig i Danmark därför att man i det landet, där tyvärr ett av mina systerpartier har gått i fel ledband, har kommit att omyndigförklara vuxna människor och gjort det omöjligt för dem att viga sig i landet. De får i stället vända sig till Sverige för att kunna få ingå äktenskap och bevisa sin kärlek inför samhället, nära och kära som de vill, och detta ser det Sverigedemokraterna som ett problem. De verkar vilja säga: Vad som helst, men kom inte till Sverige och föreviga er lycka och er kärlek, för det är inte här ni ska vara!

Rädslan för att människor ska komma till Sverige gör mig beklämd. Det Sverige som vi ser i dag är ett land som har tjänat otroligt på öppenhet och på öppna gränser. Frihandeln har gjort det möjligt att ha den levnadsstandard vi har. Under århundraden har vi haft möjlighet att få människor till oss som med kunskap, med erfarenheter och med nya kulturella inslag har kunnat utveckla landet. Det är det som gör att vi befinner oss i den position vi ser i dag.

Många av oss som är aktuella i denna debatt och i arbetsmarknadsutskottets debatt har talat årligen och dagligen om detta. Vi diskuterar en lång rad problem som finns med integrationen. Det är utmaningar som vi ser framöver och som vi måste komma till rätta med för att vi alla i landet ska kunna vara med och bygga en framtid som gör att vi stärker varandra. Detta gör vi dagligen, men vi gör det utifrån att vi ser någonting positivt hos människor.

Jag tror att det var Eva-Lena Jansson som i ett replikskifte sade: Jag tänker inte titta på ett nyfött barn och fråga om barnet kommer att vara en belastning eller en tillgång för samhället! Den dag vi får denna uppdelning i samhället börjar vi snart också ge oss på den som är sjuk, den som föds med annorlunda fysiska förutsättningar, den som inte kommer från en välutbildad familj och den som inte har rätt kontakter.

Jag trodde, fru talman, i min naivitet när jag engagerade mig politiskt 1994 aldrig att vi i Sveriges riksdag under en blågul fana skulle behöva höra ord som handlar om att vi ska selektera människor utifrån etnicitet, var man är född eller utifrån vilken religion man har. Men jag var alldeles för naiv. Den kampen har bara börjat. Vi måste våga mota Olle i grind och granska vad det är som faktiskt sägs i denna kammare så att vi kanske efter valet 2014 kan få se en utveckling där man har en positiv grundsyn på människan, men där vi fortsatt också med självklarhet diskuterar utmaningar och problem som vi ser på migrations- och integrationsområdet. Men då ska vi göra det utifrån att vi ska bli ett öppnare och mer humant, generöst och rättssäkert samhälle.

(Applåder)

Anf. 98 DAVID LÅNG (SD) replik:

Fru talman! Jag och Sverigedemokraterna beskylldes för mycket i Federleys anförande. Beträffande rätten att söka asyl blir det ingen inskränkning med SD:s politik. Däremot har vi synen att det inte är någon mänsklig rättighet att bo i Sverige. Är det Fredrick Federleys eller Centerpartiets syn?

Jag sade ingenting i anförandet om selektion utifrån etnicitet eller religion. Där stod Fredrick Federley och blåljög. När det gäller synen på de storslagna konspirationer som Fredrick Federley, och inte bara han utan alla som är för fortsatt massinvandring, brukar återkomma till är saken den att det inte behövs någon konspiration för att majoriteten ska bestämma. Majoriteten bestämmer. Det räcker med att man tror på demokratin för att det ska vara på det viset. Om det skulle vara så att en annan folkgrupp än den svenska blev i majoritet i Sverige är det de som bestämmer. I dag bestämmer svenskarna oavsett vilket politiskt parti som vinner makten, för svenskarna är i majoritet och svenskarna dominerar antalsmässigt samtliga riksdagspartier.

Sedan räknade Federley upp ett antal länder som han tyckte gjorde fel. Spanien, eller om det var Italien, beviljar inte tillräckligt mycket asyl eller vad det nu var. Danmark gör också fel, tydligen. Är det alltså bara Sverige som gör rätt i Europa i dag? Alla andra länder är det fel på. Sverigedemokraterna, som vill driva en linje som man har i Danmark till exempel, är alltså det konstiga partiet. Jag tycker snarare att allting tyder på att det är de gamla partierna i Sveriges riksdag som är de konstiga partierna. Det är de som inte vill hänga med i utvecklingen.

Anf. 99 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:

Fru talman! Jag vill vara tydlig med att jag inte beskyllde David Lång eller Sverigedemokraterna för någonting. Jag läste i era reservationer. Ni är villiga att omöjliggöra för människor som är 18, 19, 20, 21, 22 och 23 år att gifta sig med varandra av kärlek, därför att de älskar varandra och vill ingå ett juridiskt och eventuellt också religiöst avtal där de visar sin kärlek för varandra. I lust och nöd vill man lova varandra trohet och samlevnad. Det vill Sverigedemokraterna motsätta sig. Detta var alls icke en lögn.

Det är också ganska tydligt i den retorik som Sverigedemokraterna använder sig av att muslimer, som inte är en folkgrupp utan människor som tillhör samma religion, betecknas som ett kollektiv. Jag tyckte att David Lång var mycket tydlig i sitt anförande med att de skulle ha en ambition att ta över detta land därför att majoriteten bestämmer. Hur ser det ut i Sverige? Vi kan titta på denna kammare. Tror du att en socialdemokrat från Kiruna och en moderat från Vällingby har precis samma intressen? Låt oss säga att de är födda här sedan flera generationer tillbaka. Jag tror inte det. Alla individer har olika intressen och olika förutsättningar.

Den här kollektiviseringen av människor bekymrar mig verkligen. Det börjar med kollektivisering, det börjar med ett skuldbeläggande och det börjar med att man avhumaniserar grupper. Det är så man börjar skapa en riktig oro och motsättningar i samhället. Sverige har i alla tider varit framgångsrikt på att inkludera, göra människor delaktiga och få dem att känna att de är en del av det samhällsprojekt som är Sverige. Vi skapar välfärd, framtidsdrömmar, välgång, en bra skola och ett näringsliv som fungerar väl för alla. Det är någonting som Sverigedemokraterna vill motsätta sig. De vill skapa nya motsättningar inom den svenska gruppen som ser ut på ett helt annat sätt än i Sverigedemokraternas samhälle.

Anf. 100 DAVID LÅNG (SD) replik:

Fru talman! Jag tror återigen att det var medvetet som Fredrick Federley valde att missförstå. Jag har aldrig sagt att alla som tillhör samma religion tänker med ett huvud. Hans exempel med socialdemokraten i Kiruna och moderaten i Vällingby visade exakt det som var min poäng.

Jag vidhåller också att Fredrick Federley blåljög när han talade om att vi skulle selektera efter etnicitet och religion. Det sade han i sitt anförande. Det har vi aldrig sagt, och det står inte någonstans i våra reservationer i betänkandet heller.

Fredrick Federley menar alltså att Sverige ska fortsätta på den linje som vi befinner oss på nu. Vi ska fortsätta att halka efter vår omvärld. Vi ska fortsätta att föra den mest ansvarslösa invandringspolitiken på alla

områden. Jag tycker att det är mycket beklagligt. Jag hoppas att vi kan få till stånd en förändring av den synen. Det har lyckats i många andra länder, och det kommer säkert att lyckas i Sverige så småningom.

Anf. 101 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:

Fru talman! Jag fortsätter att svara på en del frågor från David Långs förra replik. Är det en mänsklig rättighet att bo i Sverige? Nej, tyvärr är det ingen mänsklig rättighet att bo någonstans i dag. Allting prövas utifrån en lagstiftning som innebär att man ska uppfylla asylskäl. Jag och Centerpartiet önskar för vår del att det vore möjligt att röra sig fritt över gränserna, men vi lever tyvärr inte i den världen. Därför har vi en reglerad invandring som säger vilka skäl man ska uppfylla för att få stanna här.

David Lång använde återigen ordet ”massinvandring”. Vi måste fundera på vad det betyder. Börjar vi tittar på statistiken, min kollega Ulf Nilsson redogjorde ganska tydligt för hur det ser ut inom den här gruppen, kan vi se att det är en liten del av gruppen som kommer till Sverige som ni ständigt riktar er udd mot. Vad är det som gör att ni riktar udden mot den här delen av den grupp som kommer till Sverige? Varför är ni så ohämmat ansvarslösa med statistiken och jämför doktorander med människor som är här för att söka asyl? Varför jämför ni inte gruppen holländare som kommer till Sverige – de börjar bli ganska många årligen – och räds över dem? Jo, därför att ni ser att det finns motsättningar mellan varifrån i världen man kommer, vilken gud man tror på och vilken uppfostran man har.

De flesta som kommer från till exempel Mellanöstern till Sverige är inte muslimer, utan de är kristna. Det är oerhört farligt när man börjar bygga upp en bild av, vilket jag tyckte att du återvände till igen, att det finns en majoritet som önskar ta sig till det här landet för att ta över det på något sätt. Jag skulle vilja fråga vad man tror att de här människorna ska göra med landet, men det får vi ta i nästa debatt, fru talman. Man har flytt från krig och förföljelse och uppfyller därmed kraven i svensk migrationsrätt och asylrätt. David Lång sade nu, vilket jag måste ha missat helt tidigare, att man inte vill göra några inskränkningar där. Det innebär att de här människorna får stanna här. Hur ska det då skilja sig i er politik framöver? Vi får fortsätta debatten där.

Anf. 102 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Familjen är samhällets viktigaste byggsten. Det är i familjen vi kan få den ovillkorliga kärleken. Det är där grunden för tryggheten läggs. Det gäller självfallet alla de barn som föds här i vårt land, och det ska också gälla de barn som föds i andra länder. Därför är vårt regelverk för anhöriginvandring otroligt viktigt. De som söker sitt skydd i vårt land undan förföljelse och förtryck, de som flyr ifrån krig med risk för sitt eget liv och sin hälsa ska också få möjlighet att förenas med sina närmaste.

Vi kristdemokrater har arbetat hårt för att lösa den otroligt problematiska situation som inte minst somaliska flyktingar har utsatts för därför att de inte kan bevisa sin identitet. De har inte någon möjlighet att göra det. Jag kan hålla med om att det är bra i de fall vi känner till identiteten på en person, men det finns något som står över det, nämligen den

mänskliga rättigheten för barn att få vara tillsammans med sina föräldrar och för föräldrar att få vara tillsammans med sina barn.

Migrationsöverdomstolens beslut löser en del av den problematiken. När det gäller föräldrar och barn som har biologiska band och därmed kan styrka att de har ett släktskap menar Migrationsöverdomstolen att finns skäl att göra avsteg från att vi inte kan bevisa identiteten. Men det är inte tillräckligt för oss kristdemokrater. Vi vet hur familjerna ser ut. Familjer är inte bara föräldrar och biologiska barn.

Vi vet hur det ser ut i Sverige. Ganska många som uppfattas som helt vanliga familjer är helt vanliga familjer, men det är inte helt och hållet biologiska familjer. Det är likväl familjer, men här har vi papper på att en adoption har skett. Här går det att bevisa. Här är det tydligt vem som är förälder, eftersom vi har våra rutiner för hur en sådan familj ska se ut för att vara lagligt giltig. Den möjligheten finns inte för de här familjerna, men det gör inte familjen till mindre av en familj.

I ungefär var fjärde somalisk familj finns ett barn som inte är ett biologiskt barn. Situationen för dem måste också förbättras. Vi kristdemokrater har sagt att vi är beredda att också förändra i lagstiftningen om det behövs. På en direkt fråga till Migrationsöverdomstolen har de sagt att de tittar på att hitta fall att pröva som rör familjer som inte har de biologiska banden. Så var det med den prövning som de gjorde i början av året. Jag hoppas för min del att den ytterligare prövningen kommer att visa att lagstiftning inte blir nödvändigt eftersom vi vet att lagstiftning tar lång tid.

Tidigare i debatten har vi också hört om det som vi kristdemokrater har kämpat för sedan 2006 när man ändrade lagstiftningen, nämligen anhöriginvandring för dem som är det man brukar kalla för sista länken. Det är människor som inte har några andra anhöriga kvar i livet. Vi sade redan från början när lagstiftningen förändrades att det skulle bli problem och att det skulle innebära att ensamma äldre inte skulle kunna återförenas med sina anhöriga här i Sverige. Nu har vi sett att det har blivit så.

Ända sedan dess har vi arbetat för att man ska förändra anhöriginvandringen så att det finns en sista-länken-bestämmelse. Den som har sin gamla mamma i något annat land ska ha samma möjlighet som jag förhoppningsvis kommer att ha den dagen min mamma ska ta sina sista andetag att sitta där och hålla hennes hand i den stunden. Vi kristdemokrater kommer att fortsätta att arbeta för att en sista-länken-bestämmelse ska införas.

Fru talman! Jag önskar att jag inte behövde bli så förvånad. Kanske borde jag inte bli det, men när jag lyssnar på Sverigedemokraternas David Lång kan jag inte säga annat än att jag blir förvånad. Det är ofattbart hur man kan ha den synen på sina medmänniskor.

David Lång sade i sitt anförande att han finner det motbjudande att vi har en segregation och att det kan få som konsekvens att vissa svenskar får bo bland dem som han menar inte lever upp till kriterierna för att kvalificeras som svensk.

Jag tycker att det är motbjudande med en människosyn som degraderar människor utifrån vad de har för ursprung och som degraderar mänskliga rättigheter och gör dem beroende av vilka förutsättningar som man föddes med till den här världen.

Sverigedemokraterna efterfrågar selektion och vill att vi ska ha mer av det. Vi har selektion. Det är, skulle jag vilja säga, ett nödvändigt ont. Vi har inte förutsättningar för att ha en helt fri invandring, utan vi har en reglerad invandring.

Jag tittade på statistiken för de fyra första månaderna i år. 10 922 asylsökningar har prövats. 26 procent av dem har beviljats. Det är en selektion. De övriga 74 procenten består av en hel del människor som har ett stort skyddsbehov men som inte passerar den ganska smala öppning som vi har erbjudit för människor att få sitt skydd här därför att vi menar att det finns bättre förutsättningar för dem att få sitt skydd någon annanstans. Men det är fortfarande människor som i väldigt stor omfattning är i behov av skydd. Det är inte människor som lever de fria liv som vi har förmånen att få leva här i vårt land.

Sverigedemokraterna säger att vi borde stänga dörren för dem som är svårintegrerade. Ska vi degradera människovärdet på det sättet? Ska människor få komma hit om vi tycker att det är enkelt att ta emot dem – människor som redan har gått ut från de bästa utbildningarna med de bästa betygen? Är det vad som ska avgöra vilket människovärde och vilken rätt man ska ha enligt de internationella konventionerna att leva sitt liv i trygghet och frihet? Så ser inte Kristdemokraterna på människovärdet.

Sverigedemokraterna målar upp en bild av ett Sverige fullt av spöken. Men man ser spöken på ljusan dag. Vi vet hur det brukar vara med spöken som man ser på dagtid. De är ofta klädda i vita svepningar med en liten strut uppåt.

Det är inte någon massinvandring vi har i Sverige. Vi har en invandring som är reglerad. Vi har tagit vårt medmänskliga ansvar att erbjuda de allra mest utsatta människorna skydd i vårt land. Det är någonting som jag är stolt över att vi i Sverige gör och något som vi självklart fortsätter att arbeta för att fler i vår omgivning – våra grannländer, våra vänner i Europa – ska ta ett större ansvar för precis så som vi gör.

Vi ska inte ställa oss frågan: Vad har vi att vinna på att människor kommer hit? Vi ska ställa oss frågan: Vad har vi för skyldigheter för att leva upp till de mänskliga rättigheterna?

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 103 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Här fick vi återigen höra ett exempel på ett av de borgerliga småpartierna som säger vad man egentligen skulle vilja göra, och så slutar det ändå med att man i stort backar upp den moderata politiken.

Eftersom vi nu har fått höra att Miljöpartiet flaggar för att det finns en gräns för tålmodet – och även Ulf Nilsson, tycker jag, även om det var lite oklart exakt var han menar att den gränsen går – är jag nyfiken på att höra var gränsen för tålmodet går när det gäller Kristdemokraterna.

Jag tror verkligen att ni känner starkt för familjeåterförening och vill att det här ska komma till stånd. Det tror jag ärligt och uppriktigt, och då är min fråga samma som till Ulf Nilsson: Hur långt ska det här få gå? Hur länge ska vi vänta?

Emma Henriksson sade själv att lagändringar tar tid. Det gör de sanerligen om man sitter och väntar länge och följer utvecklingen – då tar

det väldigt lång tid. Jag undrar alltså: Hur länge kan man vänta? Hur långt räcker ert tålamod?

Prot. 2011/12:120
30 maj

Anf. 104 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Varje dag av väntan för den mamma som inte vet hur hennes barn har det är självklart helt odräglig. Därför är varje dag viktig. Men de svar jag har fått från Migrationsöverdomstolen gör ändå att jag känner en tillförsikt i att de också tittar på de fall där det inte handlar om de biologiska banden. Redan det beslut som togs här under våren har gjort att många familjer kan känna ett större hopp.

Det vi gör parallellt är att se till att stärka upp så att det är möjligt att på plats lämna in en ansökan, vilket är otroligt viktigt för att det ska vara möjligt att få sin ansökan behandlad så snabbt som möjligt. Vi har också sett till att det finns bra information, även om det självklart är svårt att ta till sig den här informationen för dem som inte känner vårt samhälle och inte vet hur situationen ska behandlas. Men det går inte en vecka utan att vi kristdemokrater arbetar för att den här situationen ska lösas så snart som möjligt.

Anf. 105 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Som Emma Henriksson är medveten om tolkar migrationsdomstolarna just i detta ögonblick domen från Migrationsöverdomstolen olika. Det gör att det kommer att bli väldigt godtyckligt, och det gör också att det är ganska brådslande att få till ett regelverk som är enhetligt och som gäller alla på samma sätt. Det tycker jag är en av grundprinciperna i en rättsstat, speciellt när det gäller sådana här känsliga fall som asylärenden.

Självklart är det helt nödvändigt att det finns någonstans där man kan lämna in sin ansökan om anhöriginvandring till exempel nere i Kenya. Det finns inte just nu.

Frågan kvarstår: Hur långt sträcker sig ert tålamod? Hur många ska nekas återförening enligt den här nya domen innan även ni tycker att vi måste sätta ned foten och skapa en lagstiftning som är heltäckande och tar alla dessa hänsyn?

Anf. 106 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna är stolta över att vi har en övergripande migrationsöverenskommelse mellan Alliansens partier och Miljöpartiet. Det ger förutsättningar för att vi ska kunna gå framåt med migrationspolitiken i vårt land. Det ger förutsättningar för att migrationspolitiken inte ska få den utveckling som vi har hört att Sverigedemokraterna eftersträvar och menar att man har fått i länder runt omkring i Europa.

Det är inte okänt för någon att det finns skillnader mellan de politiska partierna i Sveriges riksdag och också vissa skillnader mellan de politiska partierna som ingår i alliansregeringen. Kristdemokraterna är det parti som kanske jobbar hårdast för att se till att vi ska ta steg för steg framåt.

Det är klart att vi känner en otålighet, men att bryta ett samarbete skulle kunna leda till att vi öppnar dörren för en sverigedemokratisk utveckling av migrationspolitiken, och det är jag inte beredd att göra.

Anhöriginvandring

Vi ska fortsätta att jobba och ta steg för steg för att göra svensk migrationspolitik mer human och mer rättssäker.

Anf. 107 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Anhöriginvandringen står för en stor del av invandringen till Sverige. Under förra året beviljades 32 114 uppehållstillstånd på grund av anknytning till någon person bosatt i Sverige. Det representerar drygt en tredjedel av det totala antalet beviljade uppehållstillstånd som var 93 134.

Det är en grundprincip i folkrätten och i EU-rätten att hålla samman familjen och att man ska ha möjlighet att utöva familjeliv. Vidare ska enligt barnkonventionen barnets bästa beaktas.

Dessa principer återspeglas i utlänningslagen. Huvudregeln är att make eller maka, sambo och minderåriga barn har rätt att återförenas i Sverige om en familjemedlem beviljas permanent uppehållstillstånd. Det är en huvudregel som jag inte har för avsikt att ändra.

För ett år sedan slöt regeringen och Miljöpartiet en ramöverenskommelse kring den samlade asyl- och migrationspolitiken. Vi enades kring en rad reformer som syftar till att säkerställa en human, rättssäker och ordnad migrationspolitik. Med utgångspunkt i barnens bästa och rätten till familjeåterförening kom vi överens om att hitta en lösning på problemet som då hade uppstått för familjer från framför allt Somalia med svårighet att styrka sin identitet att återförenas i Sverige.

Arbetet har varit högt prioriterat. Avsikten var att ett förslag om anhöriginvandring och dna skulle ha skickats ut på remiss och sedan lämnats till riksdagen nu under våren. Men i januari i år kom en ny dom från Migrationsöverdomstolen. Domstolen angav att i det enskilda fallet bör man väga de olika intressen som Sveriges internationella åtaganden avser att skydda och bedöma om det är proportionerligt att upprätthålla det höga beviskravet att den sökandes identitet ska vara klarlagd eller om det är motiverat att ha ett lägre beviskrav. Migrationsöverdomstolen konstaterade att när ett högt beviskrav inte står i rimlig proportion till intresset av familjeåterförening bör det vara tillräckligt att den uppgivna identiteten framstår som sannolik.

I svensk rätt gäller principen om fri bevisprövning och fri bevisvärdering. Den sökande kan alltså åberopa alla former av bevis för att klarlägga sin identitet, och det finns inte några regler om hur bevisningen ska värderas. Med den nya instans- och processordning som infördes i stor enighet 2006 pågår kontinuerlig praxisutveckling genom vägledande domar från Migrationsöverdomstolen. Att införa bevisregler i lag skulle minska flexibiliteten och innebära en risk att man inte kan ta hänsyn till eventuella bevisvärigheter som skulle medföra bevislättnader i det enskilda fallet.

Efter att domen meddelats har Migrationsverket utfärdat ett så kallat rättsligt ställningstagande som bland annat behandlar beviskravet avseende identitet. Ställningstagandet ger uttryck för att beviskravet i nu aktuella fall ska tillämpas av Migrationsverket, och det behandlar också tillgången till dna-utredning.

Många av de problem som sökande som inte kan klargöra sin identitet har mött får en lösning genom den senaste rättsutvecklingen. Fler familjer kommer nu att kunna återförenas i trygghet i Sverige. Migrat-

ionsverket bedömer att den förändrade praxisen kan leda till att antalet ansökningar om uppehållstillstånd på grund av anknytning ökar med ca 20 000 personer.

Hur man ska se på beviskravet avseende identitet för familjemedlemmar som inte kan påvisa släktskap genom dna-analys och som på grund av omständigheterna i hemlandet inte kan klarlägga sin identitet bör i första hand klargöras genom den fortsatta rättsutvecklingen. Som utskottet har noterat i sitt betänkande kommer jag noga att följa rättsutvecklingen. Det är möjligt att lagstiftningen kan behöva kompletteras eller justeras beroende på utvecklingen i praxis.

Fru talman! Ett försörjningskrav vid anhöriginvandring har nu varit i kraft i två år. Jag följer den här frågan noga. Utgångspunkten att alla som bor i Sverige ska arbeta och försörja sig och sina närmaste är en självklarhet. Mot den bakgrunden är det rimligt att ställa krav även på personer som beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Ett sådant krav är att arbete och bostad ska vara ordnade innan anhöriga kan komma hit, annars riskerar familjer att hamna i utanförskap redan under sin första tid i Sverige. För att det inte ska leda till orimliga konsekvenser undantas barnfamiljer från kravet.

Ett försörjningskrav i anhöriginvandringen löser inte alla problem, men det stärker drivkrafterna till eget arbete och minskar risken för att människor fastnar i utanförskap. Försörjningskravet ger större incitament att flytta till delar av landet där det finns arbete och bostäder.

Fru talman! En person som söker uppehållstillstånd på grund av en nyetablerad anknytning ges i normalfallet ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om två år, så kallad uppskjuten invandringsprövning. Därefter får permanent uppehållstillstånd ges. Om förhållandet upphör före tvåårsperiodens utgång är utgångspunkten att personen ska återvända till hemlandet.

Fortsatt uppehållstillstånd får dock ges om något av tre undantagsfall är tillämpliga. Ett av dessa undantag rör de fall när förhållandet har upphört främst på grund av att utlänningen eller utlänningens barn i förhållandet har utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet och frid. Det är Migrationsverket och migrationsdomstolarna som tar ställning till om förutsättningarna för fortsatt uppehållstillstånd är uppfyllda.

Det finns starka skäl för att bibehålla den uppskjutna invandringsprövningen som syftar till att förhindra missbruk av rätten till invandring. Om ett äktenskap eller ett samboförhållande automatiskt skulle medföra att ett permanent uppehållstillstånd omedelbart beviljades skulle risken för skenförhållanden öka.

Samtidigt måste det finnas möjlighet att förhindra negativa konsekvenser av en sådan ordning, främst att kvinnor av rädsla för utvisning stannar kvar i ett förhållande där de utsätts för misshandel eller kränkningar. Det är mot denna bakgrund som undantaget från tvåårsregeln finns.

Som utskottet konstaterar har regeringen gett landshövding Eva Eriksson i uppdrag att kartlägga och analysera förekomsten och omfattningen av våld, hot och kränkningar samt att identifiera behov av insatser och föreslå hur insatserna kan förbättras när det gäller utländska kvinnor

Prot. 2011/12:120 som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till man
30 maj bosatt i Sverige. Utredningen ska slutföra sitt arbete senast den 6 juli i år.

Fru talman! Avslutningsvis: Sverige har reglerad invandring. Inom denna ram ska rörligheten över gränserna underlättas. Med en ordnad migrationspolitik kan Sverige vara välkomnande mot dem som sökt sig hit för skydd, undan förtryck och förföljelse, mot dem som vill studera eller arbeta här och mot dem som invandrar för familjens och för kärlekens skull.

(Applåder)

Anf. 108 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Det är roligt att få tala direkt med migrationsminister Billström, för det är ändå ekot av hans ord vi får diskutera när jag pratar med övriga borgerliga partier.

När vi hade en interpellationsdebatt ganska nyligen framhävde migrationsminister Billström att läget inte alls är rättsosäkert eller olika från fall till fall när det gäller familjeåterförening. Sedan dess har det framkommit uppgifter om att migrationsdomstolarna faktiskt tolkar domen från Migrationsöverdomstolen väldigt olika. På samma sätt har det framkommit uppgifter om att ambassaden i Kenya har varit stängd och kommer att så förbli i ungefär ett halvår, vilket gör att man inte kommer att kunna lämna in sin ansökan.

Detta gör enligt min uppfattning att man inte alls kan hävda att det är en likvärdig prövning, detta eftersom domstolarna tolkar domen olika och man i verkligheten inte heller har möjlighet att lämna in sin ansökan.

Jag undrar hur migrationsministern ser på detta.

Anf. 109 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! För den enskilde och för förutsägbarheten är det förstås olyckligt att man vid olika domstolar kommer till olika slutsatser i de här ärendena. Domstolarna synes ha olika syn på hur själva processen ska gå till i det nu uppkomna läget.

Rättsutvecklingen pågår dock, och det är rimligt att man inom domstolarna inom kort kommer att komma fram till en enhetlig syn på processen. Jag har därför ingen fruktan på den punkten.

När det gäller frågan om vår ambassad i Nairobi i Kenya som har varit stängd av säkerhetsskäl står den nu i begrepp att öppnas på nytt i juni månad i år. Den kommer, om jag är rätt underrättad, att kunna ta emot migrationsärenden från och med juli månad, så jag tror inte heller att det på denna punkt finns någon anledning att känna den oro som Christina Höj Larsen ger uttryck för här i talarstolen.

Anf. 110 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Anledningen till att jag känner oro är att migrationsministern har en väldigt nonchalant uppfattning om tid. Det är enkelt för ett statsråd att vänta ett år, två år och låta tiden gå. Men det är mycket svårare och mycket allvarigare för barn att behöva vänta den tiden.

Min fråga är vad som händer med de barn som hinner fylla 18 år. De kommer inte längre att ha denna rätt till familjeåterförening. Medan migrationsministern sitter och väntar är det alltså en rad människor som förlorar sin möjlighet till familjeåterförening.

Det är kärnan i och anledningen till min oro: Jag ser att fördröjningen, medveten eller omedveten, fräntar människor deras befogade rätt till familjen.

Anf. 111 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Det var inte jag som pratade om ett halvår när det gällde ambassadöppnandet. Det var faktiskt Christina Höj Larsen. Det är inte ett halvår mellan maj månad och juni månad. Det är inte heller ett halvår mellan juni månad och juli månad. Det tycker jag kan vara viktigt att understryka i den här debatten när vi pratar om ambassadfrågor.

När det sedan gäller avsikten från regeringens sida var den, precis som jag sade i mitt anförande, att skicka ut förslaget på remiss, men Migrationsöverdomstolens dom har inte nödvändiggjort detta.

Även vår tilltänkta utredning hade ju tagit tid. Jag tycker att man ska vara så pass ärlig att man redovisar här i talarstolen att alla processer tar tid. Vare sig man vill eller inte är den demokratiska ordningen för att skapa en ny lagstiftning skriven på detta vis.

Denna så kallade svekdebatt, för att ta Christina Höj Larsens ord från hennes tidigare anförande i min mun, förs i en situation där uppemot 20 000 personer kommer att kunna återförenas. Lyssnar man på oppositionen skulle man kunna frestas att tro att nästan det motsatta hade ägt rum. Det är alltså faktum. Då är det viktigt att minnas detta.

Precis som Ulf Nilsson tidigare pekade på är lagstiftningsprocesser långsamma processer. Det är de på goda grunder. Det är de därför att vi vill att rättssäkerheten ska sitta i högsätet. Vi vill ha genomlysning och eftertanke. Då måste vi också vara beredda att stå upp för de principerna och inte bara välja det enkla, närmast populistiska sättet att resonera i de här frågorna. Oavsett om vi gör på det viset att vi följer rättsutvecklingen, vilket jag och regeringen förespråkar, eller om man väljer att tillsätta utredningar eller ta utskottsinitiativ tar saker och ting tid. Det måste man vara ärlig och redovisa. Det tycker jag också att Christina Höj Larsen bör vara.

Anf. 112 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har alltid ambitionen att vara effektiv, som fru talman efterlyste, därför är det viktigt att få reda på vad statsrådet menar med praxis framöver. Det är egentligen kärnpunkten i de här frågeställningarna, som vi har hört från Ulf Nilsson, från Emma Henriksson och från Maria Ferm. Hos Maria Ferm var det tydligt att Miljöpartiets tålamod är kort, och inom kort vill man ha ett besked om en lagstiftning. Jag är faktiskt också, fru talman, angelägen om att få reda på när en lagstiftning kan komma.

Domstolen sade, när vi var i Malmö häromdagen, att det inte räcker med Migrationsöverdomstolens dom. Det måste faktiskt till en förändring av lagstiftningen. Det tycker jag också att Maria Ferm har varit tydlig med. När tänker regeringen agera? Tänker regeringen agera i år? Det är min korta fråga.

Anf. 113 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Som jag har sagt här tidigare, också i replikskifte, har de flesta problem redan fått sin lösning genom den rättsutveckling som vi

redan har haft, nämligen genom Migrationsöverdomstolens dom från januari i år och genom Migrationsverkets rättsliga ställningstagande. Många somaliska familjer kommer nu att kunna återförenas i Sverige. Att lagstifta skulle i det här läget inte lösa några problem för de enskilda vars ärenden redan nu ligger i andra instans. Jag är också övertygad om att domstolen i Malmö förmedlade det budskapet. Innan en förändrad lagstiftning skulle träda i kraft skulle dessa ärenden redan vara avgjorda. Så är det.

De frågor som hittills har tagits om hand av rättsutvecklingen har lösts på ett sätt som i princip motsvarar en lagstiftningslösning. Det jag tänker göra är att följa den fortsatta utvecklingen. Skulle det visa sig att praxis inte är tillräckligt kommer jag i så fall att överväga en förändring.

Anf. 114 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag fick faktiskt ingen tidsaspekt. Jag vill framhålla att det besked vi fick i Malmö i måndags var att man där hade valt att skicka tillbaka samtliga ärenden till Migrationsverket. Men så hanterar inte alla domstolar ärenden. Några kommer att få sin sak prövad utifrån en dom och utifrån helt andra förutsättningar än andra kommer att få. Det är viktigt att vi har samma rättstillämpning.

Min bild är i alla fall att det krävs en lagändring. Jag har uppfattat att även Miljöpartiet förespråkar en sådan. Jag tyckte att till och med Ulf Nilsson var ute efter en sådan. Vänsterpartiet har varit jättetydligt och även Kristdemokraterna har efterfrågat detta. Vilken är tidshorisonten för regeringen? Är det ett år, ett halvår, två år, tre år, inom mandatperioden eller vad är det för tid som gäller? Det vore åtminstone viktigt att få reda på om statsrådet har en tidsuppfattning, om det finns någon tidsrymd i frågan.

Anf. 115 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Som jag sade tidigare, helt bortsett från dem som nu har sina ärenden i andra instans, som alltså inte kommer att påverkas av detta, är frågan hur Eva-Lena Jansson tänker sig en sådan utskottsmajoritet. Den frågan hittar vi kanske svar på om vi tittar på s. 19, där vi kan se att Socialdemokraterna hävdar uppfattningen att krav på styrkt identitet inte behöver utgöra ett hinder, medan Vänsterpartiet inte helt oväntat vill avskaffa kravet på styrkt identitet fullständigt. Man säger att "utlänningslagen bör ändras så att kravet på styrkt identitet tas bort i ärenden om uppehållstillstånd på grund av anknytning".

Miljöpartiet och regeringen har lite olika ingångar till de fortsatta diskussionerna, men vi har en fortsatt dialog kring realistiska förslag. I fråga om det Eva-Lena Jansson påstår skulle vara alternativet förutsätter jag att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet börjar med att bli överens. Jag tycker faktiskt, fru talman, att Eva-Lena Janssons definition av omfattningen på en fungerande utskottsmajoritet förhåller sig till verkligheten ungefär som osänkbarheten förhåller sig till Titanic – icke existerande.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 19 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

18 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 24 maj

UbU15 Gymnasieskolan

Punkt 3 (Utmaningar för duktiga elever)

1. utskottet

2. res. 3 (S, SD)

Votering:

176 för utskottet

119 för res. 3

19 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 16 KD

För res. 3: 100 S, 19 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Behörighetskrav till gymnasieskolans nationella program)

1. utskottet

2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

173 för utskottet

140 för res. 4

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 4: 100 S, 21 MP, 19 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Högskolebehörighet m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

140 för res. 5

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 5: 100 S, 21 MP, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 8 (Kvalitet i lärlingsutbildningen m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

140 för res. 7

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 7: 100 S, 21 MP, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 9 (Lokala styrelser med elevmajoritet vid gymnasieskolor m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

140 för res. 8

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 8: 100 S, 21 MP, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 10 (Elevkårer)

1. utskottet

2. res. 9 (V, MP)

Votering:

274 för utskottet

40 för res. 9

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 9: 21 MP, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 13 (Estetisk verksamhet ett gymnasiegemensamt ämne)

1. utskottet
2. res. 13 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

139 för res. 13

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 13: 99 S, 21 MP, 19 V

Frånvarande: 13 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 18 (Mobbing och kränkande behandling)

1. utskottet
2. res. 18 (S, SD)

Votering:

195 för utskottet

119 för res. 18

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 19 V, 16 KD

För res. 18: 100 S, 19 SD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 19 (Registerkontroll av personal i gymnasieskolan)

1. utskottet
2. res. 19 (S, SD)

Votering:

175 för utskottet

119 för res. 19

19 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 16 KD

För res. 19: 100 S, 19 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 20 (Avgiftsfri skolmat)

1. utskottet
2. res. 20 (SD, MP, V)

Votering:

254 för utskottet

60 för res. 20

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 98 M, 22 FP, 19 C, 16 KD

För res. 20: 1 S, 21 MP, 19 SD, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Prot. 2011/12:120

30 maj

Punkt 21 (Drogtester i gymnasieskolan)

1. utskottet

2. res. 21 (SD)

Votering:

295 för utskottet

19 för res. 21

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 19 V, 16 KD

För res. 21: 19 SD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU16 Studiestöd

Punkt 1 (Studiestödssystemet)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (MP)

Förberedande votering:

105 för res. 1

21 för res. 2

188 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

174 för utskottet

100 för res. 1

40 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 100 S

Avstod: 21 MP, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Åldersgräns för studiemedel)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP)

Votering:

174 för utskottet

139 för res. 3

1 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 3: 100 S, 21 MP, 18 V

Avstod: 1 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

19 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU40 Godkännande av Europeiska rådets beslut om ändring av artikel 136 i EUF-fördraget – stabilitetsmekanism för euroländer

Punkt 1 (Avslag på propositionens förslag)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

19 för res. 1

19 för res. 2

275 avstod

36 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Förste vice talmannen anmodade Hillevi Larsson (S) och Mats Odell (KD) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Lars Tysklind (FP) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja och kammaren hade således antagit res. 1.

Huvudvotering:

276 för utskottet

19 för res. 1

19 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 16 KD

För res. 1: 19 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 2 (Godkännande av fördragsändring)

1. utskottet
2. res. 3 (V)

Votering:

295 för utskottet

19 för res. 3

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 3: 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 4 (Styrningen av den europeiska stabilitetsmekanismen (ESM))

1. utskottet
2. res. 4 (MP)

Votering:

274 för utskottet

40 för res. 4

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 4: 21 MP, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Framtiden för den europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM))

1. utskottet
2. res. 5 (SD)

Votering:

276 för utskottet

19 för res. 5

19 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 16 KD

För res. 5: 19 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 6 (Svenskt undantag från EMU)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)

Votering:

253 för utskottet

19 för res. 7

42 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 97 M, 22 FP, 19 C, 15 KD

För res. 7: 19 SD

Avstod: 1 M, 21 MP, 19 V, 1 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

FiU46 Samordningsförbunds rätt till ersättning för viss mervärdeskatt

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU47 Auktionering av utsläppsrätter

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Öronmärkning av intäkter m.m.)

1. utskottet

2. res. (MP, V)

Votering:

274 för utskottet

40 för res.

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res.: 21 MP, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

FiU48 Grönbok om skuggbanksektorn

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res.

(V)

Votering:

294 för utskottet

19 för res.

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 97 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res.: 19 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Lars-Arne Staxäng (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

MJU22 Ändringar i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU23 Försäljning av drivmedel till fordonsindustrin

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU24 Ansvarsförsäkring vid sjötransporter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU26 Energideklarationer

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Åtgärder för halverad energianvändning m.m.)

1. utskottet
2. res. (MP)

Votering:

274 för utskottet

21 för res.

19 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res.: 21 MP

Avstod: 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

AU13 Frågor om ledighet och anställningsformer

Punkt 1 (Anställningsformer)

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

294 för utskottet

19 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 97 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 19 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 2 (Övergång till tillsvidareanställning efter rullande visstidsanställningar)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V)

Votering:

195 för utskottet

119 för res. 2

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 2: 100 S, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU12 Anhöriginvandring

Punkt 1 (Anhöriginvandring)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

276 för utskottet

19 för res. 1

19 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 16 KD

För res. 1: 19 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 2 (Uppskjuten invandringsprövning)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

276 för utskottet

19 för res. 3

19 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 16 KD

För res. 3: 19 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Försörjningskrav)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)

Votering:

178 för utskottet
19 för res. 6
117 avstod
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 16 KD

För res. 6: 19 SD

Avstod: 98 S, 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

Jörgen Hellman (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Identitetskrav m.m.)

1. utskottet
2. res. 8 (S)
3. res. 9 (V)

Förberedande votering:

101 för res. 8
19 för res. 9
194 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

195 för utskottet
100 för res. 8
19 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 21 MP, 22 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 8: 100 S

Avstod: 19 V

Frånvarande: 12 S, 9 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 3 KD, 1 -

20 § Arbetskraftsinvandring

Arbetskraftsinvandring

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2011/12:SfU11

Arbetskraftsinvandring.

Anf. 116 ANNELIE KARLSSON (S):

Fru talman! Sverige har en av världens mest öppna arbetsmarknader. Rörlighet över gränserna innebär ett utbyte av kunskap och erfarenheter som vi drar väldigt stor nytta av.

Vi ska vara ett attraktivt land för migrantarbetare, och vi borde se till att vi blir världens bästa migrantland. Rimliga arbetsvillkor och rätts-säkerhet måste vara en självklarhet för den som kommer hit.

Reglerna är tydliga. Arbetstillstånd får ges till en utlänning som erbjuds en anställning om anställningen gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och om lön, försäkringsskydd och andra anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket och branschen.

När vi pratar om arbetskraftsinvandring får vi ofta höra om it-specialister, ingenjörer och tekniker. Vi får genom dessa yrkesgrupper en kompetens till vårt land som vi behöver och som vi välkomnar. Det ökar Sveriges konkurrenskraft att det finns möjlighet att rekrytera människor och personal från länder utanför EU.

Så långt är allting bra. Men låt oss för den sakens skull inte blunda för riskerna och inte heller för den verklighet som råder på sina håll. Det finns många migrerade arbetstagare i vårt land som jobbar i utsatta positioner med låga löner och i dåliga arbetsmiljöer. Det finns en verklighet som gör att jag skäms över vårt välfärdsland, en verklighet som vittnar om hur människor utnyttjas.

Regeringen måste också våga öppna ögonen och se just den verkligheten. Människor kommer till vårt välfärdsland och utnyttjas. De utnyttjas här hos oss, i ett land där vi stolt berättar om vår svenska modell med kollektivavtal och ordning och reda på arbetsmarknaden.

Man blir visserligen lovad en kollektivavtalsenlig lön, men verkligheten blir ibland någonting helt annat. Man tvingas jobba för usla löner, med taskiga anställningsförhållanden och ibland till och med i farliga arbetsmiljöer.

Villkoren ska självklart vara i nivå med dem som gäller för andra arbetstagare i vårt land, av flera skäl, också för att motverka social dumpning och arbetslöshet i Sverige och för att säkerställa att vi får en sjyst konkurrens.

Men vi ser en annan verklighet, och det är ingen risk utan ett faktum. Regeringen måste ta ansvar för den sociala dumpning som sker och de etniska motsättningar som riskerar att öka. Regeringen måste ta sitt ansvar så att vi får en fungerande migrationspolitik, så att det inte ges grund för främlingsfientliga krafter.

Hotell- och restaurangfacket berättar om sina erfarenheter, om hur bolag bedriver rovdrift på människor, människor som ingenting annat vill än att skapa sig ett bättre liv. De vittnar om hur människor faktiskt säljs, om hur pass tas om hand och om hur människor tvingas acceptera att jobba under helt orimliga arbetsvillkor i en arbetssituation som inte är acceptabel för att inte bli av med jobbet.

Ja, det är ingen risk vi ser. Det är ett faktum. Det finns då anledning för oss här att skämmas över vårt välfärdsland. För vårt välfärdsland får aldrig någonsin bygga på att vi skaffar oss ett B-lag på svensk arbetsmarknad – B som i billig.

Nej, vår styrka och vårt välstånd ska bygga på en arbetsmarknad med kunskap och kompetens och ordning och reda. Vår modell med kollektivavtal står jag stolt upp för. Den modellen och den ordningen och redan ska omfatta alla löntagare, oavsett var de kommer ifrån.

Fru talman! Jag vill än en gång vara tydlig med vad regelverket säger. Arbetsstillstånd får ges till en utlänning som erbjuds en anställning om anställningen gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och om lönen, försäkringsskydd och övriga anställningsvillkor inte är sämre än dem som följer av svenska kollektivavtal.

Men verkligheten, fru talman, är den här:

Tre byggnadsarbetare, Ernests, Igor och Andreys, fick 16 kronor i lön vid ett skolbygge i Vellinge. Enligt kollaktivavtal skulle de ha haft 158 kronor.

En byggnadsarbetare, Marcin, arbetade vid Citytunneln i Malmö. Han fick sämre betalt än svenska kolleger. Han förbjöds att gå med i facket, och när han blev sjuk fick han sparken.

Hong Yan från Kina fick bo i ett kylslaget rum i en källare. Efter att ha jobbat i 14 timmar om dagen i 41 dagar bröt han ihop och lades in på en psykiatrisk avdelning där han försökte ta sitt liv.

Igor och hans två kolleger blev lovade jobb med regelbunden betalning av en arbetsgivare i ett Trelleborgsföretag. I dag kan de tre jobbarna inte ens betala en biljett hem.

Juao är anställd på ett stort företag här i Stockholm. Han är anställd på 75 procent enligt den ansökan man gjort till Migrationsverket. Men i verkligheten jobbar han dag för dag och väntar på att bli inringd. Han kan inte försörja sig själv.

Dobaja fick sparken samma dag som han kom till sitt nya jobb. Arbetsgivaren var inte nöjd med honom. Han är försvunnen, och ingen vet var han är.

Företaget X har en personalstyrka på fyra personer men har ändå fått tolv ansökningar beviljade av Migrationsverket. Företaget hade 2010 en omsättning på en halv miljon. När Hotell- och restaurangfacket frågade vad de skulle göra på företaget om alla tolv kom till jobbet svarade arbetsgivaren att han kanske kunde satsa mer på reklam.

Fru talman! Detta är några exempel från den verklighet som råder. Nu gäller det bara att alla måste våga se den. Det är dags för regeringen att kliva ned i verkligheten. Det går inte längre att gömma sig bakom den arbetskraftsinvandring som fungerar väl, utan vi måste orka se den andra delen också.

Vad tänker ni göra åt det? Hur ska ni säkra anställningstryggheten för människor som kommer hit? Och hur ska ni se till att människor inte blir en handelsvara i Sverige? Hur tar ni ansvar för att de avtal som människor blir lovade också blir verklighet? Hur ser ni till att vi får en sjyst konkurrens där vi säkrar vår svenska modell?

Fru talman! Det krävs en del svar. Jag hoppas att denna debatt här i dag ska komma att handla om hur vi ser till att varenda kotte som kommer till vårt land får del av den trygghet, den lön, de anställningsvillkor och den arbetsmiljö som alla löntagare i Sverige förtjänar. Och jag hoppas att vi kan bli överens om att det system som vi har i dag inte fungerar för alla.

Det krävs verktyg för att kunna försäkra sig om seriositeten bakom de företag som erbjuder anställning i Sverige, och det krävs verktyg för att kunna försäkra sig om att en arbetsgivare som erbjuder anställning också fullföljer det anställningserbudet med den lön och de villkor som avtalet säger.

Det krävs åtgärder, fru talman, och det nu. Juao, Igor, Hong Yan och alla de andra förtjänar faktiskt en ansvarsfullare regering.

Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 6.
(Applåder)

Anf. 117 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu det betänkande där socialförsäkringsutskottet behandlar ledamöternas motioner om arbetskraftsinvandring från den allmänna motionstiden.

Jag skulle vilja inleda med att säga några ord om hur jag resonerar kring behovet av arbetskraftsinvandring.

Jag anser att det finns anledning att starkt omvärdera hela tanken med arbetskraftsinvandring. Regeringen brukar hävda att den är så lönsam för Sverige. Dessutom blir man ofta stämplad som främlingsfientlig om man har mage att ifrågasätta nyttan för Sverige av arbetskraftsinvandringen.

Arbetskraftsinvandring är lönsamt för Sverige endast om den invandrade arbetskraften har någon specialistkompetens på ett område där samma kompetens saknas i Sverige och där det tar lång tid att bygga upp den kompetensen inom landet.

Den ”genomsnittlige” arbetskraftsinvandraren tjänar vi ingenting på, utom möjligen på mycket kort sikt. Detta utläser jag av nationalekonomiprofessor Jan Ekbergs artikel i Dagens Nyheter den 15 oktober 2009 där han skriver:

”Trots den gynnsamma ålderssammansättningen får befolkningstillskottet endast tämligen små effekter på totalbefolkningens ålderssammansättning. Skälet är att befolkningstillskottet inte hinner bli tillräckligt stort innan det själv börjar åldras.”

Det vill säga: När invandrarna åldras ställer de också krav på offentlig sektor, precis som infödda svenskar gör. Därutöver kommer invandrarnas barn som också ställer krav på offentlig sektor.

Med dagens invandringspolitik – för att lite grann komma bort från själva arbetskraftsinvandringen – tillkommer problemet att det tar ett antal år innan invandrarna kommer i arbete, vilket ytterligare reducerar nyttan med invandringen.

Professor Jan Ekberg konstaterar också i sin artikel att arbetskraftsinvandringens effekt på de offentliga finanserna i hög grad beror på graden av integration på arbetsmarknaden. Den artikel jag talar om har rubriken ”Arbetskraftsinvandring hjälper inte offentlig sektor” och publicerades i Dagens Nyheter den 15 oktober 2009. I artikeln hänvisas till rapporten *Invandringen och de offentliga finanserna*.

Argument som brukar anföras till stöd för en ökad arbetskraftsinvandring är också att vi blir allt äldre och att många som i dag jobbar inom vård och omsorg själva kommer att gå i pension de kommande åren, vilket gör att vi skulle behöva invandrad arbetskraft – detta i kombination med att allt färre infödda svenskar söker sig till vård- och omsorgsyrkena.

Fru talman! Låt mig upprepa det sistnämnda, nämligen att allt färre svenskar söker sig till yrken inom vård och omsorg. Samtidigt är det väl de flesta politikernas uppfattning att det viktiga i sammanhanget är integrationen. Rätta mig om jag har fel! Om integrationen skulle lyckas så att svenskar och invandrare blir ett och samma folk eller, ännu bättre, om

invandrarna skulle assimileras kommer de med invandrarbakgrund att söka sig till vård- och omsorgsyrkerna i lika liten utsträckning som de ”etniska svenskarna” – om uttrycket tillåts.

Med andra ord: En förutsättning för att arbetskraftsinvandringen ska lösa problemen med arbetskraftsbrist inom vård och omsorg är att integrationen fortsätter att misslyckas. Det förutsätter ett fortsatt utanförskap, antingen på grund av diskriminering eller på grund av lägre kvalifikationer exempelvis.

Då uppstår frågan: Vill politikerna verkligen att integrationen ska lyckas?

- Om integrationen lyckas är arbetskraftsinvandringen meningslös för det svenska samhället.
- Om integrationen misslyckas är arbetskraftsinvandringen direkt destruktiv.

I dagsläget kan vi konstatera att alla integrationsåtgärder hittills på det stora hela har misslyckats.

Hur ska vi då komma till rätta med problemen? Ja, vi kan låta oss inspireras av andra som vågat tänka lite grann utanför de gamla ramarna, som vågat gå utanför tanken om att alla problem i samhället kan lösas om vi bara tar in ännu fler invandrare.

Även Anne-Marie Fransson, förbundsdirektör för IT- & telekomföretagen inom Almega, har i Dagens Nyheter skrivit en artikel som publicerades för bara drygt en vecka sedan. Artikelns rubrik är ”Därför måste Sverige satsa på välfärdsteknologi”. Hon skriver bland annat att teknik- och it-lösningar kan förbättra, effektivisera och komplettera den mänskliga handen inom vården.

Anne-Marie Franssons organisation, IT- & telekomföretagen, höll nyligen ett seminarium i riksdagens lokaler och jämförde då med Danmark, vilket också vi sverigedemokrater ofta gärna gör. I Danmark har man i flera år satsat på välfärdsteknologin. Man satsar på produktivitetens utveckling, innovation och effektivisering.

Det kan handla om vård på distans med den nya tekniken. Det kan handla om tekniska hjälpmedel för kroniker och om ökad information om varje patient och därmed ökade möjligheter att sätta in preventiva åtgärder för att därmed minska behovet av framtida mer kostsamma åtgärder med mera.

I senaste folketingsvalet i Danmark hade flera partier krävt rätt till digital välfärd på programmet. Den danska regeringen har satsat 3 miljarder danska kronor i Fonden för välfärdsteknologi. Man har också ett belöningsystem som innebär att producenterna av vård och omsorg får behålla en tredjedel av de besparingar som görs för att på så sätt upprätthålla incitamenten för att ständigt söka nya effektiviseringsmöjligheter.

Den här utvecklingen förväntas också leda till att helt nya yrkeskategorier uppstår inom vård och omsorg. Det kan handla om kontaktsjuksköterskor, hälsocoacher, statistiker, informationslogistiker, processledare med flera – det vill säga yrken med krav på höga kvalifikationer som skapar större värden och därmed ger utrymme för högre löner. På så

sätt kan kanske arbete inom vård och omsorg så småningom igen bli attraktivt.

Utgångspunkten i Danmark är alltså inte att ransonera välfärden och inte att lösa problemen med ännu fler invandrare. I stället har man insett att man måste satsa på utveckling och att det dessutom kan leda till en framtida exportnäring. Och Danmark är inte ensamt. Många andra länder har insett samma sak. Det är viktigt att vi i Sverige inte halkar efter. Vi får inte vara kvar vid gamla tankemönster och tro att den som tar in flest invandrare vinner.

I Norge kom nyligen en rapport från SSB, deras motsvarighet till Statistiska centralbyrån. I rapporten slås fast att varken generell invandring eller arbetskraftsinvandring lönar sig – i likhet med professor Jan Ekbergs slutsatser om Sverige.

Detta stärker ytterligare Sverigedemokraternas linje, att gästarbetarsystem är att föredra. Arbetskraftsinvandring kan egentligen bara fungera om invandrarnas arbete är både tidsbegränsat och behovsprövat. Det ska inte vara företagen som avgör om det finns behov av arbetskraft från tredjeländ. Det behövs en myndighetsbaserad prövning.

Enligt Migrationsverket var år 2011 den största gruppen arbetskraftsinvandrare tillhörande de tre kategorierna storhushålls- och restaurangpersonal, köks- och restaurangbiträden samt slaktare, bagare och konditorer.

När det gäller dessa områden finns det ingen anledning att tro att det i dagsläget råder akut kompetensbrist, utan företags syfte med att kunna ta hit sådan arbetskraft är förmodligen att man hoppas kunna dumpa lönerna.

Detta styrks också av rapporten från norska statistiska centralbyrån där det står så här: ”Arbetskraftsinvandring leder, allt annat lika, till lägre lön för okvalificerad arbetskraft, högre produktion av enkla produkter och tjänster och i någon grad också av konkurrensutsatta produkter.”

Jag har därför valt att ansluta mig till reservation 1 från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet och yrkar bifall till densamma.

Sverigedemokraternas mål är att Sveriges befintliga arbetskraft ska kunna möta den efterfrågan som finns på arbetsmarknaden. Svenska folket är inte obildbart. Vi säger ”arbete genom utbildning”. Det stora inflödet av okvalificerad arbetskraft har inte varit till gagn för Sverige som i dag brottas med en arbetslöshet på runt 8 procent.

Fru talman! Jag avslutar anförandet med att yrka bifall även till reservation 3 och motivreservation 7.

Anf. 118 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Inte alla debatter här i kammaren har så tydliga ideologiska skiljelinjer som den debatt vi nu ska föra. Dagens debatt om arbetskraftsinvandring drar upp tydliga politiska gränser. Det är en debatt om arbetstagarens villkor men också en debatt om vilka förutsättningar vi vill ha på arbetsmarknaden.

I slutändan handlar det om huruvida vi ska acceptera att människor behandlas olika beroende på om de har permanent uppehållstillstånd i Sverige eller om de är här och har tillfälligt arbetstillstånd.

En dag som denna är det värt att minnas de villkor som före arbetarrörelsens kamp fanns för arbetare i Sverige.

Vi minns lantarbetarna i statarsamhället som var fjättrade till *en* arbetsgivare och som var helt utlämnade till dennes välvilja när det gällde boende och försörjning.

Vi minns industriarbetarna som under långa arbetsdagar slet på farliga arbetsplatser, till låga löner och utan försäkringar eller skyddsnät.

Med stolthet minns vi alla fackliga företrädare för arbetarrörelsen som steg för steg genom facklig organisering och kamp och genom en-träget politiskt arbete vann segrar som gav arbetaren rätt till en trygg arbetsmiljö, kortare arbetsdagar, avtalsenliga löner samt försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet.

Tillsammans med Socialdemokraterna står Vänsterpartiet här i dag som en del av just den arbetarrörelse som vunnit dessa segrar. Vi vet vilka vi var, och vi vet vilka vi i dag är.

Men vi minns också motståndet mot alla dessa segrar. Bland alla nej minns vi mycket väl vem som röstade nej till allmän olycksförsäkring i arbetet 1916, nej till åtta timmars arbetsdag 1923, nej till sjukkassa 1931, nej till a-kassa 1934 och nej till fri sjukvård 1953.

Vi minns vem som konsekvent motsatt sig rätten till arbete och trygghet i formandet av välfärdssamhället. Vi minns även vem som de senaste sex åren konsekvent nedmonterat välfärds- och trygghetssystemen.

Fru talman! De politiska skiljelinjerna är fortfarande desamma. Den nuvarande arbetskraftsinvandringslagstiftningen kom till stånd i en överenskommelse mellan den borgerliga regeringen och Miljöpartiet. Lagstiftningen präglas av en välkänd borgerlig strategi, att lägga alla risker och allt ansvar på arbetstagaren och underlätta för arbetsgivaren att välja och vraka bland arbetskraft och göra sig av med den när det passar.

När man möter fackliga representerar berättar de med ilska och sorg om konsekvenserna av en lagstiftning som har ett så enögt arbetsgivarperspektiv. Hotell- och restaurangfacken berättar från sitt uppföljande migrationsprojekt om ett flertal av de undersökta arbetsgivarna som bryter mot krav på avtalsenliga löner, arbetstidslagstiftning och arbetsvillkor. De berättar om arbetare från hela världen som betalat stora summor till mellanhänder för ett arbetstillstånd där de först utlovats kollektivavtalsenlig lön och rimliga arbetsvillkor men sedan vid ankomsten till Sverige fått löner långt under miniminivå, fått bo hos arbetsgivaren och jobba ändlösa pass.

Facket berättar om frustrationen över att inte kunna hjälpa dessa utsatta människor, att inte ha möjlighet att fullfölja ett viktigt fackligt arbete som även kan gagna den utsatta. Så länge arbetstillståndet kopplas till en enskild arbetsgivare och arbetstillståndet inte baseras på ett bindande arbetserbjudande är det alltid arbetstagaren som får ta konsekvenserna av oseriösa arbetsgivares regelbrott. Om man som arbetstagare klagar på villkoren får man sitt tillstånd indraget om man inte lyckas hitta ett nytt arbete inom tre månader. Arbetsgivaren kan däremot fortsätta att utnyttja ny utomeuropeisk arbetskraft.

Ibland är villkoren så vidriga att arbetstagaren väljer att lämna arbetsgivaren och söka sig ett liv som papperslös i Sverige eller övriga Europa. Därmed medverkar de nya reglerna för arbetskraftsinvandring till att öka gruppen papperslösa som är, om möjligt, ännu mer utsatt och sårbar.

Herr talman! Vi vet hur det låter från borgerligt håll. Inte sällan har Vänsterpartiet och arbetarrörelsen anklagats för att vara protektionistiska och nationalistiska när vi har hävdats att all arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden ska omfattas av samma rättigheter och regelverk. Det är en ohederlig beskrivning, för i skuggan av borgerlighetens nya regler för arbetskraftsinvandring växer en ny arbetarklass utan rättigheter fram. De får utstå just de vidriga arbetsförhållanden som arbetarrörelsen har kämpat för att utplåna.

När vi står här i dag fortsätter vi den kamp för rimliga villkor på arbetsmarknaden som har förts under hundra år. Dagens statare är thailändska Sui som har två jobb för att få ihop en lön att leva på. Dagens statare är marockanska Yasin som diskar tolv timmar, sju dagar i veckan men som ändå bara tjänar 2 000–3 000 kronor i månaden. Dagens statare är Bilal som tvingas betala halva sin magra lön för ett boende hemma hos arbetsgivaren.

Vänsterpartiets solidaritet ligger, då som nu, alltid hos den som utnyttjas och fråntas rätten till en lön att leva på, bra arbetsmiljö och avtalsenliga arbetstider. Det är inte nationalism eller protektionism. Det är solidaritet, och denna solidaritet är ovillkorlig, oberoende av varifrån arbetskraften kommer eller vilket tillstånd som ligger i fickan.

Herr talman! Migrationsminister Billström vet mycket väl hur läget på arbetsmarknaden är. Även han har hört de fackligas berättelser och tagit del av deras uppföljning som visar hur ofta arbetsgivare väljer att bryta mot de regler som gäller på arbetsmarknaden. Därför är det så viktigt att få ta del av migrationsministerns förslag till lösningar på problemen med oseriösa arbetsgivare som utnyttjar utomeuropeisk arbetskraft.

Svaret fick vi nyligen på en hearing om arbetskraftsinvandring som socialförsäkringsutskottet arrangerade i riksdagen, och det var, ärligt talat, lika bisarrt som det var väntat. Migrationsministern anser att dessa problem bäst löses genom att det ska vara möjligt att dra in arbetstagarrens tillstånd. Offret för skrupelfria arbetsgivare ska alltså straffas, men inget ska göras åt arbetsgivaren. Det är naturligtvis egentligen helt konsekvent av en regering som i alla delar har skapat en parallell arbetsmarknad utan rättigheter för utomeuropeisk arbetskraft. Samtidigt är det beklämmande att de nya moderaterna så tydligt visar upp samma gamla motstånd mot allt som kan skydda och förbättra villkoren för arbetstagarren.

Ur Vänsterpartiets perspektiv är det som behöver göras för att skydda utomeuropeisk arbetskraft från att utnyttjas egentligen ganska enkelt.

För det första ska arbetsgivaren vara skyldig att bifoga ett bindande anställningsavtal till en ansökan om arbetstillstånd. Då slipper vi situationer där arbetskraft luras hit under falska förutsättningar, och det blir möjligt för facken att agera om avtalsbrott sker.

För det andra bör efterkontroller göras i ett samarbete mellan myndigheter och fack så att villkoren efterlevs.

För det tredje ska arbetstagare som träder fram och berättar om missförhållanden hos arbetsgivaren få stanna i Sverige tillståndstiden ut. Det skulle göra att arbetstagare vågar berätta om missförhållanden utan att själva straffas.

För det fjärde ska arbetsgivare som utnyttjar papperslösa göras skadeståndsskyldiga. De nuvarande sanktionerna står inte alls i proportion till

de vinster som arbetsgivare kan göra genom att systematiskt utnyttja papperslös arbetskraft.

Herr talman! De politiska skiljelinjerna i denna fråga är mycket tydliga. Det är egentligen inte så svårt: lika lön för lika arbete. Men detta kommer gamla och nya moderater uppenbarligen alltid att motsätta sig.

Vi vet vilka vi är. Som del av arbetarrörelsen kommer Vänsterpartiet alltid att kämpa för lika villkor för alla på arbetsmarknaden, oavsett ursprung.

Med detta, herr talman, ställer jag mig bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 8.

Anf. 119 EVA LOHMAN (M):

Herr talman! Invandrarna är och har varit en ovärderlig resurs för det svenska samhället – mänskligt, kulturellt och ekonomiskt. De har gjort stora insatser på den svenska arbetsmarknaden inom både privat och offentlig sektor.

Många invandrargrupper har tack vare sin expertkunskap, sin företagsamhet och det kapital de haft med sig haft en mycket stor betydelse för samhällsutvecklingen i Sverige. Utan invandrarnas insatser hade det svenska välfärdssamhället inte utvecklats lika snabbt. Industrin, särskilt exportindustrin, hade knappast hävdats sig lika bra om inte Sverige hade haft tillgång till invandrarna.

Det finns ett starkt historiskt samband mellan migration och ekonomisk tillväxt. Det kan ingen ifrågasätta. Även om vi i dag är fokuserade på nuet och framtiden ska jag ge en kort återblick av hur invandringen har fungerat i Sverige.

Arbetskraftsinvandringen satte fart när andra världskriget var slut, även om vi i ett historiskt perspektiv alltid haft människor som har kommit hit till Sverige. Den som kan sin historia minns tyska invandrare som kom med Hansan till Kalmar och till Gotland under 1100-talet. De slog sig också ned i många andra städer. De satte sin prägel på vårt samhälle i så hög grad att man till och med på vissa ställen funderade på om tyskan skulle bli officiellt språk, bland annat här i Stockholm.

500 år senare kom skottarna till Göteborg, och de var köpmän, soldater och officerare. Och under 1600-talet flyttade valloner till Sverige. De kom att betyda väldigt mycket för svensk bergshantering. Och så har det hållit på: Människor har flyttat hit med sina kunskaper och erfarenheter och gjort Sverige rikare.

För ganska precis 100 år sedan gjorde Emigrationsutredningen sina skattningar av in- och utvandringen i Sverige. Då var det inte invandringen som stod i centrum utan utvandringen, och den var dubbelt så stor som invandringen. Sverige hade 1910 en nettoförlust på drygt en miljon människor. Det var också denna förlust som fick våra dåvarande kolleger att motionera i första och andra kammaren om åtgärder för att få slut på åderlåtningen, som man sade. Och i dag står vi här och debatterar inte arbetskraftsutvandring men arbetskraftsinvandring.

Herr talman! Som kuriosita kan jag nämna Emigrationsutredningens slutord som fortfarande tål att läsas. Jag citerar: ”Det viktigaste botemedlet mot emigrationen är alltså att vi för framtiden icke blifva efter, varken

i fråga om ekonomisk företagsamhet eller i fråga om samhällliga reformer”.

Det är en spegelbild av dagens debatt. Vi varken vill eller ska ”blifva efter”, och det är därför denna reform för arbetskraftsinvandring är så viktig. Vi måste nu och än mer i framtiden locka till oss människor som kommer hit och bidrar med sin kompetens och sina erfarenheter.

Vid andra världskrigets slut stod de svenska företagen intakta jämfört med Europa i övrigt. Sverige var helt, rent och välstädat. Trä, papper, järn, maskiner, bilar och verkstadsprodukter gick åt som smör i solsken. Det enda som egentligen saknades var arbetskraft. Vad gjordes då? Jo, Sverige rekryterade arbetare från många håll i Europa.

Rekryteringskampanjer gjordes i Västtyskland, Holland, Italien, Österrike, Belgien, Grekland, Jugoslavien med mera. Mellan åren 1951 och 1965 invandrade ungefär 400 000 människor hit för att arbeta. Föregångaren till Ams hade särskilda rekryteringskontor i Belgrad, Aten och Turkiet.

År 1972 stoppades arbetskraftsinvandringen till Sverige, och den dörren var stängd ända fram till 2008 då den öppnades igen.

Vid mitten av 1970-talet var ungefär 400 000 utländska medborgare bosatta i Sverige.

Efter 1972, när det inte längre var möjligt att komma hit för att arbeta, ändrade invandringen karaktär, och vi fick fler asylsökande.

Från 2008 är det alltså åter möjligt att rekrytera arbetskraft från länder utanför EU. Det är Alliansen som tillsammans med Miljöpartiet har gjort detta möjligt.

I dag har vi den mest liberala arbetskraftslagstiftningen. Det är arbetsgivaren som styr, som ser behov av arbetskraft. Lagstiftningen är enkel och flexibel. Arbetsgivaren bedömer behov, och Migrationsverket godkänner ansökningarna. Det är en stor och viktig reform som har gjort Sverige till ett av västvärldens mest öppna länder när det gäller invandring av arbetskraft.

Den här arbetskraftsreformen kan vara en del av lösningen på våra framtida demografiska behov. Det kan också vara en del av lösningen för företagen för att fylla sina behov av rätt kompetens för att kunna utvecklas och därmed växa.

Vi har i dag fått ett system som gör det betydligt lättare för människor utanför EU att komma till Sverige för att arbeta och för företagen att rekrytera den arbetskraft de behöver.

Vilka är det då som kommer till Sverige för att jobba? I snitt har mellan 13 000 och 15 000 arbetstagare kommit sedan reformen genomfördes 2008. Hälften av dem är högkvalificerade it-specialister och ingenjörer från i första hand Indien och Kina. Dessa länder ligger i topp vad gäller arbetskraftsinvandring. Det kommer också restaurangpersonal och lokalvårdare, och det kommer personer sysselsatta inom skogs-, jordbruks- och trädgårdsodling, alltså gröna näringar. Viktigt är att samtliga arbetsgivare säger att de inte hittar personal i Sverige.

Också den offentliga sektorn står inför stora utmaningar i framtiden. Vårdförsektorn kommer fram till 2020 att behöva drygt 400 000 nya arbetstagare. Därför är reformen viktig, för utan arbetskraftsinvandring kommer vi inte att klara den framtida välfärden.

Utän reformen kommer inte heller våra företag att kunna växa, utvecklas och bidra till ett starkt Sverige.

Herr talman! Viktigt är också att de personer som kommer hit för att arbeta inte ska ha sämre villkor än vad som gäller för dem som arbetar i Sverige. Det betyder att varken lön, försäkringsskydd eller övriga anställningsvillkor ska vara sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket. Det ska också vara möjligt för arbetstagaren att försörja sig på sin anställning.

Migrationsverket har förutom att bevilja arbetstillstånd också uppgiften att motverka missbruk av reglerna. Migrationsverket gör bedömningen att ansökan grundar sig på riktiga uppgifter och har också möjlighet att göra kontroller av arbetsgivaren. Det framgår av regleringsbrevet för 2012 att Migrationsverket ska motverka missbruk. Problem med oseriösa arbetsgivare finns som bekant också för arbetstagare i Sverige.

Reformen kommer förhoppningsvis att öka antalet arbetskraftsinvandrare i Sverige, för trots ett liberalt och enkelt system är andelen arbetskraftsinvandrare i Sverige lägre än i jämförbara länder. Vi behöver locka till oss duktiga människor för att öka vår konkurrenskraft, för att klara framtida demografiska utmaningar och för att göra Sverige starkare och rikare.

Herr talman! Jag yrkar bifall till socialförsäkringsutskottets förslag i betänkande SfU11 och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 120 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Eva Lohman tar upp såväl kuriosa som historieberövning. Det är alltid spännande med historia, men jag tycker att det är bättre om vi fokuserar på de problem vi har i dag och som i synnerhet regeringspartierna borde känna ett ansvar för att lösa.

Eva Lohman beskriver en lyckad politik där arbetsgivaren styr och där arbetsgivarens behov bestämmer omfattningen. Jag är inte förvånad över denna beskrivning, för Moderata samlingspartiet har alltid tyckt att arbetsgivaren ska styra.

Vi har dock en ordning på svensk arbetsmarknad som gör att även Moderaterna och övriga regeringspartier borde fundera över om det är okej att vi går ut och äter kvällsmat och att kocken kanske fått betala mellan 50 000 och 90 000 kronor för att komma till Sverige. Är det okej att den som diskar tallrikarna efter oss får någonstans mellan 12 och 20 kronor i timmen? Jag tycker inte att det smakar så gott om jag vet att jag äter på någon annans bekostnad.

Tycker Eva Lohman att det är okej att vi inte kan vara säkra på att alla anställda i Sverige har sjysta villkor?

Anf. 121 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Det här är en ny reform, och förmodligen kommer det att behöva göras en del justeringar. Tyvärr har vi alltför många oseriösa företagare, men vi ska också komma ihåg att de allra flesta företagare är seriösa. Migrationsverket och regeringen tittar över detta för att göra de justeringar som behövs.

Från januari i år har det börjat märkas lite grann. Ansökningarna vad gäller restaurangpersonal, lokalvårdare och övriga yrken har börjat

minska. Det beror på de kontroller som Migrationsverket har börjat göra av de företag där man misstänker att arbetskraft utnyttjas, för naturligtvis är det inte okej. De människor som kommer till Sverige och bidrar ska ha de villkor som alla andra har rätt till.

Jag kan nämna att när det gäller storhushåll och restaurang har det under de fyra första månaderna i år minskat med 119 personer; det har gått ned från 487 motsvarande period förra året till 368 nu. Samma sak gäller kök och restaurang – minus 48 ansökningar, från 300 till 252. När det gäller städare är det minus 73, från 313 den här perioden förra året till 240 nu. Övriga yrken har minskat med 225 ansökningar.

Man jobbar mycket på detta. Det finns en medvetenhet om detta. Det ska naturligtvis inte vara så här.

Det här är en jätteviktig reform och vi vill att den ska fungera.

Anf. 122 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Eva Lohman missuppfattade mig. Jag är inte alls ute efter att det ska bli färre som kommer hit. Jag är ute efter att de som kommer och jobbar i vårt land ska ha en sjyst arbetsmarknad precis som alla andra som jobbar i Sverige i dag.

Jag tycker att våra kollektivavtal och den ordning och reda som gäller på svensk arbetsmarknad ska omfatta alla. Jag är inte ute efter att det ska komma färre hit. Jag är ute efter att vi ska ha regler som gäller alla, inte minst för att det ska vara en sjyst konkurrens. Hur tror Eva Lohman att en byggnadsarbetare ska kunna få en avtalsenlig lön på 158 kronor om man samtidigt kan hitta en byggnadsarbetare för 14, 15, 19 eller 23? Tror inte Eva Lohman att det kommer att skada löneutvecklingen och lönebildningen på den svenska arbetsmarknaden över tid? Tycker inte Eva Lohman att det är osmakligt att människor avvecklar allt de äger och har och betalar dyra pengar för att få en anställning i Sverige och sedan blir så grymt utnyttjade? Tycker Eva Lohman att det är en arbetsmarknadspolitik som stämmer överens med vår vilja?

Det är en ny reform, men jag har inte sett ett enda skarpt förslag från regeringen om att vi ska komma till rätta med de här problemen. Jag skulle kunna ha respekt för att det inte blev så bra som man hade tänkt sig, men då förväntar vi oss att man kommer med skarpa förslag som rättar till problemen. Det ser vi inte i dag, men vi välkomnar dem.

Anf. 123 EVA LOHMAN (M) replik:

Herr talman! Det jag nämnde om ansökningar som har minskat är förmodligen det som vi säger är oseriösa företagare.

Migrationsverket jobbar med certifiering av vissa företag. Företag som uppfyller vissa krav kan bli certifierade för att anställa. Man tittar också på hur man ska kunna jobba med Skatteverket, polisen och Arbetsmiljöverket.

Det finns inte något intresse hos allianssidan för att det ska vara en oseriös lagstiftning. Det ligger i allas vårt intresse att det här blir bra och att det utvecklas hela tiden. Vi har inget intresse av oseriösa företagare.

Anf. 124 MARIA FERM (MP):

Herr talman! I dag debatterar vi socialförsäkringsutskottets betänkande 11 om arbetskraftsinvandring. Jag inleder med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

I Miljöpartiet är vi stolta över att ha bidragit till de mest liberala reglerna för arbetskraftsinvandring inom OECD. Arbetskraftsinvandringen är en del av migrationspolitiken, och vi kommer alltid att verka för en ökad öppenhet över gränser oavsett om det handlar om asylsökande, studerande eller arbetstagare.

Förra året gjorde OECD en genomgång av Sveriges arbetskraftsinvandringslagstiftning. Det är positivt att OECD:s utvärdering från december förra året konstaterade att lagstiftningen i huvudsak fungerar bra. Det missbruk som ändå har påvisats är dock allvarligt och kräver åtgärder. Det är i sammanhanget viktigt att betona att detta missbruk, till exempel handeln med arbetstillstånd, är olagligt redan enligt dagens regelverk.

Med detta sagt ser Miljöpartiet naturligtvis behov av förbättringar. Det handlar till exempel om sanktioner mot arbetsgivare och förenklingar för så kallat spårbyte, det vill säga att asylsökande som får avslag ska kunna söka arbetstillstånd utan att lämna landet. Däremot kommer vi aldrig att gå med på att göra det svårare för människor att komma till Sverige för att hantera detta missbruk. Det kan inte vara lösningen.

Den reform för arbetskraftsinvandring som Miljöpartiet och regeringen beslutade om 2008 innebär att arbetsgivarens bedömning av arbetskraftsbehovet fått ett ökat inflytande för Migrationsverkets bedömning av arbetstillstånd. Samtidigt ges yttrande från berörd facklig organisation vid varje enskilt tillståndsärende. Den här modellen innebär att man både tittar på arbetsgivarens behov av arbetskraft och på arbetsvillkoren för den som är aktuell för jobbet.

Det svenska regelverket är en förebild internationellt eftersom det inte behandlar människor som produkter eller begränsar invandringen till särskilda kvoter.

Miljöpartiet ser med intresse på de förslag som Kommittén för cirkulär migration lämnade i sitt slutbetänkande. När vi nu arbetar fram konkreta gröna förslag till hur regelverket kan göras bättre tar vi vårt avstamp i följande:

Först har vi efterhandskontroller vid arbetskraftsinvandring. Det är viktigt att Migrationsverket gör kontroller av arbetsgivarna, både vid ansökningstillfället och efter det att anställningen har inletts. Efterhandskontrollen bör kontrollera att lön och sociala avgifter motsvarar det som utlovas i arbetserbjudandet. Den som arbetar i Sverige ska ha rätt till sin lön oavsett om man bor här permanent eller är här och jobbar under en kortare period. Det behövs också särskilda kontroller av de branscher som har visat sig särskilt sårbara för missbruk på det sätt som har föreslagits av facket.

För det andra har vi sanktioner mot arbetsgivare. När missbruk upptäcks i dag drabbas främst arbetstagaren då arbetstillståndet upphävs och personen behöver lämna landet. Detta gör att få vill anmäla missbruk. Vi vill att sanktioner mot oseriösa arbetsgivare ska kunna införas och vi vill göra det lättare för arbetstagaren att medverka till att få bort missförhål-

landen, till exempel genom att skadestånd kan dömas ut till arbetstagarer.

För det tredje vill vi utveckla möjligheten till spårbyte. Det bör bli lättare för asylsökande som fått avslag att ansöka om arbetstillstånd utan att lämna landet. Det underlättar också för personer att frigöra sig från arbetsgivare som inte sköter sig.

Slutligen vill vi se ett förlängt uppehållstillstånd för studenter så att de kan stanna kvar och arbeta efter studiernas slut och möjlighet till uppehållstillstånd för doktorander.

Vi är övertygade om att öppenheten är nyckeln till att möta många av de största framtidsutmaningarna. Vår åldrande befolkning kommer att bli en allvarlig välfärdsutmaning, inte minst för att hantera detta behövs arbetskraftsinvandring.

Ett samhälle som sluter sig mot omvärlden stagnerar i utveckling. För att klara av de samhällsutmaningar som vi står inför behöver vi värna och utveckla vårt öppna samhälle.

(Applåder)

Anf. 125 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Invandrarnas roll i historien ska inte underskattas. När vi ser på vem som gjorde vad i ett visst historiskt sammanhang i ett land kan vi se att invandrarnas roll blir allt tydligare i de flesta länder. Det gäller också Sverige.

Den viktiga rollen har spelats både av dem som har flyttat hit för att få arbete eller starta företag och av dem som har flytt undan förföljelse. En del har fått sina namn ihågkomna. I Skåne har vi till exempel den judiska flyktingen Herbert Felix som blev konservkung i Eslöv, eller Carlos Zoéga, som inte var flykting, som flyttade hit från Brasilien och startade kaffehandel i Landskrona.

Det handlar också om ett stort antal arbetare, vars namn vi naturligtvis inte kan komma ihåg, från till exempel Jugoslavien, Grekland och Italien som bidrog till rekordtillväxten i Sverige på 50- och 60-talet. Motsvarande kan vi hitta under medeltiden i olika delar av Sverige under olika historiska epoker.

Det finns både arbetskraftsinvandrare och flyktingar bland dem som har gjort avtryck i utvecklingen. I dag debatterar vi just arbetskraftsinvandrare och deras möjligheter.

Rädslan för utländsk arbetskraft motverkade länge den svenska tillväxten. År 2008 öppnade Alliansen och Miljöpartiet för arbetskraftsinvandring från länder även utanför EU. Sedan dess har flera tusen kommit hit och fått jobb i Sverige. Det är helt olika typer av jobb. Den största delen är hjälpare i jordbruk och skogsbruk. Den näst största gruppen, ett par tusen, är dataspecialister.

Sveriges framtid är beroende av att vi kan vara attraktiva för människor som vill komma hit och arbeta. Sveriges regler för arbetskraftsinvandring är de mest öppna i EU. Det handlar om att man till att börja med oftast ger ett tillfälligt uppehållstillstånd till människor från länder utanför EU med möjlighet till förlängning och så småningom också möjlighet till permanent uppehållstillstånd.

För tillfället vet vi att det finns en arbetslöshet, även om antalet jobb har ökat med över 200 000 i Sverige sedan Alliansen bildade regering,

men vi har haft en kris i Europa och vi har i Sverige haft många år av dålig utbildningspolitik och brist på lärlingsutbildningar. Olika typer av trösklar har funnits på arbetsmarknaden.

På sikt är det dock ingen tvekan om att det är brist på arbetskraft i Sverige och i EU. När jag vid några olika tillfällen har varit med i internationella sammanhang har även de mest konservativa EU-politikerna – naturligtvis inte alla, inte Le Pen och så vidare – talat om att det blir brist på arbetskraft inom EU-området framöver.

Därför välkomnar jag den öppna och liberala migrationspolitiken som alliansregeringen har genomfört trots en kritik och ett motstånd från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet redan under den förra mandatperioden. Genom att förenkla för arbetskraftsinvandring väljer vi en framtidsinriktad politik där vi tar på allvar den fortsatta efterfrågan på arbetskraft.

Sverige står dessutom, som alla andra europeiska länder, inför en situation där antalet pensionärer ökar i förhållande till den arbetande befolkningen. Vi behöver allt fler som arbetar för att upprätthålla välfärden, och vi behöver allt fler som arbetar längre. Behoven av vård och omsorg kommer också att öka, dels på grund av en äldre befolkning, dels på grund av att en stor del av dem som arbetar i de grupperna själva kommer att pensionera sig snart.

Redan i dag finns alltså bristsituationer inom vissa delar av arbetsmarknaden. Det behövs en ökad och mer flexibel arbetskraftsinvandring. Det är en viktig del för att möta dessa utmaningar. Jag tycker att utgångspunkten ska vara att det ska vara lätt att komma till Sverige och försörja sig genom arbete. I första hand är det den enskilda arbetsgivaren som bäst kan avgöra behovet av att rekrytera arbetskraft från ett annat land.

För att den här reformen ska lyckas är det självklart samtidigt viktigt och avgörande att missförhållanden och utnyttjande av invandrad arbetskraft bekämpas, precis som utnyttjande av svensk arbetskraft ska bekämpas. Grunden för arbetstillstånd är enligt lagen och principerna att svenska villkor för löner och anställningsförhållanden gäller. Vi har hört en del hemska exempel som jag tror att alla blev upprörda över, till exempel de thailändska arbetarna som reste hit för egna pengar och sedan inte tjänade några pengar alls att ta med sig hem.

Sådant blir man med rätta upprörd över, men det är ju ingen bra lösning att dra slutsatsen att stoppa all arbetskraftsinvandring eller att allmänt måla ut hela reformen som misslyckad på grund av det. Däremot ska vi naturligtvis stoppa oseriösa och kriminella arbetsgivare. Arbetet med det går vidare, både när det gäller utländska och svenska anställda.

Vi har haft en utredning, Sanktionsutredningen, som tar upp hur Sverige ska genomföra sanktionsdirektivet mot oseriösa arbetsgivare som finns i EU. Utredningen kommer med en rad förslag som regeringen nu bereder. Vi har ett regleringsbrev från regeringen som betonar att Migrationsverket ska ta de här frågorna på allvar och motverka missbruk av reglerna för arbetsmarknadsärenden och att Migrationsverket särskilt ska redovisa det.

Vi har redan i år märkt att Migrationsverket ställer strängare krav på vad arbetsgivarna, särskilt inom nystartade verksamheter, ska redovisa. I

vissa branscher ska arbetsgivarna även redovisa hur de kan garantera lönen för de närmaste tre månaderna.

Sådana här kontrollåtgärder minskar naturligtvis arbetsgivares möjligheter att missbruka systemet med arbetskraftsinvandring. Till Annelie Karlsson från Socialdemokraterna och David Lång från Sverigedemokraterna som var mycket negativa men naturligtvis också till Vänsterpartiet vill jag särskilt säga att problemet med de oseriösa arbetsgivare som finns inte bara berör arbetskraftsinvandring, utan vi har även problem i Malmö och i Stockholm – jag känner bättre till Malmö eftersom jag bor där – med svart ekonomi och olaglig arbetskraft av olika slag. Det är klart att vi alla vill arbeta gemensamt för att få bort det, men man ska inte måla ut seriös arbetskraftsinvandring som huvudproblemet i det arbetet.

Se möjligheterna med arbetskraftsinvandringen! Jag deltog själv i utredningen om cirkulär migration som föreslår en hel del förändringar, förbättringar och lättnader. Jag skulle vilja avsluta med att nämna några områden som har diskuterats särskilt på olika håll i utbildningsorter i Sverige.

I det här betänkandet finns en enskild folkpartimotion av Karin Granbom Ellison, om att göra det möjligt för doktorander att ha ett uppehållstillstånd som motsvarar ett uppehållstillstånd för arbete så att man har möjlighet att stanna kvar och söka arbete när man är färdig med sin forskarexamen. Det är ett förslag som Kommittén för cirkulär migration och utveckling tar upp och har gjort till sitt, och det ingår i en rad förslag som regeringen nu bereder från kommittén.

Ett annat förslag som jag också tycker är positivt och ser fram emot en positiv behandling av är att ge studenter möjlighet att stanna längre efter avslutad examen och utbildning för att söka arbete i Sverige.

Över huvud taget lämnade utredningen om cirkulär migration ett antal viktiga förslag till regeringen. Som helhet går förslagen ut på att det ska bli lättare att komma hit för att arbeta eller studera men också att det ska bli lättare att kunna lämna Sverige för att pröva något annat och sedan ha större möjligheter än i dag att komma tillbaka igen.

Det handlar om sådant som möjlighet att få ett nytt arbetstillstånd även när det har gått fyra år. Det handlar om att förenkla för asylsökande att söka arbete. Det handlar också om att man ska kunna få behålla uppehållstillståndet längre om man arbetar utomlands.

De här förslagen utgår från att ökad rörlighet under ordnade former är bra och att både utvecklingsländer och industriländer har nytta av det. Jag ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen med en proposition där de här olika förslagen tas upp.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 126 FREDRICK FEDERLEY (C):

Herr talman! Det blir svårare och svårare ju senare man kommer in i debatterna. Jag hade tänkt prata en hel del om Kommittén för cirkulär migration och utvecklings slutbetänkande, men mina kolleger har hunnit före med det.

Jag hade förmånen att vara ledamot av den kommittén, och jag tror att den innehåller ett oerhört viktigt perspektiv som handlar om att vi alla är rörliga på ett helt annat sätt än man tidigare tänkt.

Den gängse uppfattningen om hur migration ser ut har historiskt handlat om ett ganska linjärt tänkande, där en person har velat röra sig från land A och sedan landat i land B. Sedan händer inget mer. Men vad vi i kommittén också kom fram till var att det finns uppskattningsvis 200 000 personer som vi alla skulle anse som svenskar men som i någon mån är nyinflyttade, återigen, till Sverige och har en cirkulär migrationsupplevelse, eftersom man flera gånger har rört sig över gränserna.

Centerpartiet har i många år drivit frågan om arbetskraftsinvandring och möjligheten till öppnare gränser också när det kommer till utsikten att arbeta. Vi var väldigt glada den 15 december 2008 när den nya lagstiftning om arbetskraftsinvandring trädde i kraft som alliansregeringen och Miljöpartiet kunde utarbeta tillsammans.

Då kan man ställa sig frågan varför vi ville se detta. Är det för att man ska pressa lönekostnaderna på marknaden? Är det för att man vill slå ut inhemsk, svensk arbetskraft? Nej, absolut inte. Snarast är det så att vi vill täppa till luckor som de facto finns på vår arbetsmarknad.

Det var tidigare lätt att komma till Sverige om du var en otroligt duktig idrottsman. Då fanns det väldigt få hinder. Några typer av specialistyrken hade en gräddfil in i det svenska samhället. Det som var viktigt för allianspartierna och Miljöpartiet var att inte göra skillnad på folk och folk i det här avseendet heller, utan att också låta den som inte har en högkvalificerad utbildning få möjlighet att söka jobb och framtid här i Sverige.

Vi har kunnat se ganska goda resultat av detta. Den OECD-rapport som det redan har hänvisats till visar på fem tydliga punkter, där det innan fanns farhågor, att det till exempel inte har blivit någon lönedumping i Sverige. Det är en mycket läsvärd rapport som visar att detta i huvudsak är en mycket framgångsrik förändring av svensk lagstiftning.

Däremot är det inte på något sätt en ursäkt för alla som far illa. Vi kan se att det är i ungefär samma branscher som människor utnyttjas som det har varit på den inhemska svenska arbetsmarknaden. Jag tror att min kollega Ulf Nilsson var inne på det här alldeles nyligen.

I Kommittén för cirkulär migration men också från Centerpartiets sida säger vi att det är väldigt viktigt att det finns ett system för att beivra den som betar sig på ett vedervärdigt sätt, som håller folk mot deras vilja, som tar pass ifrån dem, som det också finns berättelser om.

Men det är också viktigt att arbeta för att stärka arbetstagare. Ett sätt kan såklart vara att det utgår ett vite till den som har blivit utnyttjad på arbetsmarknaden. En annan bit är att öppna upp möjligheten för den som är arbetstagare att kunna söka sig till olika typer av branscher och olika typer av yrken. Är det så att man känner sig för starkt knuten till en arbetsgivare, vem vågar då anmäla, även om man är utsatt för väldigt vedervärdiga förhållanden.

Man ska ändå inte göra sig någon chimär. Det här är nog ett svenskt dilemma i flera debatter. Ofta när politiska förslag diskuteras är det *en* typ av argument som fastnar, herr talman, och då tror man att det är just det argumentet som är hela initiativet och hela syftet med reformen.

Syftet med reformen är inte att vi ska klara den demografiska utmaningen. Däremot kan det vara en del i att vi klarar den betydligt bättre. Vi tror inte att vi kommer att kunna täcka upp de hundratusentals händer som man beräknar kommer att saknas framöver i den svenska välfärds-

apparaten. Däremot tror vi att ett antal personer kan komma och hjälpa till så att vi klarar övergången bättre.

Vi tror inte heller – det kan vi se ganska tydligt – att det bara är vår dyrket man kommer att söka sig till när man kommer till Sverige och arbetar. Vi kan se att det är högspecialiserade dataingenjörer, mycket begåvade människor från Indien, som kommer. Vi kan också se att det är mycket kanske lägre kvalificerad arbetskraft, men i flera yrken där vi har brist i Sverige, framför allt vad som rör de gröna näringarna.

Allt detta som arbetas betalas det skatt för i Sverige. Man ska inte räkna om någon är en belastning eller en vinst, men det är väl klart att den som inte har kostat samhället utbildning, inte har kostat samhället dagis och sjukvård under hela uppväxten utan kommer hit och från dag ett betalar skatt är en stor intäktskälla för Sverige. Därvidlag bidrar man också, även om det inte är direkt i vården är det till vården, till infrastrukturen, därför att man omedelbart är med och verkar.

Det finns en lång rad förslag som är värda att se över. Jag vet att när regeringen förra våren fick motta slutbetänkandet från Kommittén om cirkulär migration insåg man att det skulle ta en liten stund att analysera alla förslag. Vi var hämningslösa i vår vilja att se över olika förslag. Det var reformer i stort och smått som vi föreslog. Alla tyckte vi var av yttersta vikt. Men det gör också att det tar en viss tid för Regeringskansliet att kunna bereda detta och se vad som kanske är möjligt att genomföra inom överskådlig tid, men också att kunna få det att hamna på rätt ställen.

(Applåder)

Anf. 127 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag tittade på *Uppdrag granskning*, ett program som sändes för några veckor sedan. Där kunde man faktiskt se en ganska bra bild av hur komplext det här området är, att det inte bara finns en sida av myntet utan att det finns två. Den som kommer hit och jobbar för en lön som vi kan tycka är oanständigt låg är den som är den stora vinnaren i byn varifrån man kommer därför att man har blivit den som faktiskt får en möjlighet att försörja sig, faktiskt blir den som kan se till att maten på bordet räcker till barnen under hela det året.

Det här är ett svårt område, men utgångspunkten för oss kristdemokrater när vi har varit med och bidragit till att vi har en öppenhet för arbetskraftsinvandring i vårt land är att vi utgår från vad människor vill, vad människor har behov av och vilka rättigheter vi har. Det som vi förväntar oss att vi ska kunna göra, de livsmöjligheter vi vill ha, att faktiskt få röra oss trots landgränser, att kunna vidga våra vyer, att ta steg ut i världen och kanske välja att komma tillbaka därför att vi tror att det är någonting som utvecklar vårt samhälle, utvecklar oss själva som personer ger självklart samma fördelar till dem som vi ger möjlighet att komma hit.

Det är aldrig acceptabelt att utnyttja människor. Vi ska inte acceptera det. Vi ska inte tolerera det. Därför är det viktigt att vi efter den viktiga reform som vi har genomfört också följer upp och ser hur vi kan komma till rätta med det som vi inte ska acceptera, det som kan bli avigsidan när man gör det möjligt för människor att flytta över gränser. Risken för människor att bli exploaterade ska vi inte negligera. Men vi ska inte

heller göra det så svårt att komma hit som arbetskraftsinvandrare att vi sätter upp gränser och hinder för människor, vilket tyvärr skulle bli resultatet om vi lyssnade på en del av dem som säger att det är klart att vi ska låta människor få komma hit, men i praktiken är de som tycker att det är okej att man ställer sig vid staketet vid byggen och skriker: Go home! Det hörde vi för några år sedan.

Vi ska ha en stor möjlighet till arbetskraftsinvandring därför att det är bra för människor och det är bra för vårt samhälle. Det bidrar också till de samhällen som människor kommer hit ifrån.

Mycket har redan sagts i debatten, herr talman, så jag yrkar med detta bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 128 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Sverige ska vara ett land öppet mot omvärlden. När andra länder i Europa under tryck från främlingsfientliga partier och finanskriser slutit sig öppnade regeringen och Miljöpartiet i stället år 2008 åter den dörr som hade varit stängd i årtionden. Inte bara de som söker skydd undan förföljelse ska välkomnas utan även de som söker sig hit för att arbeta, göra rätt för sig och förverkliga sina drömmar. Sverige har sedan dess ett av de mest öppna regelverken för arbetskraftsinvandring.

Dagens debatt så här långt, denna afton i kammaren, visar att skiljelinjerna från förr i svensk politik kvarstår. Öppenhet står mot slutenhet. Det som däremot har förändrats sedan arbetskraftsinvandringsregelverket reformerades 2008 är att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har fått sällskap av Sverigedemokraterna. I sina krav på en återgång till en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning visar dessa tre partier liten förståelse för arbetsgivarnas situation. Ingen myndighet och ingen fackförning kan bättre bedöma vilken kompetens som behövs än arbetsgivaren själv.

Regeringens politik går ut på att få fler människor i arbete och skapa förutsättningar för fler och växande företag. Samtidigt råder redan brist på arbetskraft i vissa yrken och branscher, nuvarande arbetslöshet till trots. Den ökande andelen äldre i befolkningen innebär på sikt också en allvarlig utmaning mot hållbarheten i vår välfärd. För att framgångsrikt hantera dessa utmaningar krävs framsynthet.

Arbetskraftsinvandringsreformen är, vilket också sagts här i talarstolen av mina kolleger inom Alliansen, ett av flera viktiga instrument för att på både kort och lång sikt motverka arbetskraftsbrist. Precis som Maria Ferm från Miljöpartiet sade är den gemensamma utgångspunkten för regeringen och Miljöpartiet att rörlighet i sig är någonting positivt.

Jag har under min tid som statsråd gjort många resor runt om i vårt land, från Skåne till Norrbotten och tillbaka igen. Jag har besökt gurkodlare med behov av att anställa ett antal personer till hjälp med skörden. Jag har besökt Kiruna, där det liksom i Pajala och Gällivare råder guldrusch, eller kanske snarare järnmalmsrusch. Under de närmaste åren finns ett behov av att anställa uppemot 5 000 personer. Jag har också besökt kommuner i inlandet där utflyttningen till kuststäderna på allvar riskerar förmågan att ge invånarna den service de ska kunna förvänta sig. Brist på arbetskraft råder inom såväl vården som skolan.

Herr talman! Det svenska systemet för arbetskraftsinvandring är enkelt för både arbetsgivaren i Sverige och den som vill komma till Sverige för att arbeta. Vi har bästa möjliga förutsättningar för arbetskraftsinvandring genom den här lagstiftningen. Förutsatt att lön och anställningsvillkor inte är sämre än kollektivavtal eller praxis inom branschen och att tjänsten först varit utannonserad kan svenska arbetsgivare rekrytera personal från andra länder oavsett yrke eller kvalifikation. Det finns inte heller några kvoter eller poängsystem, utan arbetskraftsinvandringen är efterfrågestyrd, som sig bör.

Den var denna enkelhet och öppenhet som ledde till att OECD i sin rapport från december 2011 kom till slutsatsen att Sverige har det öppnaste systemet för arbetskraftsinvandring av alla OECD-länder. Detta är något som jag som migrationsminister känner mig stolt över och gärna talar om, både när jag besöker företag i Sverige och när jag träffar andra länders regeringsföreträdare. Detta efterfrågestyrda system har också väckt intresse så långt bort som i det traditionella arbetskraftsinvandringslandet Kanada. De poängsystem och de kvoter som tillämpas där har inte på ett effektivt sätt kunnat möta arbetsmarknadens verkliga behov.

Fjolårets rapport från OECD bekräftar också att det svenska regelverket fungerar väl, att det inte har lett till lönedumpning och att det är relativt snabbt och billigt jämfört med andra länder. OECD rapporterar att det trots öppenheten i det svenska systemet inte har skett någon massiv ökning av arbetskraftsinvandringen till Sverige. Arbetskraftsinvandringen har visserligen ökat något de senaste åren, men utgör ändå en liten del av det totala antalet sysselsatta. Inom några yrkesgrupper, till exempel dataspecialister, står migranterna dock för en betydande del av alla rekryteringar som görs.

Reformen har även öppnat en möjlighet för många företag och branscher som tidigare inte anställde arbetskraftsinvandrare. Samtidigt är det fortfarande de största arbetsgivarna som rekryterar flest arbetskraftsinvandrare. Det finns grupper av arbetsgivare i Sverige som inte nyttjar systemet i så stor omfattning, till exempel små företag och offentlig sektor. Det finns därför anledning att undersöka om vi, till exempel genom ökade informationsinsatser, kan nå ut till fler arbetsgivare och ytterligare underlätta för arbetskraftsinvandring där behov finns.

OECD framför även rekommendationer, bland annat att Sverige bör arbeta mer med elektroniska ansökningar, vilket redan görs på Migrationsverket, och att uppföljningen kan förbättras. Det är också den del av det svenska systemet som utsatts för kritik, särskilt när det framkommit misstankar om missbruk av reglerna. OECD betonar här den viktiga roll som fackföreningarna har i det svenska systemet genom att kontrollera löner och anställningsvillkor.

Herr talman! Det är naturligtvis djupt olyckligt om människor blir lurade av personer som säger sig erbjuda dem anställning till riktiga villkor i Sverige. Det är oacceptabelt om arbetskraftsinvandringsreglerna missbrukas. Det finns tyvärr oseriösa aktörer som försöker utnyttja människors önskan att skapa sig en bättre framtid i ett annat land. Men som poängterades i talarstolen av min kollega Emma Henriksson från Kristdemokraterna går det inte att komma åt vare sig oseriösa arbetsgivare eller människosmugglare genom att bygga högre murar och neka männi-

skor som vill arbeta i Sverige möjlighet att få tillstånd på grund av arbete.

Från regeringens sida har vi gett Migrationsverket i uppdrag att motverka missbruk av arbetskraftsinvandringsreglerna. De ska särskilt rapportera vad de systematiskt gör för att upptäcka missbruk och skenanställningar. Det är ett oerhört viktigt arbete. Det är viktigt att arbetstillstånd beviljas på riktig grund och att skenanställningar så långt som möjligt upptäcks innan tillståndet beviljas.

Migrationsverket har infört striktare kontroller inom branscher där det visat sig förekomma missbruk. Företag inom bland annat handel, hotell och restaurang ska bland annat visa att de kan garantera lön för den som söker arbetstillstånd. Företag som tidigare har anställt arbetskraftsinvandrare ska visa att de vid det tidigare tillfället betalat ut löner och tecknat försäkringar.

De nya branschspecifika kontrollerna infördes i januari i år, så det är ännu för tidigt att uttala sig fullt ut om effekterna, men allt talar för att de kommer att motverka missbruk effektivt. Migrationsverket har tidigare infört liknande krav avseende bärplockare med mycket bra resultat.

Om Migrationsverket fattar misstankar i det enskilda ärendet kan de dock liksom i andra tillståndsärenden ifrågasätta och utreda de uppgifter som lämnats. Migrationsverket har arbetat fram rutiner för systematiska kontroller av arbetsgivare, bland annat för att kunna avgöra om ett anställningserbjudande är seriöst. Migrationsverket kan då jämföra uppgifter från arbetsgivare och arbetstagare med tillgängliga uppgifter hos till exempel Skatteverket.

Utökade kontroller kan under en övergångsperiod leda till längre handläggningstider. Det är därför viktigt att Migrationsverket samtidigt arbetar med att förkorta handläggningstiderna för dem som följer regelverket. Eftersom handläggningstiderna ökade kraftigt under förra året har Migrationsverket fått i uppdrag av regeringen att korta handläggningstiderna jämfört med 2011.

Mot den bakgrunden är det mycket bra att Migrationsverket arbetar med det som min kollega Eva Lohman nämnde tidigare i sitt replikskifte: ett certifieringssystem som påskyndar processen för arbetsgivare som följer regelverket. För att effektivisera sin verksamhet har Migrationsverket dessutom tillfört området mer resurser genom mer personal och en helt ny enhet, introducerat ett nytt system för elektroniska ansökningar och målmedvetet arbetat för att förbättra sina rutiner.

Herr talman! Den som har arbetskraftsinvandrat har möjlighet att vara kvar i Sverige och söka nytt jobb under tre månader om det första arbetet av någon anledning upphör. Arbetstagaren kan alltså när som helst säga upp sig och har också ett skydd om arbetsgivaren är oseriös eller om företaget till exempel skulle gå i konkurs.

Både arbetsgivare och arbetstagare är naturligtvis skyldiga att följa svensk lag. Den som medvetet lämnar oriktiga uppgifter i samband med en ansökan om arbetstillstånd kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Det gäller både den arbetsgivare som lämnar oriktiga uppgifter och den som lämnar oriktiga uppgifter till Migrationsverket för att beviljas tillstånd i Sverige. Det finns även möjlighet för Migrationsverket att återkalla arbetstillstånd när en person medvetet lämnat oriktiga uppgifter för att beviljas tillstånd i Sverige. Regeringen överväger att utöka

möjligheterna att återkalla tillstånd. Det är dock viktigt att eventuella förändringar utreds noga mot bakgrund av de konsekvenser som de kan få för både arbetstagaren och arbetsgivaren.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis upprepa vad statsministern sade när han den 5 oktober 2010 här i kammaren avgav regeringsförklaringen. ”De nya reglerna för arbetskraftsinvandring är mycket betydelsefulla. De innebär att Sverige tagit ledningen i utvecklingen mot öppnare gränser och ökad rörlighet – något som är till stor fördel för ett samhälle som vill utvecklas och kunna möta framtida demografiska utmaningar. Vi slår därför vakt om och vårdar denna reform.”
(Applåder)

Anf. 129 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Vi vill inte bygga murar utan skapa ordning och reda, Tobias Billström. Men det är bra med tydliga skiljelinjer i svensk politik. Ministern är stolt och jag skäms – över samma politik. Det är bra att det blir tydligt. När öppenhet blir rätten att utnyttja människor och slutenhet blir vår outtröttliga strid för att det ska vara ordning och reda får jag säga att jag definierar de orden lite annorlunda.

Jag och ministern var båda på offentlig utfrågning och fick oss mycket till livs från olika aktörer. Bland annat sade Samuel Engblom, som representerar TCO, att det fanns två förslag som de tyckte var viktigare än andra. Det ena var efterhandskontroll av att den utbetalda lönen stämmer med den utlovade. Det andra var sanktionsmöjligheter mot arbetsgivare som bryter mot reglerna. Det står i det protokoll vi har fått.

Jag undrar om ministern inte tog någon notis om vad som sades där och om det ska ta lika lång tid innan ministern tar till sig den verklighet som råder nu som det gjorde när det gällde bärplockare. Är det inte dags att vi lyssnar på aktörerna på marknaden och ser att det behöver göras någonting?

Anf. 130 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det kan vara väl värt att nämna i det här sammanhanget att när det gäller de här frågorna har regeringen haft en mycket tydlig politik redan från första stund. Vi har gett ett tydligt och klart uppdrag till Migrationsverket att se till att systematiskt bekämpa de problem som uppstår när man väljer att inte följa reglerna.

Vad beträffar sanktionsmöjligheterna tycker jag att jag var ganska tydlig i mitt anförande när jag läste upp de regler som redan finns i vår utlänningslag som stadgar om såväl böter som fängelse för den som lämnar oriktiga uppgifter. Det gäller, som sagt, både arbetsgivare och arbetstagare. Jag vet inte om det är någonting annat som Annelie Karlsson efterfrågar mer specifikt.

När det gäller de andra förslag som kom upp, till exempel sanktioner i övrigt, är det precis så, som sades från Ulf Nilssons sida här, att det så kallade sanktionsdirektivet som vi nu står i begrepp att införa innebär att någon som anställer en person som vistas olagligt i Sverige kommer att drabbas av hårda, tuffa sanktioner. Jag tycker att det är bra. När vi väl är framme med förslaget kommer riksdagen att få möjlighet att ta del av det.

Men som jag också sade vid hearingen ska man vara medveten om att när man inför den här typen av repressiva åtgärder finns det väldigt få möjligheter att undvika att också arbetstagaren drabbas av detta. Om grunden för att man vistas i Sverige bortfaller, det vill säga att man har ett arbete, faller helt enkelt också grunden för vistelse i Sverige.

Därför måste vi noga överväga de här åtgärderna när vi pratar om att återkalla ett givet tillstånd. Det måste man vara ärlig nog att fundera kring. Jag upplever inte att Socialdemokraterna i sina reservationer i detta betänkande har fört några mer ingående resonemang kring detta.

Anf. 131 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är alldeles självklart att vi måste se till att säkra vistelsen för dem som kommer hit och jobbar hos oss. Men är det inte märkligt, Billström, att vi har en ordning där det är arbetstagaren som hela tiden riskerar någonting? Det är arbetstagaren som riskerar att få lämna landet.

Vi har exempel på byggnadsarbetare i Skåne. Både du och jag är skåningar, och vi har det nära oss. Vi kan faktiskt identifiera oss med de problemen – i alla fall kan jag göra det.

Jag kan också göra det på ett annat sätt. Jag har jobbat som ombudsman i 15 år och företrätt löntagare, handelsanställda, som har jobbat med ofrivilliga deltider och otrygga anställningar. Jag vet vad det vill säga att ha en otrygg anställning och inte våga hävda sin rätt, av rädsla för att man kanske vid nästa tillfälle inte får fler timmar, att man inte är den som blir inringd.

Kan ministern då förstå vad det vill säga att komma till Sverige efter att ha lämnat allt man äger och har, att komma till ett land där man är helt beroende av en arbetsgivare? Hur ska de kunna ställa några krav? Är det inte vår skyldighet att se till att de får den trygghet de förtjänar på svensk arbetsmarknad? Man kan väl ändå inte begära att arbetstagaren, som har så dåliga förutsättningar, ska bära skulden och ta problemen om det skulle vara så att ingångna avtal inte följs?

De avtal som ingås ska följas. Det måste vara vår skyldighet att se till att människor som kommer till vårt land inte missgynnas och missbrukas. Det är regeringens uppdrag att komma med ett förslag på lösning av det.

Anf. 132 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag uppfattar det nog som att jag och Annelie Karlsson paradoxalt nog är ganska överens på den här punkten. Jag tycker att det är fullständigt självklart att den som kommer till Sverige ska ha de villkor som utlovades. Naturligtvis ska det vara så. Det är också viktigt att man systematiskt bekämpar den som försöker kringgå regelverket.

Men just därför har regeringen agerat i den här frågan. Det har vi gjort genom att i regleringsbrevet till Migrationsverket ge dem i uppdrag som beslutande myndighet i dessa frågor att införa striktare kontroller inom branscher där det har visat sig förekomma missbruk. Det är till exempel företag som verkar inom handel, hotell och restaurang. De ska numera bland annat visa att de kan garantera lönen för den som söker arbetstillstånd. Företag som tidigare har anställt arbetskraftsinvandrare ska kunna visa att de vid det tidigare tillfället betalat ut löner och tecknat försäkringar.

Jag tycker att det talar sitt tydliga språk. På ett mycket systematiskt sätt gör Migrationsverket det som regeringen har talat om för dem att de ska göra.

Men samtidigt med detta, Annelie Karlsson, är det också så att vi från regeringens sida arbetar för att de företag som sköter sig ska kunna få sina beslut handlagda fortare, för vi vill inte lägga onödiga hinder i vägen för den arbetsgivare som uppfyller villkoren. Därför har vi sett till att Migrationsverket också nu arbetar med en certifieringsmodell så att den som en gång har kunnat visa att man sköter sig och uppfyller villkoren kan flytta över i en snabbare takt.

Jag tycker att vi borde vara överens om det, men jag uppfattar inte riktigt någon större entusiasm från Socialdemokraternas sida för det som jag pratar om. Det tycker jag är lite tråkigt. Det visar kanske också pratet om öppenhet och slutenhet. It takes two to tango – det är allt jag kan säga.

Anf. 133 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det är lite skrattretande att höra statsrådet bunta ihop S och V med SD. Jag tycker att statsrådet borde veta bättre än att stå här och smeta SD på andra – den leken ska vi inte leka.

Det kan väl knappast vara vi som är slutna eller inskränkta när vi säger att en person inte ska nöja sig med 12 kronor i timmen i stället för 160 bara för att den personen råkar vara från Kina. Det är faktiskt att säga att personer från olika länder har samma värde och borde få lika lön för lika arbete. Det har ingenting att göra med SD:s väldigt grumliga argumentation på obehagliga grunder. Det vet statsrådet mycket väl. Vi kan lämna det åt sidan.

När statsrådet säger att man måste se till att arbetstagare inte utnyttjas undrar jag: Varför skulle man då inte kunna ha ett bindande arbetserbjudande som ser till att den person som kommer hit på utlovade grunder får just det som man har blivit lovad? Som det är nu är det arbetstagaren som tar hela risken för resan. Om man väl blir lurad på plats är det arbetstagaren som tar hela smällen. Varför kan man inte ha ett bindande arbetserbjudande?

Anf. 134 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Ett anställningserbjudande kan ofta ses som ett erbjudande, ett anbud riktat till arbetstagaren. För att ingå ett avtal krävs att båda parterna kommer överens. Det är först när både arbetsgivaren och arbetstagaren har kommit överens som det finns ett bindande anställningsavtal.

Givetvis förfogar en arbetstagare och en arbetsgivare över sitt eget avtal, och de är alltså fria att förhandla om anställningsvillkoren. De kan alltså omförhandla anställningsvillkoren efter att arbetet i Sverige påbörjats, till det sämre men också till det bättre, om de är överens om detta, om det är förenligt med lagar och gällande kollektivavtal.

Det är därför jag när frågan om bindande avtal har kommit upp har ställt mig frågande till på vilket sätt ett anställningsavtal till skillnad från ett erbjudande i ett ärende om arbetstillstånd skulle skydda arbetstagare från oseriösa arbetsgivare. Jag tycker att det, med Fredrick Federleys ord, verkar lite som en chimär.

Jag tror att jag kan tala för en mycket tydlig majoritet i kammaren när jag säger att det inte heller är önskvärt med olika regelsystem för svenskar respektive tredjelandsmedborgare som arbetar i Sverige. Arbetstagare från länder utanför EU är inte fria att omförhandla sina anställningsvillkor på samma sätt som andra arbetstagare i Sverige. Hur ska man då kunna förhandla upp sina villkor på plats, om man till exempel gör en bättre arbetsinsats och tycker att man är värd en högre lön, om anställningserbjudandet är bindande?

Det har jag aldrig fått något riktigt bra svar på. Jag tror att skälet är att man inte har tänkt igenom detta. Det är ett bra slagord att erbjudandet ska vara bindande, men om man tänker ett steg till – precis det resonemang som jag har försökt föra – ser man att det inte är så enkelt som man kanske gärna vill tro.

Anf. 135 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! I sin iver att tillmötesgå arbetsgivaren är regeringen beredd att utlämna arbetstagare till väldigt svåra villkor, och man är på inget sätt beredd att dela den risken och det ansvaret mellan arbetstagare och arbetsgivare – det är vad jag tydligt hör.

Det jag också hör är att det så kallade nya arbetarpartiet faktiskt struntar i arbetarnas arbetsvillkor. Det kan ju vara, för att använda statsministerns ord, för att de inte är etniska svenskar mitt i livet – för dem är det inget problem.

Anf. 136 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag kom faktiskt på att jag glömde ta upp frågan om Sverigedemokraterna. Men det ska jag göra nu och påpeka att anledningen till att jag gjorde kommentaren om att ni är tillsammans är därför att ni de facto är det. Den första reservationen i betänkandet är en gemensam reservation för Sverigedemokraterna, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det var inte alls fråga om att leka någon lek, utan det var en fråga om att svart på vitt visa vad det handlar om.

Sedan var det frågan om på vems sida vi står i den här diskussionen. Ja, jag står alltid på såväl arbetsgivarens som arbetstagarens sida. Jag står nämligen på den svenska modellens sida, den som talar om en balans mellan dem som finns på arbetsmarknaden. Det är det som arbetskraftsinvandringsreformen representerar.

Det mest tydliga exemplet på detta är att den som har arbetskraftsinvandrat till Sverige har möjlighet att vara kvar i vårt land i upp till tre månader om det första arbetet av någon anledning upphör. Man är inte alls livegen, utan man har möjlighet att gå vidare till någon annan.

När som helst kan man säga upp sig, och man har dessutom ett skydd, om arbetsgivaren är oseriös eller om det olyckliga skulle inträffa att arbetsgivaren, företaget, där man är går i konkurs av någon anledning.

Visst finns det en balans, om man vill se den. Men om man – och det var Christina Höj Larsen som talade om det i sitt anförande – vill ha den ideologiska debatten kring detta, med de stora skygglapparna på, då är det inga problem att ha den också. Det har vi sett många exempel på.

Men jag för min del anser att vi genom OECD:s rapport har fått ett gott betyg för den här modellen. Vem vet, kanske kommer vi under de kommande åren att få se andra länder som tar efter den modellen. Det

vore välkommet, för man ska komma ihåg att de allra flesta debatterna i de allra flesta parlamenten, inte bara i EU utan också utanför EU, inte äger rum i den anda som vi har haft debatten i här i kväll utan i en anda av slutenhet, intolerans och protektionism.

Det är möjligen mitt omdöme, som jag vill lämna efter mig här i kväll: Det har varit trevligt att ha den här debatten i en annan, motsatt anda.

(Applåder)

Anf. 137 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att justera mina yrkanden – jag slant visst lite på tungan tidigare. Jag yrkar alltså bifall till reservationerna 1, 4 och 7 och ingenting annat.

När jag lyssnade på Tobias Billströms anförande hörde jag honom säga beträffande dataspecialister – flera har tagit upp att det är en mycket värdefull tillgång med arbetskraftsinvandring av dataspecialister – att en stor del av rekryteringarna utgörs av just invandrade dataspecialister.

En fråga som jag då ställer mig är: Varför har vi inte tillräckligt många svenska dataspecialister? Har då inte regeringen misslyckats med att se till att tillräckligt många svenskar har fått möjlighet att utbilda sig? Jag tycker mig lite grann känna igen samma situation från att vi inte hade tillräckligt många läkare. Vi utbildade alldeles för få läkare, och så blev vi beroende av invandrade läkare, och dessutom använde man det för argument att vi måste ha ännu mer invandring.

Man skulle kunna göra så att man förbjuder svenskar att utbilda sig till både läkare och dataspecialister, så blir vi hundraprocentigt beroende av invandring på de områdena, och då har Sverigedemokraterna inte några argument kvar alls, eller vad säger statsrådet?

Anf. 138 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag poängterar bara att all ekonomisk-historisk forskning visar att länder har blivit framgångsrika genom att arbetsdela och specialisera sig, både inhemskt men också i förhållande till andra länder.

Det bästa exemplet – om vi just tar dataspecialister, eftersom David Lång väljer att lyfta fram dem – är relationen mellan Indien och Silicon Valley. Jag tror att vi, trots alla andra skillnader våra partier emellan, kan vara eniga om att Silicon Valley trots allt är en av världens mest ledande regioner när det gäller datateknik och utveckling av programvaror.

Varför har det blivit så? Jo, därför att man under väldigt många år hade en community, en ansamling av människor som hade sina rötter i Indien som åkte dit och byggde upp flera av de framgångsrika företag som verkade under 80- och 90-talen. Såväl programutvecklingsföretaget Sierra som senare Cisco har klara, tydliga indiska rötter.

Jag har nu gett ett mycket tydligt exempel på vad migrationen kan betyda. Men det stannar inte vid detta. Många av de indierna har sedan återvänt till Bangalore och byggt upp ytterligare framgångsrika företag, vilket gör att Indien i dag är en av världens mest ledande it-nationer, och man levererar nu personal till Sverige.

Jag vet inte hur omfattande Sverigedemokraternas program är i det här avseendet. Men att tro att vi skulle kunna tävla med Silicon Valley eller Bangalore, någonstans där drar jag gränsen för vad Sverige faktiskt

mäktar med att åstadkomma på egen hand, fast vi möjligen skulle kunna samverka med andra länder.

Det är här migrationen kommer in i bilden. Genom att tillåta människor att komma hit och delta i företag som bygger upp och verkar inom it-sektorn kan vårt land bli mer framgångsrikt. Jag vet att David Lång var närvarande när Christer Wallberg, vd för Tacton, pratade på hearingen och gav sin bild av vad arbetskraftsinvandringen har betytt för hans framgångsrika it-företag. Lyssna och lär av honom! Det tror jag skulle vara nyttigt.
(Applåder)

Anf. 139 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Jodå, jag var där och lyssnade. Jag nämnde också i min första replik att vi hade samma problem med läkare. Vi kanske kan få motsvarande redogörelse på den punkten.

Sverigedemokraterna menar att svenska folket knappast är obildbart, och vi är heller inte främmande för samarbete med andra länder, så skulle det vara så att det krävs satsningar på utbildning och spetskompetens i samarbete med andra europeiska länder är det säkert inga problem alls.

Men jag kan inte låta bli att tycka att det i fråga om läkare och kanske även dataspecialister snarare är regeringens fel att vi lider brist än att det är tack vare invandringen som allt är så fantastiskt i Sverige.

I mitt anförande tidigare hänvisade jag till professor Jan Ekberg och hans artikel i Dagens Nyheter ”Arbetskraftsinvandring hjälper inte offentlig sektor” samt den rapport som låg till grund för den artikeln, *Invandringen och de offentliga finanserna*. Han konstaterar att trots att det finns en gynnsam ålderssammansättning bland arbetskraftsinvandrarerna räcker det inte, eftersom de börjar åldras, skaffar barn och ställer krav på den offentliga sektorn.

Det konstaterades också, som jag nämnde, av den norska statistiska centralbyrån att de produkter och tjänster som ökar med arbetskraftsinvandringen i huvudsak är mycket enkla produkter och tjänster som det inte saknas kompetens för i landet.

Jag vill fråga Tobias Billström: Har Jan Ekberg fel? Har norska statistiska centralbyrån fel? Vad har i så fall Tobias Billström för belägg för detta?

Anf. 140 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att Sverigedemokraterna inte ska vara så snabba med att ensidigt använda enskilda vetenskapliga rapporter utan försöka använda lite mer. Jag har nämligen också en rapport som jag skulle vilja presentera ett utdrag ur. Det är en rapport som skrevs 1999–2000 av herrarna Gott och Johnston: *The migrant population in the UK: fiscal effects*, Home Office RDS Occasional Paper No 77.

Varför är den intressant? Jo, där skriver man – apropå de beräkningar som David Lång är mycket intresserad av att lyfta fram och som ska ges av att det inte blir några positiva nettoeffekter av arbetskraftsinvandringen – om jag tillåter mig att göra en fri översättning eftersom jag inte pratar engelska i kammaren:

Det uppskattas att 1999–2000 bidrog migranterna i Storbritannien till ett värde av 31,2 miljarder brittiska pund i skatter och konsumerade un-

der samma period 28,8 miljarder i ersättningar och socialförsäkringar, vilket alltså lämnar oss med ett fiskalt nettobidrag på ungefär 2,5 miljarder efter avrundning.

Den siffran tycker jag att David Lång ska ta med sig från den här debatten, och nästa gång vi har en debatt kring vetenskapliga papper kanske man ska komma ihåg att det finns flera olika bilder. Det finns inte en enda bild av detta.

Avslutningsvis: David Lång försade sig lite när han sade att de gärna ser ett samarbete med andra europeiska länder. Ja, det var just det. Var hamnar då Silicon Valley? Var hamnar Bangalore? Var hamnar den ekonomiska framtiden, som nu byggs i BRIC-länderna – Brasilien, Ryssland, Indien och Kina? Låt mig också lägga till ett S för Sydafrika.

Hur ska vi förhålla oss till dem, om vi inte tillåter migration över gränserna till och från vårt land? Var någonstans i välståndsligorna kommer vi att hamna om inte medieföretagen expanderar till andra marknader, tar hit personal och utbildar sig? Jag tror att vi kommer att hamna väldigt långt ned då – det är min bedömning.

(Applåder)

Anf. 141 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Annelie Karlsson har egentligen sagt allt som behöver sägas, men jag ska göra ett tillägg utifrån det anförande som Tobias Billström höll och de svar han gav. Samuel Engblom, TCO, deltog i arbetskraftsinvandringsseminariet.

Jag ska läsa upp hans svar på vilka viktiga frågor som var att hantera:

Det är ”två förslag som TCO tycker är mest nödvändiga. Det ena är efterhandskontroll av att den utbetalade lönen stämmer med den utlovade. Det behöver inte leda till längre handläggningstider, vilket ministern antydde”. Detta säger alltså TCO. Det är precis det som ministern säger här i kammaren.

TCO:s representant säger vidare: ”Det är kontroller som sker i efterhand och som dessutom kan göras ganska enkelt, smidigt och obyråkratiskt för de arbetsgivare som sköter sig.” Migrationsverket kan ”samköra uppgifter om utlovad lön med Skatteverkets uppgifter om inbetalade skatter och avgifter. Om det finns avvikelser kan man göra djupare kontroller. (– – –) Det andra är verksamma sanktioner mot arbetsgivare som bryter mot reglerna. Som flera har påtalat är det en konstig ordning att den enda som kan utsättas för en sanktion är den person som inte har fått den lön och de villkor som var utlovade.” Detta är vad TCO sade på arbetskraftsinvandringsseminariet.

Jag vill också göra ett påpekande här i kammaren. Tobias Billström framhöll att det fanns en reservation där Sverigedemokraterna har följt med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Jag vill påpeka att när det gäller just efterhandskontroller är regeringen och Sverigedemokraterna helt överens om att några sådana inte ska införas. Det är därför man har röstat emot det förslag som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet står för, nämligen att det ska bli efterhandskontroller, precis som TCO och övriga fackförbund har krävt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 31 maj.)

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets utlåtande 2011/12:SfU15

Vitbok om pensioner (KOM(2012)55).

Vitbok om pensioner

Anf. 142 KURT KVARNSTRÖM (S):

Herr talman! I dag ska vi debattera pensionsfrågorna med anledning av att EU har återkommit med en vitbok om pensionssystemen i Europa. När jag tittar på talarlistan konstaterar jag att det är Pensionsgruppens ledamöter som kommer att debattera den här frågan, trots den kritik som har framförts från andra partier om att debatten i pensionsfrågorna är alldeles för sluten och sker i stängda rum. Det förvånar mig att de partier som har framfört denna kritik inte deltar i den här debatten.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag, som det faktiskt råder full enighet om. I utlåtandet markerar utskottet tydligt att pensionsfrågorna är nationella frågor som inte hör till EU:s kompetens. Det är ett mycket viktigt ställningstagande.

Det är dock bra att man gör en jämförelse av pensionssystemen mellan länderna för att se möjligheter till utveckling på olika sätt. Informationsutbyte i pensionsfrågorna är viktigt. Den kanske allra viktigaste delen i detta är att se hur våra pensionssystem fungerar när det blir allt vanligare att människor rör sig över gränserna och arbetar i olika länder och hur pensionerna då ska samordnas. Det finns stor anledning för EU att engagera sig i detta tillsammans med länderna.

Det finns anledning att se över vårt pensionssystem. Vi behöver troligen göra en del justeringar med anledning av den demografiska utveckling vi har framför oss. Ingen hade kunnat förutse att vi de senaste tio åren i genomsnitt blivit två år äldre i vårt land. Den utvecklingen ser vi även i andra länder.

Herr talman! Jag tänkte nu gå över till att diskutera vårt pensionssystem. Vi har nu fått den första delen av Pensionsåldersutredningen, och utifrån den kan vi konstatera att det är många saker som lyfts fram i den som inte går att åtgärda inom ramen för själva pensionssystemet. Det kommer att behövas omfattande åtgärder på arbetsmarknaden för att vi ska få rimliga pensioner i framtiden.

Jag vill här peka på några saker som vi socialdemokrater tycker är viktiga. Jag tänker ta upp fem områden:

1. Bättre arbetsmiljö
2. Att bekämpa åldersdiskrimineringen
3. Det livslånga lärandet
4. Rehabilitering och omställning
5. Fler behöver arbeta mer

Först tar jag upp arbetsmiljöfrågorna. Förutsättningen för framför allt kvinnor är att arbetsmiljön måste förbättras. Det måste bli möjligt för fler att arbeta heltid, men fler måste också orka arbeta längre för att de ska få en rimlig pension. Arbetslivet behöver förlängas för de allra flesta.

Den andra punkten är att åldersdiskrimineringen behöver bekämpas. Utredningen visar att det finns en åldersdiskriminering i arbetslivet i dag. Det måste bli tillåtet att arbeta kvar längre än i dag för dem som vill. Här behöver attityden från arbetsgivarna ändras. Det vi nu börjar se är att allt fler arbetsgivare köper ut sina äldre genom att använda förtida uttag av den allmänna pensionen utan att det i grunden finns några avtalade lösningar på det här området. Det behöver också hittas bättre former för deltidslösningar, så att fler orkar arbeta längre.

Den tredje punkten är det livslånga lärandet. Det blir allt tydligare hur viktig utbildningen är för att kunna finnas kvar på en alltmer utvecklad arbetsmarknad. Vi behöver hitta nya former för utbildningar i arbetslivet liksom möjlighet att utbilda sig högre upp i åldrarna.

Den fjärde punkten är rehabilitering och omställning. De ändringar som regeringen genomfört i sjukförsäkringen har lett till omfattande utförsäkringar. Effekterna från rehabiliteringskedjan har inte alls lett till att många människor har återfått sin arbetsförmåga, utan alltför många har hamnat långt från arbetsmarknaden. Det behövs ett helt annat arbete för att fler ska ha möjlighet att finnas kvar eller komma tillbaka till arbetslivet. Här vill jag se en utveckling av omställningsavtalen, så att de omfattar både rehabilitering och omställning för sjuka.

Den femte punkten är att fler behöver arbeta mer. Den del som oroar mig mest i dag är att alltför många inte har ett arbete att gå till. Med en arbetslöshet på ungefär 8 procent går pensionssystemet miste om viktiga inkomster, men det allra värsta är att dessa personer inte tjänar in tillräckligt till sin egen pension. De riskerar därigenom att bli förlorare den dag de ska ta ut sin egen pension. De tappar intjänande till det allmänna pensionssystemet, men de får heller ingen tjänstepension. Tjänstepensionen kommer ju att bli en allt viktigare del av den egna pensionen i framtiden.

Herr talman! Det finns många fler saker i vårt samhälle som kommer att påverka våra framtida pensioner. Jag tänker här nämna några möjliga förändringar som måste övervägas.

En av dem är behovet av att förstärka inkomsterna till pensionssystemet. Min bedömning är att det inte räcker att justera i pensionsåldrarna, utan avsättningen till pensionerna behöver höjas. Det kan ske på flera olika sätt. Att växla över delar från premiepensionen till det allmänna systemet kan vara ett. Att höja avgiften kan vara ett annat. Att använda en del av den allmänna löneavgift som löntagarna avstått från tidigare känns inte alls orimligt. Det kanske är så att taket ska höjas, på samma sätt som taken i sjukförsäkringen och a-kassan behöver höjas.

Som avslutning vill jag säga att vi socialdemokrater kommer att återkomma med förslag om att förändra beskattningen av våra pensioner. Pension och lön ska beskattas lika.

(Applåder)

Anf. 143 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till socialförsäkringsutskottets förslag.

Det här utlåtandet handlar om en mycket viktig fråga för Europas stater. Många länder har nämligen fortfarande undermåliga pensionssystem som inte kommer att hålla för ökade demografiska påfrestningar. Dessu-

tom kommer detta i högsta grad att påverka den ekonomiska stabiliteten både för enskilda stater och för Europasamarbetet i stort.

Därför har kommissionen skickat ut en vitbok med sikte på att få till långsiktiga förändringar för att säkerställa att staterna har tillräckligt bärkraftiga och trygga pensionssystem. I den här vitboken ställs ett antal mycket relevanta frågor, som man vill ha svar på, till varje EU-stats regering och parlament.

Man kan läsa den svenska Pensionsåldersutredningens betänkande. De har ett intressant kapitel om jämförelser mellan olika OECD-länder. Här framgår det med tydlighet att många av EU-länderna kommer att ha stora problem med sina ekonomier och pensionssystem om de inte gör något från grunden annorlunda. Det är framför allt tre fel som de europeiska pensionssystemen är behäftade med. De har ingen eller liten koppling till tillväxten. De har ingen eller liten koppling till livslängden. Och de har ingen eller liten koppling till arbete.

Det här är brister som även vårt tidigare ATP-system hade.

En annan sak som framgår när man läser dessa jämförelser är att det finns en rad undantag när det gäller att jobba ända fram till den statliga normåldern. Den kan vara 65 år. Den kan vara 67 år. Den kan i vissa länder vara 63 år eller till och med 60 år eller liknande. Har man arbetat ett visst antal år – så är det i de flesta andra europeiska länder – får man nämligen till och med gå i förtida pension. Detta gör att det i många länder fortfarande inte är ovanligt att gå i pension till och med en bit före 60 års ålder.

Vad har då detta med Sveriges pensionssystem att göra? Vi har väl gjort vår läxa och konstruerat ett bättre och mer hållbart pensionssystem? Ja, det kanske vi har gjort rent tekniskt. Vi har dessutom en politisk stabilitet genom pensionsöverenskommelsen.

Men precis som talaren före mig pratade om tror jag inte att det räcker i framtiden. Vi ingår i Europa oavsett om vi är med eller utanför EU, oavsett om vi är med eller utanför EMU. Sveriges handel med omvärlden är till minst 65 procent inriktad på EU-länderna. Skulle det bli kraftiga obalanser för att man inte klarar sina pensionssystem kommer också Sverige att drabbas hårt.

Jag delar därför regeringens och utskottets syn på denna fråga.

Det är viktigt att Europas stater kommer i gång med det långsiktiga arbetet med att genomföra stabila statsfinanser och pensioner. Vi tycker att detta till stor del är en nationell fråga för varje nation. Men det hindrar inte att man hjälper varandra med jämförelser mellan staterna. Det är också viktigt att EU tar fram gemensamma regler så att EU:s medborgare på ett enkelt sätt kan arbeta i olika länder men ändå få tillgodoräkna sig pension på ett enkelt sätt, som också kan redovisas genom en gemensam kommunikationsbank i framtiden. Det är viktigt om vi ska kunna använda EU på ett maximalt bra sätt i framtiden.

Vi anser också att alla åtgärder för att det ska bli fler arbetade timmar är viktiga. Det gäller större jämställdhet i arbetslivet och en höjning av pensionsåldern utefter ett demografiskt synsätt. Men det handlar också om att vi använder det som Pensionsåldersutredningen har redovisat och kommer att redovisa i slutbetänkandet om ett år och att vi för fram och stärker vårt eget pensionssystem, så att vi kan ha ett pensionssystem som håller in i framtiden för våra barn och barnbarn.

Herr talman! Det är viktigt att framhålla att ju fler som arbetar i ett samhälle desto fler skattekronor får vi ihop till våra gemensamma åtaganden och inte minst till våra pensioner. Eftersom dagens arbetstagare betalar dagens pensionärer är det också så att framtidens arbetstagare betalar framtidens pensionärer.
(Applåder)

Anf. 144 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt både för ett samhälle och för de enskilda människorna i samhället att vi har ett pensionssystem som man kan lita på, som människor kan lita på och som håller ekonomiskt i både bra och dåliga tider.

När en stor majoritet i riksdagen på 1990-talet beslutade om riktlinjerna för ett nytt pensionssystem höll faktiskt det gamla ATP-systemet på att falla sönder. Framtida generationer kunde inte lita på att få ett tryggt pensionssystem.

De viktiga inslagen i det nya nu gällande pensionssystemet är just att det ska vara långsiktigt hållbart och pålitligt, ligga utanför statsbudgeten utan risk för plötsliga ogenomtänkta beslut och ha inbyggda balanssystem så att förhållandet mellan tillgångar och skulder är hållbart.

Vårt pensionssystem har uppmärksammats i många andra länder i världen, länder som själva har fått stora problem med att betala ut pensionerna.

Den här vitboken från EU-kommissionen, som ett enigt utskott i dag har ett yttrande över, talar just om de problem som vi ser i Europa i dag. Ett land som Grekland har, förutom alla andra ekonomiska problem, ett pensionssystem som lovar många gånger mer än vad det någonsin kan uppfylla. Vi har liknande problem med pensionssystemen i Italien och i åtskilliga andra länder. Därför vill man med vitboken starta en diskussion om hur EU-länderna ska kunna skapa ett tryggt och hållbart pensionssystem, var och en på sitt sätt.

Utgångspunkten är att det, om ett EU-lands pensionssystem havererar och det blir sociala spänningar och nöd, drabbar många andra i hela EU-gemenskapen och kanske andra länder också. Vi har alltså ett gemensamt intresse av att vi har ett fungerande och hållbart pensionssystem i alla europeiska länder och i första hand i EU-länderna.

De problem som vitboken lyfter fram är just de här sakerna. Hur kan vi anpassa den reella pensionsåldern till den ökade livslängden? Hur ska man på olika sätt motverka att människor tar ut pension för tidigt och att de slutar jobba för tidigt? Hur kan man stödja ett bättre yrkesliv genom bland annat bättre tillgång till livslångt lärande och anpassade arbetsplatser och bättre arbetsmiljö?

Vad som fortfarande är en utmaning i flera europeiska länder, hur märkligt vi än kan tycka att det är, är att införa samma pensionsålder för kvinnor och män och i övrigt se över så att pensionssystemen fungerar på ett jämställt sätt.

Det är några av de punkter som vitboken tar upp.

Jag kan då jämföra med Sverige som redan har ett pensionssystem som vi på många sätt kan vara stolta över men inte slå oss till ro med. Vi har tillsatt en pensionsåldersutredning, som nämndes här, som just arbetar med de här viktiga frågorna och som har presenterat ett delbetän-

kande. Det utredaren tittar på är hur vi kan komma ifrån alla de synliga och osynliga gränser som först och främst gör att människor nästan känner sig tvingade att avbryta arbetslivet vid 65 års ålder. Hur kan man göra det mer lönsamt att arbeta längre? Hur kan man ändra attityden, och hur ska man kunna motverka rent diskriminerande attityder?

Jag ska fatta mig ganska kort för en gångs skull, herr talman, för vi har inga delade meningar om detta.

Utskottet konstaterar att det är väldigt bra att EU tar upp det här till en öppen diskussion och att kommissionen kan stödja, skapa dialog, samla statistik och lämna information om hur pensionssystemen utvecklas. Samtidigt är vi överens om i utskottet att kraftigt understryka att besluten om pensionssystemen ska ligga på nationell nivå. Där är vi överens, och det är viktigt att framhålla.

Jag som är en mycket stor EU-vän sedan många år tillbaka vet ändå att ibland får man vara lite uppmärksam på att det kan vara en lite otydlig gräns för när EU öppnar för att föra över beslut på EU-nivå som vi tycker ska ligga på nationell nivå. Det finns ingenting som tyder på det i det här fallet. Men jag tycker ändå att det är bra att vi betonar att det är viktigt att alla europeiska länder har en dialog om hur man på olika sätt kan skapa ett hållbart pensionssystem men att själva besluten och de praktiska utformningarna ska ligga på nationell nivå.

För övrigt – det glömde jag att säga – pågår det arbeten i Sverige just nu med beredningar som regeringen har tillsatt efter det att pensionsgruppen har tillstyrkt det. Det handlar om att se över om PPM-fondernas framtid på något sätt behöver justeras, hur AP-fondernas organisation ska vara, hur vi kan förstärka det rent finansiella systemet och hur man kan göra praktiska tekniska justeringar i pensionssystemet för att undanröja vissa effekter som man kanske inte förutsåg när man skapade systemet för 10–15 år sedan.

Jag kommer att återkomma till pensionsdebatten. Jag utgår från, som Kurt Kvarnström, att systemets principer ska vara kvar. Jag kan naturligtvis vara öppen för en diskussion framöver om att göra vissa ändringar inom principens ram. Men jag vill inte i dag säga vad jag tycker om olika förslag, utan jag vill avvakta de beredningsförslag som kommer inom det närmaste året. Vi kommer säkert att ha anledning att ha en rejäl debatt, diskussion och dialog om pensionerna framöver när de olika arbetsgrupperna kommer med sina förslag.

Avslutningsvis är vi alltså ett enigt utskott som konstaterar att det är bra med en dialog och ett samarbete inom EU om pensioner och att det vore negativt för hela EU om några pensionssystem havererar. Samtidigt betonar ett enigt utskott att besluten om pensionerna ska ligga på nationell nivå.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 145 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det finns många frågor som vi är överens om när det gäller pensionerna.

Det var med viss förvåning som jag läste en av kvällstidningarna, där Ulf Nilssons partiledare går ut rätt så tydligt och säger att pensionsåldern

bör vara 69 år. Då är min enkla fråga: Delar Ulf Nilsson sin partiledares uppfattning i frågan?

Anf. 146 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Det är en bra fråga, för jag tror att vi alla tycker att det är väldigt bra om den reella pensionsåldern höjs. Men vi har inte tagit ställning till att höja den formella pensionsåldern till 69 år, att folk inte skulle kunna pensionera sig förrän de är 69 år. Något sådant förslag har vi över huvud taget inte diskuterat.

Kurt Kvarnström får visa mig citatet. Men Folkpartiet driver ingen sådan politik, utan vi driver en öppning för att göra det möjligt och uppmuntra att människor inte ska sluta jobba så tidigt som de gör i dag. En tänkbar variant är att till exempel höja anställningstryggheten till 69 eller 70 år, men det är sådant som vi ska ta ställning till i senare diskussioner.

Tyvärr känner jag inte igen det här, men jag vågar ändå säga att det inte finns något folkpartiförslag om att sätta en lägsta gräns för pensionsåldern till 69 år.

Anf. 147 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det är en rätt färsk uppgift. Den finns i Expressen i dag, så jag förstår om Ulf Nilsson kanske inte har hunnit se den än. Men jag förvånas lite över statsministerns utspel i regeringsförklaringen men också det utspel som Folkpartiets partiledare har gjort i sammanhanget. Det förvånar mig lite grann med tanke på den diskussion vi har i de här frågorna.

En annan mer öppen diskussion som jag tycker att man kan öppna för, som både Ulf Nilsson och Lars-Arne Staxäng pratar mycket för, är kombinationen av pensionssystem i Europa. Den kan man alltid fundera på.

Alltmer av vår pension i dag sparas på konton, och vi ska placera pengarna så att de har ett värde den dagen vi går i pension. En sak man kan fundera över är hur det då kommer att se ut i framtiden. Är det en styrka att utvecklingen i vårt pensionssystem gör att vi blir beroende av hur pengar placeras i andra länder eller är det en svaghet i vårt system? Det tror jag är en fråga som vi verkligen behöver fundera på, för det innebär att ju mer vi fonderar på egna konton, desto mer risker tar vi, i stället för att ha ett pensionssystem som är mer omfördelande mellan generationerna. Jag skulle gärna vilja höra hur Ulf Nilsson ser på den problematiken.

Anf. 148 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Tiden medger inte att ha en djupgående pensionsdiskussion nu. Men det är viktigt att ett pensionssystem garanterar människor som inte har ett dugg lust att fundera över var de ska placera sina pengar en trygg ålderdom och att man är garanterad att få tillbaka en del av det som man har tjänat in i form av pensionsrätter.

Vårt nuvarande pensionssystem är en kompromiss mellan ett visst mått av valfrihet, att kunna bestämma över hur en del ska placeras på aktiemarknaden och så vidare, och samtidigt ett obligatorium och den övervägande delen som vi alla vet att man inte själv placerar. Jag tror att

man ska utgå från det, men var gränsen ska gå och vilka justeringar man ska göra får vi ha en seriös och långsiktig diskussion om.

Jag tycker att det är bra att det finns ett inslag av valfrihet i pensions-systemet, men det är också oerhört viktigt att det dels är obligatoriskt att vara med i ett allmänt pensionssystem, dels att man är garanterad en reell pensionsutbetalning när man blir gammal, oavsett om man har lust att fundera över placeringar av pengar eller inte. Var gränsen ska gå får vi diskutera vid ett annat tillfälle, men det är en viktig och intressant diskussion.

När det gäller vad statsministern sade var det helt uppenbart, även om alla som debatterade tolkade det som att han ville höja pensionsåldern. Han sade bara att det är fullt möjligt att tänka sig att folk jobbar till 75 i framtiden, men han sade ingenting om en obligatorisk pensionsålder. Framgår det att Jan Björklund har sagt det är jag övertygad om att han är felciterad.

Anf. 149 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Som vi har hört här måste ekonomin i EU fungera. En viktig del i den ekonomi som vi ju alla är beroende av är att våra pensionssystem fungerar, eller rättare sagt att vi kan få ersättning när vi inte själva kan arbeta. Det kan bland annat bero på ålderdom, och då är pensionen en väldigt viktig del.

Vi har också hört att det är skillnader i hur pensionssystemen fungerar i Europa. Det gynnar ju inte den fria rörligheten när det varierar så oerhört mycket. Därför finns det skäl, som framgår av vitboken, herr talman, för oss att dela med oss av våra erfarenheter. Det som vitboken går ut på är just att vi i EU:s länder ska dela med oss av erfarenheter av hur ett bra pensionssystem kan fungera.

Självklart behöver vi också göra en del med vårt eget pensionssystem. Vi har två system i Sverige, ett som ger en pension om vi har haft en arbetsinkomst och ett annat som helt och hållet bekostas av våra skattepengar.

Det vi hela tiden pratar om är det som innebär att vi arbetar. Det betyder att det är viktigt för oss att se till att det är fler som arbetar och att vi får möjlighet att också arbeta längre.

Ska vi få in mer pengar i vårt pensionssystem, vilket är angeläget, kostar det pengar hur vi än bär oss åt. Den stora frågan för oss här i Sverige är att komma fram till hur vi ska få mer pengar till vårt pensionssystem.

Vad är det som är viktigt att tänka på när vi talar om pensionerna? Jo, framför allt är det arbetstiden, som jag sade tidigare. Med tanke på den diskussion som var i kammaren alldeles nyss om att bestämma en pensionsålder vill jag från Centerpartiet bolla in: Varför ska vi ha en bestämd pensionsålder över huvud taget? Är det inte bättre att vi tar bort pensionsåldern och ser till att vi har fördelar av att jobba längre och att vårt trygghetssystem, det vill säga arbetslöshetsersättning, sjukersättning med mera, följer med så länge vi vill jobba i stället för att låsa upp oss vid en exakt ålder som är både hämmande och jobbig för många?

Det andra vi måste titta på är livslängden, hur länge vi förväntas arbeta och leva. Vi har sett när vi placerar våra pensionspengar i fonder att det finns stora skillnader mellan hur länge man tror att dessa pengar ska betalas ut. Det är också något som vi får lov att titta på i förhållande till vår livslängd.

Sist men inte minst är det angeläget att poängtera att vi alla måste få ökade kunskaper och möjlighet att skaffa oss kunskaper om hur vårt pensionssystem fungerar. Det är en brist i samhället i dag att så få känner till hur pensionssystemet fungerar. Jag är övertygad om att om vi visste mer skulle vi också förstå hur vi kan öka på våra pensioner den dagen vi behöver det. En viktig del är att informera våra ungdomar om hur det fungerar, och det borde ingå som ett obligatorium i skolan.

Det finns också hinder. Åldersdiskriminering är ett sådant. Våra arbetsgivare satsar inte tillräckligt mycket på oss när vi börjar närma oss ålderdomen. Och hör och häpna, herr talman, den inträffar redan vid 50–55 års ålder! Det är alltså viktigt att vi tar bort åldersdiskrimineringen.

Arbetsmiljön är också en viktig del. Vi ska trivas på jobbet och få möjlighet att byta arbetsuppgifter. Det gör att vi stimuleras och att arbetsmiljön känns bättre.

Jämställdheten är också viktig. Det är ytterst angeläget att vi ser till att både kvinnor och män har en möjlighet att få lika höga löner, vilket dessutom medverkar till att pensionerna blir bättre.

Man får sig en tankeställare när man läser vitboken. Här står att befolkningen i åldern 60 år och äldre ökar med två miljoner varje år i EU. Då förstår vi att det finns all anledning att medverka till att våra pensionssystem i hela EU blir bättre så att vi kan känna en trygghet på ålderns höst.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i utlåtandet.
(Applåder)

Anf. 150 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Jag ska inledningsvis citera vad som står i början av socialförsäkringsutskottets utlåtande gällande vitbok om pensioner: "Utskottet behandlar i detta utlåtande kommissionens Vitbok om en agenda för tillräckliga, trygga och långsiktigt bärkraftiga pensioner." Jag trodde nämligen att jag hade kommit fel när jag lyssnade på de inledande inläggen. Jag tänker i varje fall hålla mig till vad det handlar om och hoppas att ingen stör sig på det.

När några av ledamöterna från skatteutskottet och finansutskottet besökte OECD i Paris för några veckor sedan fick vi en genomgång av OECD:s uppfattning om ekonomin i EU och USA.

Flera av EU-länderna har stora, i vissa fall oöverstigliga, ekonomiska problem där en bidragande del av problemen kan kopplas till ohållbara pensionssystem som är underfinansierade. Sveriges nya pensionssystem är däremot ett föredöme för andra länder, vilket vi är tacksamma för.

I detta utlåtande om EU:s vitbok om pensioner påtalas också brister i och frånvaron av pensionssystem i vissa länder.

Det finns goda skäl för att EU:s länder har fungerande, verklighetsanpassade och ekonomiskt hållbara pensionssystem eftersom dessa har stor inverkan på nationernas ekonomier och därmed på alla EU:s länder.

Samtidigt måste det betonas att pensioner är ett nationellt ansvar och inget som ska hanteras av Europeiska unionen. Det är dock välkommet att EU-kommissionen vill ge råd och stöd till medlemsländerna, men jag upprepar att det är varje enskilt land som utifrån sina egna nationella förutsättningar bär ansvaret för sitt pensionssystem och för sina medborgare.

Herr talman! Förutsättningarna för ett hållbart pensionssystem är inte enbart av teknisk art utan bygger på hög sysselsättning, fungerande företag och många andra faktorer. Det ligger också i varje nations intresse att ta ansvar för att trygga inkomsterna för sina äldre medborgare. Det borde vara självklart att man inte kan utbetala mer i pension än vad som tillförs pensionssystemet.

Ett sådant exempel är att pensionsåldern långsiktigt måste anpassas till åldersutvecklingen, vilket även påtalas i utskottets utlåtande.

Andra insatser är att förbättra förutsättningarna för att kunna stanna längre på arbetsmarknaden och att fler kan få tillträde till densamma.

Arbetsmiljö är en viktig fråga och också en förutsättning för att fler ska kunna arbeta längre. Man ska också tryggt kunna byta mellan arbetsuppgifter. I annat fall blir man fast i en sektor, och i dag finns det inte arbetstillfällen som varar så länge som de gjorde för ett antal år sedan.

Vidare måste åldersdiskriminering motverkas. Det är ett moraliskt arbete och inte bara ett lagstiftningsarbete. Vi måste få en annan attityd till att arbeta längre och till att använda den enorma kompetens som finns i både utbildning och erfarenhet. Vi borde vara bättre på att ta till vara detta. Vi vet också att det är hälsofrämjande och stimulerande att arbeta längre för dem som så kan.

Vidare måste vi jobba för ökad jämställdhet. Fler måste ges möjlighet att jobba utifrån sina förutsättningar. Det kan handla om kvinnor, funktionshindrade och invandrare.

Det krävs dock mer än så. Företags- och skattepolitiken måste utformas för fler och växande företag och därmed för fler arbetstillfällen. Det har också en koppling. I Sverige kunde vi se ett resultat av detta mellan åren 2006 och 2008, innan krisen kom, då vi hade en exceptionellt stor uppräknings av inkomstpensionerna. Detta går att se på Pensionsmyndighetens hemsida för den som undrar.

Allt fler människor arbetar i olika länder. Detta är också en utmaning för pensionssystemen i de olika länderna. Vet man att man kan flytta mellan länder och genom samverkan mellan de olika pensionssystemen i slutändan få ut den pension man ska ha känner man sig inte förhindrad att flytta mellan länder.

Herr talman! Pensioner handlar om mycket mer än teknik och system, även om dessa är viktiga. Utan ekonomisk bärkraft finns inga pensioner att betala ut. Det är en sak som även borde vara självskrivet i varje land i EU, men det är det tyvärr inte.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i utlåtandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 31 maj.)

Anf. 151 LEIF PETTERSSON (S):

Fru talman! Sverige är i mångt och mycket ett föregångsland när det gäller trafiksäkerhet. Vi har bland de lägsta talen för döda och svårt skadade i trafiken. Det ska vi vara glada och stolta över, men det får inte invagga oss i en falsk trygghet. År 2010 hade vi det lägsta antalet dödade i trafiken i modern tid; år 2011 gick siffran upp. Det visar bara att vi inte en gång för alla har vunnit slaget om dödade i trafiken utan att vi ständigt måste förbättra oss för att nå lägre tal för döda och svårt skadade. Den nollvision vi har i Sverige för detta område är en bra vision.

När nollvisionen antogs 1997 var den hånad och baktalad. Från många som i dag hyllar den som visionär och framåtsyftande hette det då att det var ett slag i luften, något som aldrig kunde nås och därför inte skulle uttalas. Kritikernas vision har kommit på skam. Nollvisionen är i dag ett hyllat begrepp världen över. Många länder imponeras och ser med respekt på Sveriges arbete på trafiksäkerhetsområdet. Jag tror att de som då hånade oss för denna vision har fått många chanser att ångra sina käcka och förnumstiga uttalanden. Nu verkar alla, åtminstone här i kamraren, vara överens om att nollvisionen är bra.

Som jag sade får vi inte slappna av och tänka att nu är det gjort. Då kommer talen för döda och svårt skadade på våra vägar att öka. Vi socialdemokrater anser att det behövs nya grepp för att komma ännu längre, ännu närmare nollvisionen. Ett sådant grepp är enligt vår mening en oberoende kommission som skulle få till uppgift att titta på våra farligaste vägar och föreslå åtgärder för att göra dessa säkrare. Trafikverkets jobb är naturligtvis bra, men lite nya grepp i denna fråga skulle inte skada.

Trafiksäkerheten är också en internationell fråga. Varje år omkommer 1,3 miljoner människor världen över i trafikolyckor. Sverige kan med sitt goda trafiksäkerhetsarbete göra en stor insats för att hjälpa till. Detta måste ses som en global folkhälsoutmaning. Vi har dessutom en mängd frivilligorganisationer på trafiksäkerhetens område som kan dela med sig av sina erfarenheter både här hemma och i andra länder. Här har Sverige en exportprodukt av världsklass. Den går kanske inte att sälja men den lämpar sig väl för export, nu senast manifesterat i samarbetsavtalet med Kina. Där är trafiksäkerhet ett av de områden som vi ska samarbeta om. Det är ett gott betyg till svenskt trafiksäkerhetsarbete.

Fru talman! Låt mig också få uttala att vi med viss otålighet inväntar regeringens respons på fjolårets tillkännagivande vad gäller att använda teknisk utrustning under körning. Många tänker på mobiltelefoner, och det är riktigt, men det finns även annan utrustning som inte ska användas under bilkörning. Regeringspartierna har utlovat en proposition under hösten. Jag hoppas att detta håller och att frågan inte blir ytterligare en långbänk.

Som jag tidigare sade finns det en rad åtgärder som vi kan vidta här hemma i Sverige för att komma närmare nollvisionen. Hastighetsbe-

gränsning kring förskolor och skolor är ett exempel. Här kan vi som lagstiftare bidra genom att underlätta för kommunerna att införa en hastighetsbegränsning på 30 kilometer per timme vid dessa inrättningar. Det kanske till och med ska vara den normala hatigheten förbi skolor och förskolor. Ett annat exempel är arbetsmiljön för vägarbetare. Otaliga är de fall där hastigheterna förbi vägarbetsplatser har varit alldeles för hög. Mobila hastighetskameror är en väg att gå. Ännu smalare förbifarter vid vägarbeten är en annan. Ett tredje exempel är bilar som körs av annan än ägaren och därför i vissa fall undgår att rapporteras vid trafikkameror. Här borde ett ägaransvar träda in när ägaren inte kan eller vill tala om vem som kört bilen vid det aktuella tillfället. Det skulle i så fall innebära att ägaren får betala bötesbeloppet eller i svårare fall få sitt körkort indraget.

En annan åtgärd som kan synas bagatellartad är att se till att reflexväst ingår i bilarnas utrustning. När man får ett stopp och tvingas ur sin bil är det av största vikt att man syns både i mörker och dagsljus. En sådan enkel åtgärd som att förse alla bilar med en reflexväst skulle spara människoliv på samma sätt som varningstriangeln gör det.

Fru talman! De allvarligaste och mest flagranta fallen av brister i trafiksäkerheten är när föraren kört alkoholpåverkad. Omkring 125 människor per år omkommer i trafiken på grund av alkoholen. Genom att montera in effektiva och lättanvända alkolås i bilen skulle merparten av dessa olyckor aldrig ske. Vi socialdemokrater har tidigare krävt ett successivt införande av alkolås. Det kravet står vi fast vid. Börja med nyttotrafiken, tunga fordon, bussar och taxi. Fortsätt sedan med nya bilar. Även i offentlig upphandling måste man ställa krav på att alkolås ska ingå som förutsättning för att man ska få kontraktet. För att detta ska bli möjligt måste den svenska regeringen inta en mycket mer aktiv hållning i dessa frågor. När det gäller upphandling måste regeringen kraftfullt föra fram dessa krav till Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. När det gäller alkolåsens införande i nya bilar är det inom EU som regeringen måste verka. Dagens regering är alldeles för passiv. En aktivare roll måste intas och man måste pressa på överallt där det går – 125 människoliv står på spel.

Fru talman! Ett annat problem som vi i Sverige inte uppmärksammat särskilt mycket är motorcyklisternas säkerhet. Att köra motorcykel ger en frihetskänsla av stora mått, men det är också förknippat med faror. Många bilister uppfattar inte motorcykeln som ett fordon som man måste ta särskild hänsyn till, och kollisioner sker ofta på grund av detta. Ibland kanske man till och med tror att det är en moped. Många motorcyklister kör alldeles för fort och även det bidrar till olycksstatistiken. Ett problem som man nu börjar uppmärksamma är att de räckben som sätts upp utefter våra vägar, både mitträcken och räckben mot diken, inte är anpassade till motorcyklister. Underglidningsskydd håller nu på att utprovas av Trafikverket, och det är bra. Det är i linje med den motion som finns i detta ärende. Vi socialdemokrater anser att det är av stor vikt att man kommer till en bästa lösning på detta problem så att en omkullkörning med motorcykel inte behöver få så katastrofala konsekvenser som det annars kan få.

Så till en fråga som är av stor vikt, nämligen kompetenskrav för utryckningsförare. I dag finns inga sådana krav när det gäller framförande

av utryckningsfordon. Alltför ofta hör vi talas om att en ambulans varit inblandad i en trafikolycka, ibland beroende på att den omgivande trafiken inte uppfattat ambulansen, ibland beroende på att föraren av ambulansen gjort en missbedömning eller handlat fel i en given situation. Detta senare kan förebyggas med en förarutbildning särskilt anpassad för framförande av utryckningsfordon. Ett krav på en sådan utbildning borde snarast införas i Sverige.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla socialdemokratiska reservationer i detta ärende men vill för tids vinnande yrka bifall endast till reservationerna 5 och 10.

(Applåder)

I detta anförande instämde Monica Green, Roza Güclü Hedin, Lars Johansson, Lars Mejern Larsson, Suzanne Svensson och Anders Ygeman (alla S).

Anf. 152 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Människor är inte perfekta. Vi gör misstag och fel, och i trafiken kan följderna bli ödesdigra. Det handlar om liv och död. Mycket görs för att trafiken ska bli säkrare, och de allra flesta trafikanter tar ansvar och gör sitt bästa för att inte skada sig själva eller andra.

Ändå dör och skadas människor i trafiken, och det är de oskyddade trafikanterna som proportionellt sett drabbas hårdast. Cykelolyckorna ökar, och antalet gående som dödades ökade kraftigt från 2010 till 2011. Denna trend måste vändas.

Ett av den svenska transportpolitikens övergripande mål är hänsyns målet, det vill säga att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt. Detta tar vi i Miljöpartiet på största allvar. Som det står i betänkandet bör vägtransportsystemet vara utformat så att det tar hänsyn till att människor begår misstag, samtidigt som det är viktigt att trafikanternas eget ansvar lyfts fram. Det handlar om frihet och trygghet, att alla ska kunna röra sig i trafiken utan att behöva vara rädda för att dödas eller skadas.

Vi föreslår därför i flera reservationer tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet ytterligare ett antal åtgärder som kan bidra till att öka trafiksäkerheten. Det handlar om sådant som att hindra alkoholpåverkade från att köra bil, att minska hastigheterna på vägarna och att göra arbetsmiljön för vägarbetare mindre farlig.

Låt mig tala om några av åtgärderna. Farten dödar. Nio av tio fotgängare som blir påkörda av en bil som kör i 30 kilometer i timmen klarar sig, medan nio av tio som blir påkörda av en bil som kör i 50 kilometer i timmen dör, detta enligt uppgift från NTF, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande.

Låga hastigheter där många fotgängare och cyklister rör sig borde vara självklart. Särskilt utsatta är barn. Inte förrän i tolvårsåldern är barn mogna att klara sig på egen hand i komplicerade trafikmiljöer. Så lång tid tar det nämligen för syn, hörsel och uppmärksamhet att utvecklas tillräckligt. Barn kan inte sprida sin uppmärksamhet. De gör en sak i taget, till exempel cyklar, och då märker de inte bilar som kommer. Det går inte att forcera och träna fram dessa förmågor, utan bilisterna måste anpassa sig till barnen, inte barnen till bilisterna.

Många barn har väldigt begränsad rörelsefrihet numera. Om man skjutsas till skolan varje dag fast man egentligen bor på gång- eller cykelavstånd går man miste om både motion och frihet. Det blir en ond cirkel när föräldrar inte vågar annat än skjutsa sina barn till skolan därför att det är så mycket bilar där, eftersom alla skjutsar sina barn till skolan.

Om bilisterna saktar ned kan barnen få större frihet, och det är ofta, men inte alltid, 30 kilometer i timmen som gäller utanför skolor och förskolor. Vanligtvis är det kommunerna som har ansvaret, men ibland ligger skolor och förskolor vid statliga vägar som Trafikverket ansvarar för. Det förekommer faktiskt att kommunala beslut om hastighetsbegränsningar överklagas till Transportstyrelsen och att beslut upphävs. Kommuner har fått ta fram 50-skyltarna igen.

Vi i Miljöpartiet anser att regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att utfärda en maxhastighet på 30 kilometer i timmen i tätbebyggda områden med oskyddade trafikanter. Som ett led i detta tycker vi därför att möjligheten att begränsa hastigheten till 30 kilometer i timmen utanför samtliga förskolor i Sverige ska undersökas.

Fru talman! Barn har samma rätt till säker trafikmiljö var de än bor. Höga hastigheter är en risk, alkohol en annan. Det borde vara självklart att inget barn ska riskera att skjutas av en onykter förare till skolan. Många kommuner ställer krav på att fordon som används till skolskjuts ska vara utrustade med alkolås men ännu inte alla.

Enligt Motorförarnas helnykterhetsförbund har man i Frankrike beslutat att alla skolbussar i landet ska ha alkolås. Så måste det bli även i Sverige. Och inte bara skolelever, utan alla som reser med färdtjänst eller offentligt upphandlade resor ska förstås slippa riskera att köras av en onykter förare.

Krav på alkolås i offentlig upphandling bör vara självklart, och vi vill att Sverige ska kräva alkolås för all nyttotrafik. Regeringen bör säkerställa att alla statliga myndigheter kräver alkolås när de handlar upp fordon och också uppmana kommuner och landsting att göra samma sak. Allt fler gör det, men det finns verkligen anledning att driva frågan mer aktivt från regering och riksdag.

Alkolås är ett bra verktyg för att hindra onyktra förare från att sätta sig vid ratten och därmed förvandla bilen till ett mordredskap. Det är angeläget att driva på arbetet mycket hårdare från svensk sida för att alkolås ska användas både i vårt land och i EU. Så snart som det är tekniskt möjligt bör alla nya bilar ha alkolås som standardutrustning, till att börja med fordon i yrkesmässig trafik och sedan privatfordon.

Alla som döms för rattfylleri borde få installera alkolås i sin bil för att kunna få tillbaka körkortet. Det gjordes en utredning som tillsattes av dåvarande regering 2004 med många bra förslag som bör följas upp och bli verklighet.

Vad gäller användning av mobiltelefoner och annan elektronisk utrustning under bilkörning räknar vi med att regeringen i höst återkommer med lagförslag som gör det otillåtet att använda mobiltelefonen på ett trafikfarligt sätt. VTI har konstaterat att man kör sämre om man samtidigt pratar i telefon, vilket kanske inte är så förvånande. Även om det har visat sig i andra länder att alla inte respekterar ett förbud mot att använda telefon när de kör anser vi ändå att en lag fyller en viktig funktion, inte minst normerande.

Jag yrkar bifall till reservation 5 om insatser mot alkohol vid bilkörning. Givetvis står jag bakom alla våra reservationer, men för tidsvinande avstår jag från att yrka bifall till de andra.

I detta anförande instämde Stina Bergström (MP).

Anf. 153 TONY WIKLANDER (SD):

Fru talman! Vi har återigen en trafikdebatt framför oss, och återigen kommer jag att något nämna ett ämne som börjar bli en segsliten historia.

Jag tror i alla fall att vi alla i det här utskottet har ambitionen att få en säkrare och bättre trafik i vårt land. Synen på medlen att nå de här målen kan dock variera. I stort sett står jag bakom utskottets betänkande, men jag vill ändå säga att jag yrkar bifall till reservation 6 i punkt 9 vad avser mobiltelefonerande vid ratten samt reservation 9 under punkt 15 som talar om pricksystem för trafikförseelser.

Låt mig som sagt var nämna några ord angående den segslitna historien om mobiltelefoni vid ratten. Det verkar bara vara ett försöksheat igen. Jag tror att det är tredje gången vi står och snackar om det, och det blir väl andra gången som jag blir ensam om att vidhålla att jag tror att en lagstiftning i den här frågan är väsentlig. Jag tror inte att det sker någonting annat. Vi är det sista landet i Europa som fortfarande inte har någon som helst reglering på det här området. Det är mycket märkligt. Varje gång slutar det med att regeringen ska utreda vidare, och så ska man återrapportera.

Sådant kan man bli luttrad av.

Jag ska säga någonting om den hittillsvarande beredningen just i den här frågan. Vi hade för en tid sedan VTI hos oss med en föredragning. Jag kände i stort sett igen den sedan vi själva var på VTI ett par dagar något år tidigare. I stort sett var det detsamma. Någon ledamot reste frågan om man hade tittat på amerikanska undersökningar. Det hade man gjort. Vi fick dock ett besked som fick mig att studsa till lite grann, och det var att man fann inte att de var seriösa. Man nämnde till och med ordet "oseriösa".

De flesta av oss ledamöter gissar jag går igenom motortidningar. Den största av dem som heter Motor och är från Motormännens Riksförbund hade redan för en månad sedan en stor artikel om en studie i Kalifornien. Det är California Office of Traffic Safety som gjort den vid Berkeleyuniversitetet. De talar klart och tydligt om att det har haft ett avsevärt resultat när lagen har börjat gälla om förbuden. Det var alltså 47 procent färre dödsolyckor. Under de aktuella fyra åren minskade samtidigt det totala antalet döda i trafiken med 22 procent.

Med all respekt för VTI vill jag inte gärna avfärda Berkeleyuniversitetet som särskilt oseriöst. Det tror jag skulle verka lite magstarkt från svensk sida i så fall.

Jag vidhåller således att det inte är mycket att vänta på, för jag misstänker att när regeringen återkommer till hösten, eller när det nu kan bli, står vi med precis samma svar igen som vi hittills har fått. Om de rödgröna partierna nu har gett upp beklagar jag det. Det borde man inte göra, men jag får naturligtvis böja mig för fakta och invänta ännu en återrapportering. Under tiden ber jag som sagt att få reservera mig och menar att vi skulle ha fattat beslut här i dag.

Några ord bara om vår andra reservation, om pricksystem för trafikföreseelser. Jag kan kort och gott nämna att i flera europeiska länder har man liknande system. Vi har även haft det i Sverige, om jag inte är alldeles felunderrättad. Enligt utvärderingar märks en mätbar effekt i form av minskat antal dödsfall i trafiken. Det är de frågorna som vi tar på största allvar.

Vi menar med vårt yrkande att ett pricksystem ska införas för körkortsinnehavare där tre föreseelser leder till indraget körkort. Vi tycker att det vore väl värt att pröva, även om det har varit uppe i kammaren tidigare och avvisats.

Med det redan sagda och med de betänkligheter jag hade i form av reservationer biträder jag utskottets hemställan i övrigt.

Anf. 154 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Trafiken har under ett par generationer genomgått en mycket stor förändring, och transporterna av såväl människor som gods ställer ständigt nya krav på säkerheten. Att vi arbetar med en nollvision för i trafiken omkomna är det enda vettiga, även om det kan tyckas ouppnåeligt.

När vi ser efter i de europeiska tabellerna över antalet omkomna i vägtrafiken per 100 000 invånare och körda kilometer finner vi att Sverige ligger i topp, det vill säga att vi har lägsta antalet trafikdöda i relation till folkmängd och körda mil. Detta är givetvis bra, men ändå är varje dödsolycka en tragedi för dem som drabbas. Och tyvärr har en viss ökning skett det senaste året, vilket bör få oss att skärpa ambitionen ytterligare. Det som är bra kan alltid bli bättre, och hela tiden har vi nollvisionen som mål. Detta är vi alla givetvis överens om.

Fru talman! Vänsterpartiet har en övergripande syn på trafiken som bidrar till att öka säkerheten på vägarna. Att satsa på kollektivtrafiken, på järnvägen och på andra miljömässigt vettiga kommunikationsmedel, är också ett sätt att avlasta vägtrafiken intensitet och därmed minska olycksriskerna. Vår tid präglas dessutom av just jakt på tid, ett påstått rationellt tänkande som ofta slår tillbaka. Stressen inne i människan ökar också risken för olyckor.

I trafikutskottets betänkande nr 12 stöder vi samtliga reservationer från Vänsterpartiet, ofta tillsammans med S och MP, men jag vill ändå nämna ett par rubriker: Hastighetsbegränsning vid skolor, inte minst vid förskolorna då barnen lämnas och hämtas. Att sänka hastigheten vid dessa platser är mer än nödvändigt.

I semestertider råkar vi alla ut för inbromsningar och ibland tålamodsprövande köer när ny asfalt breddas ut över körbanan, men också detta arbete med att förbättra vägbanan är nödvändigt och därför måste hastigheten anpassas för vägarbetarnas säkerhet.

Fru talman! Den viktigaste reservationen är nr 5 under punkt 7, som handlar om insatser mot alkohol vid bilkörning. Härvidlag är alkohol ett bra sätt att omöjliggöra promillehaltig bilkörning och därmed öka trafiksäkerheten. Åter och åter inträffar tragiska dödsolyckor med påverkade förare bakom ratten. Ofta blir barn och ungdomar offer för dessa omständigheter, och detta bör med alla till buds stående medel motverkas. Med andra ord vill vi lyfta fram denna reservation.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag förtydliga Vänsterpartiets ställningstagande i den fråga som i betänkandet har fått och som brukar få mest uppmärksamhet, det vill säga mobiltelefoni och elektronisk utrustning.

Resultatet från ett stort antal studier visar att körförmågan försämras avsevärt när mobilen används vid bilkörning. Orsaken är att förarens uppmärksamhet på trafiksituationen försämras och att kontrollen över bilen påverkas och blir ojämnare.

Flera andra länder har förbud mot telefonanvändandet under körning. Det vanligaste är förbud mot användning av handhållna mobiltelefoner. Olycksanalyser har emellertid visat att det inte är någon större skillnad mellan att använda handhållna eller handsfria mobiltelefoner. Det är själva telefonanvändandet som är problemet. Ett telefonsamtal leder till ett slags tunnelseende och uppvisar liknande effekter som vid trötthet och alkoholpåverkan.

En av de viktigaste faktorerna för att undvika olyckor är att föraren är helt koncentrerad på att köra bil. Vänsterpartiet har tidigare pekat på behovet av ökade informations- och utbildningsinsatser. Sådana insatser är fortfarande aktuella för att komma åt mobilanvändandet vid bilkörning. Men vi vill också undersöka om lagstiftning skulle kunna förändra och reducera användandet av mobiltelefoni och elektronisk utrustning vid bilkörning.

Vi har därför bestämt oss för att avvakta resultatet av tillkännagivandet från förra året. Det finns en uttalad tidpunkt för när regeringen ska komma tillbaka till riksdagen, det vill säga under 2012, med förslag på åtgärder som behöver vidtas för att reducera mobilanvändandet vid körning. Som bekant, och till skillnad mot Sverigedemokraterna, har vi en annan syn på tillkännagivandet, eftersom det fortfarande är cirka ett halvår kvar till slutet av 2012. Det betyder att vi inte har gett upp, och jag tror att min uppfattning delas av både Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Det är alltså drygt ett halvår kvar på året. Det finns således tid kvar för regeringen att gå riksdagens beställning till mötes.

Anf. 155 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M):

Fru talman! Sverige är världsledande när det gäller trafiksäkerhet. År 2011 dödades 319 personer i trafiken. Detta är en högre siffra än år 2010 då 266 personer miste livet, men fortfarande i linje med att nå målet av högst 220 dödade år 2020, och det är det näst lägsta antalet dödsfall sedan 40-talet. Det är inte bara i absoluta tal Sverige har bra resultat när det gäller trafiksäkerhet. Enligt OECD:s trafiksäkerhetsorgan hade Sverige år 2010 den lägsta andelen omkomna, 2,8 döda per 100 000 invånare och körda fordonskilometer, bland alla analyserade 34 länder.

Under årets resultatkonferens för trafiksäkerhet redovisades att Sveriges mål skulle kunna revideras och skärpas ytterligare till högst 133 omkomna i vägtrafiken år 2020.

Vårt arbete med trafiksäkerhet uppmärksammas också internationellt. I början av maj tilldelades Sverige ett internationellt pris i New York för nollvisionen. Prince Michael International Road Safety Award, som priset heter, delades ut av själva Hans Kungliga Höghet Prins Michael av Kent.

Fru talman! Vi är bra på trafiksäkerhet, men som vår infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd säger: Den dagen vi slutar vilja bli bättre slutar vi vara bra. Det finns många utmaningar för vårt fortsatta trafik-säkerhetsarbete.

Trafiksäkerhetsfrågorna berör de flesta av oss. Många av oss kör bil och många cyklar. Även gående räknas som trafikanter, och även de oskyddade trafikanternas säkerhet är viktig. Farorna i trafiken är många.

Trots ett bra övergripande resultat för år 2011 ser vi en oroande utveckling just när det gäller oskyddade trafikanter. 53 gående och 21 cyklister miste livet förra året. Cyklisterna utgör numera den största andelen av de allvarligt skadade i trafiken – år 2011 var 41 procent av dem cyklister. Många singelolyckor tyder på att det finns problem med underhåll av infrastruktur för gående och cyklister, som halka och grus.

Risker i trafiken utgörs även, ironiskt nog, av förarna själva när de kör för trötta, är påverkade av alkohol eller andra droger eller helt enkelt kör för fort. Risken för en olycka ökar markant när flera av dessa faktorer förekommer samtidigt. Bristande omdöme, risktagande och ignorans av trafikregler beror oftast på dåliga attityder.

Hur gör vi då för att förändra attityder till exempelvis hastigheter? Det är på något sätt fortfarande socialt accepterat att man kör för fort. Vissa personer tycker till och med att det är häftigt med fart.

Om vi kräver 30 km per timme vid alla Sveriges förskolor, som S, MP och V föreslår, kör vi över kommunernas och Trafikverkets analyser av säkerhet, tillgänglighet och miljö och riskerar att respekten för hastighetsbegränsningarna minskar när de upplevs som omotiverat låga.

Om vi inför krav på alkohols i alla nya bilar kommer många att avstå från att köpa ny bil på grund av krånglet och priset. Om vi inför krav på handsfree och förbud mot sms som SD föreslår kommer folk att trassla med sladdarna under körning, försöka sms:a under ratten och sannolikt inte bry sig om förbuden efter ett år, som i de länder som infört liknande regler gällande mobiltelefoner.

Vi måste fundera över vad som ger mest effekt: insikten, kunskapen och attityden eller massor med lagar och förbud som ingen följer? En ansvarsfull politik för ansvarsfulla förare, säkra fordon och säker infrastruktur är lösningen. Den politiken för Alliansen.

Fordon blir allt säkrare. Trots att det inte finns ett lagligt krav på bilbältespåminnare finns de i nästan alla nya bilar. Detta innebär stora effekter, eftersom det visar sig att åtta av tio som tidigare inte använde bilbälte spanner fast sig i en bil utrustad med en irriterande plingande bilbältespåminnare. Fordonstillverkare utrustar fordon med krockkuddar, antisladdsystem och andra diverse förarstödssystem som inte bara underlättar körningen och gör det trivsammare, utan rent av kan rädda liv. Bilen kan varna föraren när denne är för trött för att köra och även bromsa in ifall man håller på att krocka eller köra över någon.

Jag hoppas att den tekniska utvecklingen går i den riktningen att vi även får mer användarvänliga och mindre kostsamma alkohols, så att fler väljer att utrusta sina bilar med sådana system.

Ett system som gör motorcyklar mycket säkrare är ABS, låsningsfria bromsar. Det är glädjande att så många av dem som skaffar sig egna motorcyklar tänker på detta. Andelen nysålda motorcyklar med låsnings-

fria bromsar var 62 procent år 2011, jämfört med cirka 30 procent bara två år tidigare, och detta utan krav i lagen.

Säker infrastruktur är den andra viktiga delen för trafiksäkerheten. Genom att ställa höga krav på kvaliteten och trafiksäkerheten vid planering, utbyggnad, drift och underhåll av vägar får vi infrastruktur som tar hänsyn till att människor begår misstag. Alliansregeringen gör de här satsningarna, som blivit eftersatta efter en rad år med en socialdemokratisk regering.

Utbyggnaden av mötesfria vägar bidrar starkt till att antalet allvarliga möteskollisioner minskar. Under 2011 omkom mer än 200 personer på vägar med mötande trafik och bara 38 på de mötesfria vägarna, trots att nästan hälften av vägarbetet på statliga vägar sker på mötesfria vägar. Det är dock viktigt att infrastrukturen planeras, byggs och underhålls med tanke på alla trafikantgrupper, inklusive oskyddade trafikanter. Mitträcken och sidobarriärer är oftast designade för ökad säkerhet för personbilar men kan vara farliga för motorcyklister. Därför är jag glad att Svinningevägen i min hemkommun Österåker valts till att prova underglidningsskydd för motorcyklister.

Här vill jag även lyfta fram det viktiga arbete som kommunerna gör för att förbättra trafikmiljön i tätorterna. Eftersom en av de största utmaningarna är att öka de oskyddade trafikanternas säkerhet ökar kommunernas roll i trafiksäkerhetsarbetet, då drift och underhåll behöver bli betydligt bättre för cyklister och fotgängare.

Den tredje delen i trafiksäkerhetspusslet är säkra förare. Rätt utbildade, riskmedvetna och koncentrerade förare lever efter trafikreglerna och framför sina fordon på ett trafiksäkert sätt. Vi har infört riskutbildningar för dem som tar körkort, men arbetet med attityder måste fortsätta. Kunskaper och insikter om hastigheter och distraktion under körning är angelägna ämnen. Förhållningssätt till alkohol, droger och trötthet i trafiken är en annan knäckfråga.

Regler och lagar ska vara uppbyggda på ett sådant sätt att människor förstår dem. Då ökar acceptansen och regelefterlevnaden. Hastighetsbegränsningarna är ett bra exempel. Därför införde vi mindre intervaller för hastighetsbegränsningar, så att förarna upplever att siffrorna på skyltarna är relevanta och rättar sig efter hur hårt man trycker på gaspedalen. Även reglerna som gäller distraktion under körning måste vara tydliga. Regeringen tittar närmare på frågan och återkommer under året.

År 2010 infördes körkort villkorat med alkohol som ett permanent system, vilket innebär att man vid rattfylleribrott i stället för körkortsåterkallelse kan få fortsätta att köra, men i en bil utrustad med alkohol. På så sätt når vi den största riskgruppen, människor som upprepade gånger kör onyktra.

Rattfylleriets omfattning har minskat från 2010 till 2011. Även i statistiken över dödsolyckor syns den gynnsamma utvecklingen, enligt en rapport från Trafikverket, *Analys av trafiksäkerhetsutvecklingen 2011*. För att ytterligare bekämpa alkohol i trafiken och främja användandet av alkohol införde vi skattefrihet för alkohol i förmånsbilar, vilket gäller från och med den 1 juli 2011.

För att förarna ska vara säkra förare måste vi arbeta med attityder, beteenden och värderingar. Det måste vara ett ständigt arbete, en ständig

strävan att öka trafiksäkerheten. Den dagen vi slutar vilja bli bättre slutar vi vara bra.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Prot. 2011/12:120

30 maj

Trafiksäkerhet

Anf. 156 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Fru talman! Det är bra att Eliza Roszkowska Öberg noterar att Sverige får pris för nollvisionen – en nollvision som Moderaterna var motståndare till när den infördes, en vision som Moderaterna gjorde allt för att prata ned när den infördes. Men det är bra att vi är överens om att nollvisionen är någonting bra nu.

Men anförandet väcker en del frågor. Jag har noterat fyra.

Den första är: Kommer det verkligen en proposition om teknisk utrustning och mobiltelefoni någon gång under året?

Den andra frågan är: Står ni kvar vid förra årets tillkännagivande? Jag tyckte att ditt anförande var minst sagt märkligt från den utgångspunkten. Står ni kvar vid det tillkännagivande vi var överens om förra året?

Den tredje frågan är: Varför är ni motståndare till att alkohol ska införas inom nyttotrafiken? Är det rimligt att skolbarn, färdtjänstkunder och andra riskerar att åka med rattfulla personer?

Den fjärde frågan, som du inte alls berörde i ditt anförande men som kanske kan få ett svar nu, är: Varför vill ni inte införa krav på utbildning för förare av utryckningsfordon?

Anf. 157 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik:

Fru talman! Ja, det stämmer att riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen under förra riksmötet. Det har också kommit två rapporter från VTI, Statens väg- och transportforskningsinstitut, som har sammanställt relevant forskning på området. Forskarna säger där att det är själva samtalet som är problemet. Och det stämmer att det kan påverka körförmågan när man pratar i mobiltelefon, och när man pratar över huvud taget.

Men regeringen har lovat att återkomma till oss under 2012, och då är det viktigt att eventuell lagstiftning och de regler som vi har är teknikneutrala och långsiktigt hållbara. Vi kan inte bara säga att det är förbjudet att sms:a. Då kommer människor kanske att uppdatera sina facebookkonton eller twittra. Det måste vara någonting som gör att förarna förstår att det gäller att köra bil när man kör bil. Man ska inte vara distraherad, för då är det vårdslöshet i trafik.

När det gäller alkohol och frågan om att utrusta samtliga bilar tycker jag att det är bra att den tekniska utveckling som pågår går i den riktningen att det blir bättre alkohol som fungerar snabbare så att priserna kan sänkas på sikt. Det måste vara en rimlig lösning som fungerar för människor som ska köpa nya bilar, så att det inte blir jättedyrt och jättekrångligt. Då kan de som hör till riskgruppen, som ofta kör onyktra, ändå undvika att köra bilar som är utrustade med alkohol.

Anf. 158 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill uppmana Eliza Roszkowska Öberg att göra två saker: Läs på och lyssna!

Läs på vårt gemensamma enhälliga tillkännagivande till regeringen i fjol! Det är teknikneutralt. Det handlar inte alls om att förbjuda vissa saker, som sms eller någonting annat. Det är utformat så att det kan komma teknikneutralt i en proposition från regeringen.

Lyssna på vad jag säger! Varför är ni emot alkolås inom nyttotrafiken? Det var det jag frågade om, inte alkolås i bilar i största allmänhet. Vi vet att ett sådant krav kommer att mötas av problem när det gäller Europeiska unionen, i fråga om likvärdighet och så vidare.

Jag vill också ha svar på den fjärde frågan, varför ni är emot att införa krav på särskild utbildning för förare av utryckningsfordon.

Anf. 159 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik:

Fru talman! Jag hann tyvärr inte svara på alla frågor. Det var många frågor, och vi har begränsad tid i en replik. Jag ber om ursäkt.

Jag kan nu börja med att svara på Leif Petterssons fråga angående kompetenskrav för förare av utryckningsfordon. Jag instämmer absolut i att de som kör till exempel ambulans eller polisbil måste vara rätt utbildade för att kunna köra bil i svåra situationer med högre hastigheter ofta i tät trafik. Men jag tycker att sådan kompetens och sådana utbildningar ska genomföras av arbetsgivare. Du pratade om olika krav på olika yrkesgrupper, och det kan behövas specifik kompetens för specifika yrken. Jag tycker att respektive arbetsgivare bör ansvara både för utbildningarna och för att se till att de som kör utryckningsfordon har tillräcklig kompetens för att utföra sitt arbete.

När det gäller alkolås vill jag påminna om den förändring vi har gjort som jag tycker är väldigt bra, att vi har skattebefriat alkolås för förmånsbilar så att det inte höjer värdet för förmånsbilar. När den tekniska utvecklingen går i den riktningen att alkolås blir snabbare, mer användarvänliga och billigare tror jag att fler och fler kommer att utrusta sina fordon med sådana alkolås, både privata fordon och så kallad nyttotrafik.

Anf. 160 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Fru talman! Eliza Roszkowska Öberg talar om ansvarsfulla förare och verkar ha en relativt uppgiven syn på vitsen med lagar och regler. Problemet är att alla förare och trafikanter inte alltid är ansvarsfulla, och lagar och regler måste kompensera när man gör fel.

Det jag tänkte fråga om är om Eliza Roszkowska Öberg anser att det är rimligt att barn och andra oskyddade trafikanter som bor i olika kommuner har olika skydd och olika säkerhet. Så är det tyvärr nu vad gäller hastighetsbegränsning till 30 utanför skolor och förskolor och i bostadsområden.

Det har förekommit att kommuner som vill sänka hastigheten till 30 utanför skolor har fått beslutet överklagat av privatpersoner. Trafikverket uppmanar kommunerna att sänka hastigheten, men andra statliga myndigheter har gett personer som överklagat rätt. Kommunen har då inte kunnat sänka hastigheten, utan det har fått vara 50 kilometer i timmen.

Då undrar jag: Tycker Eliza Roszkowska Öberg att det är rimligt att säkerheten och möjligheten att cykla och gå till skolan och röra sig säkrare där beror på var man bor i Sverige?

Anf. 161 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik:

Fru talman! Jag kan bara berätta att jag under en trafiksäkerhetskonferens, resultatkonferensen, pratade med några poliser om just trafiksituationen vid skolor. En polisman sade till mig: Tänk på att det är samma stressade mammor och pappor som klagat som också själva kör för fort när de lämnar barnen i skolan eller förskolan.

Jag tycker att det är det som är kärnan i problemet. De som klagat högst är också de som kör fortast. Vi måste titta på att även när vi har hastighetsbegränsningar – på många ställen är det redan 30 kilometer i timmen – finns det människor som inte respekterar dem.

För att svara på frågan om det ska vara precis samma trafiksäkerhet i olika kommuner tycker jag att vi absolut måste ställa högsta krav på barns säkerhet och generellt oskyddade trafikanter säkerhet. Det visar sig att det är just det som är problemområdet numera, nämligen att det är cyklister och gående som dör i trafiken. Vi måste säkerställa att övergångsställen är säkrare och att gång- och cykelbanor är säkra.

Jag tror inte på att vi ska köra över kommunernas bestämmande i frågan och tycka att vi bättre än Trafikverket kan bestämma över hastighetsbegränsningarna vid varenda skola och förskola.

Man måste ta hänsyn till de förutsättningar som finns runt skolor och förskolor och titta på vilken trafiklösning som finns där. Man måste titta på tillgängligheten och miljöfrågorna och även på hälsan.

Det är en mycket mer komplex fråga än att bara säga: Så här ska det vara. Men vi måste absolut titta på barnsäkerhet i trafiken.

Anf. 162 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Fru talman! Men det är så att kommunerna körs över av statliga myndigheter, exempelvis länsstyrelsen, som det var i det här fallet. Kommunerna ville ha 30 kilometer i timmen utanför skolor och förskolor, men de fick inte, helt enkelt. Så är det.

Jag ser inte annat än att om vi ska uppfylla det som Eliza Roszkowska Öberg säger och som jag verkligen instämmer i – att vi ska ha högsta krav för säkerheten för barn och oskyddade trafikanter – då måste det vara möjligt. Det måste vara 30 kilometer i timmen överallt då, utanför skolor och i bostadsområdena ute i landet.

Jag vill också fråga dig om krav på alkohol i skolbussar, som man har för alla skolbussar i till exempel Frankrike. Varför ska barn i vissa kommuner inte kunna vara säkra på att de har en nykter förare när de körs till skolan, medan andra är det? Varför ska det vara upp till kommunerna?

Anf. 163 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tycker det är bra att kommunerna oftast, enligt vad jag har hört, bestämmer sig under upphandling för att skolskjuts ska ske med alkoholstruktade bilar. Det tycker jag är bra. Men jag tycker inte att vi ska säga det härifrån riksdagens sida här och nu.

Du berättar om några beslut, att hastighetsgränsen sänktes vid skolor men att det sedan blev högre hastighet. Det kan man överklaga till Transportstyrelsen. Som jag har läst inte minst i vårt betänkande säger Transportstyrelsen att det bara har varit enstaka fall där någon har överklagat de lokala trafikföreskrifterna om hastighetsbegränsning till 30 kilometer i timmen vid skolor och förskolor.

Här vill jag påpeka en gång till vad som kanske är det viktigaste: Det finns väldigt många skyltar runt om i landet. Men det är inte alla människor som lever efter de hastighetsbegränsningarna. Den kanske största utmaningen är hur vi påverkar attityderna så att de som kör på våra vägar verkligen respekterar hastighetsbegränsningarna.

De forskare som arbetar med analysen av trafiksäkerhetsarbetet i Sverige pekar på hur vi ska göra så att människor lever efter de regler som redan finns.

Det finns fortfarande mycket att göra. Jag instämmer i det Annika Lillemets säger om att vi måste arbeta för ännu bättre trafiksäkerhet. Som jag sade i mitt anförande: Vi är bra, men det betyder inte att vi kommer att sluta arbeta med trafiksäkerhetsfrågorna, utan vi fortsätter att arbeta för ökad trafiksäkerhet.

Anf. 164 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. Sedan vill jag också instämma i Eliza Roszkowska Öbergs anförande, med den gedigna genomgång som hon har haft i ämnet trafiksäkerhet.

När vi talar om trafiksäkerhet är utgångspunkten naturligtvis nollvisionen, vilket har nämnts här flera gånger. Då handlar det om transportinfrastruktursystemet, att det är utformat så att det finns utrymme för att göra misstag.

Men det är ändå väldigt viktigt att lyfta fram att ansvaret för säkerheten måste delas mellan den som utformar systemet och den som använder systemet. Det gäller inte minst hastigheterna, som har diskuterats här vid några tillfällen.

När man diskuterar delmål på vägen mot inga dödade i trafiken finns det en liten paradox inbyggd, för det finns liksom inte något lämpligt antal dödade ett lämpligt årtal. Finessen med nollvisionen är att vi har bestämt oss för att det ska vara noll.

Man kan se på siffrorna från 2010 och 2011, som Eliza Roszkowska Öberg redovisade. När vi kom till 266 dödade år 2010 kändes det som en historiskt låg siffra. På något vis känns det som ett bakslag när siffran året efter är 319. Men som har nämnts här tidigare får vi ändå konstatera att det är de två lägsta siffror som har funnits i Sverige sedan 1940-talet.

Man kan inte se att detta skulle vara någon typ av trendbrott, utan det får ses som en variation mellan åren. Men det är ändå viktigt att hålla fast vid nollvisionen.

Det delmål som har satts upp om högst 220 omkomna år 2020 finns inom räckhåll. Men det är ändå intressant att lyfta fram det som nämntes, att gruppen för nationell samverkan i en rapport nu i april gör analysen att vi kan revidera målet till 133 i stället, och då ska vi naturligtvis göra det. Om det går måste vi naturligtvis höja våra ambitioner.

Fru talman! När det gäller samverkan och trafiksäkerhet har kommunerna en viktig roll. Samverkan är ju grunden för att vi ska kunna jobba med trafiksäkerhet, att man jobbar på alla nivåer, inte minst när det gäller de oskyddade trafikanternas villkor. Statistiken visar just att det är inom gruppen oskyddade trafikanter som det är ett ökat antal omkomna under det senaste året.

En viktig del är lämpligt avvägda hastighetsbegränsningar, inte minst i miljöer där det vistas barn, till exempel vid skolor och förskolor. Det har Annika Lillemets tagit upp tidigare i dag.

Den hastighetsöversyn som görs i många kommuner, med stöd av bland annat Trafikverket, har visat sig vara ett framgångsrecept. Det handlar om en process där hastighetsgränserna måste sättas utifrån en grundlig analys sträcka för sträcka med hänsyn till trafiksäkerhet, framkomlighet och miljö. Den processen måste till för att man ska kunna få nödvändig acceptans och respekt för de hastighetsgränser som slutligen sätts.

Fru talman! Jag har vid ett tidigare tillfälle lyft fram min hemkommun Strömstad som ett bra exempel på hur man via ombyggnad av gaturummet och hastighetsnedsättning till 30 kilometer i timmen har fått en betydligt säkrare trafikmiljö. Jag noterade även att Stina Bergström lyfte fram Strömstad i en interpellationsdebatt för någon vecka sedan, och det glädde mig lite.

Men i och med att de nya hastighetsgränserna infördes 2008 har man i Strömstad gått vidare med detta. När man gjorde den första rundan fanns inte gränsen på 40 kilometer i timmen. Man har nu ytterligare differentierat hastighetsgränserna och utnyttjat att skylta ganska mycket med 40 kilometer i timmen.

Det har gjort att man har fått ett ännu bättre anpassat system och framför allt mycket bättre acceptans. När man diskuterar just spannet mellan 30 och 50 kilometer i timmen med de ansvariga visar det sig att det var lite väl stort. Efterlevnaden av hastighetsgränserna har blivit betydligt bättre med en sådan hastighet, när hastigheten upplevs relevant i förhållande till gaturummet.

Jag vet att liknande arbete pågår i många kommuner. Jag vet att man i en annan bohuslänsk kommun, Lysekil, håller på med precis samma sak. Då jobbar man också med 30, 40 och 50 kilometer i timmen.

Egentligen känner jag inte riktigt igen bilden att kommunerna inte kan jobba väldigt långt, så att man har 30 kilometer i timmen vid skolor och förskolor. Det måste handla om något i processen som inte riktigt accepteras. Som jag sade är det viktigt att man gör processen grundligt.

Fru talman! Till sist några ord om punkten mobiltelefoni och elektronisk utrustning. Från Folkpartiets sida tycker vi att det är väldigt konstruktivt att vi nu avvaktar resultatet av den beredning som pågår i Näringsdepartementet. Siv Holma sade också att det pågår en sådan process. Att i det läget gå ut och reservera sig känns lite kontraproduktivt.

Man kan väl ändå konstatera att i de rapporter som regeringen har tagit emot från Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI, är slutsatsen att det är svårt att vara en bra bilförare samtidigt som man gör något som tar uppmärksamheten från vägen. Det är liksom det som är grundproblemet.

Och eventuell lagstiftning bör vara teknikneutral och inrikta sig på det vårdslösa beteendet. Fortfarande gäller ju den devis som jag framförde förra gången vi diskuterade detta. Är man alltför specifik i sina förbud är det en stor tendens att andra vårdslösa beteenden upplevs som tillåtna.

Men vi får väl se hur den här processen går. Det viktiga är att vi får en effektiv lagstiftning som människor verkligen rättar sig efter. Precis som Eliza Roszkowska Öberg var inne på är det detta vi måste jobba på.

Det är attityder och beteenden som man måste förändra. Det handlar inte om exakta och specificerade tekniska utrustningar.

Anf. 165 ANNELIE ENOCHSON (KD):

Fru talman! Det här betänkandet, som vi nu debatterar och diskuterar, är ett intressant betänkande utifrån att det är allas vår trafikmiljö och trafiksäkerhet.

Sverige har genom sin satsning på nollvisionen rönt en stor internationell uppmärksamhet, och många länder har följt vår vision om noll döda i trafiken. Men vägen dit är inte enkel, och den är inte lätt.

Målet att närma oss noll är nu satt till max 220 döda i trafiken år 2020. Tyvärr visade förra årets statistik på 319 döda personer i trafiken. Det innebär en ökning från året dessförinnan. Ändock ligger Sverige bland de jämförbara länder som har det lägsta antalet trafikdödade per 100 000 invånare och körda fordonskilometer.

International Traffic Safety Data and Analysis Group, som tillhör OECD, har sammanställt uppgifter för 34 länder om antalet trafikdödade. Under 2010 hade Sverige 2,8 trafikdödade per 100 000 invånare och fordonskilometer. Under 2010 var motsvarande genomsnitt för EU-länderna 6,2.

Bakom alla dessa siffror och statistik döljer sig många tragedier och familjer som i ett ögonblick hamnar i djup sorg när en anhörig dör. Vi måste därför fortsätta att oförtrutet arbeta vidare med att öka trafiksäkerheten för att minska antalet döda.

Det är Trafikverkets uppgift att bygga säkra vägar. Det är kommunernas uppgift att genomföra hastighetsöversyner på sina vägar för att minska olycksriskerna. Det är fordonstillverkarnas uppgift att bygga säkrare bilar och utrusta sina bilar med teknik för att underlätta för föraren att vara en säker och alert trafikant. Men ytterst är det individens ansvar, förarens ansvar, att efterleva hastighetsbegränsningarna, använda bilbältet och köra nyktert för att just kunna vara en säker förare.

Att köra nyktert är för mig en självklarhet, och jag skulle önska att poliserna ökade sina insatser just på detta område för att minska antalet alkoholpåverkade förare. Jag hörde någon säga att det är lika vanligt att möta en berusad förare i en storstad som det är att möta en taxi, och taxibilar finns det gott om i storstäderna.

Fru talman! Jag vill också kommentera en reservation om insatser mot alkohol vid bilkörning. Som jag sade tidigare är det självklart att förare ska vara nyktra när de kör. I en reservation från S, MP och V efterlyser man att de som installerar ett alkolås inte ska få höjt förmånsvärde på sin tjänstebil.

Detta har alliansregeringen redan genomfört, som Eliza nämnde, genom skatteutskottets betänkande SkU29 förra riksdagsåret. Där undantas alkolås från sådan extrautrustning som höjer förmånsvärdet vid beräkning av värdet av bilförmån. Den nya bestämmelsen trädde i kraft den 1 juli förra året, och den kommer att tillämpas vid 2012 års taxering. Det är alltså först då man kan tillämpa den.

Oppositionen efterlyser också att man ska permanenta ett försök så att de som döms för rattfylleri måste använda alkolås för att kunna återfå sitt körkort. Även detta har alliansregeringen redan genomfört genom ett beslut hösten 2010 gällande trafikutskottets betänkande nr 7 om ändring-

är i körkortslagen. Denna ändring innebär att de som döms för rattfylleri får behålla sitt körkort om alkoholås installeras och vissa andra krav uppfylls.

Jag vill också kort kommentera motionen om alkobommar i hamnar, även om det inte finns någon reservation om det. I betänkandet skriver vi i utskottet att Trafikverkets skyltfond har beviljat medel för att Motorförarnas Helnkykterhetsförbund i samarbete med polisen och andra aktörer ska genomföra prov med alkobommar vid färjelägen. Försöket innehåller både ny teknik och ett nytt sätt att övervaka. Försöket inleddes under 2012.

Ja, det stämmer. Jag vet att MHF har kontakt med Stena färjerederi och med lokala politiker i Göteborg för att försöka få denna försöksverksamhet i gång redan i augusti. Jag kan bara önska lycka till och säga att det inte är en dag för tidigt, för onyktra lastbilsförare i tunga långtradare måste bort från våra vägar.

Min sista kommentar rör mobiltelefoni och elektronisk utrustning. I förra årets betänkande om trafiksäkerhet, som många har nämnt här, riktade utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör beakta den forskning som gjorts och pågår på området för att sedan återkomma till riksdagen senast under 2012 med förslag till de åtgärder som kan erfordras eller redovisa vidtagna åtgärder när det gäller mobiltelefonerande vid bilkörning.

Utskottet framhöll också att förarens koncentration vid bilkörning är en av de viktigaste faktorerna för att undvika olyckor. Utskottet påpekade vidare att mobiltelefonens speciella ställning måste tas på allvar.

I Danmark infördes redan 1998 ett krav på att förare som använder mobiltelefoner måste använda handsfree. Förra året bötfälldes 42 000 danska förare för att de brutit mot denna lag och regel.

En dansk polis hävdar att detta är en bra grund för att påverka allmänhetens medvetande om att allt mobilprat är farligt i trafiken och att man på sikt vill få en ändrad attityd till att människor pratar i mobil medan de kör. Det ska upplevas lika fel att prata i mobiltelefon medan man kör som att köra onykter, säger polisen Andresen vid danska polisens trafikcenter.

Vårt andra grannland, Norge, införde så sent som den 15 mars 2000 ett förbud för fordonsförare att använda handhållna mobiltelefoner under körning.

Jag kan därför tycka att det är lite märkligt att VTI i sin rapport till regeringen hävdar att det inte spelar någon roll om det är handsfree eller inte, utan det är själva hanteringen av mobiltelefonen i sig som ökar risken.

Utän att vara forskare kan jag däremot lätt dra slutsatsen att den som har handsfree i bilen och därmed bägge händerna på ratten påverkas mindre än den som kör med en hand eller klämmer luren mellan axeln och huvudet och samtidigt försöker köra bilen. Att köra med bägge händerna på ratten och hålla dem ”kvart i två” var något jag fick lära mig när jag tog körkort. Det borde gälla i dag också.

Det saknas statistik som visar att mobiltelefoner varit orsak till bilolyckor. Om polisen vid varje bilolycka med personskador fick omhänderta mobiltelefonen skulle man lätt kunna konstatera om föraren vid olyckstillfället var sysselsatt med mobilprat eller med sms.

Trafiksäkerhet

VTI säger vidare i sin rapport att det är 23 gånger farligare att sms:a medan man kör än att inte göra det. Det är alltså lika farligt att sms:a som att köra kraftigt berusad.

VTI:s två rapporter håller just nu på att beredas i Näringsdepartementet. Regeringen avser att återkomma senare i höst. Jag avvaktar till dess men vill samtidigt framhålla att lag kan vara förebyggande och normativ, och i detta fall behövs det.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på alla motioner.

Anf. 166 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Det har väl inte undgått någon att det här betänkandet handlar om trafiksäkerhet.

Många liksom jag konstaterar att trots höga ambitioner och många åtgärder är det alltför många som dödas och skadas i trafiken. För Centerpartiet och alliansregeringen är det självklart att fortsätta att arbeta för att nollvisionen, att ingen dödas eller allvarligt skadas i trafiken, ska bli verklighet. Tillsammans med en säker infrastruktur och säkra fordon krävs fokusering på trafikanten och trafikantens ansvar. Den enskildes eget ansvar och trafikbeteende är en avgörande faktor för att antalet omkomna i trafiken ska minska och att nollvisionen, som vi så hårt eftertraktar, ska bli möjlig att uppnå.

Fru talman! Nästan alla människor, barn och vuxna, befinner sig i någon form av trafikmiljö varje dag i vårt land. Att trafiken då är säker att vistas i är oerhört viktigt. Det förutsätter ett ständigt utvecklat trafiksäkerhetsarbete som i sin tur, skulle jag vilja påstå, består av tre centrala delar: säker infrastruktur, säkra fordon och säkra trafikanter.

Att utveckla våra vägar och våra fordon så att de blir så säkra som möjligt är en gemensam uppgift för forskning, näringsliv och myndigheter. Tillsammans kan dessa aktörer skapa och verkställa innovationer som minskar risken att dö i trafiken. Noll döda och noll allvarligt skadade i trafiken är en viktig vision.

Jag vill i detta sammanhang passa på att lyfta fram det femte transportslaget it, informationstekniken. För en högre trafiksäkerhet utgör it utan tvekan en mycket stor möjlighet. De tekniska system som finns i våra fordon och längs våra vägar utvecklas ständigt och hjälper oss genom att de hindrar oss från att somna, varnar oss för köer eller uppmärksammar oss på fotgängare eller annat.

Fru talman! Konsekvenserna av de misstag som vi som trafikanter trots allt gör kan mildras genom säkra vägar, förlåtande sidoområden och säkrare fordon. Helt avgörande för att nå framgång i trafiksäkerhetsarbetet är dock varje enskild trafikants beteende och minskade risktagande. Vi kommer aldrig någonsin att kunna överlåta ansvaret på tekniska system eller samhällets myndigheter. Det viktigaste för att komma till rätta med de värsta riskerna som vårt eget beteende skapar är hastigheten, alkoholen, drogerna och bältesanvändningen. Varje trafikant måste göras väl medveten om vilka risker man utsätter sig själv och andra för. Särskilt utsatta i den trafikmiljö som vi i stort sett alla vistas i varje dag är de oskyddade trafikanterna som går, cyklar eller kör andra tvåhjuliga fordon.

När det gäller beteende och ansvar har körkortsutbildningen en central roll för att skapa trygga trafikanter. Denna roll behöver stärkas, inte minst inför det att unga, förväntansfulla och nybakade körkortsinnehavare ger sig ut på sin premiärtur på moped, motorcykel eller i bil.

Fru talman! Avslutningsvis: De absolut största riskerna i trafiken utgörs dock av en väldigt liten grupp trafikanter. Av ett stort antal utandningsprov som görs i vårt land – år 2011 gjordes 2,5 miljoner tester – vet vi att andelen nyktra förare har ökat från 99,71 procent till 99,75 procent. Alkohol och droger är en sådan riskfaktor som få utsätter sig för men som nästan alltid leder till väldigt ödesdigra konsekvenser.

Trots att rattfylleristerna är få och antalet minskande återfaller många av dem gång på gång. För att stoppa dessa risktagare krävs effektiva och riktade insatser. Av det skälet har, precis som tidigare nämnts, alliansregeringen infört obligatoriskt alkoholås för dömda rattfyllerister. Det är en åtgärd som kan verkställas omedelbart och som självklart försvårar ett återfallsbrott.

Målet är självklart alkoholås i alla nya bilar, men vi vet att det tar årtionden innan alla bilar i vår fordonspark har alkoholås. Till dess är det oerhört viktigt att snabbt stoppa de individer som i dag återkommande utsätter sina medtrafikanter för livsfara.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 31 maj.)

23 § Cykeltrafik

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2011/12:TU14
Cykeltrafik.

Anf. 167 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Nu ska vi tala om cykeln. Vi behöver underlätta för cykeln som transportsätt. Cykeln är bra för miljön, för folkhälsan och för den enskildes privatekonomi. Det krävs en säkrare trafikmiljö även för cyklister, fler cykelstråk och bättre cykelvägar.

Vi behandlade nyss betänkandet om trafiksäkerhet, och cyklister är en trafikgrupp som är väldigt utsatt eftersom de är oskyddade trafikanter. Det vill vi ändra på.

Det uppfattas som lite hurtigt och nästan lite udda att ta cykeln till jobbet, affären och fritidsaktiviteterna. Vi tycker att det borde vara tvärtom, att det skulle vara det naturliga att ta cykeln på de korta sträckorna. Vi skulle spara både pengar och miljön. Ofta skulle vi också spara tid, och som grädde på moset skulle vi bli friskare.

Hur ska vi nå dit? Ja, med trafiksäkrare cykelvägar och cykelleder och möjlighet att ta med cykeln på kollektiva transportmedel. Det borde kunna finnas cykelpooler i tätorterna vid busshållplatser och tågstationer, och det borde finnas bra cykelparkering med tak.

Jag vill också nämna att jag skrev på Facebook alldeles nyligen att jag skulle ha den här cykeldebatten. Då fick jag kommentaren: Tänk på att även cyklister ska följa trafikreglerna! Och så är det givetvis. Även

cyklister ska markera tydligt och följa de regler som finns. Då minskar vi olyckorna drastiskt.

Fru talman! I fredags cyklade jag på den nyinvidga cykelvägen mellan Mariestad och Lidköping, längs Vänerns strand. Den ingår i Kinnekulles biosfärsområde. Det var en fantastisk upplevelse. Jag välkomnar alla initiativ till liknande cykelvägar eller cykelleder. Vi skulle kunna göra betydligt fler sådana i hela landet, och det finns fler exempel. Men vi är inte tillräckligt bra. Både Danmark och Holland har kommit betydligt längre än Sverige.

Här väntar vi. Ja, vad är det vi väntar på? Vi väntar på den särskilde utredaren. Förra årets debatt gick ut på att utskottet var i stort sett enigt, men man hänvisade till regeringens särskilde cykelutredare som skulle vara klar med utredningen i maj 2012. Och vad händer nu? Jo, nu hänvisar utskottet återigen till regeringens särskilde cykelutredare, för utredaren har fått förlängd tid. Så hur blir det nästa år? Kommer vi att ha några skarpa förslag att ta ställning till då?

Medan vi väntar och hänvisar minskar cykelns andel av persontransporterna, trots att vi har den politiska ambitionen att den ska öka. Och det finns flera skäl till det. Cykeln har inte en framträdande roll i ett integrerat planeringssystem.

I Trafikverkets kapacitetsutredning som kom nyligen framgår det att kortväga cykelresor utgör ungefär 10 procent. I rapporten finns en prognos som visar att resandet med nästan alla färdssätt kommer att öka med 13 procent de kommande tio åren. Men cykelresorna kommer bara att öka med 1 procent om vi inte gör något.

En undersökning visar att 20 procent av alla kortväga arbets- och fritidsresor skulle kunna göras med cykel. Med starka styrmedel finns det potential för att 50 procent av alla kortväga resor skulle kunna göras med cykel.

Nyligen hänvisade jag till ett gott exempel i min valkrets. Det finns också dåliga exempel, och jag ska nämna ett. Mellan Skövde och Varnhem måste jag som cyklist välja mellan en grusad tvättbrädeväg och en hårt trafikerad två-plus-ett-väg. Där vill jag naturligtvis ha en asfalterad cykelväg. Annars väljer jag den hårt trafikerade två-plus-ett-vägen, och det är inte bra för trafiksäkerheten. Det är dessutom väldigt obehagligt att cykla där. Men att cykla på en tvättbräda med grus är ingen höjdare heller, fru talman.

Vätternrundan är ett fantastiskt, gigantiskt arrangemang med 23 000 cyklister. Tävländare och motionärer tar sig de 30 milen runt Vättern. Det är anmärkningsvärt att denna stora cykeltävling inte är bilfri. Arrangörerna jobbar hårt för att den ska bli bilfri eller åtminstone enkelriktad. Jag stöder detta arbete.

Vi socialdemokrater står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation nr 2. Det är en av de reservationer som vi har gemensamt med V och MP. Vi vill att cykelvägarna ska öka, inte minska, och där man gör om vägar till två-plus-ett-vägar ska det givetvis gå att cykla bredvid eller i anslutning till vägen. Det behövs alltså cykelväg intill en två-plus-ett-väg.

Vi vill också intensifiera arbetet med att göra cyklandet mer säkert. Cyklister är mycket utsatta, som jag sade i min inledning. Skaderisken för cyklister är nio gånger högre än för bilister. Det vill vi ändra på.

Avslutningsvis: Cykla mer! Följ trafikreglerna som cyklist! Inför fler och enklare cykelvägar! Underlätta för kombinationen av cykel och kollektivtrafik!

Med alla dessa styrmedel kan vi bli friskare, gladare och rikare.
(Applåder)

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin, Lars Johansson, Lars Mejern Larsson, Désirée Liljevall, Leif Pettersson, Suzanne Svensson och Anders Ygeman (alla S).

Anf. 168 STINA BERGSTRÖM (MP):

Fru talman! Det ska vara enkelt att cykla. Det är det i Freiburg i södra Tyskland. Veckan före påsk var vi några miljöpartister som tog nattåget dit ned och hyrde cyklar. Det var härligt att i strålande sol trampa runt på fina, breda, asfalterade cykelvägar.

När vi skulle korsa vägar och gator behövde vi inte stå och vänta, för i Freiburg har cyklisterna företräde. Ibland cyklade vi på gator utan cykelbana. Men även det kändes lugnt och tryggt, för i Freiburg kör bilarna aldrig mer än 30 kilometer i timmen. Inte heller behövde vi åka några omvägar, för i Freiburg är det tillåtet för cyklister att cykla mot enkelriktat.

I Freiburg var det var smidigt att ta med sig cyklarna på de regionala tågen, och vid det stora cykelgaraget vid järnvägsstationen kunde man parkera sin cykel bakom lås och bom. Man kunde också lämna in den på lagning och hyra cyklar där.

Fru talman! Jag hoppas att Kent Johansson, regeringens cykelutredare, åker till Freiburg. Jag hoppas att Fredrik Reinfeldt och Anders Borg åker till Köpenhamn och cyklar runt och träffar danska politiker och pratar cykling. Om de gör det och lyssnar, lär och skrider till handling skulle det bli enklare att cykla även i Sverige.

Fru talman! *Det ska vara enkelt att cykla* var namnet på den motion som jag och fem andra miljöpartister lämnade in till riksdagen i höstas och vars förslag vi ska debattera i dag. *Cykelfrämjande åtgärder* döptes den om till när den registrerades, och det är också ett bra namn. Främja cyklandet är nämligen just det Miljöpartiet vill.

I Holland sker 25 procent av resorna på cykel, i Danmark 18 procent. Vi ligger långt efter med futtiga 10 procent. Hur kommer vi upp i dansk och holländsk nivå? Och hur ska vi nå Kapacitetsutredningens förslag att 50 procent av de kortväga resorna ska cyklas år 2050?

Precis som Monica Green undrar jag var den där cykelutredningen har tagit vägen och när vi kommer att få den presenterad för oss.

Men vi kanske inte behöver en cykelutredning, för jag kan berätta för regeringen vad som behöver göras för att främja cyklandet. Man behöver bygga fler cykelvägar, införa enklare trafikregler för cyklister, förbättra trafiksäkerheten för cyklisterna och göra det lättare att ta med cykeln på bussen och tåget.

I dagens betänkande står det: ”Enligt regeringens bedömning är den enskilt viktigaste åtgärden för att öka cykelresandet att åstadkomma förbättrad infrastruktur för cyklister.”

Det låter bra, men i regeringens plan för i år finns bara 24 miljoner avsatt till cykelvägar. Det räcker till ungefär 16 kilometer cykelväg i hela

landet. 16 kilometer är inte särskilt mycket. Det räcker inte ens till en cykelväg mellan Kil och Karlstad.

Fru talman! Det är inte bara det att man inte bygger cykelvägar vid det nationella vägnätet. Man bygger också bort möjligheten att cykla. Monica Green talade om det. Jag tänker på alla vägar som nu görs om till två-plus-ett-vägar med mitträcke. Det är jättebra ur trafiksäkerhetssynpunkt för bilisterna. Men den tidigare vägrenen görs om till körfält, och cyklisterna tvingas ned i diket.

Det här kan vi se flera exempel på hemma i Värmland. I Fagerås i närheten av där jag bor har man vid väg 45 lyckats med konststycket att bygga bort gång- och cykelvägen till busshållplatsen. Nu går och cyklar folk på körfältet för att kunna ta sig till bussen. De mest försiktiga travar dock i diket.

Miljöpartiet vill satsa 500 statliga miljoner ytterligare per år på cykelvägar. Vi vill också göra det obligatoriskt att bygga cykel- och gångvägar samtidigt som man bygger mitträcken.

Fru talman! Det här handlar också om trafiksäkerhet. Ett annat viktigt krav för trafiksäkerhet är hastighetsbegränsning. I städer och tätorter där man blandar bilar, cyklande och gående måste man ha en hastighetsbegränsning på 30 kilometer i timmen. Varför? Det har sagts många gånger förut här i kammaren, men det tål att upprepas: Forskningen visar att när en cyklist eller fotgängare blir påkörd av en bil som kör i 30 kilometer per timme klarar nio av tio livhanken; kör bilen i 50 dör nio av tio. Miljöpartiet tycker att det är 30 som ska gälla i miljöer där mjuka människor och hårda bilar ska samsas.

Fru talman! Miljöpartiet vill genom enklare trafikregler göra det enklare att cykla. Vi vill att det ska vara lagligt att cykla mot enkelriktat, som i Freiburg. Finns det något mer irriterande än att, när man har bråttom till ett möte och nästan kommit fram, upptäcka att man måste cykla runt hela kvarteret för att den sista biten är enkelriktad? Det är bra med enkelriktade gator i staden, men på de allra flesta gatorna är det inget problem för en cykel och en bil att mötas. Att cykla mot enkelriktat är redan tillåtet i många andra europeiska länder som Holland, Schweiz, Danmark, Frankrike, England, Österrike och Belgien. Varför inte också i Sverige?

Vi tycker att zebralagen ska gälla även för cyklisterna. I dag har fotgängarna företräde vid ett övergångsställe; bilisterna måste stanna. Vi tycker att samma sak ska gälla när en cykelbana korsar en gata. Så är det redan i andra, mer cykeltillvända länder.

Det är också viktigt att kunna cykla en del av sin resa. Det ska vara lätt att ta med sig cykeln på kollektivtrafiken, men kanske inte på alla bussar och tåg. Det skulle till exempel fungera dåligt om alla som åker med X 2000 på morgonen från Karlstad till Stockholm skulle vilja plocka med sig cyklarna, men det är viktigt att det finns tåg mellan Karlstad och Stockholm där det går att göra det. Så är det inte i dag.

En del länstrafikbolag, till exempel Värmlandstrafik, har infört möjligheten att ta med sig cykeln. Det är jättebra, men detta är inte bara en regional fråga. Om det ska vara möjligt att resa runt i Sverige med cykel är det viktigt med samordning. Därför vill Miljöpartiet ha in det som ett krav i kollektivtrafiklagen på både upphandlad och kommersiell trafik.

Det funkar inte på alla tåg, men det måste finnas möjlighet överallt i Sverige, och det måste vara enhetliga regler.

Fru talman! Självklart står jag bakom Miljöpartiets samtliga reservationer i det här betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 3.

Anf. 169 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 5 som Vänsterpartiet står bakom tillsammans med Miljöpartiet och Socialdemokraterna, nämligen Åtgärder i trafikens infrastruktur för cykling och Underlåtande av kombinerade resor med cykel.

Förra gången vi debatterade cykelpolitiken var den 28 april förra året. Då hänvisade utskottsmajoriteten till att regeringen utsett en särskild utredare, Kent Johansson, med uppgift att se över de regler som påverkar förutsättningarna för att få fler att använda cykeln. Uppdraget skulle redovisas senast den 1 maj i år. Det har i dag gått nästan en månad sedan datumet passerade och ingenting hörs om utredningen. Kanske det blev platt fall. Det verkar i alla fall ha blivit ett platt fall i stor tystnad.

Utskottsmajoriteten abdikerar i betänkandet från sitt nationella ansvar och gömmer sig bakom den kommunala nivån genom att hänvisa till att det är kommunen som har det största ansvaret.

En intressant uppgift i betänkandet finner man i Trafikverkets rapport *Transportsystemets behov av kapacitetshöjande åtgärder – förslag till lösningar till år 2025 och utblick mot år 2050*. I rapporten anges en prognos för persontransporter mellan 2001 och 2020 som visar att antalet resor med alla färdssätt kommer att öka med 13 procent, medan cykelresorna under nämnda period kommer att öka med endast 1 procent. Samtidigt visar undersökningar på att ca 20 procent av korta arbets- och fritidsresor med bil skulle kunna ersättas med gång och cykel. Rapporten visar att det till 2050 är realistiskt att 30 procent av de kortväga resorna skulle kunna ske med cykel. Med starka styrmedel finns det alltså en potential att cykling till och med kan utgöra hälften av samtliga kortväga resor, förutsatt att infrastruktur, drift och underhåll anpassas. Det finns en jämförelse med att i Köpenhamn cyklar över 50 procent som har mindre än tio kilometer till arbetet eller studieorten. Av dem som har mellan två och fem kilometer till arbetet alternativt studieorten cyklar 64 procent.

Ser man på olycksutvecklingen för cyklister är det generellt sett en trafikantgrupp som är mycket utsatt. Skaderisken har beräknats till nio gånger högre för cyklister än för biltrafikanter. Det är viktigt att ha i minnet.

Fru talman! Fortfarande får cykeltrafiken ca 2 procent av statens anslag inom den nationella planen, men det är runt 10 procent av samtliga transporter som sker med cykel. Visserligen är siffran 10 procent en relativt gammal beräkning från 2006, men vi har inget färskare. Trafikanalys skulle publicera en färsk resvaneundersökning i maj. Nu har nästan hela maj månad hunnit gå och ingenting finns att tillgå på Trafikanalys hemsida.

Detta visar på ett tydligt sätt problematiken med den moderatledda regeringens cykelpolitik, och det är att det är mycket snack och lite verkstad. Det återstår en hel del för regeringspartiernas företrädare att bevisa. Det räcker inte med att hänvisa till den kommunala eller regionala nivån.

Det krävs mer offensiva åtgärder på nationell nivå från regeringens och riksdagens sida. Där vill Vänsterpartiet gå från ord till handling och göra offensiva satsningar för att underlätta användningen av cykeln som transportmedel. Vi satsar också i vår budget upp mot 700 miljoner kronor mer per år än regeringen.

Vi pekar på behovet av bättre cykelinfrastruktur i form av fler cykels-tråk, cykelvägar och cykelparkeringar och bättre möjligheter att ta med cykeln på andra transportslag såsom buss och tåg. Det finns dessutom behov av att fastställa en målsättning att halvera antalet allvarligt skadade cyklister fram till 2020. Detta för att ytterligare fokusera på arbetet med att öka trafiksäkerheten för cyklister.

Fru talman! Framför allt är det viktigt att synliggöra cykelns potential som ett framtidsinriktat transportmedel på kortare distanser. Det finns fem skäl för att ta vara på cykelns potential:

För det första är den miljö- och klimatvänlig. Om fler cyklar är det lättare att nå de av riksdagen uppsatta miljö kvalitetsmålen. Det är framför allt målen om god luftkvalitet, begränsad klimatpåverkan och en god bebyggd miljö som berörs.

För det andra kan den ge ökad trafiksäkerhet. Studier visar att ju fler människor som använder sig av cykel i stället för bil, desto färre olyckor och döda. Länder som har en hög andel cykeltrafik har lägre antal döda i trafiken än länder med liten cykeltrafik. Detta förutsätter investeringar i cykelinfrastrukturen. Att andelen cyklister minskar, vilket det finns tendenser till i Sverige, kan jag inte tolka på annat sätt än att vi har stor brist på trafiksäkra cykelvägar. Stina Bergström nämnde 30-kilometersvägar.

För det tredje blir det billigare för samhället. Inom transportpolitiken råder det alltid konkurrens om pengar mellan trafikslagen. Om en större andel av medlen går till cykeltrafiken skulle samhällets kostnader kunna minska eftersom det för kortare sträckor behövs cykelbanor i större utsträckning. Schablonkostnaden för en ny cykelväg per längdmeter är ungefär 1 200–1 300 kronor.

För det fjärde förbättrar man hälsan. Att många människor är fysiskt inaktiva skapar problem. Forskning visar på att det är regelbundenheten som främjar hälsan. Cykeln skulle i det sammanhanget kunna vara ett viktigt komplement.

För det femte får fler chans att förflytta sig. Ett av de transportpolitiska målen är ökad tillgänglighet. Barn och unga som saknar tillgång till bil kan kompensera detta genom att ges bättre förutsättningar för att använda cykeln.

Fru talman! Här har alltså regeringen, precis som vid det förra tillfället vi diskuterade cykelpolitiken, världens chans att göra mer verkstad av alla positiva ord i betänkandet om cykelns betydelse. Tänk bara detta att kunna få en ändring till stånd när det gäller städernas bebyggelse- och trafiksystem. I dag anpassas den i huvudsak utifrån biltrafiken. Det borde vara en självklarhet att även cyklister ska kunna färdas på ett bra vägnät med god standard, bra vägvisning, tillfredsställande belysning och tillgång till cykelparkeringar.

Här skulle den borgerliga regeringen kunna ha ambitionen att rejält öka anslaget till åtgärder i trafikens infrastruktur för cykling i budgeten från och med 2013.

Det måste vara enkelt och säkert för människor att ta cykeln och kunna byta till tåg och buss eller, om man så vill, kunna ta med sig cykeln på tåget eller bussen. Det behövs mer resurser för att stimulera utbyggnaden av fler cykelbanor, säkrare cykelöverfarter och fler klimat-skyddade cykelparkeringar. Man behöver också underlätta för dem som vill ta med cykeln på tåg och buss.

Fru talman! För att få en bättre cykelinfrastruktur räcker det inte med de futtiga förstärkningar per år som har beskrivits här. Det behövs mer, och menar man allvar med att fler ska använda cykeln är det viktigt att initialt satsa rejält.

Anf. 170 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! I detta betänkande behandlas som sagt cykelfrågor, och jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Cykeln är ett utmärkt transportmedel utifrån flera perspektiv, och jag vill främst framhålla miljö, hälsa och framkomlighet. I propositionen *Mål för framtidens resor och transporter* som kom 2008 anges att en av faktorerna för att uppfylla funktionsmålet tillgänglighet är att förutsättningarna för cykling ska förbättras. Alliansregeringen har tagit fasta på cykeln som ett viktigt transportmedel genom att lyfta upp cykelfrågorna till ett eget budgetområde.

Historiskt byggdes våra tätorter för bilen och inte för cyklister. Därför ser också utmaningarna i våra kommuner och regioner olika ut och måste därför främst hanteras på kommunal nivå. Det är våra lokala företrädare som har en unik kunskap om invånarnas behov av transportlösningar för den samordnade resan.

För att stärka cykelns roll som transportmedel även på regional och nationell nivå gav alliansregeringen 2006 uppdrag till ett antal myndigheter. Dåvarande Vägverket, Banverket och Nutek fick då parallella regeringsuppdrag att analysera olika möjligheter att förbättra förutsättningarna för cykling. Den utredningen lades sedan till grund för de bedömningar som regeringen redovisade i propositionen *Framtidens resor och transporter – infrastruktur för hållbar tillväxt*.

Fru talman! I samtliga utredningar och rapporter konstaterades då, alltså 2006, att cykelns andel av persontransporterna hade minskat trots politiska ambitioner om att andelen skulle öka. Skälet till denna negativa cykelutveckling var samstämmig: Cykeln var inte integrerad i planeringssystemen. Det saknades kunskaper om effektsamband samt nationella data om aktuell cykeltrafik och cykelinfrastruktur.

Sedan 2006 har dock mycket hänt. Regeringen har fortsatt lyfta fram cykeln, inte minst genom att 2010 tillsätta en särskild utredare för att se över de regler som påverkar förutsättningarna för att cykla. Översynens huvudsyfte är att öka cykeltrafiken och göra den säkrare.

Av direktiven framgår att utredaren i första hand ska se över de bestämmelser som reglerar planering och utformning av trafikmiljön samt trafikreglerna för cykeltrafik men även förutsättningar för cykelparkering och möjligheten att ta med cykeln på buss och tåg. Uppdraget, som är förlängt, ska redovisas i oktober 2012 och kommer att ge svar på alla de frågor som kommer fram i de motioner som finns med i betänkandet.

Fru talman! Regeringen har gett Trafikverket i samarbete med Transportstyrelsen och i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting samt andra berörda myndigheter och organisationer i uppdrag att utarbeta en strategi och handlingsplan för ökad säker cykling. Rapporten heter precis så, *Ökad och säker cykling*, och den har lämnats till Näringsdepartementet i november 2011. Där framgår att störst potential för att få en ökad säker cykling finns inom och nära de större tätorterna. Rapporten konstaterar också att infrastrukturåtgärder som leder till ett sammanhängande cykelnät av många anses som en av de viktigaste faktorerna för att cyklingen ska öka och också bli säkrare.

Därför är det av största vikt att kommunerna avsätter medel till cykelåtgärder längs det kommunala väg- och gatunätet i de större tätorterna. Det bedöms i rapporten som den faktor som har störst potential för att åstadkomma ett sammanhängande cykelnät och därmed i högsta grad bidra till en säker och ökad cykling.

Utskottet ser därför förstas positivt på att det i den trafikslagsövergripande nationella planen för utvecklingen av transportsystemet 2010–2012 har avsatts ungefär 944 miljoner kronor för cykelåtgärder. Därtill ska läggas kommunal medfinansiering. På många platser i Sverige byggs nu cykelvägar, och enbart under 2010 byggdes 83 kilometer nya sträckor. Kattegattleden som vi talade om i den förra debatten vi hade om cykel håller på att byggas färdigt, och det blir ungefär 34 mil cykelväg längs Kattegatt.

Tack vare den nationella planens tydliga intention är cykelfrågorna högt uppe på agendan i kommuner och regioner. I åtgärdsplaneringen 2010–2021 återfinns nya cykelvägar längs statliga vägar och statsbidrag till kommunala cykelvägar, skyltningsåtgärder och cykelparkeringar.

Fru talman! Hela landet är satt i rörelse. Det cyklas alltmer, vilket mätningar i våra större tätorter visar. Det är egentligen bara där man mäter det säkert och också har mätningar bakåt i tiden att jämföra med. Men det finns självklart en större potential. Det leder naturligtvis till utmaningar i kommuner och i regioner för att minska olyckor och underlätta framkomligheten för att få ännu fler att cykla.

Cykeln som fordon är inne i en utvecklingsfas. De går snabbare, och el- och liggcyklar blir allt vanligare. Detta ställer större krav på infrastrukturen, eftersom medelhastigheten och medelreselängden ökar, vilket kan påverka resvanorna positivt, även detta enligt rapporten *Ökad och säker cykling*.

Rapporten konstaterar därför att det krävs ett nytt synsätt där cykeln i princip bör betraktas som ett eget trafikslag. Cyklingens roll i ett helaresan-perspektiv behöver utvecklas, inte minst när det gäller kopplingen till kollektivtrafik.

Kommunala och regionala cykelstrategier tas nu fram över hela Sverige, och i de dokument jag har tagit del av betonas vikten av att knyta ihop det befintliga cykelnätet och koppla det till övriga transportsystem.

Tack vare den nya kollektivtrafiklagen kan en förbättrad samordning ske, eftersom regionerna eller länen senast den 1 oktober i år måste ha antagit sina trafikförsörjningsprogram där cykeln naturligtvis är en väldigt viktig del.

Fru talman! I de här trafikförsörjningsprogrammen ska samhällsplanering och samordning finnas med, inte minst i form av de kommunala

treårsplanerna. I Sörmland, som jag känner till bäst, kommer dessutom cykel- och kollektivtrafik att integreras i digitala reseplanerare. Därför är regeringens kommande utredning av största vikt avseende reglering, infrastruktur, samverkan, samspel samt kunskapsuppbyggnad och kommunikation.

Fru talman! Cykeltrafiken är inne i en utvecklingsfas och sysselsätter våra kommunala företrädare och planerare. I Örebro byggs expressvägar för cyklister och mellan Lund och Malmö planeras en cykelmotorväg. En beräkning från Trafikverket visar att med denna motorväg för cyklister kommer antalet att öka med 364 per dag.

Med flera cyklister och högre farter ökar också antalet olyckor. Sverige är mycket framgångsrikt avseende nollvisionen för bilismen, och nu är även fokus satt på cykelolyckor. I en nyligen gjord rapport visar statistik från Folksam att hälften av skadorna i trafiken drabbar cyklister. Som vi har hört tidigare är det 19 cyklister som dess värre har omkommit under 2011.

Nu kommer VTI att undersöka saken djupare. Enligt VTI finns det ett mörkertal i de offentliga siffrorna, eftersom de bygger på polisrapporterade olyckor. VTI kommer genom intervjuer att söka svar på hur cyklister skadar sig och varför. Utifrån de svaren ska man förbättra cykelmiljön då man vet exakt vad man ska rikta in sig på.

Som ett led i ökad säker cykeltrafik arbetar Trafikverket med en översyn av vägar med mitträcken som inskränker cyklandet. Försöksverksamhet pågår i Skåne med ett centrerat dubbelriktat körfält för motorfordon i kombination med två cykelfält.

Fru talman! Cykeln är på frammarsch, och alliansregeringen har skapat förutsättningar för den nya utvecklingsfas som vi befinner oss i. Därför vill jag ännu en gång yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 171 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Lotta Finstorp tog upp cykelmotorvägen mellan Malmö och Lund i sitt anförande. Det projektet drivs nämligen av föregångaren till mig i trafikutskottet, Karin Svensson Smith från Miljöpartiet.

Det var inte därför jag begärde replik på Lotta Finstorp, utan jag vill ställa en fråga med anledning av den införda cykeltullen på Ölandsbron.

Jag kommer ihåg när man kunde cykla på bron. Jag har själv gjort det när jag skulle hälsa på min mormor som bodde i Glömminge på Öland. Men 1995 byggde Trafikverket om cykelbanan till en körfil för bilar. Bron blev alltså en två-plus-ett-väg, och cykling förbjöds på bron.

Fram tills för några år sedan löste Trafikverket det hela med gratis cykelbuss för cyklister. Man kunde alltså enkelt transportera sig mellan brofästena utan avgift. År 2009 införde man en avgift på bussen, och sedan tog man bort bussen helt. I dag går de kringliggande kommunerna ihop med en lokal aktör om en cykelfärja, och man får betala 80 kronor för att ta sig över sundet med cykel.

Trafikverket har alltså infört cykeltull på Ölandsbron genom att först avgiftsbelägga cykelbussen och sedan hänvisa till en ännu dyrare båtöverfart. Förut var det mellan 20 000 och 30 000 cyklar som togs över

bron. När man avgiftsbelade bussen kom man ned till 5 700 cyklister i stället.

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Lotta Finstorp. Tycker Lotta Finstorp att det här är ett sätt att främja cyklingen?

Anf. 172 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Jag skulle nästan vilja ställa en motfråga till Stina Bergström. Varför kan inte en cyklist betala 80 kronor för en överfart?

Jag tycker faktiskt att det känns väldigt märkligt att ifrågasätta varför man ska betala en avgift. Analysen av varför det är färre cyklister som åker över till Öland nu tror inte jag att någon av oss här inne har sett. Att de 80 kronorna har hindrat cyklisterna från att åka över därför att det är en för hög kostnad har jag väldigt svårt att tro.

Jag tycker faktiskt att man ibland får betala för sina förnödenheter och inte att allting ska vara gratis. Någonstans betalar man ju, och jag tror inte att 80 kronor är någonting som hindrar mig som cyklist från att ta min cykel över till Öland.

Anf. 173 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Det är ju lite spännande. Det är väl ändå så att när vi inför avgifter, till exempel trängselavgifter i städerna, är det för att vi vill minska bilismen inne i städerna. Jag tycker inte att det är så svårt att tänka sig att det blir precis samma sak när man inför en avgift för cyklister som vill ta sig över bron. Det skulle vara intressant att se vad som skulle hända om man gjorde detsamma för bilarna som tas över Ölandsbron. Det har man ju inte gjort.

Det man har gjort, vilket jag tycker är spännande på Öland, är att man har fått pengar från EU till upplevelseturism, en cykelled som går över hela Öland. Det är 90 miljoner kronor som satsas på detta. Det heter Fyr till fyr, och det är faktiskt en miljöpartist här också som har tagit initiativ till detta. Det är för att locka folk att cykla på Öland. Det är väldigt bra om folk cyklar på Öland i stället för att åka bil, för bilismen på Öland är också ett stort problem med de små, smala vägarna.

Jag tycker ändå att det är märkligt att cyklisterna ska behöva betala en cykeltull för att ta sig över till ön, om man nu inte har en bil förstås att hänga cykeln bakpå. Då kan man ju ta cykeln gratis över till Öland.

På flera andra ställen är det faktiskt så att Trafikverket sköter överfarten för cyklar med färjetrafik utan att ta ut en avgift. Vi i Miljöpartiet har motionerat om att det även bör gälla för överfarten från fastlandet till Öland. Vi tycker inte att man ska kunna ta bort möjligheten att cykla när man bygger två-plus-ett-vägar.

Vi har ju fått avslag på den här motionen, och jag skulle återigen vilja ställa frågan till Lotta Finstorp: Är det verkligen sjyst att om jag är cyklist måste jag betala 80 kronor för att ta mig över till Öland, om jag nu inte har en bil att hänga cykeln på?

Anf. 174 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Som jag tidigare har sagt tycker jag att 80 kronor är realistiskt att betala för att få med sig cykeln över till ön. Jag ser inga som helst problem med det.

Sedan är jag väldigt glad för att din partikamrat har tagit initiativ till det här EU-projektet och cykelleden Fyr till fyr. Det är väldigt bra, tycker jag.

Prot. 2011/12:120
30 maj

Cykeltrafik

Anf. 175 MONICA GREEN (S) replik:

Fru talman! Det är roligt att Lotta Finstorp är nöjd och glad och säger att det rör på sig. Visst rör det på sig i Cykelsverige, åtminstone i storstäderna. Men vi har ju konstaterat och Kapacitetsutredningen har konstaterat att andelen cyklisterna inte alls ökar i den takt som andelen andra trafikanter gör. Jag har lite svårt att se varför Lotta Finstorp verkar nöjd med sakernas tillstånd.

Dessutom hänvisar Lotta Finstorp återigen till den särskilda utredaren. Där ska vi få svar på alla frågor. Så lät det även förra året.

Jag har ändå två frågor redan nu. Det handlar om två-plus-ett-vägarna, där det har blivit säkrare för bilister men svårare för cyklisterna att ta sig fram. Det finns alltså i dag inget krav på att se till att det finns en cykelväg i anslutning till den nya två-plus-ett-väg som dras fram. Vad tycker Lotta Finstorp om det? Tycker hon att det ska införas ett sådant krav?

Dessutom har jag en fråga när det gäller Vätternrundan. Skulle det inte vara väldigt bra för denna stora cykeltävling om den skulle kunna göras bilfri, eller åtminstone enkelriktad. Vad gör ni åt det?

Anf. 176 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Som jag nämnde i mitt anförande tycker jag att det är viktigt att lokala och regionala företrädare, som vet bäst var cykelstråken behövs i deras region eller i deras kommun, också är med och finansierar. Jag ser inga som helst problem med det. Men de ska också vara med och peka ut var stråken behövs.

Jag har ett exempel. Mellan Katrineholm och Valla i Sörmland byggde man en två-plus-ett-väg. Där var Katrineholms kommun med och finansierade en alldeles utmärkt cykelväg som går parallellt med den stora vägen. Det berodde på att de visste att många av jobbarna cyklade in till Katrineholm på morgonen. Jag tror inte att man alltid på nationell nivå kan peka ut sådant. När det då är en kommunal angelägenhet är det också viktigt att man är med och medfinansierar.

Vi är den lagstiftande församlingen. Jag tycker inte alls att vi är där än att vi måste lagstifta om att det ska se ut på ett visst sätt med cykelväg vid en två-plus-ett-väg, utan jag vill gärna låta våra kommunala företrädare från alla partier vara med och bestämma på sin nivå.

När det handlar om Vätternrundan har vi tillsammans arbetat för att det ska bli bilfria mil. Beslutsmakten ligger hos länsstyrelsen i samråd med Trafikverket. Överklagande från Vätternrundan sker till Transportstyrelsen. Där finns inga politiska skiljaktigheter alls. Naturligtvis vore det allra bästa om hela Vätternrundan blev bilfri. Det har hänt olyckor, och det är inte till gagn för någon att de oskyddade trafikanterna ska samsas med långtradare och övriga bilister.

Tingens ordning är att länsstyrelsen i det län där cykelloppet startar äger frågan. Det tog väldigt lång tid innan vi kunde hjälpa Vätternrundan med att få rätt på det. Tillsammans har vi gjort ett jättebra jobb så här långt, men vi är inte i hamn än.

Politiskt ligger inte frågan hos oss i dag. Den har att göra med vägtrafikförordningen i 43 § väglagen. Om det visar sig att det inte går att genomföra det här får vi väl titta på det.

Anf. 177 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Det är klart att det går att hänvisa till medfinansiering och Länsstyrelsen i Östergötland. Men till syvende och sist kan man också som politiker ha en viljeinriktning. Om det är så att lagen behöver ändras kan vi ändra den.

Man hänvisar till medfinansiering av två-plus-ett-vägar där det har blivit en inskränkning; tidigare har det funnits möjlighet för cyklister att ta sig fram, men av säkerhetsskäl för bilisterna bygger man två-plus-ett-väg och cykelvägen försvinner. Då tycker inte jag att man bara kan hänvisa till kommunerna.

Angående medfinansieringen hörde jag ett väldigt bra uttryck i dag: Det blir inte mer pengar av medfinansiering. Det är som att räkna på familjens ekonomi. Om man räknar med föräldrarnas inkomster och sedan lägger till barnens fickpengar, blir det mer pengar av det? Nej, det blir det inte.

Till syvende och sist handlar det om skattebetalarnas pengar. Då handlar det också om att se till att det finns pengar. Och när man har dragit undan möjligheten för cyklister att cykla ska staten se till att de får den möjligheten igen. Det borde vara krav på att man när man tar bort en cykelväg åtminstone ser till att den återställs. Vi vill ha fler cykelvägar, inte färre.

När det gäller Vätternrundan säger Lotta Finstorp att hon har jobbat hårt för detta. Men om länsstyrelsen nu säger att det behövs en lagändring, är Lotta Finstorp då beredd att ändra den lagen?

Anf. 178 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! När det handlar om Vätternrundan är inte sista ordet sagt i den ordning som i dag föreligger, där länsstyrelsen har ansvaret. Det tycker jag är självklart.

Det är första gången det prövas på det här sättet. Om det visar sig att det inte går att få igenom bilfria mil i den förhandling där Vätternrundan, länsstyrelsen och respektive myndigheter ska komma fram till en lösning måste vi absolut titta på det.

Medfinansiering gör att pengarna räcker längre. Det blir fler kilometer cykelvägar om vi har medfinansiering. Monica Green tog i sitt anförande upp en väldigt dålig cykelväg i sin region. Jag skulle vilja säga att politikerna i din region har prioriterat annat än att göra bra cykelvägar för sina infrastrukturpengar. Det ligger hos dem att se till att det är bra och framkomliga cykelvägar.

Anf. 179 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! I betänkandet framgår det på ett flertal ställen att utskottsmajoriteten utgår från att Cykelutredningen kommer att genomlysa motionsförslagen. Syftet är att förslagen ska bli tillgodosedda. Det är ganska intressant att man kan ha den synska uppfattningen. Cykelutredningen kommer att presenteras först i oktober, men man vet detta redan

nu. Då kan man fråga sig: Vad grundar Lotta Finstorp denna uppfattning som framgår i betänkandet på?

Det är intressant att det är förlängt till oktober 2012. Vi vet att tiden för att påverka budgeten 2013 då gått. Det är 944 miljoner under en period från 2010 till 2021. Det blir väl ungefär 80 miljoner per år.

En stor och viktig poäng i sammanhanget är att man verkligen tar ett nationellt ansvar och satsar rejält. Om det inte sker kontinuerligt borde det i alla fall vara viktigt initialt, om man nu på allvar menar att cykelvägar och en bättre cykelinfrastruktur är förutsättningar för att öka antalet cyklisterna.

Jag undrar alltså dels på vad Lotta Finstorp grundar sin tro att förslagen som vi har lämnat i motioner och reservationer kommer att bli tillgodosedda, dels om möjligheten att öka, satsa och göra offensiva satsningar för en bättre cykelinfrastruktur kan komma att förverkligas i budgeten 2013.

Anf. 180 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Jag är lika angelägen som Siv Holma om att vi får en högkvalitativ utredning tillbaka. Jag ser inga problem med att tiden har blivit förlängd, eftersom det har tillkommit ytterligare direktiv.

Mina förväntningar på utredningen är precis lika stora som dina. I oktober 2012 kommer vi att sätta tänderna i den och verkligen läsa, se och begrunda. Utifrån det kommer det sedan att komma förslag på åtgärder som enmansutredaren kommit fram till när han skrivit detta.

Vi förväntar oss mycket av utredningen, både du och jag, men möjligtvis är skillnaden att Alliansen också har att ta ansvar för ekonomin. Att vilja är en sak; att ha ansvar för det gemensamma är en annan sak. Vi skulle väl alla, oavsett parti, vilja ha hur mycket pengar som helst – allt åt alla! Men vi har inte den politiken. Det är möjligt att det inte finns pengar 2013, men låt oss se vad utredningen ger vid handen. Sedan får vi hantera det framöver.

Vi får inte heller glömma bort att cykeln tidigare inte var upplyft i budgeten på samma sätt som i dag. Från 2006 har det skett väldigt mycket politiskt på nationell nivå i cykelfrågor. Jag är glad och stolt över att alliansregeringen lyft fram cykelfrågorna så pass mycket som den gjort.

Anf. 181 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Det var inte mycket till svar, men jag är väl medveten om att riksdagen haft en väldigt stor betydelse för att cykelpolitiken höjts till den nivå som den är på i dag. Vänsterpartiet har gjort sin del i det arbetet. Det finns dock mycket kvar att göra.

De summor som har förekommit i debatten skulle inte göra att landets ekonomi dräneras, utan detta kan finansieras med all lätthet. Det handlar inte bara om att vara positiv, utan man måste gå från ord till handling. Då är 80 miljoner för lite. Det behövs, som Vänsterpartiet säger, 700 miljoner till att börja med för att verkligen kunna få en ändring till stånd.

Betänkandet andas att ni övervältrar ansvaret från den nationella nivån. Ni pekar på den kommunala och den regionala nivån, som ska ta ansvaret, till exempel när det gäller två-plus-ett-vägar. Men kommunerna och regionerna kan inte lagstifta, utan det är vi här i riksdagen som gör det.

Det är där insatserna bör sättas in för att få en ändring till stånd. Varför är ni så rädda och så passiva i den här frågan? Kommuner vill men får inte – det är Trafikverket som bestämmer.

Anf. 182 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Det finns mycket kvar att göra, precis som Siv Holma sade. Men de här frågorna har verkligen lyfts upp på agendan de senaste åren, vilket jag är väldigt glad över. Men som sagt var finns det mycket mer att göra.

Det känns lite orättvist när man står här och säger att det görs för lite. Frågorna har aldrig varit så högt upp på agendan till exempel i regionerna, där man nu tar fram regionala cykelstrategier över hela landet. Det har inte heller hänt tidigare i varje region.

Det är småpengar, säger Siv Holma. Jo, men vi har ansvar för det gemensamma, och summan måste tas någon annanstans. Då handlar det om prioriteringar. Den summa och den nivå som vi har lagt oss på i vår flerårsbudget är pengar som är finansierade, till skillnad mot hur det har varit tidigare. Kommunalråd har klippt band ute kring olika infrastruktur-satsningar, men sedan har det bara varit tomt då det inte har funnits någon finansiering på nationell nivå. Det vill vi absolut inte verka för.

Vi värnar det kommunala självstyret, och det kan man inte göra bara i vissa frågor. Det handlar om hela vägen, och då måste man tänka: Vem är det som sitter med kompetensen i just den här frågan? När det handlar om cykelvägar i den egna kommunen måste det vara våra kommunala företrädare, oavsett parti, som har bäst kunskap om var de ska byggas.

Anf. 183 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Detta att cykeltrafik får ett eget betänkande har väl sin grund i att cykeln i många sammanhang är det ideala fortskaffningsmedlet. Vi har talat om framkomlighet, hälsa och miljö. Det är oomtvistat att så är fallet, speciellt inne i våra städer.

Vi kan också konstatera när vi diskuterar cyklister som oskyddade trafikanter att den frågan går mycket in i det betänkande om trafiksäkerhet som vi diskuterade nyss. Det finns många kopplingar.

Det är intressant att se att man i Kapacitetsutredningen konstaterar vilken potential det finns att öka cykeltrafiken. Visserligen är det en låg siffra på kort sikt, men till 2050 ser man det som realistiskt att de kortväga transporterna har ökat till 30 procent. Man nämner till och med 50 procent om styrmedel används. Det är helt uppenbart att vi måste sätta fokus på cykling. Det har också gjorts mycket kring cykling.

Herr talman! I betänkandet nämns – vi tog också upp det i förra årets cykeldebatt – den forskningsöversikt som civilutskottet, trafikutskottet och miljö- och jordbruksutskottet gjorde tillsammans och presenterade i februari 2011, *Hållbara städer – med fokus på transporter, boende och grönområden*. Om man tar del av den ser man att cykeln har en nyckelroll i de framtida hållbara städerna. Det gäller naturligtvis inte bara cykeln utan även gångtrafik och kollektivtrafik, och man planerar åt det hållet.

Jag får göra reflexionen att jag inte känner igen den bild som Siv Holma gav av kommunernas sätt att planera. Så gjorde man möjligtvis för 20, 25 eller 30 år sedan. Modern kommunal planering utgår från de oskyddade trafikanterna. Man bygger hela gaturummet utifrån det. Det måste vara ett absolut undantag att kommuner inte planerar på det sättet, och i så fall bygger det på ren okunskap.

Herr talman! I den senaste infrastrukturpropositionen från 2008 konstaterar man att den enskilt viktigaste åtgärden för att öka cykelresandet är att förbättra infrastrukturen för cyklister. Det sker ständigt. Precis som har sagts här är det ett samspel mellan lokal nivå, regional nivå och nationell nivå. Det är ändå viktigt att utgå från att det är den lokala nivån som är bäst skickad att sköta cykelfrågor. Det kan inte vara så att staten och riksdagen ska fatta beslut i alla dessa frågor. Det finns så mycket planeringsinstrument och annat för cykeltrafik i kommunerna i dag, och de flesta kommuner jobbar efter det, skulle jag vilja påstå.

Om vi ser det från nationell synpunkt har vi tagit upp den cykelutredning som pågår. Den är naturligtvis viktig från många synpunkter. Det gäller vad man kan komma fram till i metodutveckling i planeringen, hur man ska planera, om man ser på de goda exempel där man har planerat för en säker trafikmiljö. Och detta med trafikregler, som har tagits upp här: Vad är det man kan ändra på ett rimligt sätt? Det finns säkert regler som kan ändras. Cykelparkeringar och förutsättningar att ta med cykeln i kollektivtrafiken, på tåg och buss, är naturligtvis frågor som är helt avgörande om man ska öka cykelresandet på det sätt som man ser att det finns en potential för.

Att uppdraget har förlängts är väl inte något jättebekymmer, utan det viktiga är att det blir en bra och grundlig utredning. Världen står inte stilla under tiden, utan det pågår ständiga projekt med byggande ute i Sverige. Det har redovisats från talarstolen här i dag hur man bygger ut cykelsystem.

Trafiksäkerhet och cykling bygger mycket på transportinfrastrukturen. I fråga om två-plus-ett-vägarna är man från Trafikverkets sida fullt medveten om att man har begått misstag och ser att man måste rätta till det som inte fungerar. Detta framgår också av betänkandet. Vi kan konstatera att man på många två-plus-ett-vägar har byggt cykelbanor. Det är inte så att alla två-plus-ett-vägar saknar cykelbanor, utan det finns på en hel del ställen. Trafikverket har lagt fram förslag om att man ska utveckla detta.

Herr talman! När det gäller trafiksäkerhet och cykling är det en sak som man kan ta ett personligt ansvar för, och det är det som lyfts fram under avsnittet Cykelhjälm och cykelbarnstolar. Jag ska inte prata så mycket om cykelbarnstolar men säga något om cykelhjälm.

Jag tycker i grunden att det är väldigt bra att ingen här lyfter fram lagstiftningskrav på cykelhjälm. Det handlar egentligen inte om det utan om att ta ett ansvar för detta. Det ska vara lika självklart att ha cykelhjälm när man cyklar som att ha flytväst på sjön. Det är ingenting som det ska behöva lagstiftas om, utan det är en självbevaringsdrift att ha hjälm.

Statistiken talar sitt tydliga språk. Om man använder cykelhjälm minskar man risken för dödliga skallskador med 40 procent. En minskning av de allvarliga skadorna skulle kanske ge en ännu större potential

och innebära minskat lidande och även minskade kostnader för samhället.

Man kan se att cykelhjälm användandet ökar i landet, men det ökar väldigt ojämnt. Jag vet inte om det finns någon tipping point där tillräckligt många har cykelhjälm så att det blir regel snarare än undantag.

Det är väl bara att konstatera att Stockholm är en förebild i detta sammanhang. Stockholm är också en förebild när det gäller utbyggnad av cykelvägar. I fråga om cykelhjälm användandet har siffran 67 procent nämnts. Det finns då en förhoppning om att Stockholm kan bli en förebild för resten av landet och att fler ska inse hur viktigt det är med cykelhjälm.

Framför allt är en utgångspunkt att cykelolyckor ofta är singelolyckor. Alla de åtgärder vi vidtar med hastighetsbegränsningar och annat hjälper inte om man ramlar av cykeln och slår sig i asfalten, utan då är det bara cykelhjälmen som kan hjälpa.

Som jag sade tidigare känns det befriande att ingen här kräver lagstiftning. Som cykeltrafikanter får man själv ta ett visst ansvar.

Anf. 184 DÉsirÉE LILJEVALL (S):

Herr talman! Kommer du ihåg den där speciella julaftonen för länge sedan? Alla klappar var öppnade, men ingen klapp var tillräckligt stor eller tillräckligt otymplig för att innehålla det där som du hade längtat efter så länge. Och så reste sig tomten upp med en tom säck på ryggen, tackade och gick ut genom dörren och lämnade dig slokörad och besviken kvar. Men så plötsligt kommer tomten tillbaka i genom dörren, denna gång med din efterlängtrade första riktiga cykel!

Kommer du sedan ihåg vad som hände flera år senare, när du hoppade av pendeln på stationen efter jobbet, halvsprang bort till cykelstället, angelägen om att trampa hem det fortaste du kunde – bara för att upptäcka att cykeln var borta. Någon rackare hade knyckt den, din högt älskade och jättenödvändiga cykel.

Det är vardag för många svenskar, både i storstäder och i mindre städer. Enligt Svenska Dagbladet från i går stjäls det i runda slängar 10 000 cyklar bara i Stockholm nu under sommaren. De tre mest riskfyllda platserna att ställa cykeln på är vid Södra station, Medborgarplatsen och Skanstull. Som jämförelse kan berättas att man hemma i Kalmar ska undvika att ställa sin cykel vid stationen eller vid krogarna på Lammtorget.

Men det hindrar varken Kalmarbon, stockholmaren eller svensken i allmänhet att fortsätta hoja hämningslöst och parkera cykeln där man behagar.

Enligt försäkringsbolaget If trampar var femte svensk till arbete eller skola. Men det handlar om hur allt klaffar just där de bor, för förutsättningarna är olika. Om det till exempel inte finns säkra cykelvägar låter man cykeln stå, fastän alla vet att cykling är bra för hälsan och miljön.

Herr talman! Det är av den anledningen jag har begärt ordet. Jag vill understryka det som Monica Green, Stina Bergström och Siv Holma har betonat i debatten, nämligen vikten av att underlätta användandet av cykeln som transportmedel.

Som land har vi mycket att vinna på att fler börjar cykla: luften blir renare, bullret måttligare och svenska folket friskare. Det behövs fler cykelstråk, fler cykelvägar, fler cykelparkeringar och bättre möjligheter att ta med cykeln på bussen och tåget. Det är också viktigt att skilja gångbanor och cykelbanor åt för att få cykeltrafiken säkrare. Särskilda medel bör avsättas inom det statliga anslaget för att upprusta vägar och för att utöka och snabba på byggandet av nya gång- och cykelvägar.

Herr talman! Det är med stor ödmjukhet och med stolthet som jag noterar att bland de motioner som de rödgröna reservationerna bygger på återfinns min motion som en röd tråd, rakt igenom. Det känns fint. Jag ställer mig självklart bakom alla dessa reservationer, men för tids vinande yrkar jag endast bifall till reservation 2.

Så, herr talman, till Stina Bergström: Jag har en särskild connection till cykelfärjan mellan Kalmar och Öland. Den heter nämligen Dessi, precis som jag.

Slutligen, herr talman, apropå cykelstölder måste jag få avsluta med att berätta att även min cykel fick fötter för ett tag sedan, så jag står utan hoj nu. Men min snälla pappa har lovat att agera jultomte mitt i sommaren och fixa till en av de gamla, rostiga cyklarna ute på landet åt mig – för, herr talman, även vi politiker är ju ute och cyklar ibland!

(Applåder)

I detta anförande instämde Monica Green, Roza Güclü Hedin, Lars Mejern Larsson, Suzanne Svensson, Leif Pettersson och Anders Ygeman (alla S), Stina Bergström (MP) och Siv Holma (V).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 31 maj.)

24 § Bemyndiganden på sjöfartsområdet

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2011/12:TU17
Bemyndiganden på sjöfartsområdet (prop. 2011/12:97).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 31 maj.)

25 § OSSE

OSSE

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU16
OSSE (skr. 2011/12:83 och redog. 2011/12:OSSE1).

Anf. 185 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Efter den långa cykeldebatten får man kanske säga som de säger på tv ibland: Nu över till något helt annat!

Herr talman! Vi ska nu debattera eller kanske snarare skildra en del av det arbete som vi som svenska företrädare för riksdagen har gjort genom OSSE under det senaste året. Det handlar ju om en redogörelse för OSSE:s arbete under 2011. Låt mig inleda med några personliga reflexioner.

Efter valet 2010 blev jag invald i den svenska OSSE-delegationen. För många precis som för mig själv är OSSE ett begrepp – Organisation-en för säkerhet och samarbete i Europa. Vi har kanske framför allt följt regeringsdelen av OSSE:s verksamhet. För mig har detta varit en resa in i arbetet kring hur den parlamentariska församlingens del av OSSE arbetar.

Arbetet har egentligen tagit sin utgångspunkt väldigt tidigt. OSSE började en gång i början av 70-talet. Det var genom Helsinkiprocessen, som slutligen var signerad 1975, i augusti. Men det var egentligen på Berlinmötet 1991, för ungefär 20–21 år sedan, som den parlamentariska delen av OSSE bildades. Med det möte som kommer i sommar kan man säga att OSSE:s parlamentariska del firar 20 år.

När man som jag kommer in som ny i de här sammanhangen efter valet 2010 blev det en alldeles speciell start, när man i december 2010 åkte som valövervakare till Vitryssland. Då, precis som många gånger när man är ute med OSSE:s verksamhet, är det vid historiska tillfällen. Jag tänkte beskriva ett par av dem lite kort.

I december 2010 var det val i Vitryssland, som betraktas som Europas sista diktatur. Veckorna före hade föregåtts av en del intressanta öppningar från Vitrysslands sida. Man bjöd in internationella observatörer. Man tillät flera presidentkandidater än tidigare att ställa upp. Medierummet var något bättre än tidigare – inte alls rättvist men något bättre än tidigare.

När vi, flera svenskar, åkte dit som valövervakare i en snöig och kall december var det ändå med små, små förhoppningar om att vi skulle se små, små steg åt rätt håll. I stället blev det ett kraftigt bakslag. De små förbättringar som vi hade sett i upptakten till valet förvändes på valkvällen till ett brutalt nedslående av demokratin i landet.

För mig blev det ett alldeles speciellt minne. På kvällen innan valet skulle äga rum träffade jag en av presidentkandidaterna. Vi råkade hamna i samma hiss. Då sade jag till honom, som man ofta gör till politiska kolleger: Lycka till i valet i morgon! Då lade presidentkandidaten handen på min axel och sade: Ja, Kent, men kom ihåg mig efter i morgon!

Dagen efter blev han brutalt nedslagen på torget, och därefter har han suttit i fängelse ända tills helt nyligen. Jag tror att om det inte åtminstone delvis hade varit för det arbete som OSSE har lagt ned för att utöva påtryckningar och uppmärksamma hans och andra presidentkandidaters fall i Vitryssland vet jag inte om han hade blivit frisläppt, och andra hade kanske haft det ännu sämre än vad de har i dag.

Det har också skett mer under det år som har gått. I april 2011 åkte jag med en annan delegation av svenska parlamentariker till det kazakstanska presidentvalet. Det var speciellt på många sätt.

Ännu mer speciellt var det naturligtvis i oktober, när vi sändes som valövervakare till Tunisien. Den 24 oktober skedde det första demokratiska valet efter den arabiska våren.

Jag kommer aldrig att glömma när vi var ute och valövervakade och såg köerna, hundratals meter av glada människor som såg fram emot att få rösta. På kvällen hördes det festande i byarna och i stadsdelarna i Tunis. De firade att de hade fått genomföra sitt första fria val.

I december 2011 var vi flera som åkte till Ryssland för dumaval, den 5 december. Jag får säga att jag imponerades av flera kolleger som inte bara åkte till Moskva, utan de satte sig sedan i flygplan och åkte i nio tio timmar för att komma till de mest avlägsna delarna i Ryssland.

Jag tror att intrycken var blandade. I vissa vallokaler fungerade det utmärkt. I andra var det väldigt uppenbart grova felaktigheter.

När vi ser tillbaka på det som hände i december blir det också en milstolpe i Rysslands historia. Jag tror att det blir en vattendelare, en milstolpe för dem som i dag alltmer tar sig ut på gator och torg och demonstrerar för ett friare och mindre auktoritärt Ryssland.

När vi tittar tillbaka på det val vi övervakade ser vi att det varken var fritt eller rättvist.

Det här är den ena delen av det vi upplever och känner oss meningsfulla i när vi arbetar med OSSE:s parlamentariska församling. Den andra delen är den del som genomförs på de möten vi har under året, vårmöte, sommarmöte och höstmöte.

Förra sommaren i Belgrad blev det på många sätt heta debatter. Det fanns flera heta debatter. Inte minst där exploderade den diskussion som följde på det totalt odemokratiska valet vi hade sett ett halvår tidigare i Vitryssland.

Här satt vi över 500 parlamentariker från alla medlemsländer inom OSSE. Man kan säga att det här knyter an till den början som OSSE egentligen hade redan på 70-talet, mötet mellan öst och väst, möten mellan två olika synsätt men också möjligheter att försöka öka förståelsen för olika traditioner, olika kulturer och också olika syn på demokrati.

Vi svenskar var väldigt aktiva på sommarmötet i Belgrad, och jag är stolt över den gemenskap jag tillhör. Vi talar högt och starkt i frågor om jämställdhet. Vi hymlar inte om vår syn på det som hände i Vitryssland. Vi står upp för enskilda dissidenter som kommer i kläm och som fängslas. Sammantaget agerar vi väldigt starkt som svensk delegation inom OSSE.

När vi nu blickar framåt ser vi att det är ett arbete där det finns stora utmaningar framöver. Vi socialdemokrater har väckt en motion som vi inte har reserverat oss för, men jag vill å våra vägnar understryka att vi vill se att vi fortsatt starkt driver på i jämställdhetsfrågor. Vi ska driva på i arbetet mot människohandel och agera för demokrati och mänskliga rättigheter, inte minst i länder som till exempel Vitryssland men även i relation till den utveckling vi ser i Ryssland. Vi måste vara aktiva. Vi måste stötta de krafter som är goda och som är så modiga och som riskerar så mycket.

Vi väntar närmast i sommar på att vi kommer att ha sommarmöte. Men också i höst väntar många viktiga val. Ett av dem kommer att vara i Georgien, ett annat i Ukraina och ytterligare ett i Vitryssland. Det kommer att krävas att svenska parlamentariker är beredda att göra insatser och också tala högt och tydligt om de missförhållanden som vi säkert kommer att se på både den ena och den andra platsen.

Sammantaget vill jag säga att vi socialdemokrater är starka tillskyndare av OSSE:s arbete, och jag ser fram emot att många av oss kommer att vara delaktiga i det arbete som kommer att äga rum framöver.

Anf. 186 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (M):

Herr talman! I dag lägger utrikesutskottet fram sitt betänkande som behandlar två skrivelser, en från regeringen om OSSE:s verksamhet under andra halvåret 2010 och hela 2011 och en från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling om dess verksamhet under samma år.

Utskottet är enhälligt, och betänkandet är väldigt kort. Men innehållet är av stor vikt. Utrikesutskottet har framför allt försökt att blicka framåt och inte bara behandla det som har hänt i OSSE under förra året. Intresset för och betydelsen av debatten märks inte minst på att det finns förhållandevis många anmälda talare här i dag. Det är faktiskt lite synd att debatten kommer så sent på kvällen.

Sverige spelade under det gångna året en viktig roll i alla delar av OSSE, men framför allt i Wien, i det permanenta rådet, där företrädare för alla 56 medlemsländer sitter. Där sysslade vi mest med frågor om yttrandefrihet, om lösning på de utdragna konflikterna samt om stärkning av valövervakningen.

I år är det Irland som är ordförandeland. Irland har följande prioriteringar i sitt ordförandeskap: kamp mot trafficking, frihet på internet och de utdragna konflikterna.

Där har det gått ganska bra, måste man säga. Efter att Litauen hade ordförandeskapet 2011 lyckades man börja förhandla igen officiellt under OSSE:s regi mellan Transnistrien och Moldavien om den utdragna konflikten i Transnistrien.

OSSE har – det är en väldigt stor organisation – 56 medlemsländer och 10 partnerländer. OSSE täcker hela norra halvklotet och sträcker sig från Vladivostok till Vancouver. Huvuduppgiften i OSSE är att jobba med konfliktförebyggande, med krishantering, med återuppbyggnad och med demokratiutveckling.

OSSE har också 17 fältmissioner som aktivt arbetar mot samma mål i olika länder. Tyvärr har två av fältmissionerna nyligen stängts. Det är någonting som vi vill ta upp under vår kommande sommarsession i Monaco i juli. Den ena fältmissionen som stängdes var i Georgien, eftersom man inte kunde nå konsensus om närvaron efter Rysslands krig mot Georgien. Den andra var i Vitryssland, där Lukasjenkos regering inte längre insåg nödvändigheten med att ha en fältmission efter övergreppen som regimen iscensatte mot oppositionen efter presidentvalet i december 2010, som Kent Härstedt precis har berättat om så spännande.

När vi i juli träffas i Monaco ska vi också diskutera OSSE:s nästa ordförandeland, nämligen Ukraina, som ska ta över ordförandeskapet 2013. Där ska vi väl framför allt ta fram tre punkter, nämligen mänskliga rättigheter, demokrati och yttrandefrihet.

Jag hade själv förmånen att som företrädare för OSSE gemensamt med min kollega Åsa Lindestam åka till Ukraina. Vi försökte gemensamt besöka Julija Tymosjenko i fängelset i Charkiv, vilket vi inte tilläts. Där kunde vi se hur mycket det fattas för att Ukraina verkligen ska bli en role model som vi ju vill att ordförandeländer i OSSE ska vara.

I går lade Ukraina för första gången fram sina prioriteringar för ordförändskapet 2013, åtminstone i den tredje korgen i OSSE, nämligen korgen som handlar om mänskliga rättigheter. Man pratar där om mediefrihet, kamp mot trafficking, kamp för gender equality och cybersäkerhet.

Allt det låter jättebra, men det låter också väldigt luftigt, och det är inte mycket konkret. Jag tror att vi har en viktig uppgift i diskussionerna i Monaco, nämligen att nagla fast ukrainarna, så att de verkligen försöker utarbeta ett program, enligt vilket man kan uppnå någonting.

Dessutom ska Ukraina ha parlamentsval den 28 oktober i år som vi också ska övervaka. Det blir väldigt viktigt att se hur OSSE bedömer det här valet.

Herr talman! År 2011 blev det ännu en gång uppenbart att USA och Ryssland har väldigt olika uppfattningar om inflytandet över OSSE:s verksamhet och om demokratifrågor. Skillnaden mellan öster och väster om Wien blev tydligare i den grundläggande inställningen till mänskliga rättigheter. Striden går om ifall man kan skilja frågor om mänskliga rättigheter från säkerhetspolitiken, och det blev mycket klart under debatterna om Rysslands nya säkerhetsdoktrin att ryssarna tycker att de ska skiljas åt, vilket vore en mycket farlig utveckling! Här är Sveriges roll, särskilt under Korfuprocessen som handlar om den europeiska säkerhetsdialogen, avgörande. Vi har en mycket klar bild av att det inte kan finnas säkerhetspolitik utan beaktande av de mänskliga rättigheterna.

En annan viktig roll för den parlamentariska församlingen, som Kent Härstedt redan talat om, är vår valövervakning i OSSE:s medlemsstater och partnerländer. År 2011 övervakade OSSE sex val, och i år har vi bestämt att vi särskilt ska bevaka tre val som kommer i Vitryssland, Georgien och Ukraina, alla tre av olika skäl, men alla tre är lika viktiga.

Vi vill också tacka riksdagen och talmannen som gjort det möjligt för oss att övervaka valen med så många deltagare. Jag tycker att det är en väldigt viktig demokratisk sak för oss här i riksdagen att åka på valövervakningar och försöka förklara våra värderingar som ju är så viktiga.

Vi ska dessutom se till att den parlamentariska församlingen blir mer aktiv i lösningen av de utdragna konflikterna. Själv har jag förmånen att ofta kunna åka till Moldavien och se till att bägge parlamenten, nämligen parlamentet i Chisinau och högsta sovjet i Tiraspol, börjar prata med varandra.

OSSE:s roll har kraftigt förändrats under de senaste 30 åren. Det grundades 1975 som den dåvarande Europeiska säkerhetskonferensen. Sedan dess har Europa fått se järnridån falla och de odemokratiska kommunistiska regimerna störta samman. I dag har OSSE axlat säkerhetskonferensens mantel.

Sist men inte minst är det väsentligt att betona det arbete som den parlamentariska församlingen genomför inom OSSE som den egna institution som församlingen är. Det finns därför skäl att med oro se på de diskussioner som hela tiden fortsätter om den parlamentariska församlingens status i förhållande till OSSE i sin helhet. Det är angeläget att den parlamentariska församlingens roll inom OSSE respekteras. Redan vid OSSE:s toppmöte i Istanbul 1999 erkändes den parlamentariska församlingen som "en av de viktigaste institutionerna inom OSSE". Från svenskt håll behöver vi med kraft verka för att hålla den parlamentariska

dimensionen levande. Vi är 340 parlamentariker från 56 länder – en verkligt viktig församling.

Därmed yrkar jag, herr talman, på att betänkandet läggs till handlingarna.

Anf. 187 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka på att redogörelsen och skrivelsen om OSSE och OSSE-delegationens arbete läggs till handlingarna.

I kväll är vi en samlad skara från OSSE-delegationen som tar tillfället i akt att få berätta lite om OSSE:s verksamhet – OSSE som står för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

Betänkandet beskriver på ett föredömligt sätt hur organisationen OSSE fungerar och verksamheten under 2011. OSSE arbetar operativt och väldigt mycket förebyggande. När det gäller det förebyggande arbetet kan nämnas att OSSE har fältkontor i 16 länder. Och den övervägande budgeten går just till fältinsatser. Fältinsatserna bygger på att stärka respekten för mänskliga rättigheter, för en rättssäker stat och för att också skapa förtroende mellan grupper.

Herr talman! Förra sommaren hölls den 20:e sessionen i Belgrad. Vid de årliga sommarsessionerna arbetar vi delegater i tre olika utskott. Jag har förmånen att få jobba i utskottet för demokrati och mänskliga rättigheter.

Under sommarsessionen i Belgrad debatterade vi bland annat de aktuella händelserna i Nordafrika och Mellanöstern. Utskottet var helt överens om att OSSE har ett tungt ansvar för dessa länders demokratiuppbyggnad.

Jag kan nämna några resolutioner som antogs i det utskott som jag jobbar i. Vi antog en resolution om att motverka rasism och främlingsfientlighet, olaga handel med mänskliga organ, främjande av åtgärder för romer och främjande av åtgärder för jämställdhet mellan kvinnor och män bland romer.

De övriga två utskotten, herr talman, är ett utskott som fokuserar på politik och säkerhet och ett som fokuserar på ekonomi och miljö.

Herr talman! För mig är det alltså min första period i OSSE-delegationen. Vi är åtta ordinarie och lika många ersättare. Precis som Kent Härstedt sade, och det vill jag verkligen understryka, har den svenska delegationen varit mycket aktiv under året vad gäller såväl församlingens arbete under de tre sessionerna under året som i valövervakningen.

Herr talman! Valövervakning är ett oerhört viktigt uppdrag för OSSE och den parlamentariska församlingen. Vårt uppdrag är att övervaka precis hela valprocessen. Det gäller såväl administration som kampanjarbete, valritual, röstning, röstsammanräkning, röstsammanställning och även tillkännagivandet av resultat.

Jag hade den stora förmånen att få övervaka valet i Tunisien den 23 oktober förra året, där de genomförde sitt första parlamentsval bara några månader efter att regimen hade fallit. Jag och min kollega Åsa Lindestam var då i Djerba. Jag måste säga att det verkligen var ett val som präglades av identitet. Tunisierna ville ha en handlingskraftig regering som skulle kunna ordna jobb, stärka ekonomin och skapa bättre utbildning. De var så stolta. De var först. Nu ville de visa de övriga grannländerna Egypten och Libyen, som kom närmast när det gällde val, att det här fixar vi, att

det här klarar vi. Flera uttryckte att det här var början på någonting nytt. De ville inte se bakåt, utan nu handlade det om framtiden. OSSE:s bedömning efter valet var att valet genomfördes på ett lugnt sätt i stora stycken.

Herr talman! En viktig fråga som har diskuterats under året, och som kommer att vara en fortsatt viktig fråga under det här året, är mediernas situation, framför allt när det gäller yttrandefriheten. OSSE har särskilt under 2011 uppmärksammat situationerna i Turkiet och Ungern.

Herr talman! Jämställdhetsarbetet har också fått ett ökat fokus både inom organisationen och utanför. Och helt klart finns det en hel del att göra inom organisationen. Vid församlingens möten är det en stark mansdominans både på podiet och i församlingen, och det finns en hel del förbättringsarbeten att göra hos flera av medlemsländerna när det gäller kvinnorepresentationen. Vi har ramverk, men det måste liksom bli lite verkstad av ramverken.

Det har varit en stor utmaning, herr talman, och det kommer att fortsätta att vara en stor utmaning för oss i OSSE-delegationen.

Till sist, herr talman, har OSSE naturligtvis haft mycket fokus, som tidigare har nämnts, på Vitryssland, Georgien, Moldavien med Transnistrien under 2011. De här konflikterna är ett allvarligt säkerhetsproblem. Här har OSSE en oerhört viktig uppgift att tillsammans med EU och partnerländerna försöka lösa konflikterna. Det är en utmaning, herr talman, och ett viktigt arbete för säkerhet.

Anf. 188 ANNELIE ENOCHSON (KD):

Herr talman! OSSE är en organisation som röner stor respekt i världen. OSSE är kanske mest känd som den organisation som övervakar val, men OSSE är mycket mer än så. Det egentliga arbetet sker inom de tre dimensionerna eller utskotten och de är den militärpolitiska dimensionen, den mänskliga dimensionen och dimensionen för ekonomi och miljö.

Sedan 2002 har jag varit Kristdemokraternas representant i OSSE:s parlamentariska församling och deltagit i tio valövervakningar.

Valövervakning är en viktig beståndsdel i OSSE:s mänskliga dimension. Övriga åtaganden som ryms inom den mänskliga dimensionen syftar till full respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som att upprätthålla rättsstaten, att bygga upp och skydda demokratiska institutioner och att motverka intolerans och diskriminering. Även att utbilda i jämställdhetsfrågor och insatser för att stärka rättigheter för personer som tillhör minoritetsgrupper, som det judiska folket, ryms inom denna dimension.

När det gäller valövervakning är det OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter, Odihr, som arrangerar, förbereder och följer upp dessa valövervakningar.

Jag är personligen mycket imponerad av deras professionella arbete och det sätt som de utför valövervakningar på. Vi som arbetar inom OSSE:s parlamentariska församling är beroende av Odihr för att vårt arbete ska bli bra och utföras på rätt sätt. Det har varit en klar skillnad mellan de val där personal från OSSE:s parlamentariska församling själv har organiserat och de val som Odihr har organiserat, och detta till Odihrs fördel.

OSSE

Det är därför förvånande att det finns en del kritik mot Odihrs sätt att arbeta på från OSS-länderna, Oberoende staters samvälde, och då framför allt från Ryssland och Belarus, Vitryssland. Deras kritik går ut på att Odihr agerar politiserande och att Odihr alltför snabbt anklagar deltagande stater för valfusk.

Det är anmärkningsvärt att dessa stater har synpunkter på Odihr eftersom just dessa stater av de flesta oberoende valkommissioner har fått anmärkningar för utbrett valfusk och svårigheter för oppositionspartier att bedriva sjysta och transparenta val.

Kent Härstedt berättade om valet som var i Vitryssland i december 2010, och jag hade en liknande erfarenhet då jag tillsammans med Ingrid Tollin var på mitt första val i Ryssland 2002.

Dock lämnar Sverige och övriga EU ett starkt stöd till Odihrs verksamhet som grundar sig på Köpenhamnsöverenskommelsen från 1990. Denna ger uttryck för att det inte är tillräckligt att medborgarna har formella rättigheter att delta i val. De nationella myndigheterna måste också visa en proportionerlig grad av politisk vilja att genomföra val på ett verkligt demokratiskt och meningsfullt sätt. Utgångspunkten är att ett val är mer än en endagsföreteelse.

I valobservationsinsatser ska ingå att djupgående studera alla element som behövs för att få till stånd en demokratisk valprocess inklusive det formella ramverket, valadministrationen, valkampanjen med förutsättningarna för mediebevakning, klagomåls- och överklagandeprocessen, röstning, rösträkning, sammanställning av röstresultat och inte minst tillkännagivandet av resultatet.

Här är min personliga erfarenhet att Odihr följer Köpenhamnkriterierna väl och inte går i något lands ledband. Jag anser att de i många valövervakningar till och med kan vara kraftfullare i sin kritik mot hur en del val utförs.

OSSE:s särskilda representant för mediefrihet, Dunja Mijatovic, hade under 2011 anledning att intervensera i inte mindre än 32 av 56 medlemsländer rörande fall av våld och övergrepp mot journalister och för juridisk rådgivning i samband med medielagstiftning.

Under året mördades två journalister i OSSE-området, och många fler fängslades. Särskild uppmärksamhet har ägnats försämringen av medieläget i Turkiet och Ungern.

I en skriftlig fråga till Europaparlamentet från ledamoten Lorenzo Fontana den 4 maj i år uppmärksammades just de fängslade journalister i Turkiet. I frågan nämns bland annat följande.

”I ett pressmeddelande som nyligen kom från OSSE framhålls att Turkiet för närvarande är det land som har störst antal fängslade journalister, så många som 57 stycken. Antalet gripanden överskrider dem i Iran och Kina, länder där pressfriheten inte garanteras av regimerna. Situationen förvärras av antalet pågående processer som kan sluta med fängelsedomar för yrkesutövare inom medierna, vilket i detta fall rör sig om mellan 700 och 1 000 stycken. Den nuvarande situationen har mobiliserat tusentals journalister som organiserar motdemonstrationer i Istanbul och Ankara.”

Vidare nämner ledamoten de begränsningar som finns i den omdiskuterade turkiska lagen nr 301 från 2005 där allt som kan anses vara förtal av turkiskheten straffas.

Herr talman! Jag vill som sista punkt i mitt anförande nämna OSSE:s kamp mot människohandeln. Det finns en särskild representant som arbetar med dessa frågor. Människohandeln påverkar praktiskt taget alla 56 medlemsländerna i någon form, antingen som ursprungsländer eller som mottagarländer. Det är vi i väst som är mottagarländer, och vi länder väster om Wien måste bli mera aktiva i att motverka att människors säljs som slavar till oss för att antingen arbeta som svart arbetskraft eller ännu värre som sexslavar.

En deklaration om att bekämpa alla former av människohandel antogs vid ministerrådsmötet i Vilnius 2012. Sverige måste nu gå från ord till handling och se till att denna handlingsplan genomförs.

William Wilberforce var en brittisk parlamentsledamot som aktivt under hela sitt liv arbetade för att den brittiska slavhandeln skulle upphöra. Detta skedde också den 8 januari 1809. Därefter blev Wilberforces nästa uppgift att förmå brittiska regeringen att ingripa mot andra nationers slavhandel. Själv bemödade han sig att överflytta agitationen han inlett även till andra länder. Hans arbete var inte utan framgång. År 1808 avskaffade USA den afrikanska slavhandeln. År 1813 följde Sverige och Portugal, 1814 Danmark och 1815 Frankrike.

Tänk om William Wilberforce hade anat att vi 180 år efter hans död fortfarande skulle debattera människohandel i våra nationella parlament. Detta är en av OSSE:s viktigaste uppgifter enligt mitt sätt att se på saken.

Med detta vill jag avsluta mitt inlägg, tacka för att ni lyssnat och önska OSSE framgång i sitt viktiga arbete.

Anf. 189 KENT HÄRSTEDT (S) replik:

Herr talman! Det här är en ovanlig replik, för den handlar inte om meningsskiljaktigheter utan snarast om ett behov av ett förtydligande.

Det var bra att Annelie Enochson tog upp Odihr, för åhörarna har kanske inte riktigt klart för sig skillnaden mellan OSSE och Odihr.

Odihr är ett viktigt redskap. De är långtidsövervakarna. När vi kommer till olika platser i världen för valövervakning har Odihr gjort ett viktigt grundarbete, ibland under flera månader före ett val.

Det här är en viktig och aktuell fråga eftersom vi under det senaste året har sett exempel på där OSSE har valt att övervaka men inte haft hjälp av Odihr, och då blev det faktiskt ingen riktigt bra valövervakning.

Det är därför på sin plats att ha ett meningsutbyte i denna fråga och förtydliga detta. Vi kan ställa högre krav på valövervakning än dem där vi gör nedslag strax före valdagen. Det är en symbios som gör skillnad när det gäller valövervakningar.

Vad har Annelie Enochson för erfarenhet och syn på detta?

Anf. 190 ANNELIE ENOCHSON (KD) replik:

Herr talman! Tack för att jag får möjlighet till det här meningsutbytet. Det gläder mig verkligen att detta kommer till protokollet så att folk förstår skillnaden.

Odihr gör ett oerhört professionellt arbete. Man har long term observers. Man är där två tre månader i förväg. Man gör all research. Man kollar medierna och man kollar att oppositionen har möjlighet att vara med i tv. Man gör allt det grundläggande.

Vår uppgift i OSSE:s parlamentariska församling är att vara med på själva valdagen. Vi kommer dit på torsdagen till exempel. Vi träffar de olika partierna på fredagen och lördagen, genomför valet, har presskonferens på måndagen och åker sedan hem. Vi är där fyra fem dagar. Vi hade inte klarat det om inte Odihr hade lagt grunden och talat om vilka stationer vi skulle vara på, vad vi skulle titta på och vara särskilt uppmärksamma på.

Min man är long term observer. Han är uppe i 25 eller 30 missioner. Han började med sitt första val i Sydafrika 1994. Valobservationer är alltså något som ligger i familjen. Det är ett stort intresse. Demokratin börjar med valen. Det handlar också om hur man följer upp det och vad som händer under själva valet. Jag vill poängtera att det inte är någon endagsföreteelse, utan det börjar långt innan. Det handlar om vilka möjligheter man har att vara med och om hur resultatet presenteras.

Du nämnde vad som hände i Minsk i december 2010 som ett exempel på vad som inte får ske.

Anf. 191 KENT HÄRSTEDT (S) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till i bakfickan.

I dag har vi talat mycket om OSSE:s parlamentariska församlings förträfflighet, men det finns åtminstone en plump i protokollet när man tittar tillbaka på det senaste verksamhetsåret. Det är det faktum att man inte valde att övervaka presidentvalet i Ryssland. Jag tror att vi var många som blev upprörda över det. OSSE:s parlamentariska församling väljer inte att övervaka alla presidentval; det är snarast tvärtom. När man just hade upplevt dumavalet i december som varken var fritt eller rättvist och som innehöll många betänkligheter och gjorde många ryssar berättigat upprörda, och när det fanns en tremånadersperiod av en politisk möjlighet tycker jag att det var märkligt att OSSE:s parlamentariska församling blev inbjuden att övervaka presidentvalet men tackade nej.

Det togs upp till hård debatt i OSSE:s parlamentariska församling och kritik framfördes. Till sist valde man att skicka en liten delegation till Moskva, men det var inte någon omfattande seriös valövervakning från OSSE:s sida. Här finns något att ta vara på när det gäller misslyckanden och tillkortakommanden. Jag tycker att Sverige har ett särskilt ansvar. Om jag har räknat rätt står Sverige för ungefär 10 procent av OSSE:s parlamentariska församlings budget. Här finns en uppgift både för oss och för regeringen att sätta tryck och uppmuntra till förbättringar.

Anf. 192 ANNELIE ENOCHSON (KD) replik:

Herr talman! Jag delar den upprördhet som du känner. Jag tror att vi skulle ha varit i Ryssland, inte minst för att de kanske har obstruerat en del när det gäller Odihrs verksamhet och har egna kriterier när det gäller hur ett val ska gå till.

Vi har andra åsikter. Därför tror jag att det är bra att vi är med och kan tala om vad vi tycker, inte för att säga att vi är bättre utan för att försöka införa en annan dimension när det gäller hur man ska övervaka val.

Vi är många som träffas när vi är ute på valobservationer – Odihr, Europarådet och EU. Vi kan se om vi har en gemensam synpunkt och hur vi har upplevt det. Det är inte bara Odihr som kommer; det är andra aktörer också. Vi som parlamentariker har i blodet att det ska vara ett rättvist val. Vi själva hoppas att de val där vi blir valda är rättvisa och transparenta. Jag tror att vi fyller en viktig uppgift. Många av dem som är long term observers är väldigt duktiga. De är oklanderliga, men de har inte den dimensionen som vi politiker för med oss. När vi pratar med oppositionspartierna eller andra partier har vi ofta möjlighet att föra in andra synpunkter.

Jag är glad att vi får möjlighet att åka ut. Ju fler val man är med på desto duktigare blir man på att se vad som är snett. Jag vill också tacka talmannen för den möjligheten. Det är viktigt att vi som är med i OSSE ges en speciell dignitet. Det är vi som blir professionella på detta. Om man har varit ute på tio valövervakningar som jag har varit vet man vad man ska titta efter på den elfte.

Anf. 193 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Jag kan instämma i kören av tack, först till utrikesutskottet som ger oss möjlighet att prata om det här för oss så viktiga ämnet, vi som känner att vi är hårt inblandade och tycker att detta är oerhört intressant.

Jag vill också tacka kansliet som på ett alldeles ypperligt sätt stöder oss i vårt svåra arbete. Det har varit intressant att lyssna på vad ni säger i detta viktiga ärende. Jag känner mig stärkt i det som jag tänker berätta.

Jag ska börja med kap. 9 i redogörelsen och prata lite om valövervakningar och om att man måste stå stark för att åka på valövervakning, vilket vi också har hört här. Jag tror inte att alla är ämnade att göra det. Jag ska berätta om den senaste valövervakningen som jag var på i Ryssland den 5 december.

Jag kom tidigt på morgonen tillsammans med min kollega, också en erfaren kvinna. Jag har varit på många valövervakningar och det hade hon också. Vi kom in i vallokalen och blev mycket väl mottagna. Vi fick titta överallt. Vi fick röra oss fritt och det var väldigt glatt och trevligt. Sedan gjorde vi det vi skulle. Vi prickade av på de listor vi skulle och lämnade lokalen. Men det kändes konstigt, så vi bestämde att den här vallokalen skulle bli den som vi avslutade valet i.

Vi kom dit sent på kvällen, men i så pass god tid – 30 minuter innan den stängde – att de inte kunde neka oss att komma in. Då var det minsann inga rara kvinnor som satt där – det var bara kvinnor i lokalen då. De blev lite ilska på oss för att vi dök upp igen. Vi brydde oss inte om det eftersom vi visste att vi hade den rättigheten. Vi slog oss ned på de stolar där vi hade suttit på morgonen och började iaktta, men vi kände oss inte välkomna.

När vi hade suttit en stund stängde man vallokalen. Ingenting hände på en hel timme. De satt och pratade med varandra. Ingen öppnade urnan, ingen kollade av något, ingen räknade, ingen gjorde någonting. De bara satt och fnyste; någon ringde hit och dit.

Sedan startade ett bråk inne i lokalen. Det kom två poliser. Man skrek åt varandra och pekade på oss. Men de skrek inte på ett sådant sätt att vi uppfattade att de bråkade med varandra. Vi uppfattade att de skrek för att vi skulle höra. Det fanns inte en människa i lokalen som kunde prata engelska mer än min kollega. Vi hade en tolk med oss. Hon försökte översätta vad bråket handlade om. Det handlade om hur man skulle räkna rösterna.

Det var två poliser i lokalen då. Bråket accelererade. Det kom ytterligare fyra poliser, så det var sex poliser i vallokalen. Det var ett rejält bråk. De höll i dem som skulle räkna rösterna som skrek åt varandra. Till slut avlägsnade sig fyra poliser och läget blev lite lugnare. Då gick brandlarmet – på engelska. Brandlarmet var anslutet till en engelsktalande röst som ropade åt oss att det brann i lokalen och att vi skyndsamt måste lämna den. Ingen hade ännu börjat räkna något. Vi låtsades att vi inte förstod. Vi visste vad det betydde: De ville ju bara bli av med oss.

Efter två timmar suckade en tjej vid bordet där man räknade. Vad jag förstod var hon den enda som hade varit med på ett val tidigare. Hon sade att de var tvungna att börja räkna. Okej, de satte fart och började räkna. Jag fick röra mig i lokalen och kunde se att högarna växte. Det var sju partier, har jag för mig, och högarnas storlek varierade väldigt. En var två decimeter hög, och i en låg det bara ett par röster. Jag kunde inte läsa de olika namnen, men jag kunde se att man lade samma namn i samma hög. Jag kunde däremot se att de var försedda med siffror, och det var våra siffror. Det första partiet hade en etta och det andra en tvåa. På så vis kunde jag följa med.

Det hela avslutades mitt i natten när vi var rätt trötta. Då hade man ett stort skynke uppsatt på väggen där man skulle skriva röstsiffrorna. När kvinnan som befallde i lokalen hade gått fram till det här stora lakanet och skrivit upp siffrorna rusade alla andra fram. De skrev av siffrorna och kastade sig över sina mobiltelefoner och meddelade förmodligen sina partier hur det hade gått.

När jag tittade såg jag dock att rösterna för det parti som hade siffran fyra hade man skrivit upp på parti nummer två och vice versa. Man hade alltså inte skrivit det rätta röstantalet på ett enda parti. Egentligen fick jag väl inte påpeka att jag såg att det var fel, men den gången kunde jag inte låta bli. Jag sade till kvinnan som bestämde i lokalen att det här blev nog lite fel, eller hur. Då tittade hon på mig och sade: Ojsan – kanske det. Och så gick hon fram och flyttade alla siffrorna. Jag vet inte om det blev rätt då heller, men jag hoppas det.

Det här är alltså saker som kan hända i en lokal när vi är ute och valövervakar. Det gäller att veta vad som händer. Det gäller att förstå att den röra som det kan bli ibland betyder att man fuskar. Vi som har varit ute några gånger i olika länder har ju sett hur man har gjort, till exempel när man har fört röstsedlarna ut i skogen på slutet, bytt paket och kommit med ett nytt paket och vips är det någon som har vunnit som vi inte alls hade sett i lokalen.

Vi förbereder oss mycket på hemmaplan, vi som har varit med förr. Vi läser en hel del om landet, och vi försöker förstå. Numera har vi också kontakter i många länder, kamrater som kommer därifrån och kan berätta vad som det fuskas med.

De som inte har varit ute så ofta försöker vi ta hand om, men jag tror att alla vi som är ute ofta väljer en kamrat från ett annat land. Jag skulle gärna valövervaka med en rysk person nu. Jag tror inte att de ryska personerna vill valövervaka med mig, men man får väl inte ge upp. Jag brukar välja någon från ett annat land, kanske Slovenien, Polen eller Danmark. Det är mycket spännande, och det blir mycket kulturellt utbyte på det viset.

Vi ska alltså inte ingripa i vallokalen, utan vi ska rapportera avvikelser. Ser vi att avvikelserna blir många och att de kommer från varenda vallokal, överallt där vi är, och det här sedan samlas på OSSE:s rum där de kan se att detta händer överallt, ja, då är det nog valfusk. Men om det bara händer mig, om jag är den enda som ser det, då är det nog inte så farligt.

Sedan förstår jag också att det är en politisk uppskattning vad man säger efteråt. Att gå ut efteråt och säga att ett val är ”free and fair” och att det inte har hänt någonting tror jag kan betyda väldigt mycket gott för ett land. Men det kan också betyda att vi skriver under på ett fuskande i valet som gör att vi kanske inte står upp för de mänskliga rättigheter och den demokrati som vi önskar.

Jag vet att vi gör ett gott jobb. Vi ska ha respekt för vår organisation – och det har vi – och vi ska också ha respekt för det land vi kommer till. Men det är ingen enkel uppgift att göra en valövervakning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 31 maj.)

26 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2011/12:156 Resningsförfarandet i brottmål – återupptagande av förundersökning och rätt till biträde

27 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 30 maj

2011/12:385 Israels bosättningar

av *Peter Rådberg* (MP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:386 Export av övervakningssystem till Saudiarabien

av *Peter Rådberg* (MP)

till statsrådet Ewa Björling (M)

2011/12:387 Kommunala energibolag

av *Kent Persson* (V)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2011/12:388 Israels ockupation av Palestina och konsekvenserna därav

av *Katarina Köhler* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:389 Israels agerande mot Palestina

av *Torbjörn Björlund* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

28 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 30 maj

2011/12:606 Utredning om meddelarskydd för anställda hos privata utförare i offentlig sektor

av *Phia Andersson* (S)
till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:607 Tandvårdsförsäkringen

av *Carin Runeson* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

2011/12:608 Insatser för att stödja forskningen i Södertälje

av *Ingela Nylund Watz* (S)
till näringsminister Annie Lööf (C)

2011/12:609 Utbildningen av svenska Waldorflärare

av *Mats Pertoft* (MP)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:610 Oskäligen avgifter för elöverföring

av *Jasenko Omanovic* (S)
till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

29 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 30 maj

2011/12:586 Bonusar i Vattenfall

av *Sven-Erik Österberg* (S)
till statsrådet Peter Norman (M)

2011/12:587 Hot och attacker mot hbt-personer i Ukraina
av *Hans Linde* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:589 Statsbidrag till moskéer
av *Roger Haddad* (FP)
till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2011/12:590 Förrehabilitering vid folkhögskolor
av *Gunvor G Ericson* (MP)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:591 Kompensation för svenskt stöd till vattenkraftsprojekt i Indien
av *Jens Holm* (V)
till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:592 Diskriminering av funktionshindrade
av *Jasenko Omanovic* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:593 Nationella riktlinjer för spillskydd
av *Johan Löfstrand* (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:594 Fallet Sergej Magnitskij
av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:595 Öronmärkta anslag till skolor i segregrerade kommuner
av *Robert Halef* (KD)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:596 Anslagen till högskolor och universitet
av *Berit Högman* (S)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:597 Möjlighet för unga arbetslösa att fullfölja sina studier
av *Jennie Nilsson* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:598 Ekonomiska hinder för ungdomars rörlighet på arbetsmarknaden
av *Jennie Nilsson* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:599 Användandet av pepparsprej
av *Lena Olsson* (V)
till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:600 Allmän och lika rösträtt i Pakistan
av *Shadiye Heydari* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 9 § anf. 29 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 57,
av talmannen därefter till och med 17 § anf. 92 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 20 § anf. 118 (delvis),
av talmannen därefter till och med 21 § anf. 150,
av förste vice talmannen därefter till och med 23 § anf. 176 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Godkännande av Europeiska rådets beslut om ändring av artikel 136 i EUF-fördraget – stabilitetsmekanism för euroländer.....	3
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU40.....	3
Anf. 1 PER BOLUND (MP).....	3
Anf. 2 ERIK ALMQVIST (SD)	5
Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V).....	6
Anf. 4 ANNA KINBERG BATRA (M).....	9
Anf. 5 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	11
Anf. 6 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	12
Anf. 7 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	12
Anf. 8 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	13
Anf. 9 PER BOLUND (MP) replik	13
Anf. 10 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	14
Anf. 11 PER BOLUND (MP) replik	15
Anf. 12 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	15
Anf. 13 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	16
Anf. 14 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	16
Anf. 15 ERIK ALMQVIST (SD) replik.....	17
Anf. 16 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	17
Anf. 17 BO BERNHARDSSON (S)	18
Anf. 18 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	21
Anf. 19 BO BERNHARDSSON (S) replik.....	22
Anf. 20 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	22
Anf. 21 BO BERNHARDSSON (S) replik.....	23
Anf. 22 PATRIK BJÖRCK (S)	23
Anf. 23 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	26
Anf. 24 PATRIK BJÖRCK (S) replik	26
Anf. 25 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	27
Anf. 26 PATRIK BJÖRCK (S) replik	27
(Beslut fattades under 19 §.).....	28
8 § Samordningsförbunds rätt till ersättning för viss mervärdesskatt.....	28
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU46.....	28
(Beslut fattades under 19 §.).....	28
9 § Auktionering av utsläppsrätter	28
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU47.....	28
Anf. 27 PER BOLUND (MP).....	28

Anf. 28 ULLA ANDERSSON (V).....	31
Anf. 29 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	32
Anf. 30 ULLA ANDERSSON (V) replik	34
Anf. 31 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	35
Anf. 32 ULLA ANDERSSON (V) replik	35
Anf. 33 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	36
Anf. 34 PER BOLUND (MP) replik.....	36
Anf. 35 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	37
Anf. 36 PER BOLUND (MP) replik.....	37
Anf. 37 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	38
(Beslut fattades under 19 §.)	38
10 § Grönbok om skuggbanksektorn.....	39
Finansutskottets utlåtande 2011/12:FiU48	39
Anf. 38 ULLA ANDERSSON (V).....	39
Anf. 39 JÖRGEN ANDERSSON (M)	40
(Beslut fattades under 19 §.)	41
11 § Nya regler om prospekt.....	41
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU49	41
(Beslut fattades under 19 §.)	41
12 § Ändringar i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.....	42
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12:MJU22	42
(Beslut fattades under 19 §.)	42
13 § Försäljning av drivmedel till fordonsindustrin.....	42
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12:MJU23	42
(Beslut fattades under 19 §.)	42
14 § Ansvarsförsäkring vid sjötransporter	42
Civilutskottets betänkande 2011/12:CU24.....	42
(Beslut fattades under 19 §.)	42
15 § Energideklarationer	42
Civilutskottets betänkande 2011/12:CU26.....	42
Anf. 40 LISE NORDIN (MP)	42
Anf. 41 ANTI AVSAN (M)	44
Anf. 42 LARS TYSKLIND (FP)	47
Anf. 43 OTTO VON ARNOLD (KD)	48
(Beslut fattades under 19 §.)	49
16 § Frågor om ledighet och anställningsformer	49
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU13	49
Anf. 44 JOHAN ANDERSSON (S).....	49
Anf. 45 MEHMET KAPLAN (MP).....	52
Anf. 46 JOSEFIN BRINK (V)	53
Anf. 47 GUSTAV NILSSON (M)	56
Anf. 48 JOSEFIN BRINK (V) replik	58

Anf. 49 GUSTAV NILSSON (M) replik	59
Anf. 50 JOSEFIN BRINK (V) replik	60
Anf. 51 GUSTAV NILSSON (M) replik	60
Anf. 52 JOHAN ANDERSSON (S) replik	61
Anf. 53 GUSTAV NILSSON (M) replik	62
Anf. 54 JOHAN ANDERSSON (S) replik	62
Anf. 55 GUSTAV NILSSON (M) replik	62
Anf. 56 MEHMET KAPLAN (MP) replik	63
Anf. 57 GUSTAV NILSSON (M) replik	63
Anf. 58 HANS BACKMAN (FP)	63
Anf. 59 JOSEFIN BRINK (V) replik	67
Anf. 60 HANS BACKMAN (FP) replik	67
Anf. 61 JOSEFIN BRINK (V) replik	68
Anf. 62 HANS BACKMAN (FP) replik	68
Anf. 63 JOHAN ANDERSSON (S) replik	69
Anf. 64 HANS BACKMAN (FP) replik	69
Anf. 65 JOHAN ANDERSSON (S) replik	70
Anf. 66 HANS BACKMAN (FP) replik	70
Anf. 67 GÖRAN LINDELL (C)	71
Anf. 68 JOHAN ANDERSSON (S) replik	72
Anf. 69 GÖRAN LINDELL (C) replik	73
Anf. 70 JOHAN ANDERSSON (S) replik	73
Anf. 71 GÖRAN LINDELL (C) replik	73
Anf. 72 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	74
Anf. 73 ANDREAS CARLSON (KD)	75
Anf. 74 ANNIKA LILLEMETS (MP)	76
Anf. 75 HANS BACKMAN (FP) replik	79
Anf. 76 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	79
Anf. 77 HANS BACKMAN (FP) replik	80
Anf. 78 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	80
(Beslut fattades under 19 §.)	81
17 § Anhöriginvandring	81
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2011/12:SfU12	81
Anf. 79 EVA-LENA JANSSON (S)	81
Anf. 80 DAVID LÅNG (SD)	83
Anf. 81 EVA-LENA JANSSON (S) replik	85
Anf. 82 DAVID LÅNG (SD) replik	85
Anf. 83 EVA-LENA JANSSON (S) replik	86
Anf. 84 DAVID LÅNG (SD) replik	86
Anf. 85 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	87
Anf. 86 MIKAEL CEDERBRATT (M)	89
Anf. 87 MARIA FERM (MP)	91
Anf. 88 EVA-LENA JANSSON (S) replik	92
Anf. 89 MARIA FERM (MP) replik	93
Anf. 90 EVA-LENA JANSSON (S) replik	93
Anf. 91 MARIA FERM (MP) replik	93
Anf. 92 ULF NILSSON (FP)	93
Anf. 93 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	96
Anf. 94 ULF NILSSON (FP) replik	96

Anf. 95	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	96
Anf. 96	ULF NILSSON (FP) replik.....	97
Anf. 97	FREDRICK FEDERLEY (C)	97
Anf. 98	DAVID LÅNG (SD) replik.....	100
Anf. 99	FREDRICK FEDERLEY (C) replik	101
Anf. 100	DAVID LÅNG (SD) replik.....	101
Anf. 101	FREDRICK FEDERLEY (C) replik	102
Anf. 102	EMMA HENRIKSSON (KD).....	102
Anf. 103	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	104
Anf. 104	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	105
Anf. 105	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	105
Anf. 106	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	105
Anf. 107	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	106
Anf. 108	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	108
Anf. 109	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik.....	108
Anf. 110	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	108
Anf. 111	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik.....	109
Anf. 112	EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	109
Anf. 113	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik.....	109
Anf. 114	EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	110
Anf. 115	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik.....	110
	(Beslut fattades under 19 §.)	110
	Ajournering.....	111
	Återupptagna förhandlingar	111
	18 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 24 maj	111
	UbU15 Gymnasieskolan	111
	UbU16 Studiestöd	114
	19 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	115
	FiU40 Godkännande av Europeiska rådets beslut om ändring av artikel 136 i EUF-fördraget – stabilitetsmekanism för euroländer	115
	FiU46 Samordningsförbunds rätt till ersättning för viss mervärdesskatt.....	117
	FiU47 Auktionering av utsläppsrätter	117
	FiU48 Grönbok om skuggbanksektorn	117
	FiU49 Nya regler om prospekt.....	118
	MJU22 Ändringar i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård	118
	MJU23 Försäljning av drivmedel till fordonsindustrin	118
	CU24 Ansvarsförsäkring vid sjötransporter	118
	CU26 Energideklarationer.....	118
	AU13 Frågor om ledighet och anställningsformer	118
	SfU12 Anhöriginvandring.....	119
	20 § Arbetskraftsinvandring	120
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2011/12:SfU11	120
	Anf. 116 ANNELIE KARLSSON (S)	120
	Anf. 117 DAVID LÅNG (SD).....	123

Anf. 118	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	125
Anf. 119	EVA LOHMAN (M)	128
Anf. 120	ANNELIE KARLSSON (S) replik	130
Anf. 121	EVA LOHMAN (M) replik	130
Anf. 122	ANNELIE KARLSSON (S) replik	131
Anf. 123	EVA LOHMAN (M) replik	131
Anf. 124	MARIA FERM (MP)	132
Anf. 125	ULF NILSSON (FP)	133
Anf. 126	FREDRICK FEDERLEY (C)	135
Anf. 127	EMMA HENRIKSSON (KD)	137
Anf. 128	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	138
Anf. 129	ANNELIE KARLSSON (S) replik	141
Anf. 130	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	141
Anf. 131	ANNELIE KARLSSON (S) replik	142
Anf. 132	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	142
Anf. 133	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	143
Anf. 134	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	143
Anf. 135	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	144
Anf. 136	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	144
Anf. 137	DAVID LÅNG (SD) replik	145
Anf. 138	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	145
Anf. 139	DAVID LÅNG (SD) replik	146
Anf. 140	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	146
Anf. 141	EVA-LENA JANSSON (S)	147
	(Beslut skulle fattas den 31 maj.)	147
21 §	Vitbok om pensioner	148
	Socialförsäkringsutskottets utlåtande 2011/12:SfU15	148
Anf. 142	KURT KVARNSTRÖM (S)	148
Anf. 143	LARS-ARNE STAXÄNG (M)	149
Anf. 144	ULF NILSSON (FP)	151
Anf. 145	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	152
Anf. 146	ULF NILSSON (FP) replik	153
Anf. 147	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	153
Anf. 148	ULF NILSSON (FP) replik	153
Anf. 149	SOLVEIG ZANDER (C)	154
Anf. 150	LARS GUSTAFSSON (KD)	155
	(Beslut skulle fattas den 31 maj.)	156
22 §	Trafiksäkerhet	157
	Trafikutskottets betänkande 2011/12:TU12	157
Anf. 151	LEIF PETTERSSON (S)	157
Anf. 152	ANNIKA LILLEMETS (MP)	159
Anf. 153	TONY WIKLANDER (SD)	161
Anf. 154	SIV HOLMA (V)	162
Anf. 155	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M)	163
Anf. 156	LEIF PETTERSSON (S) replik	166
Anf. 157	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik	166
Anf. 158	LEIF PETTERSSON (S) replik	166
Anf. 159	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik	167

Anf. 160	ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	167
Anf. 161	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik.....	168
Anf. 162	ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	168
Anf. 163	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (M) replik.....	168
Anf. 164	LARS TYSKLIND (FP)	169
Anf. 165	ANNELIE ENOCHSON (KD)	171
Anf. 166	ANDERS ÅKESSON (C).....	173
	(Beslut skulle fattas den 31 maj.)	174
23 §	Cykeltrafik	174
	Trafikutskottets betänkande 2011/12:TU14	174
Anf. 167	MONICA GREEN (S)	174
Anf. 168	STINA BERGSTRÖM (MP)	176
Anf. 169	SIV HOLMA (V).....	178
Anf. 170	LOTTA FINSTORP (M).....	180
Anf. 171	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	182
Anf. 172	LOTTA FINSTORP (M) replik	183
Anf. 173	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	183
Anf. 174	LOTTA FINSTORP (M) replik	183
Anf. 175	MONICA GREEN (S) replik	184
Anf. 176	LOTTA FINSTORP (M) replik	184
Anf. 177	MONICA GREEN (S) replik	185
Anf. 178	LOTTA FINSTORP (M) replik	185
Anf. 179	SIV HOLMA (V) replik.....	185
Anf. 180	LOTTA FINSTORP (M) replik	186
Anf. 181	SIV HOLMA (V) replik.....	186
Anf. 182	LOTTA FINSTORP (M) replik	187
Anf. 183	LARS TYSKLIND (FP)	187
Anf. 184	DÉSIRÉE LILJEVALL (S).....	189
	(Beslut skulle fattas den 31 maj.)	190
24 §	Bemyndiganden på sjöfartsområdet	190
	Trafikutskottets betänkande 2011/12:TU17	190
	(Beslut skulle fattas den 31 maj.)	190
25 §	OSSE.....	190
	Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU16.....	190
Anf. 185	KENT HÄRSTEDT (S)	190
Anf. 186	WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (M).....	193
Anf. 187	MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (FP).....	195
Anf. 188	ANNELIE ENOCHSON (KD)	196
Anf. 189	KENT HÄRSTEDT (S) replik	198
Anf. 190	ANNELIE ENOCHSON (KD) replik	198
Anf. 191	KENT HÄRSTEDT (S) replik	199
Anf. 192	ANNELIE ENOCHSON (KD) replik	199
Anf. 193	ÅSA LINDESTAM (S).....	200
	(Beslut skulle fattas den 31 maj.)	202
26 §	Bordläggning.....	202
27 §	Anmälan om interpellationer	202
28 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	203
29 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	203

Tryck: Elanders, Vällingby 2012